

የኢትዮጵያ ታንተና ትምህር

የተማሪ መዝገብ

አስፈላጊ አንድሬ ከፍል

አዘጋጅ:-
የፌዴራል መንግሥት

አጭታኝ:-
የሚስጥ ደሳሽ

ገዢ ሪፖርት:-
መከኑና አስማማው
ተከራይ ወ/ሚኒስቴር
መርቃቅ አድማነት

AL GHURAIR
PRINTING AND PUBLISHING LLC

የኢትዮጵያ ፈዴራል ዘመንኩልያዊ ሪፐብሊክ
ትምህር ማረከት

ማክር

የዚህ መጽሐፍ የፌዴራል ማኅበር ተዘጋጀ የተገኘው በአጠቃላይ የትምህርት ጥሩት ማሻሻያ ንርሱዎት (GEQIP) አማካኝነት ነው:: የና ሪፖርቱ የጥቅምት የሚከተሉት የመንግስት ትምህርት በታች ካ1ኛ-12ኛ ክፍለው የሚሰጠውን የትምህርት ጥሩት ማሻሻል ነው::

የኢትዮጵያ ፌዴራል የፌዴራል የዋጤ ሳርጠልኩ መንግስት ለGEQIP የዋልውን ጥዝብ የገኘው በበርድ/በእርዳታ ሲሆን በደረሰ/እርዳታውን የሰጠት የለምኬውና የልማት ማህበራት (IDA)፣ ፍልት ተሸከ አንቀጽ ከተለተኩ ፍትህ (FTI CF) እና ለለውም የልማት አጭርቶ ማለት የፌዴራል፣ የኢትዮጵያ የልማት ማህበር፣ የኢትዮጵያ የታላቂ በረታኩ የእርዳታ ድርጅት አለምኬውና የልማት የጥቅምት (DFID) ተቋሙ::

ሁሉም በዘርዝር መጥቀስ የማይችል በርካታ ተለስቦና ድርጅቶች ይህ የተማሪ መጽሑፍና የመንግስት መምራሪ አውን እንዲሆነ ያልተቀበለ ድርጅቶችን ለተተዋል:: በዚህም የትምህርት ማንሳርር የሰንጠናውን የቀርባል::

© በኢትዮጵያ ፌዴራል የፌዴራል የዋጤ ሳርጠልኩ የትምህርት ማንሳርር
1ኛ እትም፣ 2004 ዓ.ም
ISBN 978-99944-2-257-9

የከል-ንፈር አቶማና አስተማ ድርጅት
የፖ.ሳ.ቁጥር 5613
ቁጥር፣
የተባበሩት የአረብ አማራት

ከራኑ አንተርናሽና አስተማ ገ/የተ/የግ/ማህበር
የፖ.ሳ.ቁጥር 100767
አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

ዚህ በመተባበር ይህን መጽሐፍ ለኢትዮጵያ የትምህርት ማንሳርር አዘጋጅተው አነስተው:: አስተዋል::

ሁሉም የሀገር መብቶች ተከበረዋል::

የዚህ መጽሐፍ ክፍል በተለያዩ መሰረቶች ያለበለበት:: የቁድማኩ ል.ቁድ እንደገና ማሳተም:: ማስረጃዎች፣ ማከማጥቶና መልስ መጠቀም እንደማግኘቶ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፌዴራል ንርድ ማስረጃ ተከተል አዋጅ ቁጥር 410/2004 የከተራይትና የተዘማሪ መብቶች ተበቃ አዋጅ 10ኛ አመት ቁጥር 55 አዲስ አበባ ይለው
19, 2004 ይከለከላል::

የሰልጻችን የተረጋግጧት መብቶች ለማከበር በተቋሎን መጠን የሚፈልግበትን ጥሩት ሁሉ አድርገናል:: ሊኖው በስተት ስንጠቅዬዎች የተዘለለ ካለ ቀኅልማኩ ይቀርቡ እየጠየቁት በማቁጥራት ሁኔታውን አስፈላጊውን አውቃና እንደምንሰጥ ለመግለጫ እንወዳለን::

መግለጫ i

ምዕራፍ ገንዘብ:- ቁንቃና ለሰረተሰበ እ..... ዝ

ምዕራፍ ህጻት:- ቁርጥታን..... ወ

ምዕራፍ ማስተ:- መን..... የዚ

ምዕራፍ አፈት:- ሌቦድ ..... ደዕ

ምዕራፍ አምስት:- የቁነቁ ስዣ ..... ይዕ

ምዕራፍ ስድስት:- ግጥም ..... ደቶ

ምዕራፍ ለባት:- አጠቃላይ ..... ደዕዕ

ምዕራፍ ለምንት:- ንዑስት ..... ደዕኩ

ምዕራፍ ዘመኑ:- ስኬት ..... ደዕዕ

ምዕራፍ አስር:- ከነተበበ ..... ደዕዕ

አባሪዎች ..... ደዕ

ማጣቀሻ መጽሕፍት ..... ደዕዕ

ቁሳት ከነፋይታው ..... ደዕዕ

ፈሰጣዊ አነጋገሪቱ ከነፋይታው ..... ደዕዕ

መግለጫ

በኢትዮ. በተዘረዘሩት የአማርኛ ቅንቃ መሬታ ትምህርና እንደተመቀመጥ የአማርኛ ቅንቃ ትምህርና አመታዊ አገጣሚዎች የተማሪዎችን የማይመጥ፣ የመኖር፣ የማንበብና የመጀና ከሂሳብ ማጭበርና የስነዕኑን የስነዕኑ እውቀታዎችን ማገልበት ፍቃድ:: ይህ የአሁን እንደሆነ ከፍቅር የአማርኛ ቅንቃ መማሪያ መጽሐፍ እንዱሁን ባሳማቸው መሠረት በማድረግ የተመረጋገጫ ይዘዋል::

መማሪያ መጽሐፍ በስነዕኑ መቆራሪቶ የተከፈልጋል ሰሜ:: በዚህበት ምንባዛት እንዲያጠቷ በእኔቱ የቁንቃ ከሂሳብና በሆነቱ የቁንቃ እውቀት ዘርፍ ተስፋዎች የተሰኞዎች መጠመዳቸውና ይሆል:: በየመአገሩ ማጭዎች አጠቃላት ነጥሮች በማጭዎች መጠና ከመቅረባቸውም በግዢ ተማሪዎች የየመስራዎን ትምህርና ማን የህል እንደተረዳ የሚያመሳክቸው ቅጽ ተካተዋል::

የመጽሐፍ ይዘት ስቀድመ ከሰሽ ይረዳ እንዲመጥና ተገቢው ጥንቃቄ ከመመሰዎም በስራ፣ ተማሪዎች መጠመዳቸውና ስለሆነ ገዢ እንደወሰኑ ገዢ መመሪያዎች፣ እስረታቸው ስለ ሲሆን ማጭዎችና ማጭመሻዎች እንዲያከተሉት ተደርጋል:: እቅዱቡታም የአሁን እንደሆነ መጠናዎች ተማሪዎች ትምህርና በቀሰሳ ስመረጥና እንደሆነ የግዢዎ:: ከዚህ በተጨማሪ መጽሐፍ ስቻንቃ ትምህርና አገባበት ስራታዎና መጽሑፍ በከፍተኛ ትምህርና ተቋማት በቁንቃ ዘርፍ ትምህርቸውን ለመቀበል ማጭዎች ተማሪዎች የመንኛ ስወቀት ያስጠቀሙ ተስቦ ተማሪዎች::

በሸጋ በኩል እንደ የመማሪያ መጽሐፍ ተካም ሆኖ ይሆናል በተግባር እየተፈተኝና እየተገመገሙ በየገዢዎች ማቋሻሻል በመሆኑ በዚህ መጽሐፍ የመተገበገለ ተማሪዎች፣ መሞጣና፣ የተምህርና ባለመቀመጥና የሚመስከታቸው ወገኖች የማሻሻያ እስተዳደሩትና በተሰነዕኑ ለመቀበል አገልግሎት እንደሆነን እንገልጽበት::

በመጨረሻም፣ የመማሪያ መጽሐፍ ሰዘተ በርካታ ያጠቃቄ በመረጃ መንግባኑን እንደግለጫዎች:: ሆኖም ሰነዕኑ ስጠቃቅና ቅስስዎች፣ ይመትና ተቋማት ስቀ ይስ መስተዳደናን እናቀርባለን::

የምዕራፍ አንድ

ቍናቁና ህብረተሰብ

የምዕራፍ ዓለማውች፡- ተመርጓዹ፣ ይህን ምዕራፍ ከተማሪያው

በታላለ፡-

- ✓ የቍናቁና የገዢዎችን የሚገኘውን ትንተኞች ተገልጻለዋሁ::
- ✓ የቍናቁና የገዢዎችን ባንክነትና ለይዘንት በማውያድር ተስረዳለዋሁ::
- ✓ የአማርኛ አናባቢና ተናባቢ ይሞግኑን በመለያት ተሳያለዋሁ::
- ✓ ቀለትን በደምጽ ለሳኔዎና በቀለማዊ አያዝና ስልት ተጠቀማዋሁ፡- ትኩረፈለዋሁ::
- ✓ ለማቀርብለዋሁ ቀለት ቁጥጥር ፍቃ ተሰጣለዋሁ::
- ✓ የሚሰጣቸውን መመሪያዎች ተከተሉዋሁ ተተገበራለዋሁ::
- ✓ የአንቀጽ ማስፋፈልግ ዘዴዎችን ተጠቀማዋሁ አንቀጽን ተስፋፈለዋሁ::

የመወያም ተያዋዣ

- ፩. የንቃና የሰራተኞች ለሰው ለይቶ የሚሰጣቸውን ተቀባዩ ነው::
- ፪. የግዢታውቂቻውን የአዲሱ ስርዓቶች ጥሩ::
- ፫. የጽሕፈት በህል የገዢታውቂቻውን ተናጋዣቸውን የሚያገኘትን ተቀባዩ የጽሕፈት በህል ከላላቸው የገዢታውቂቻውን የሚሰጣቸውን ማረጋገጫ ለመስጠት ከሚከተሉት ማረጋገጫ በፊት ከሚከተሉት ከሚሰጣቸውን ማረጋገጫ ለማስተካከለሁ::

ቍናቁጥር ያስፈት

ቍናቁጥር ወይም ጉባኤዎች በዘፈርፍ የተፈጻሚ እንደበታቸው መግባብና ነው:: በቍናቁጥር አማካይነት ተግባቦት ለክሮድ እና ከላላው ያልተጋራውን መረጃ ይቀበላል፤ መልሳም የራሳት ያቀበላል:: የተግባቦት ለክሬቱ መልእኩት ከተናጋዣው ወደ ተቀባዩ ያርሳ ተቀባዩ በሚሰጣው ጥብረ መልሳ ይመስናል:: እንዲሁ ያለው መግባብና ከሌሎች ተሸ መግባብያዎች የሚሰጣበት የራሳት በህረሰት እስት:: ከነዚም መከተል ስብአዊነቱ፤ ስርዓታዊነቱ፤ እንደበታቸነቱና ተአምርታዊነቱ ተጠቃሽ ዓይነ::

ይህ የተለያ በህረሰ ያለው ስብአዊ መግባብና በትክክል መቻና እንደሆነ ተፈጥሮ አገልግሎት ለይ እንደዋለ በተጨማሪው መረጃ ለይ ተመስረጥ ለማውቅ ያደግኝታል:: የም ሆኖ፤ በጥናት ለይ የተመመረተው የምህራን ግምት፤ ገዢው ከብዕ ማረጋገጫ እመታት በፊት እንደሆነ ያስረዳል::

የሰው ለይ ለብዕ ማረጋገጫ እመታት ቅለዋ በሆነው ቍናቁዣ ተግባቦች ተፈጥሮን እየሰው ለሰውናውን መብቻ መቆየት በታችልም፤ በገባኤር የሚሰጣውው መልዕክት የገዢታው የበታቸውን ክስር፡ ለው ይህንን የገባኤርን ወሰንነት ለማስወገድና ተረከኑ፤ በህረሰና፤ ተወራቱና ቀርቡ ለተተከወ ተወራወል ለማስተላለኝ እንዲሆም ፍቃ በቻ ለማጥር መሰላ ሲሰበባና ተግባሩ፤ የምናቁና ተስፋውን ለማድረሻ ለል፤ የጽሕፈት ተቦብን እንደፈጻሚ ይጠሙቸል፤ የዘሱ ለል፤ መፈጻሚው ላላ፤

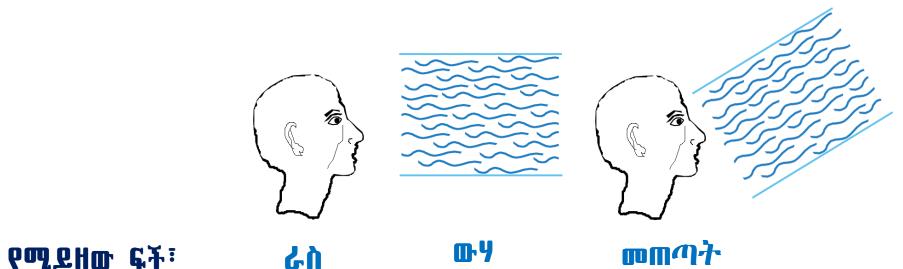
በዚህ የሰውን ዓለም አንድነትዎን ሂደታዎች:: የሻጻልት ለሰው ሌጅ የቀዳመው አብቶችን ወርሃ:: የራሳን ቁርስና ሌጅት ለተተከው ለማስተላለፍና ለገዛ ለሰውናው ሌማት መሠረት ለመግለጫ ለመጠል በለም በተፈጥሮ ላይ ለመሰልጠንም አግባብነት::

የሻጻልት መሠልሰኑ በሰው ሌጅ ታሪክ ወሰኑ መብት በበይ እርምጃ በመንም:: “የሻጻልት መቻ:: የትና አንድነት ተፈጻሚ?” ለማለ ጥያቄዎች የተማለ ምሳሽ ማግኘት ያቆጣች:: ተመራማሪዎች አንድማንጠፊነት:: ከከርስቶስ ለደት በፈተት እስከ ሂደት ስራ ሂደት የመት የሚጥሩዋቸው የዋና ወሰኑ ለሰለው:: በትንናን ነገሮች ላይ የተቀረብ ቁርጽ ቁርጽች በመከከለኛውና ፍቅር ምስራቅ:: በአማራካ (በነፃር ሆንድች መኖረም) እና በለለውም እኩን ጥንቃቄ የሰው ሌጅ መኖረም ነበሩ በሚባለ የዓለማችን አካባቢዎች ተገኘተዋል:: የጥንቃቄ ለው ለየደለት ሁኔታ የሚጠሙ የሚጠሙ እኩን መግለጫ:: ለሁን አንድ:: ይህ ሂደት በፈተትና በሰርዓት የተዋቀረና መለያ የሻጻልት ቁርጽ የይዘ አልነበረም:: ለሰለው ሂደት በተፈጻሚ የሻጻልት መሠረት አንድሆነም ያታመናል:: በሁኔታ የሚያሳይና በንግግር ፍቃቃውን ለመዘርዘር የሚታረል በመንም:: በነው አማካይነት ለጠልው (ሻጻልው) ለማስተላለፍ የፈለጊውን መልዕክት በተማለ መንገድ አንቀበው አያገኘውም:: ከዚህ በተጨማሪም ድምጽታንን ከፍ አድርገን ቅል በቋል ለፍነባቸው አንቻልም::

አብዛኛውም ጥሃሁራን አንድማስማመት:: በወገን የተሰለና የተዋደድ የሻጻልት ለፈተት ለመጀመሪያ ገዢ በቋል የሰው:: ከከርስቶስ ለደት በፈተት ከከርስቶው መቶ ከፍሌ ዘመን አጋማሽ ወዲህ ነው:: የተቋሙረበትን በቋል በተመለከተው አንቀጽ ከተናቃቄ ፍቃና ለፈተና ሲፈተና ጋር ለደረሰነት:: በዘመኑ በመከከለኛው ምስራቅ አካባቢ አንድሆነ በተለይ ከጥንቃቄ ማስረጃ ማስረጃ ለፈተና በንግድ በንግድ በባህል ጥብቅ ተሰራው ከነበረው የጥንቃቄ የሚወጪ የሚመለከት:: እነዚህ ወገኖች በጣም ጥንቃቄ የሚነው ለሥርዓት-ሻጻልት:: የሰመራውያን የሻጻልት ለሰርዓት አንድሆነ ያሞኑለ::

ይህ የጽሕፈት ስርዓት የተቋሙለው በታችቃው መሳሪያታማያ (የዘረፅ አራቀፍ) በግምት ከከርበተሰ ለደት በፊት ከዚ እስከ ሙሉ ዓመት ዓላም በነበረው ገዢ ወሰጥ ነው፡፡ በወቅቱ ለመራውያን ከሽከላ አፈር በሚዘዋዏ መሻሻልዎች ላይ በመዘኝ ለቀረጥና ለመሰላ አገልግሎት ይጠቀሙ እንዲነበር የሚጠቀሙ የታሪክ መሳሪያዎች ተገኘተዋል፡፡ እያዘኛው በመካናው ላይ የሚከተለውን ይመሰላ ነበር፡፡

የጥናዊ መሰከቶ፡

(የሀጻዣ እንዲያከተለው፣ 2004፣ ገጽ 560)

የሰመራውያን ስርዓት የጽሕፈት የተለያዩ ለውጭዎች እያስተናገድና በፍጥነት እያደን ከመጣ በጀት፣ “ከ-ዋኑይ-ርጋው” በሚል ስያሜ ይታወቁ ነበር፡፡ ይህን የእያዘኛው ስርዓት በፊይ ዓመት ዓላም እኩባ. ንጂዚያዎች አካኑያውያንና (በጀት በበለናውያን ተብለዋል) ቅድሞ ተብለዋን ለያዥንቃቃው እንዲሰማማ አድርጋው በማስናልና በመለወጥ ተገልጻለ ወጪታል፡፡

ከዚህ በላይ የጽሕፈት መቋና የት እንዲታቋሙለ አብዛኛው የሚሸፍ የሚሰማሙትን ጉዳይ ለማየት ፍጥረናል፡፡ ከዚህ ነጥቢ ልጫወጣ፣ የሆነዚያን እንዲ መለያ የሚነውን የግዢነ ፍቃድና የእያዘኛው ስርዓት አነስተ በጨረታቃቃው በሥራን ማየት ተገቢ ይሆናል፡፡

የግዢነት ፍል አመጣጥ ችግኑንበኝ የደቡብ ስምምነት ይታወቂል:: ይህ ስርዓት ጥስፋት ሆኖ ለይ የዋለው ከክርስቲያን ልደት በፊት በአሰራርናው የግዢነት ዓመት መቻመራያ ለይ እንዳለበት በታረኩ ተመዘዝሪል:: ከደቡብ ለማቅ ክፍል መንግሥቶ፣ ለግዢነት ፍል አመጣጥ የሆነው ልባዊ ፍል ሲሆን፣ የቻመራበት ዘመን ከክርስቲያን ልደት በፊት ከይ እስከ ይች ዓመተ ቃለም እንዳለበት ይገመጻል:: በጀትም የግዢነት ፍል በስምምነት የተገኘው አካላትም ከክርስቲያን ልደት በፊት በይቶ ዓመተ ቃለም አካባቢ እንዲቻመረ ታረኩ ይነግረኝል:: የሆነ ይህ በግዢነት በትል የተገኘው ልባዊ ፍል አመጣጥን መፈምር ለለምች አትዮ-ለማዊ ቅንቃዎች ይገለጻለበታል::

ከፍ በለው እንደተገለጻው ጥስፋት ከጥንቱ የመከከለኝውና የፋቹ ምስራቅ አካባቢ ማይፈልቅ አላቀረም በባልም የሆነ ካለበት ይረዳ ለመጽሑስ በየዘመናቸው የተለያየ ገልህ የእድገት ይረዳምችን ተሽጭሱል:: በነፃህ የእድገት ይረዳምች የታየ የእስራት ዓይነቶች በቀዳም ተከተል ስበላዊ የአያዝና ዘዴ፣ ቅለዋዊ የአያዝና ዘዴ፣ ቅለማዊ የአያዝና ዘዴና ፍል ልባዊ የአያዝና ዘዴ በሚል ተለይተው ይታወቂል::

ስልክ የእናገድና ዘዴ:-

አስቀድሞ እንደተበረሱው ስዕላዊ የአያዝና ዘዴ በግዢነት ከዚ አምስት በፊት ማይፈልቅ እንዲልቀረ ለማጠሙትውና እስከሚሱ ለዘለቀው ስርዓት ጥስፋት መነሻ መሠረት ነበር:: ነገር የገዢነት መልካ የሚወጣውን ቅንቃዎች በቀጥታ የሚወከል ባለመሆነ እንደተከለኝው ስርዓት ጥስፋት አይቀበርም:: እናምዕወጥ ከቅንቃዎች ወር ቅጥተኛ ገንዘብነት ካለው ስርዓት ጥስፋት ከእራት እጥና በለይ የበብ ነው:: ይህ የአያዝና መንገድ በተለያየ የዓለማችን አካባቢዎች ተቀም ለይ ከመዋልም በለይ፣ እንባቢው ከሰዓለው ወር እንደ ዓይነት ቅንቃዎች በይናገሩም ስዕላን ተመልከቶ መልከተኩን ለመረዳት አያያዝተውጥ:: ይህንን እንዲ:: የሰው ልሆኑ ከቅንቃዎች ወር ቅጥተኛ ገንዘብነት ያለውና ገንዘብናን መሳሪ በመሳሪ፣ ከሃይና ከሀቻ ወሰንነት ነባ የሚያደርጉውን የእስራት ስርዓት

ለማበቃት ከነበረው የገዢ ቅልት የተነሳ፣ ቅልዋ የአዲስና ዘዴን አፍልች
ወደ መጠቀም ጥንግኝ አድርጋል::

ቁልዋ የአዲስና ዘዴ፡-

ቁልዋ የአዲስና ዘዴ ለመጀመሪያ ገዢ የጥንግኝ ቅጽቁና ድሰሳት ቅጥቶና
ግንኻነት ያሳያለት ከመሆኑም በላይ፣ አንድ ምልከት በቁንቁው ወሰጥ
የሚገኘ አንድ ቅልን አንዳዥዎል እየተደረገ በአገልግሎት ሌይ የዋለበት
ነበር:: ለዘመና የአዲስና ዘዴ ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው የአረብናው የቀጥር
ነርሱት ነው:: ለዘመና የቀጥር ሰርዓት መመራት አንድ ምልከት የሚችማው
ለአንድ ቅል ነው:: ለምሳሌ፣ “2” የሚለው ምልከት በቁል ለመነከር
“ሁለት” ይሆናል:: የዘመና ዓይነት ቅልዋ የአዲስና ዘዴ የሚጠቀሙ
ቅጽቁዎች በው-ለጥቶው ሌሎ በበዚ ስህ ለማቅጫና ቅልት ወከይ
ምልከቶች ይኖርታዋል:: ይህ ደግሞ በተሸው የቁንቁዎን ሰርዓት
ድሰሳት ለመማር ከባድ፣ ለመጠቀም ወሰብበብ ያደርገዋል:: በመሆኑም
የተሳለ የአዲስና ሰርዓት ለመኖርበር በተደረገው ጥሩት ከቁለዋ የአዲስና
ዘዴ ቅልዋ የአዲስና ዘዴ ለሆነ ሌይ ወደል::

ቆጠማዊ የአዲስና ዘዴ፡-

ድሰሳት ወደ ቅልማዊ የአዲስና ዘዴ የተሻጋገዢ ለው አንድን ቅል
በው-ለጥ በሚሆባቸው ቅልጥቶ ከፋይለው መዳና እንደማችል ከደረሰበት
በጀት ለበር:: ለዘመና የአዲስና ዘዴ መ-ለ በመ-ለ-ም ባይሆን ጥሩ ምሳሌ
የሚሆነው የሀገራዎን የሰም ቅጽቁዎች የሚጠቀሙበት የአዲስና ሰርዓት
ነው:: በአማርኛና በፊደል የሀገራዎን የሰም ቅጽቁዎች የአዲስና ሰርዓት
መሰረት በአመሆኑ እያንዳንዱ ቅልም በአንድ ምልከት ለገለግ፣ ቅል
ደግሞ በተወስነ ቅልማዊ ምልከቶች ይጠለዋል:: ሆኔታውን ለማየት
አንዳራሽን “ዘለዋ” የሚለውን ቅል ወሰድን የሚችውን ደምጋች ከፋይለን
በንመለከት /ገኘልልእችና/ ይሆናል:: ይህ ማስታወሻ ደምጋችን የዚህ ቅል
በያዘው ቅልጥቶ በንክፋይለው ከኩል-ልኩ-ቁና ይሆናል:: በዘመና

መሠረት ገኩል- የሚለው በ”ዚ” -ልኝ- የሚለው በ”ለ” እና -ቍና የሚለው በ”ቁ” ተወካይል፡፡ በሆነቱም ቁለጥኛ ወሰጥ አኖባበያዊ አይቀሩ ስ.ሆነ ለቀልሙ ማሻከል በመሆኑ ያገለግለለ፡፡

፲፭፻፭ የእኩል አፈ-፡

ከቀለማዊ የአዲክፍ ስርዓት ቅጥሎ ተግባራዊ የሆነው በእሁኑ ገዢ በስራት በማግልነት ሌጅ ያለው ፈደላዊ የአዲክፍ በዚ ነው፡፡ ይህ የአዲክፍ በዚ ከቀድሞው ቁለማዊ አዲክፍ በዚ የፈለቀ ስ.ሆን፡ በጽሐፈት ታሪክ ወሰጥ የቀርብ የሚለኝ ነው፡፡ በዚህ ስርዓት ዽሕፈት ስርዓት ስልት ወሰጥ ተግባራዊ የሚሆነ የጽሐና ምልከተኛ ብዛት ከቀድሞት በዚምች አንዳር ለታየ አነስተኛ ዓይነ፡፡ እያንዳንዱ ምልከተም የሚመከለው አንዳ ነጠላ ደምግኝ ነው፡፡ በዚህ ስልት መ-ሳ- ለመ-ሳ-ም ማይሁን ጥራ የሚሆነው እንዲለንኝ፡ ለተንና የለተን ቁንቃዎች የሚጠቀሙት የጽሐፈት ስርዓት እንዲከፈለጋለሁ፡ ተገቢው ማቅረያ ከተደረገበት የት-ናውንም ቁንቃ ለማገለግ ይችላል፡፡ ይህ ሁ-ኔታም በቁንቃና በጽሐፈት መከከል ተፈጥሮአዊ ነጥቦችና የለለ በመሆኑ የት-ናውንም የጽሐፈት ስርዓት እንዲከፈለጋለሁ፡ ተገቢው ማቅረያ

በአጠቃላይ፡ ስው የሚያውጣውን ገንዘብ በጽሐና መሰኑ ቅርጫ ለማስተላለፍ በንብረው ፍለትት ዽሕፈት መቋመሩንና ዽሕፈት-ም አሁን ያለበት ይረዳ ለመድረሰ በዚ ይረዳምች ማለኝን ተመልከተናል፡፡ በጽሐፈትና በቁንቃ መከከል ተፈጥሮአዊ ነጥቦችና የለለ በመሆኑ የት-ናውንም የጽሐፈት ስርዓት እንዲከፈለጋለሁ፡ ተገቢው ማቅረያ ከተደረገበት የት-ናውንም ቁንቃ ለማገለግ ይችላል፡፡ ይህ ሁ-ኔታም በቁንቃና መከከል ተፈጥሮአዊ ነጥቦችና ለለመኖሩ ማሳያ ነው፡፡

(ከቀድሞ 11ኛ ከፍዬ መማራም መዘጋጀ ተሽስී የቀረበ)

መልመልምቶ

ከፍደ አንድ፡- አንበሳ መረጃዎች

**፩. የሚከተሉትን ጥቂቃዎች በተሰጣቸው ምሳሌ መሰረት፡ ትክክለኛ
ደምነውን “አውነት”፡ ስህተት ደምነውን “አስተኛ” በማስተካከለ ክርክሩ
በታሱ ምክንያቶችሁን ስጥሩ ግለጻ፡፡**

ምሳሌ፡- ማንኛውም ማህበረሰብ ማስተካከለ የሚገልጻበት የንግግርና
የጽሁፍ ቅንቃ አለው፡፡ አስተኛ፡

ምክንያት፡- የባህል መመዘኛውም ሆነ መግለጫው ቅንቃ በመንም፡
በዓለም ላይ የንግግር አንድ የጽሁፍ ቅንቃ የፊልጥው በዚ
ማለሙት ስላለ ነው፡፡

1. ቅንቃ መግባቡም ነው፤ መግባቡም ሁሉ ድጋጌ ቅንቃ ነው፡፡
ምክንያት፡ _____

2. መልእከት ከተናጋዜው ወደ አድማራል ደርሱ ጥብረ መልስ እስከስተኛ
ደረሰ፡ ተግባሩት ተከናወናል ለማለት ይችላል፡፡
ምክንያት፡ _____

3. በዚ የተዋሪ የጽሁፍ ሲሆን የተፈጸመበት ቤቱ በትክክል
ባይታውቃም፡ ከክርስቶስ ልደት በራሱ ሆኖ ስህ ባሙት ገዢም እንዲሆነ
ይገመቻል፡፡
ምክንያት፡ _____

4. ለመጀመሪያ ቤቱ የንግግር ቅንቃ ከንግግር ጋር ቁጥጥር ባንኩነት
ይሰጥ በቋላዊ አንቀጽ በዚ ነው፡፡
ምክንያት፡ _____

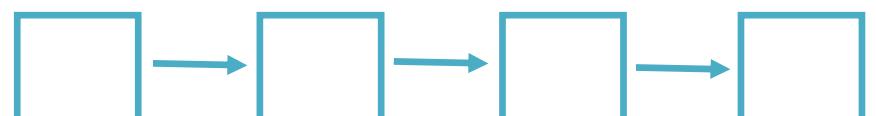
5. በንግግርና በጽሁፍ መከከል ተፈጥሮአዊ የሆነ ነምድና የለም፡፡
ምክንያት፡ _____

**፭. ስማካተላት ተያችለቸ በምንባብ መሠረት ከተሰጠ ስማራሚቸ
ተስማሚውን መሰረት ምርመራ::**

1. ከማካተላት አንቀጽ በወገኖች በስልክ ለተደራሽ የጽሕፈት ስርዓት
መፈልሰኑ መነሻ ነው ተብሎ ይታመናል::
 a. የሰመራውያን አሳቦን በጽሕፈ የማስረር ስልት::
 b. የጥንቃ ስው ገመማትን በስልክ የመግለጫ ስልት::
 c. የጥንት ጉባኤውያን የጽሕፈት ስርዓት ጉኻት::
 d. የጥንት ታይናውያን የጽሕፈት ስርዓት ጉኻት::
2. ቅንቃ በባህረው ተእኔውያቸው ነው ሲባል:: የንግድ ማለት ነው?
 a. ለተናገሩው ማህበረሰብ መታወቂያ የሚከተሉ ነው::
 b. ቅንቃ የሚለመድ ነው::
 c. የቅንቃ ድጋጌዎች ሆነ ቅልት ለቆሙለት ነገር በምልከትነት
ያገልግሎት::
 d. ቅንቃ በዘጋጀዎች የተፈጻሚ ነው::
3. ከማካተላት ስለማስረጃ ፍቃድ ተከከለኛ የሆነው የቱ ነው?
 a. ሆኖ ለይ የዋለው በአስረፍው የሚከተሉ የሚመለከት መቻመራያ ለይ
ነው::
 b. የግልጽ የሰባ ፍቃድ አንድ ዓይነት ነው::
 c. የግልጽ ፍቃድ የመነጨው ከሰባ ፍቃድ ነው::
 d. የግልጽ ፍቃድ ለሰባ ፍቃድ መፈጻሚ የሚከተሉ ነው::
4. ከማካተላት በጣም ጥንቃቂያ የሆነው የጽሕፈት ስርዓት የትናው
ነው?
 a. የግብጽውያን
 b. የሰመራውያን
 c. የሰባውያን
 d. የአከነድውያን
5. ለለ ቅልዋ አያዝና ዘዴ ተከከለ ያልሆነው የትናው ነው?
 a. እያንዳንዱን ቅል የሚወከለ በዘመና ስህ የሚከተሉ ይኖሩታል::
 b. እድሜው እስከ ሂደ ስህ እመት ይኖሩታል::
 c. በጽሕፈት ተረኩ ወደ መጨረሻው አካባቢ የተፈጻሚ ነው::
 d. የሚከተሉ የቅንቃ ዕር ቅጥተኛ ጉንኑት የለታውያ::

6. ከሚከተሉት የእያዥና ስርዓቶች ለመማር ካባድ፣ ለአጠቃቀም
ውሰድበት የሚሆነው የትኩዎች ነው?
- ሀ. ፍደላዊ
  - ለ. ቅልማዊ
  - ሐ. ቅለዊ
  - መ. ቅልልና ካባድ የሚባል የጽሕፈት ስርዓት የለም::
7. ከሚከተሉት ሰነዶችና ጥኑዎች ተከተል ያልሆነው የትኩዎች ነው?
- ሀ. ከእንዲበት የፈላዊ ሁሉ ቅንቃ ነው::
  - ለ. ቅንቃ የሰበሰበዊ ፍጤር መግባቢያ ነው::
  - ሐ. እንደ የጽሕፈት ስርዓት የተለያየ ቅንቃዎችን ለማስተካከል
ይችላል::
  - መ. ቅንቃ ስርዓታዊ ነው::
8. የሰመራውያን የጽሕፈት ስርዓት የይመራው መሆኑ ነው?
- ሀ. ከዚያ አስከ ሙሉ ዓመት ዓለም::
  - ለ. በዚያ ዓመት ዓለም ገዢማ::
  - ሐ. ከዚያ አስከ ሙሉ ዓመት ዓለም::
  - መ. ከዚያ አስከ ሙሉ ዓመት ዓለም::

፩. የጽሕፈት እናገት ምንጻን ቅጥሎ በዋረሰት ባጥናቸው ወሰት ቅድመ
ተከተለውን ማጠቃቂያ በደጋጋጌዎች አሳይ::

ከፍል ሁለተኛ- መናገድ

፩. መምህራቅሁ በሚሰጣችሁ መመሪያ መስረት፣ ተደዳችን መሰርቶችሁ ከሚከተሉት ትምህርች በእኔም ስም ከተወቃቀሁ በጀት፣..... የደረሰችሁበትና በበታች መፈቻችሁ እማካይነት በከፍል ጥናችችሁ ተናገድ::

1. የአሳሽ ለእኔም ቅንቃ ተናገድ ማሆንበሰብ የሚያስተዋው መቀማች የሚገኘን ነው? በሚሰለ የተደገኘ ማብራሪያ ስጠ::
2. ለአሳሽ መቋሙር የሚከተሉት የገበሩ ጉዳዮች የሚ የሚ የቃዬው?
3. “የአሳሽ የሰውን ልጅ ለሁልውናው ለማት መመራት እንዲታላል በተፈጥሮ ላይ እንዲሰላለጥና አግባብነል” የሚለውን ስሳቢ አብራሪ::
4. “የአሳሽ ስል ያለው ቅንቃ በቋንቃነቱ የአሳሽ ስል ሲለለው ቅንቃ ወር እኩል ነው” በሚለው ስሳቢ ላይ የዚህ አቅማችሁን በማስረጃ አስደግኝቷሁ አቅርቡ::
5. ስዕላዊ የአዲክሽና ወደ እኔም ት·ክክለኛ ስርዓት የአሳሽ የሚያቆጠርባቸው የሚከተሉት የሚያስተዋው የሚገኘውን የሚ የቃዬው?
6. “ማንኛውም የአሳሽ ስርዓት የቋንቃውን ድምጋች የሚመከለ የሚልከቶች ይኖሩታል” በሚለው ስሳቢ መስማማት አለመስማማችሁን በማስረጃ በመደገና አቅርቡ::

፪. በእሁን ገዢ በህንጻናት ከሂያ ማስተካከል በገዢ ቅንቃዎች ደረሰኑው ይቆለፈት ስርዓት አካቻው:: ከዚህ ቅንቃዎች መከተል እኔምን መመርችሁ፣ ከዚህ በታች በመፈጸም መመራት፣ ማስረጃዎችን በማስቀበብ ስሳቢ ደቋ የቃዬ ጉባኤው ተፈ በተፈ አድርጓ::

የንግድዎችሁ ታክሏት::

- ቅንቃዎች ስለሚገኘበት አካባቢ::
- ስለተኞችሬው ስሜት::
- ስለቋንቃዎች አመማጥ::
- ቅንቃዎች ወደ የአሳሽ ስለተሻገበበት ዘመን::
- ዘመን ስለደረሰበት የእኩንት ደረጃ፣ (ከተ·የሙርት፣ ከስነዕስተኞች ሁጻት፣ ወዘተ፣ እኔም መሆን ይችላል::)

፩. በየሰጠ ነው እና የሚከተሉት ስርዓት በኋር ይሻሳል? ወደዚ አሁን እንዲሰው የተሰጠው የገመኑ ስርዓት አይደለም? በተደን ሆኖች ሌሎች ተቀምና ጉዳት ነው ተወያዙታቸው እና ይሞላማ ነው ይረዳ::

የዋጋ ንግግር አገልግሎት አቀራረብ

ሀ. አገልግሎት

የዋጋ ንግግር አገልግሎት ስታዎች ማስታወሻ ከሚገባቸው መሠረታዊ ንጥል መከከል ቅጽሎ የተዘረዘሩት ወና የኝምኑ ዓይነ::

- አድማዣቻቸውን ማውቅ (አድማዣ፡ ዓድማ፡ የአውቀት፡ ደረጃዣ፡ ገላዊ አቅሙ፡ ወዘተ፡)
- በዚህ የህል ጥልቀት ስለርዕስ ማውሰት እንዲሰጣቸው መውሰን፡
- ሪፖርት የተመለከተ መረጃ ካብተመክፈኑ፡ ከሚመለከታቸው የግልና የመንግስት መሰሪያ በቶታ፡ ከባለሙያዎችና ከልቦ ሌሎች የሚጠቃቸው ማስበሰብ፡
- ከሰባሰባቸው መረጃዎች ወሰኑ ለምት-ዘዴፈለት የንግግር ሪፖርት የመጥናለ የምት-ሰውን መርማቸው መሆኑ፡
- በንግግራቸው መከተት ያለባቸውንና የሰለባቸውን መለያት፡
- ገንዘብቸውን መሰከ ማስያዝ፡
  - በጊዜ ቅድም ተከተል በማድረግ፡፡
  - በሰኞ ቅድም ተከተል በማስቀመጥ፡፡
  - ፍቃ ስሳቦችን በማያየዘዋር መሰከ በማድረግ፡፡
  - ፍቃ ስሳቦችን በአነሳ ከፍርድው ለማየት በማያየት መሰከ በማድረግ፡፡
  - ፍቃ ስሳቦችን ለማቅረብ በማያመቻቸው አይነትን በቋብጥ በመደገፍ፡፡
  - ፍቃ ስሳቦችን በስለትና በስዕላዊ መግለጫ በማስደገፍ እንዲብረሩ በማድረግ መሰከ ማስያዝ፡፡

- መልካም የሰጠውን ቁጥር አርባር ነጥበት ተከተለዋሁ. አደጋማጭችሁን በመፍቀችሁ. በመስራ ብቻችሁን ጽግር በማድረግ መለማመዶ፣
- ጽግርችሁ. ለተስተዋሁ. ገዢ መጣኝና ያልተገዢ መሆኑን ማረጋገጥ ፎቶ::

ሀ. አቀራረብ

እኔ ጽግር ሪፖርት-ቃይታው. በህርና አመታት በግዢታችሁን ከላይ በ”ሁ” ስር በተገለጹው መሰረት አጠናቃችሁ. በቁል ጽግር ስታደርት፣ ማስታወሻ ከሚገባችሁ. መሠረታዊ ነጥበት መከከል ቅጽሎ. የተዘረዘሩት ወና ወኖምቸ ፎቶ::

- የንግግሩን ሪፖር ዓለማ ለአደጋማጭችሁ. በማግኘት ማስተዋወቂ፣
- የድምጽችሁን አውራሪያ (ወይል፣ ፍጥነት፣ ቁና) መመጣ፣
- የአካላችሁ. እንቅስቃሴ ጽግርችሁን ለማተላት፣ ሲሳይችሁን ለማጠናከርና የአደጋማጭችሁን ታክሬት ለመሳቢ ሲለማያዝኗ በተገበወ መንገድ መጠቀም፣
- በንግግር ሂደት የአደጋማጭችሁን ስሜትና ፍላጊ መጠበቅ፣
- በተቋሉ መጠን ከአደጋማጭችሁ. ወር የዓይን ግንኑት ማድረግ፣

ከፍል ማስታት፡- መጽሑፍ

፩. የሆነትና ገንዘብ ሁለተም ተሳሳቢ ለሰላው የመናገዣዎች የቍናቁጥር ክንጋ እና አገልግሎት እና አገልግሎት ሁሉ ከባህረዋች የሚመለጥ ስራነትም አሳችው:: በጥንቃ በመሆኑ እየተወያዣሁ:: በተሸጋፊነት በጥር 1 ስሜ በተሰጣችሁ ምክለ መሠረት:: ለደነጋዣ ስሜ ስሜ በማተካር ስንጠረዥና አማካይ::

ተሸጋፊነት	ገንዘብ	እስፈት
1	የሚቀርቡው በተሸጋፊነት አውድ: ነው:: በዚውን ጊዜ ነገሩን በመጠቀም ጉልጋ ያደርጋል (ለምሳሌ፣ የ ነገር፣ እነዚህ ወዘተ..)	የራሳኑ አውድ ሂሳብ ይፈጸማል:: ስለዕህ ሲያና ተልናና የሚያሳማ መሆኑ አለበት::
2	ተናጋዣውና አድማማው በዚውን ንገድ ይተዳደሩ:: ይፈጸማል:: ተሸጋፊነት አውድ ይለዋወጣል::	
3		እስከ ዓዲኑን የሚያነበትን ሰምቶ ለያወቂቃቃውም ለያወቂቃቃውም ይቻላል:: አንቀጽዎችም እንዲሁ ዓዲኑን በአካል ለያወቂቃቃውም ለያወቂቃቃውም የቻላል::
4		ወዳጅዎት ባጋሩ መልስ ማማጀት አይቻልም:: ዓዲኑን ሲያና አስቀልም የአንቀጽና ሰሚትና ለዓዲኑ ለያራቃው ይቻላል በለው የሚገምተውን ምለሽ ማስቀድ እስኑን ከነዚ እንዲር አያስለስለ መጽናና አለበት::

የክፍል ክንድ	ቋሚው ሙሉትነት
5	ንግዴር ከአንድበት ስወጣ፣ ወዳደዱ እየተደመጉ ያልተሳል፤ ይመሳል፡፡ እየተለለፈ ስለም እድሜበ፡ ይረዳዋል፡፡ እድሜበ፡ ከልጠው ጥን መጠየቅ ይቻላል፤ ይረከባል፡፡ የንግዴር ፍጥነትም በተናጋዜው ይመሰሳል፡፡
6	ዓረፍተነገሮች ያልተማረለ ይሆናል፤ እንዲገኘው ስወሰኑዋዎ ሳይሆነ ይቻላል፡፡ መጠራመርና ንግዴርን ቅም ማድረግ ለጽር ይቻላል፤ ይግባባዎች ይቻላል፡፡
7	መልእክቱን ባግባቡ ለማስተካከል፤ ሰርዓት ነጥቦችን መጠቀም፤ ለእጋንዘት ከሰር ማስመር፤ የዓረፍተ ነገሮችን ደንብር በግልጽ ማመልከት ይጋራል፡፡

**፩. የሚከተሉት ውሃዕት ነገሮች እንደነተኝ፤ እያንስተኞና መሆኑን የጠበቀ
እንቀጽ ስነሻት ዓይነት፤ ቁጥሮ ተከተላቸውን መብቃው ስሳሌተዋመው
እንደገና በቀጥሮ ተከተል ክዋቅናቸሁ እንቀጽ የፋይ፤**

- “ይሹ ነፋሩ ክንጋራ የሚን አስመሰለውኝል፤ እስቱ የሚን ይባላል ካልጠኑ
ነጠላ፤ በርሃሮውን መሰበሰ፡፡ አዲስ ማማ እያለልኝ መማማውን
አድርጋውን” ለለም ለለም አሉ፡፡
- እዚህ ላይ የሚን አስመሰል ይሆና የሚል መንቀት አሉ፡፡
- ሰበሰ ተፈልጉ ካጠሩ ጥን “እኔ ደርሱ ይታ እያወጣልኝም” የምትለዋ
አባባል መስፈርቶ ተሆናልቷ፡፡
- በይቶግራኝ ዓለም ስልተው ካማታቸው ነገሮች ወንጀው የሚመር ጉዳይ
ነው፡፡

5. እንዲያውጥ ቅጂዎች ደኝው ታጥቦ እስከወጣ ይረዳ አይለቅም፤ ደኝውን ከተነሰው በንግድ መቆጠት አለ::

၆. ከሳይ በተሸጠው ቅጂ እንደገና ዘመኑችሁት አገዋጅ::

1. ወር መልእክቱ የሚደንበ ነው?
2. እንቀጽ የተሰኔኩብትን ስልት ግለጋ::

የአንቀጽ ማስኅፈጥ ካልማቶች

የግልጽ ስልት: የሚገልጻውን ነገር መልካ፣ ቁመናና ማህረ በልዩ ልዩ የሚገልጻው ስልቶች በመጠቀም በእንባቢ አካምና ወሰኑ የሚከተሉ የሚጠቃሚነትና ክልቶ እንዲታረ የሚኖረውንበት ነው::

የተሪክ ስልት: እንደን ጉዳይ ወይም ሁሉት በጊዜ ቅድም ተከተል ወሰኑ አስተያየትን ከመጀ እስከ መጀና በየደረሰው የንግድ እንደተከናወነ ለመዘናና ያስቻለናል::

የሚጥናን ስልት: በእንደ እንቀጽ የሚከተቱ ጽዜ ማስቀመጥ ወሰኑን ተጠይቷዋ ሆኖደናቸውንና ባንኩነታቸውን መቀን በወገን በወገናቸው አቀፍበረን የሚንግድበት ስልት ነው::

የሚመልጓ/ የሚንግድበት ስልት: በዚህ ስልት ሁሉት ነገሮች ባንድ ሌይ ይታቀኑለ:: እንደኛው በእንቀጽ ወሰኑ በሚቀርቡ ነገሮች መሆኑ ባለው ተመሳሳይ ገዢ ሌይ ተመሳርተን የሚኖረኩብት “ማመልጓ” የሚባለው ነው:: ሁሉትናው ይግሞ፣ በእንቀጽ በሚቀርቡ ነገሮች ሌያነት ሌያነት ሌይ ተመሳርተን የሚኖረኩብት “ማንግድ” የሚባለው ነው:: በመጀመራው የሚኖረውን የነገሮችን ተመሳሳይ ገዢ ተመሳሳይ ሌያነት፣ በሁሉትናው የሚኖረገለው የነገሮችን የሌላነት ገዢ ተመሳሳይ ይሆናል::

የምክር ስልቶ፣ ተመሳሳይ ይሁናል በለን የገመትናዎን ካርድ አንድ ላይ በማግምጣት፣ የፊተኩው የጂልኩውን ይበላጥ አገልግሎት አንዳያሳይ ለማድረግ ይስተካል::

የበታኑ ስልቶ፣ አንድ ነገር ጥን እንደሆነና ጥን እንዲሆነ የምናስራዎት ስልቶ ነው::

የምክንያቶና መጠቱ ስልቶ፣ በአንቀጽ የሚገለጠው ሁኔታ በተመሳረተባቸው መካከል መደረሻ ሆኖም መካከል ያለውን የምክንያቶና ውጤት ብቻናና የምናስራዎት ነው:: ስለዚህም በአንቀጽ የሚገለጠ አንድ ነገር መሆና ውጤም አለመሆና ያለውን የምክንያቶና ያስከተሉውን ውጤት አስፈላጊበታለን::

፩. የሚከተሉትን አራት አንቀጽ ከመረመራቸው በታቦ የየዘንቀጽና ፍና ሀኅበና የተሰራፈባቸውን ስልቶች በታቦ የጥሩ የኅ::

አንቀጽ አንድ

በሀገራቸን ገዢናት ቁደም በለው የተዘሩ ቁጥሮ ካርድቸን ውጤት በመሆናቸው እነዚህ ላይ ተገኘተው ያለበበ ለወች አለ:: እነዚህ ላይ ተገኘተውም የህጻዊ ምብዛዣት፣ የራድዮና የኤሌክትሪክ ተጨማሪውች ለነፃህ ቁጥሮ ካርድቸ ተጠውና ታካሬት ስለልስጥቸው ያለበበቸው:: ያለመሆናቸው ይኖራል:: በመናዋ የሚባለው የህጻዊ ታካሬትና ተምህርትና ባብዛዣው ወደወጪ ማያት እየተጠናወተውና እየተጠናወ ስለመግ፣ ለቻቸና ውጤት ተማሪውች የህጻዊውን ገዢፈዣች የሚያውቀበት፣ እንደልባቸው የሚያነበቡና የሚያጠበበት እጋጌማ እየጠበበ ስለመግም እናሁን ቁጥሮ ካርድ ለያወቸው አልታስላም በዚ አስቀላሁ:: በለኅና በዘት ዓመታት፣ በተለይ ይግሞ በለፈው ፊብ ምዕት ዓመታት (ወይም ሆኖአምበት-

ዓመታት፤ በታወቂና በእቅዱያ በልታውቁ የውጭ ህገር ደራሳያን፤ የሰይንስ መብት፤ ልለበኝ፤ የሆኑን፤ ወዘተ፤ ተነገሩ እየተባለ የከናደ፤ የሁለት መሰመር በყለው በየጊዜው፤ በየመጀመሪቱ፤ በየኤሌክትሮኒክ እና በየራዳየም ጥርግራሙ ለተውቆ የሚሰጠውን ባብላውው በዘህ የተነሳ ይመሰለኛል፤ ለጊዜው፤ ጥያቄ፤ “ለምን ተጠቀስ?” እያደለም፤ የሚፈው ተከበ ከሀገራችን ቁጥሃትና በመካና ደራሳያን፤ ስሜያን፤ “ልለበኝ፤” ባለቅኔዎችና ለየ ለየ የከፋሽ ለራሙ ወሰጥ የሚገኘ ቁጥንጻችን በብዛት እየጠቀበን በኋቀር፤ በተለይ ወጣቱ ተመልክ እውቀትና ቁልፍና ሁሉ ገዢ ከውጭ ህገር ቁንቁና ከውጭ ህገር ንዑዋች በቻ የሚገኘ መሆኑን ለመጠቀምና በዘተ ገዢ በየበከራለበት ቁንቁ በሚገኘው መሰከም መሰከም ቁጥ ነገርና ላቀ ላቀ ያለበት መኖሩን ተገኘበት እስተካከለበት በመጠኑም በሆነ ይለቀቁልና እንዲህ እንደምር-እናስራ-እናደበር ለማለት ነው፤

(ፈቻ ከዘዴ፡ የኢትዮጵያ የቁንቁዎችና የስንጻዊ መጽሐት፡ ሪፖርት፡ ቁ.10፡ 2000፡ 120)

ዋና ተከበ _____
እንቀጽ የተስራ-ኩበት ስልት _____

እንቀጽ ሁስት

በርዳም ጥሩት ነበር፤ የወከያዎች መሬ ሲበ የህል በቻ በለለች፤ ሌሎች
መሳ ለጊዜ ያደረው ወርሱ መቅለጥ ይሞራል፤ እብዛዎ ገን
እንደረጋ ነው፤ በውጭው የወጪዎው ይረቅ አስቀና ጥሩ ጥሩን ይዘው ገዢ
ገዢ ያለት እናወች፤ ለየ የሆነ የወጥቶና የበታችነት ግርማ የተገኘዘኑ
ይመሰለል፤ ከዘህ በተረፈ ገን የጊዜ ተንቀሳቸዷ ፍጥረት እያደረም፤
እንሰለች ከለለት መጠንያቻው ገና አልወጪም፤ ወይም ይግሞ የውጭና
ለውጥ ተከተለው እየሩ ወደሚሰማማቸው ወደ ሰሜን ተገዢዋል፤
በእናደር ምርመራ ሲገድ ከውጭ የበለበት እናል ማን አለው?

(የዘርሱ ከረሱን ቁጥሱ ሥርዓት፡ 1982፡ 11)

ዋና ሲሳይ _____
እንቅስ የተሰራውን ስልት _____

እንቀጽ ማስታወሻ

የዚህ ክፍል አስተዳደር ስርዓት የፈመረው ከዚህ-የላ ከፍ፡ ገዢ እምበር
በሚሰለው በታ ነው፡፡ እነዚህ መፈጸመሬም መጥቶ የነገሰው ክምው ሽጻ
ስ.ሆን፡ ሆኖም የአምስክር የአስተዳደር ማእከልና የመኖሪያ በታወቂን
በማዘዣዎች ማስተዳደር ይመለ፡፡ በታወቂም ይች (የነጋዢ የአምስክር
ስተምር)፡ እምበር (የአስተዳደር ማዕከል)፡ ክምባ (የመኖሪያ በታ) ነበሩ፡፡
እነዚህ በታ ተንተዋ የዚህ ቅዱት ተብሎ የሚታወቁውን አካባቢ ይገቡ፡
የነበሩ ክምቶ ውና መኖሪያውንና የአስተዳደር ማእከለቸውን እነዚህ
አድርጋዋል፡፡ ሆኖም አስተዳደሩ እያተጠናከሏ ሲሄድ በየላ፣ በበኩ፣ በገልግል
እና በለለውም በታወቂ መቀመጣቸውን ያደረገት፡ የበታቸ ተሽዋሚዎች
ተጠሪነታቸው ለኝምው ሆኖ ለአስተዳደሩ ቅዱታዋል፡፡ ከለይ በተጠቀሰት
የአስተዳደር አካባቢዎች ሁሉንታ ይገው ያስተዳደሩ የነበሩት “ማይጠ
ዶና” የሚል የሚእረግ ስም የደህን ነበሩ፡፡

(ይዋዎች ፳፭ ከንድ ማስታወሻውን ማስ ውና መመሪያ፣ የይዋዎች ፳፭ ማዘዣ ተቻለ፣ 162)

ዋና ሲሳይ _____
እንቀጽ የተሰራውን ስልት _____

እንቀጽ አጭት

ስለአዕምራዊ ገብረታቸ ከሚንስታቸን በፊት ገብረታ ምን እንደሆነ
በጥቃቱ ማብራሪት ይገባል፡፡ በሀገር ገብረታቸ የሚያስሰና የሚይያስሰ
ተብለው ለሁለት የሚከልለ ሽጻን፡ የሚያስሰ ገብረታቸ የሚባለት
የሚንቀሳቀስ ወይም የሚንቀሳቀስ ውጤ ያላቸውና ሪሳቸውን በቀጥታ
ጥቃቸ ላይ የምናውለቸው ወይም የምንገለባባቸው ዓይነው፡፡ በአንድሩ
የሚይያስሰ ገብረታቸ የምንለቸው ሪቸና ሪሳቸውን በተዘዋዋሪ ወይም
በቀጥታ መንገድ አገልግሎት ላይ የምናውለቸውን ሽጻን፡ የገንዘብ
ጥቃቸን፡ ተከታታለና ሲሳይቸን ስነወጪና የነገድ ክፍል ከነጥበባቸ

እጠራ-ወጥን ወዘተ. ይመምሮለ:: ሰላም-ህም አልማዝ-ዋ ገበያ-ቶ
የምንጻታው የሚደረሰበት (ፈቀዴ) ከሆነት የንብረት ዓይነቶች የሚመለከ-
ለሁ:: እነዚህም አጠቃቄዎን ቤት የፈጻሚ ለጠቅምች ወይም የተፈለሰኝ
ካሳዎች ዓይነ::

(ታማዕት ካሣንማርያም:: የወጣዎች ስመዕስች ሚኒት ተያዙ:: 1997:: 57)

ዋና ስሳብ _____

አንቀጽ የተሰራ-ፏነት ሰልት _____

፩. በጥና ማኅበ “ትምህርት በተ” በሚል ሰዕስ እና አንቀጽ ስመዘር እንዲታወች::-

1. ሰዕስ-ት ተመርሱ-ዋ ለአንቀጽ መንዳር-ሪያ ዓይነትነት (ፖ.ሪ-
ቧል-ቧል) ሌ.ሆነ የሚቻሉትን 0.ነገርች አርባ::
2. ከዚህ-ት ተመርሱ-ዋ ለአንቀጽ መንዳር-ሪያ ዓይነትነት
ምረጋገጫ::
3. ለመረመሱ-ት መንዳር-ሪያ ዓይነትነት ደንብ ተሰለችን አርባ::
4. እና የአንቀጽ ማስፈጸም ሰልት-ን ተጠቀማች-ሁ አንቀጽ-ን ደኑ::

፪. ከሚከተሉት ሰዕስ እና በመመረጥ:: የአንቀጽ ማስፈጸም ሰልቶች-ን ተጠቀማች-ሁ እና አንቀጽ ደኑ::

1. የወገኖች ቀን

2. ወርሃ ክረም-ት

ከፍለ አራት::- ስነወሰን

ድምጽ-ስነድ

የሚገኘውም ቁንቁ መሰረት ደምጽ-ለሳናት ዓይነ:: ደምጽ-ለሳናት
የሚፈጻሚ-ት በአንድበት ሌ.ሆነ:: ተናበብና አናበብ ተጠለው በሆለት-
ይከራከለ::

1. ተናባቢ ይምግልኩናት

ተናበቢ የሚፈለጊት በአንድበት አካላት ገዢ አማካይነት የሚፈጻሚ ይምግልኩናት ፍቃው:: የሚፈጻሚነትም:: ከአንድበት አካላት መንቀሳቀስ የሚችሉት (ከንፈር፣ ምሳሌና እንተል) መንቀሳቀስ ወደማይችሉት (ጥርሰ፣ ያድ፣ ለንቀ፣ ታናርና ጉርጋ) ተመዝገው በሚሸክተበት ገዢ ከሳንባ የሚመጣውና የሚገባው አያር በከራል ወይም መለ ለመለ ለታገድ ነው:: ይምግልኩናት እንደ የሚፈጻሚበት የእንድበት ከፍል የከንፈር፣ የደረጃ፣ የለንቀ፣ ወዘተ፣ እየተባለ ይጠራለ:: የእማርኛ ተናባቢ ይምግልኩናት ከሚፈጻሚበት በታ (መከተ-ፍጥረት) እንፈር ለታያ የሚሸክተለውን ይመለለል::

- ፩. የከንፈር:- /ብ/ /ተ/ /ቁ/ /ዋ/ /ው/
- ፪. የከንፈርና የጥርሰ (ከንፈር):- /ና/
- ፫. የደረጃ:- /ት/ /ድ/ /ጥ/ /ብ/ /ብ/ /ዕ/ /ን/ /ል/ /ር/
- ፬. የለንቀ:- /ሽ/ /ሽር/ /ቁ/ /ቁ/ /ቁ/ /ቁ/ /ቁ/ /ቁ/
- ፭. የትናር፡- /ክ/ /ግ/ /ቁ/
- ፮. የማንቀቂት:- /ብ/ /ህ/

ተናበቢ ይምግልኩናት በመከተ ፍጥረታቸው በታ ለይሆን:: በኢፈጻሚ በሀይቶዎች ይለያቸሉ:: በመሆኑም ለፈጻሚ ከሳንባ የሚመጣው አያር በሚኖሩው የአውጭጥ ለይነት እንፈር በባህርያ-ፍጥረታቸው እንደማሸክተለው ይመለለል::

- ፩. እንደ፡- /ብ/ /ተ/ /ቁ/ /ት/ /ድ/ /ጥ/ /ግ/ /ክ/ /ቁ/ /ብ/
- ፪. ማልከልከ፡- /ና/ /ብ/ /ብ/ /ዕ/ /ሽ/ /ሽር/ /ህ/
- ፫. ፍት-ግ፡- /ቁ/ /ድ/ /ቁ/
- ፬. ለርናም፡- /ዋ/ /ን/ /ና/
- ፭. ታናር፡- /ል/ /ር/
- ፮. ከፈል አናባቢ፡- /ው/ /ሪ/

2. አናባቢ ይምግልኩናት

የእንድበት አካላት በማይችለበት ገዢ የሚፈጻሚ ይምግልኩናት አናባቢ ይምግልኩናት ይባለል:: አናባቢ ይምግልኩናት ከተናባቢዎች የሚፈጻሚበት ከሳንባችን የሚነሳው አያር ለቁ ሆኖ ለመተ የሚፈጻሚ በመሆኑቸውና ለጠና (ለባለ) ባለቸው የሚሰተዋበት እንዲሁም ከተናባቢዎች የበለጠ የመሰማቸት ባህረ ነው:: የእማርኛ አናባቢ ይምግልኩናት የሚሸክተለት ፍቃው::

/ና/ /ና/ /ና/ /ና/ /ና/ /ና/ /ና/

ፖ.ሮ.ና. አማር (1989: 2-5)

፩. ለማኬናው ተያዥዎች አጥር መሰለ ስጠ::

1. አማርኛ ቅንቃ ስንት ተናባቢ. ይምላ ለሳኔት አለ-ት?
2. /ሽ/ ይምላ እና መሠረታዊ አማርኛ ተናባቢ. አይቀበርም፤ ለምን ይመለለችሁል?
3. የአማርኛ ቅንቃ አናባቢ. ይምላ-ለሳኔት ስንት ዓቃው?
4. አናባቢ. ይምላ-ለሳኔት ከተናባቢ. ይምላ-ለሳኔት የሚለያበት ባህሪ የሚደንብ ነው?
5. አማርኛ ቅንቃ በጠቅላላው የሚ የህል ይምላ-ለሳኔት አለ-ት?

፪. ወጪነትነትና ይምላ-ለሳኔት መካከ-ፍጥረትና ሏህር-ፍጥረት ገለያ::**መስረታ:**

የይምላ-ለሳኔት	መካከ-ፍጥረት	ሻህር-ፍጥረት
ግዢ	ከናድራዊ	ሰርዳዊ
ግ	ትናጋዊ	እግዳ

ተሸ. ቁ.	የይምላ-ለሳኔት	መካከ-ፍጥረት	ሻህር-ፍጥረት
1	ቂ		
2	ቧ		
3	ል		
4	ወ		
5	ጥ		
6	ህ		

ድጋፍ-ልሳኑ አቀፍዎች

1. የተኞበበና የአናበበ ደምጽ ለሰኞት ቅንቃት ቁለጥር የሚያስገኘ ሲሆን፣ ቁለጥር ታርጉም ለጥረሰው ለይኖረው ይቻላል፡፡ ቁለጥር የሚያስገኘው አንድ አናበበ በቋሙ ወይም ከተኞበበ (ወቅ) ጋር ሆኖ አንድ ቅንቃቄው አካል መኖሩ ነው፡፡ በቀለም መዋቅር አናበበው ደምጽ-ልሳኑ እያቀራ ነው፡፡

ምሳሌ፡- 1. በግ [ብጀግ]

2. ለግ [ልአም]

3. ደመት [ድአም-ምእት]

ቦምሳሌ 1. እና 2. እንደሚታየው ሁሉቱም ቅለት በሚስት ደምጽ-ልሳኑት የተዋሩ ሲሆን፣ በተመሳሳይ ገዢ ቁለጥርም ቅልጻም ሆኖው መግኑታቸው በቋ ስልምን ታርጉምኝ አላቸው፡፡ በምሳሌ 3. ደግሞ ቅለ አንድ በመንም፡ በሁሉት ቁለጥርም ቅልጻት ደምጽ-ልሳኑት ተቀናጅቷል፡፡ ቁለጥርም በተኞበበ ሲታየ አንድ የምሳሌ 1. እና 2. የየራሳቸው ታርጉም የለቸው፡፡

2. አንድ ደምጽ-ልሳኑ ፈታማ ወይም መባቁ የሚባለው ገዢ ተብቃ ካልሆነው ደምጽ-ልሳኑ የበለጠ ገዢ መውሰድ ነው፡፡ ለምሳሌ፣ “አመል” እና “ደመት” ካማል-ትን ቅለት ወሰንን በደምጽ-ልሳኑዋ አያዝና ዓረን እንመልከት፡፡

አመል [ኩምኬል]

ደመት [ድአም-ምእት]

ቦግልሽ እንደሚታየው “አመል” በሚለው ቅል /ም/ እይጠብቃም፣ የሚውሉደውም ገዢ “ደመት” በሚለው ቅል ወሰኑ ካለው /ምም/ የነፃ ነው፡፡ ይህንን ለማውቅ ሁሉቱንም ቅለት ደጋግሞ በማንበብ (ቦግልት) መለያት ት-ታሳሳቸው፡፡ ይህ የጥብቀት ሁኔታ በቋላቱ የቀለም አውቃቀር ለይም ለየነት ያስከትለል፤ “አመል” የሚለው በቀለማዊ አያዝና [ኩ-ምኬል] ሲሆን፣ ደመት የሚለው ደግሞ [ድአም-ምእት] ይሆናል፡፡ በዘመና መስረት የጠበቀው /ምም/ አንድ በመጀመሪያው ቁለጥር መጨረሻ

ስ.ጥና፡ አንዳ በሁለተኛው ቅልም መካከል ላይ የቀለሙ ከፌታ
ሁኔታ ይታየል፡፡

3. ቅልም የምንለው በአማርኛ ስርአት ድህንነት ወሰጥ
ከምናውው ቅልም የተለያ ነው፡፡ የዚኒያቴም በስርአት
ደህንነቱ ወሰጥ ያለው ቅልም የእንደ ተናባቢ የእንደ አናበብ
ቅንቃቻን በእንደ “ቅልም” (ሁሂ) ስለሚውከል በመሳሰልም፡
እነዚህ ያለው ቅልም ጥን በው-ሰው ከእንደ ተናባቢ ድምጽ-ልሳን
በላይ ስለሚያዘገብ ታርጉምም ለኖራው ስለሚታረል ነው፡፡

ነሱን አማር (1989: 20-21)

፩. የሚከተሉትን ቁጥር አፈጻጸም የረፍተነገዱ በሚከለው መሠረት በድምጽ-ሰኞች እያዘው የፈቻሮ አሳሪ፡፡

መስረት፡ 1. መከራ [የአክከራር]

2. ልሳት [ልአቶአት]

3. ከመራ [ከፊጣምናር]

4. አስተር አረጋን መለያው፡፡ [አስተኋር እርሻግግኙን
ጥናልልአቶው]

1. ካይ _____

2. ለጠፊ _____

3. ጥገና _____

4. ለመነ _____

5. ዝለጀለ _____

6. የአቶ ካር _____

7. ለካር የዋርቃዎል፡፡ _____

8. እባት መከራ ነው፡፡ _____

9. እናት ምት-ኩ የለትም፡፡ _____

**፩. የሚከተለበትን ቁጥር: አፈጻጸም ዓይነት ነገሮች በማሳሰያ መሰረት
በቀበማዊ አያያዥ የፈቻቸው አሳይቸ፡፡**

- ምሳሌ፡-** 1. ስራው [ስኔ-ርሃ-ቍና]፡ (ሁለት ቀለጥሃች)
 2. ይህ [ደክና-ኩና]፡ (ሁለት ቀለጥሃች)
 3. ገመገመ [ግኝ-ምኝ-ግኝ-ምኝ] (አራት ቀለጥሃች)
 4. ካበደ አረጋን ወልት አጠቃዣ፡፡ [ከኩብ-ብኩ-ድኩ እ-ርኩግ-ግኩን
ፍኩል-ልኩ-ግኩ አጥ-ጥክዣ] (አስራ አንድ ቀለጥሃች)

1. በቀለ _____ (____ ቀለጥሃች)
2. ለከራ _____ (____ ቀለጥሃች)
3. ለቀመው _____ (____ ቀለጥሃች)
4. ቅባጠራ _____ (____ ቀለጥሃች)
5. ተኩስራ _____ (____ ቀለጥሃች)
6. የገኘ ይቦ _____ (____ ቀለጥሃች)
7. እበበ ስራውን መተረጋ፡፡ _____ (____ ቀለጥሃች)

**፪. የሚከተለበት ቁጥር ከሚገባበት የወጪ ዓይነት መዘገበ ቁጥር ተጠቃሚያዎች
ቀጥታና ፕሮግራም ስጠት፡፡**

ምሳሌ፡- ሆኖም ተሟልጊ የሚቀርቡ ማረጋገጫ በሀይል

ቅርቡ = 1. የተከበተ ሁለት፡ ጥረት

2. እንደሆወልት፡ ሆኖም የፊደላዊ ወ-መቶች፡ ...
 የመሰረሰ የእንደኛን ማር ጥንቃቄ ታረክና ማስ
 የሚያንዳኝርች፡ ከት-ወልድ ወደ ት-ወልድ
 የተሳለፈና የሚተለለና ቅጂ መረጃ፡፡

1. ስላ	6. ጽዋት
2. ባህርያ	7. ክስተት
3. ሂሳብ	8. ተዋሪድ
4. ታሪክ	9. ባህል
5. ትውሬት	10. ተግባቦት

**፩. ከሰው በተገኘ ቅጥር እና በስራውት ቅሰት የረዳት ነገር በመምራት ቅጥተኛ
ፍርማውን አሳይ::**

የምርራኑ ማጠቃለያ

በዚህ ምርራኑ የቃልና ያሳደኑ ምንጂ፡ ጉንዘነትና ለሆነት እንዲያሆም ይቆስራኑ አሳሰቦና በየዘመናቱ ይሰራባቸው ይገልጻኑ ይረዳምና ተወስተዋል፡፡ በዚህ ማስረጃ ቅንቃው ወደም ጉንገር በዘመናቱ የተፈጻሚ መግባብም መሆኑንና ተሰጥቶ ክሳታዊቅበቸው በሀርድቱ መካከል ስብሰቤ፣ ለርእታዊ፣ እናደጋጌዊ፣ ክፈቀድባነትና ክልጣዊታዊ፣ ተጠቃሽ መሆኑቸውን ተመልከተናል፡፡ በአፈጻጸም ክጽሕሩን ቀደምነት እንዲያስር኏ ይቆስራኑ አሳሰቦና ክጽሕሩ መተማ ይረዳም የቀርቡ ገዢ ክሰተት መሆኑን ተረዳቸናል፡፡ በአሁን ገዢ በዋና መጠጥ ስልክና፡ በጥንት የሙናይም ቤት ፍርድጋዜና አካባቢ የተገኘ ማረጋገጧምና በጠቅምት መስረት ክጽሕሩ ዘመኑ ቅተኑና የጊናናነት ይረሰውና (የቆስራኑ ማስከተና በቀጥታ ይሞላኑ ወደም ቅደትና መከተል ይማይገኘበት) በፊት ስጋዊ አመነትናም ይቆስራኑ መንግሥት የሰራው ስልክም እናደጋጌ ይኖር የተቋሙዸው በገምነት ክዘዣ የም ዕም ዓመት በፊት እንዲያስር኏ ተገኘአበናል፡፡ ክሰተዋዊ እናደጋጌ ይኖር በፊት ክጽሕሩ ዘመኑ ቅተኑና የንግድነት ይነበሩትና ክዘዣ እመሰት ዕም ዓመት በፊት አገልግሎት ይገልጻኑ ይፈጸማል የቀጥታ ይሰራባቸው እናደጋጌ የሚገኘው መስኑና ተመልከተናል፡፡

የህንጻናን የገዢ ፍድል በተመስከተም ከከፍለቶች ለፊት በፊት በሚሰት መቶ ዓመት የሰም አካባቢ በጥንት አገልግሎት የሚከኞኑ ክሰብ ፍድል ለገዢ እንዲሚለማሚ ተደርገ የተወሰድ እንዲያስር኏ በገዢ በነፃል ወሰድም አሚርናን ማምረመ ስለም ስትም-ይማዊ ቅንቃዊ እንዲሚለማማቸው መስከተና ስወጥ እያደረን እንዲሚጠቀሙት ተረዳቸናል፡፡

በዚህ ምርራኑ ቅንቃው ይሞላኑና ቅተኑና ክፍል፣ ሁጻዊ ተናባቢ ይሞላኑና የሰራው አየር በተሰጠው ይገኘበቸዋና ክፍልና ስራተኞችና አየተስቀቀው በሚመጣ ገዢ የሚፈጻሚ መሆኑቸውን፤ በገዢኩረ አካባቢ ይሞላኑና ቅተኑና ክፍልጠራቸው ክመሳሰል ከክንፃፃር እንቅስቃሴ ዘመኑ የተያያዘ ሆኖ አየርን የሚያገኘ መሆኑን ተመልከተናል፡፡ አካባቢ ይሞላኑና ቅተኑና ክፍልጠራውና ይግልበትም ከገዢኩረ የሚነው አየር ሲቀ ሆኖ ለወጥ የሚፈጻሚ በመሆኑቸው ስጋዊ ስጋዊ የሚሰተዋበት እንዲያሆም ከተናበበዸው የበለጠ የሚሰማት ባህሪ እንዲሆነ ተመልከተናል፡፡

የተናበበና የበለጠ ይሞላኑና ቅተኑና ቅሰምና የሚያስገነዘ መሆኑን፡ ቅሰም ክርተም ልናደውም ልደናደውም እንዲሚቻልና ቅሰም የሚያስገነዘ እንደ አካባቢ በሽታው ወደም ከተናበበ(የቁ) ዘመኑ ሆኖ አየር ቅተኑና ክፍል መፋጻዸ እንዲሆነ አይተናል፡፡ ይኖላኑና ቅተኑና ክፍል ስጋዊ ስጋዊ ለበደናቸው የአማርኛ አካባቢና ተናባቢ ይሞላኑና ቅተኑናን በመጠቀም ተጠማሚነትና፡፡

የከለሳ ተያችዋቸ

- ፩. ስለቅንቃና ዘመኑት፡ አይማመርና አገልግሎት፡ የሚ
ተረዳታል፡?
- ፪. የቀለም፡ የሆኑን ፊደል አንድነትና ለየነት፡ የሚደንበ
ለው?
- ፫. አማርኛ ቅንቃ የሚጠቀምበት፡ የከለሳ ተያችዋቸ
በመሆኑን የሚፈልግ የሚከተሉ ይችላል?
- ፬. “አንቀጽ ስለአንድ ስሳብ በቻ ያውራል” ሲባል፡ የሚ
ማለት፡ ነው?
- ፭. የሚከተሉትን ድምጋፍ መካከ-ፍጥረትና ባህሪ-ፍጥረት ጥለክ፡፡

ተ& ቁ.	ድምጋ-ፊስን	መካከ-ፍጥረት	ባህሪ-ፍጥረት
1	ስ		
2	ቻ		
3	ዕ		
4	ይ		
5	ቁ		
6	ኩ		

- ፩. የሚከተሉት ቅለት በው-ሰጣቸው የይዘ-ትን የቀለም በሆነ ጥለክ፡፡

1. የደሰታ _____
2. የከለር _____
3. ድምጋፍ _____
4. አናበብ _____
5. ተናበብ _____

የገንዘብ መመሪያዎች ቅጽ

፩. ከዚህ ቅጽ በሚስራና የቀረበውን ትምህርና ማን ቅድመ እንደተረዳችሁ የመታወሻዎች ስነጠረቃዎች ቅርቡ:: በዚህ መሠረት በአዋጅግና የሚመለከሩ ነጥሮ ተያዙ ለሰመፈቻቸው እርግጾኝ ከሚኖችሁ የ(+)፣ እርግጾኝ ካልሆኝሁ የ(?)፣ መሠረት ስመሳ ካልተረዳችሁ ይገባ የ(X) ማስከተት በማድረግ ስነጠረቃዎን እኩለ::

ተ& ቁ.	የመመሪያዎች ነጥቦች	(\)	(?)	(X)
1	የቋንቋና ዘስፋት ማንበትናና እናማመርን ማስረጃዎች ቅርቡ::			
2	በጀትና በቋንቋ መካከል ይለውን ግኝነትና ለማት በዘርዝር ተገኘውንናስ፡፡			
3	አናበበና ተናበቢ ይመሣችን ለይችሉ፡ ቀናትና በዕምግልናናዎች ቁስማሚ የእምሮና ለርክት መኖሩ ቅርቡ::			
4	ስዕስት ቅጥታና ፍቃ ለተቻለሁ::			
5	የቁል ጉባኤ አገልግሎት እቅዱራዊ መመሪያና ተከተለ የቁል ጉባኤ አድርጋቸው::			
6	የመረጃ ማንበቱን በማገባበት ይገኘውና መረጃ ክፍል ወሰጥ ማቅረብ ቅርቡ::			
7	የተሰጠው የገንዘብ ማስፈጸም ስልቶችና ተጠቀሱ እንቀጽ ማስፈጸም ስልቶችና			

፪. ከዚህ ቅጽ በስንጠረዱ የ(?) እና የ(X) ማስከተት ይፈጸመባቸውን
ነጥቦች በማግባር እስከተረዳችው ይረስ:: የሚስራና ትምህርና
ይጠቀማችሁ ካልተ::

ምዕራፍ ሁለት

ቀርብችና

የጥወቂ ዓለማውች፡- ተማሪዎች፣ ይህን የጥወቂ ከተማሪዎች
በረለ፡-

- ✓ በሀገራችን ስለሚገኘ ቁርቡችን ዓይነት፣ ጥቅምና አያያዝ
ትንሰራለችሁ፡፡
- ✓ በዚህ ነገር ወሰጥ የቃል ከፍለውን መሆኑ በመለየት
ታሳችለችሁ፡፡
- ✓ የቃሉትና የአፈጻጸምና ተመሳሳይና ተቋራኒ ፍቃ ዓይነትነገር
በመሆኑ ተሳችለችሁ፡፡
- ✓ የመረጃ የጊዜውን ተጠቁማችሁ ያገኝችሁትን ስሳቢ
ትንሰራለችሁ፡፡
- ✓ መመሪያዎችን ተከተላችሁ የሚቀርብለችሁን ይሳና
በማስተካከል ተችቋሙ፡፡
- ✓ ዘግዣ ተቀርቦለችሁ፡፡
- ✓ ወይደት ተካሂደለችሁ፡፡

ቅድመ ንብረት ትምህር

እ. ከዚህ ቅጥሮ “ቅርቡችን” በሚሸጋ ሰዕስ የተዘረዘሩ ዓላማ ተነበሱችሁ:: ከዚያ
በደረሰ ገንዘብ በኩል በስተቀርቦ ዓይነት ትምህር እኩያ በአጭግጣኑን
የምትመቂትና እርግጹኝ ያልማኝችሁበኩባድ:: ለስተቀርቦ ማውቁ ውጤትዎችን
አንድተዘዘዘዘሩ ተከታታለ ለንጂዬ ተከታታለ ቅርቡችንና:: ለንጂዬ በድጋፍ ለማስተዳደሩ
በማስተዳደሩ ነጥረና በስተቀርቦ ተረጋግጧ ተረጋግጧ በመጠቀም በስነተዋዋኑ
መስክ ሙሉ:: ምንጂዬ ነበሱችሁ በንጂ ይገም እኩለ የተገነዘበችሁን ፍረ
ነገር እስከ::

ስለቀርቦች			
የማውቁዎች	እርግጹኝ ያልማኝነት	ማውቁ የምረጃዎች	ነበሱችሁ በንጂ በስነተዋዋኑ የተገነዘበችሁን

- ፩. በጥንቃ በመሆኑ ከሳይ በስተቀርቷቸው መሰረቶ ለማቻቻቸው::
የምትመሳሳይቸውንና የምትጠይቀውን መሰረቶ ለከፍል ዘዴችቸው ገዢ::
- ፪. ቅርቡችን በሚሸጋ ሰዕስ የቀረበዎን ዓላማ በኩል ስሜንበብ የሚሰጠቸሁ ገዢ
ስምንት ዝቅርብ በሽ ነው:: ገዢ ከመጀመሪያዎች በደረሰ የሚከተሉትን ትምህር
በሚገባ መረጃቸውን እረጋግጣ፣ ትምህርና በእኩምርናቸሁ በመያዝዎ
መሰረታዊውን ከሚገባበት ማገኘት ይጠበቀባቸል::

1. የገዢ ዝቅርብ ቅርቡ በስንት ይከፈላል?
2. የለለበት ወቅር አበያት ከርስቲያኖች በየትናው የቅርቡ በድን ወሰኑ ይመዳበል?
3. ታሪክዎች ባህላዊ አላማዎች በየትናው የቅርቡ ምድብ ወሰኑ ይከተታል?
4. የቅርቡችን ተያትና በልሳት የሚያስከትል አራት ስው መራሻ
የሚከተለው ምን ምን ያቸው?
5. ሆኖች ወና ወና የቅርቡ ተያትና ምንጭዎች ምን ምን ያቸው?

ቀርቡችን

ቅርብ በቅልል ማስታወሻ ስተረኞም፡ የአገበው ማንኛት የሚገልጽበትና የረጅም ዘመን ባህላቸውንና ተረካቸውን እንዲገነዘብ፡ የሚረዳ ቁጥቶና መንፈሳዊ ሁብት ነው፡፡ ቁርብ ከምንጂ እንፃር ባንድ በከል በተፈጥሮ የታደሰነውን ተፈጥሮአዊ ቁርብ ሌማለከት፡ በፊል በከል ይግባው ክልፈው ንውልድ የወረሰነውን የሰወቻ የፈጻሚ ለሆኑ፡ ባህላዊ እና ተረካዊ ወጪቶችን የሚመለከት ነው፡፡ ለው ለራሽ፡ ተረካዋና ባህላዊ የሆነው ቁርብ ግዘረቤት ሌተረወቻም ለይኖረውም ይቻላል፡፡ የሀገራችን የቅርብ ጥናትና ተቦች እዋዎች ቁጥር ይወለሁ/ይወለሁ የቅርብን ቁጥቶና መንፈሳዊ ይዘት፡ ለመዘር “ቅርብ ማለት በቅድመ ተረክና በታረክ ዘመን የሰው ልጅ የፈጻሚ የሚመለከር በስራውን፡ በታረክ፡ በጣሁ፡ በስነተበበና በፊልጥበብ ይዘቱ ከፍተኛ ተፈላጊነትና ወጪ ያለው ማንኛውም ግዘረቤት ያለውና የለለው ነገር ነው” ይላዋል፡፡

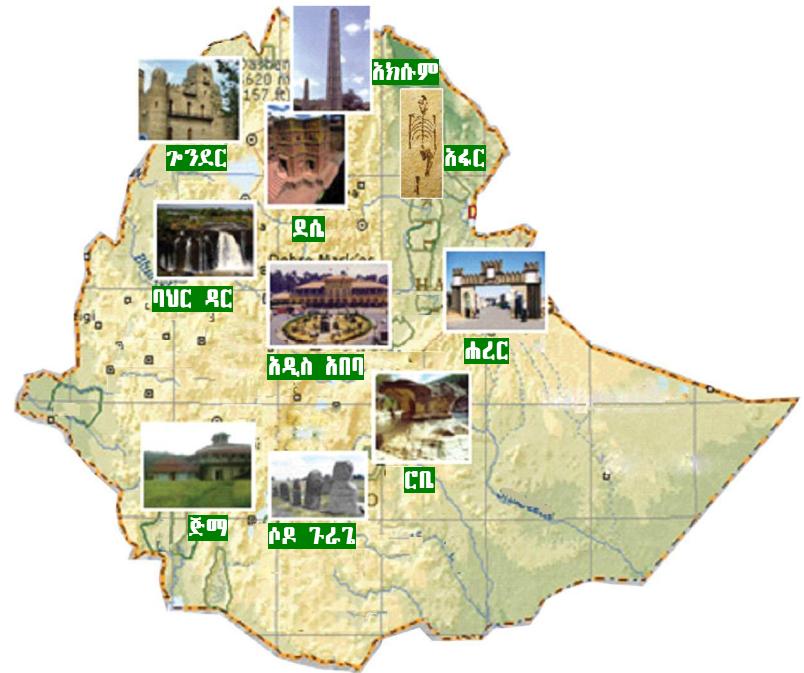
ለው ለራሽ፡ ተረካዋና ባህላዊ ቁርብ ግዘረቤት ያለውና የለለው ተብሎ ለመከናወል የፈሰ ምመዘኛውች አሉት፡፡ ግዘረቤት ያለው ቁርብ ቀደምት አባቶችና እናቶች መሠረታዊና እያደን የሚሸፍ እኩዎሚያዊ ማህበራዊና ጽልቤክዊ ፍላትታቸውን ለማማለት ለመተወቻትና ተመቻወቻት ተተወቻት ያለኝትና በዓይን ለታይ በእኔ ለታይ የሚችለውን ሁሉ አጠቃላይ ይይዛል፡፡ በእንዲሁ ግዘረቤት የለለው ቁርብ፡ በእኔ ለመቆሰበ የሚያደግኝት ነገር ግን፡ በዓይን ለመተወቻትና በእር ለመሰማት የሚችል ሌሆን፡ የበኩር በከላለበበችና ህዝቦች ሌያ ሌያ ትርክቶችና መዋታዎች፡ የጋቢችና የሀገራ ሲነበርቻችና ተመሳሳይ የሚህበረሰብ ወገና ለማድረግ ተመቻወቻ የሚመለበበት ነው፡፡

ግዘረቤት ያለው ቁርብ የሚንቀሳቀስና የሚይንቀሳቀስ ተብሎ በሆለት ለፈ ሙድብ ይከራከል፡፡ የሚይንቀሳቀስ ቁርብ በመሠረት የተገኘበት ወይም ከቆሚ ነገር ጽር የተያያዘ ለለምኑ ማንቀሳቀስ እያይችልም፡ ለቅርብ ይህንት ለባልም የሚንቀሳቀስ ይርጋት መፈጸም በጥብቅ የተከለከለ ነው፡፡ እንዲሁ

ይለው ቁርብ የሚጠናው፣ በእንከበካቤ የሚጠበቀውና ለእኩልማማያዊ መቀሚች የሚመለው በለበት በታ ላይ ብቻ ነው፡፡ በሆነዚህ የሚገኘ የለለበት ውቅር አበዳቸውና ክርክሩዋናት፡ የአከሰራም ህውልቶች እና የተገኘው በተመኑባሁቶች ለእበነት የሚጠቀብ የሚደንቀሳቀብ ቁርሰቶች ፍቃድ፡፡ የሚንቀሳቀብ ቁርብ ለተናትና የሚጠናው፣ ለማሬል ለውጭና ለመሰል ባለማውች ካበታ በታ በቀላሉ ማዘዣ የሚችሉውን ግዴታነት ያለው ቁርብ ሁሉ ያጠቃልላል፡፡ የሚንቀሳቀብ ቁርብ በእበዛው የሚጠናው መገለጫዎችን፣ ታርከዋና ባህላዊ አልበሳትን ያካተቱ ስሆን፣ ለሰጠት እቃዎች ተፋይ ለሆነ መሠረት በሙሉን ያገለግለል፡፡

እንዲ ንጋ በቅርበነት እንዲመዘገበና እንዲጠበቅ በቅድማሪ የቅርብ መመዘኛዎችን አማካይ መግኑት ይኖርበታል፡፡ መመዘኛዎቹም በእድሜው ጥንቃቄ መሆኑ፣ ለሰነድ ጥበኑና የሚጠናው ክፍተቶች መቀሚች መሰጠት፣ በሥነ ጥበኑ ይዘት ይገኘ መሆኑ፣ የተመራበት ቁስ የሚደገኝ መሆኑና ለሆነ ባለበት በአይደውት ባለመኖሩ የሚከናወት ለሆነ የቆሙ (በዚምር የቀረ) የሚለ ፍቃድ፡፡ እነዚህን ሁኔታዎች የሚያጠኗ ቁርብ መቀሚችው ለንድ ባለበት ወይም ለተወሰነ የህጻረተሰበ ክፍል ብቻ ማረጋገጫ ለሆነው እና በሙሉን እና በሙሉ ተጠበቃና ተረማምና ለተከታዩ ተወልድ እንዲቋርብ መደረግ አለበት፡፡

በግብርና በሚፈልግው ይረዳ የተጠበቀ ቁርብ መቀሚችው ፊርማ-ቢት ነው፡፡ በፋይዝና ዘርፍ፣ ገበያ በማስተጥት እኩልማና ከመደገፍም በለይ፣ በሀገር መከከል የእውቀትና የልምድ ለውጭና እንዲቋረግ እንዲሰንሰለት ሆኖ ያገለግለል፡፡ በፈጻሚ ተለዋ መካከለት የሚሰጠው አገልግሎትም በቀላሉ የሚገመት እይደለም፡፡ ታዋቁ የሚጠናው የፈጻሚ ለሆነ ክለፈው ተወልድ የቅርብ ሁበት የፈጻሚ ተከናወ እውቀትን በመቅሰምና ይበልጥ እኩል በመፍጻር የተገኘ ፍቃድ፡፡ ቁርብ የበከራራዊ ማንኛነት መለያ ማህተም በሙሉን በተላለ የለቀ አገልግሎት እለው፤ መስቀልትነትን ለመከከር የቆሙ ሁውልቶች፡ መለት ይል የሚባቸው ታርከዋ ሲኖር ወች፡ በጠርነት ገበያ የተዘመና ርለላዎች፡ ግጥምቶች፡ ይጋማዎች፡ ወዘተ የበከራራዊ ማንኛነት እኩል በሙሉን ያገለግለል፡፡

ከላይ እንደተገለጹው ሲሆ ጥቅም የሚያስጥኑ ቁርቦች በስው ማራሻና
በተፈጥሮ እረጋዣቶች ምክንያት ጉዳትና በልሰት ይደርሱባቸዋል:: የስው
ማራሻ ጥሩቶች ከሚያደርሱ ምክንያቶች ቁጥሮች የዲፕሎማቶች::
የተመራማሪውና የሂያማናት መልዕክተዋች እንቅስቃሴ ነው:: ሁንጻታን
ሳሌት የወጪ ገንዘብነት ስጋይ ያተለማማቶች:: ተመራማሪውና::
የሂያማናት መልእከተዋችንና ቁረጥቶችን ተቀብለ ታስተናግዶለች:: በዚህ
እንቅስቃሴ የቅርቦች መካከለና መጥሩት ለከሰት ይቻላል:: ሁሉተኛው
መሆነት ለሚ:: በሀንጻታን በተለያየ አመኖት በተከኀይ የእርስ በእርስ
ገዢቶችና ከወጪ ወራዎች ጋር በተደረገ መሆኑች እየለ ቁርቦችን
አጥተናል:: ሁሉተኛው ምድሮ ነው:: በተለያየ ቤቴያት የተሰሩ ጥንታዊ
ተንቀሳቸሽ ቁርቦች በከበር ከተቀመጠበት እስያተኩርስኩያት::
መሠያጣዎችና መሰረታዊ እያወጺ በሀንጻው ተስጠፊል:: እሉተኛውና
የመጨረሻው የቤቴያት ቤቴያ ማነስ ነው:: በዚ ሰነድ የቅርቦች መቀማች

ጥንሃው ስለሌላቶው የተቀበረ ሁብት ቅድመ አብይት ክርስተያናትንና
መስጠት ቅና በሚያደርግበት ገዢ ወልሙት ተከተሉል፡ እንደገኘችም
የዋና ወሰጥ ስዕለዎች፡ ሁወልቶችና የድንጋጌ ላይ ዓይነቶችን እያለበኑ
ለአጥር አገልግሎት ለያዥለ፤ የጥንት ግብረ ሆንዳዎች ያረጋግጣትን ግብረ
ለክርስ ሥራ፤ ለከብት ማስረጃዎን ለመዳደሪ እንዲወሰል በማድረግ
ሰራውድመ ይሰተዋለል፡ የተፈጥር ጥሩታችም ቁርሰቶችንና ከሚያወድመ
ምክንያቶች ተጠቁሽ ቅቶው፡፡ ለምሳሌ የእድሜ ሂደት፤ ቁጥቃ፤
እርጥበት፤ ዝኑባ፤ በፊይ፤ ነፃነ፤ የእሳት፤ ቀመለ፤ ወዘተ፤ በየዘመናቱ
በቅርቦች ላይ ከፍተኛ ጉዳት፤ ያለካተሉ ዓቶው፡፡

ከለይ የተመለከትናቸው የቅርብ ጥሩት መንሰሳዎች ኮርስ-ብዴት ጥቃቄ
የሚሰጠትን የህንጻችንና ቁርቦች ያወድመና የሚያወድመ በመሆናቸው፤
በጥናት ላይ የተመሠረተ ተበብ የሚባል የቅርብ ጥብቁ ስልት ነድጋ
ተግባራዊ ማድረግ አስፈላጊ ነው፡፡ ከዚህ እንዲር በህንጻችን ካለ ወና ወና
የቅርብ ጥብቁ ስልቶች መከከል ጥቃቄና በተለያየ ምክንያቶች ወደ ወጪ
ህንጻ የተወስኑ ቁርሰቶችንና ማስመለስ፤ ቁርሰቶችንና ለይቶ አውቆ
ለመጠበቅ በሚያስቀል መልካ ምዝገባ ማከከል፤ መዝሻ፤ የተቀናጅና
የተዋጠለት የቀጥጥር ስርዓት መዘርጋትና በየደረሰው ተግባራዊ ማድረግ፤
ሁበረተሰበዎችን የራሳን ቁርቦች እንዲጠበቅና እንዲዝከባብ መደበኛ
መደበኛ ስልምነ መንገዶ መቀበቅኩ ማስተማር ዓቶው፡፡ በነዚህና በሌሎችም
ስልቶች በመጠቀም እስከ ሂደ በተካሂወ ጥረቶች የእከሰዎም ሁወልት
ማስመለስ፤ ማያዣ በርካታ ወጪቶች በመዘገበዎም ከቅርብ ሁብት
መጠን፤ እድሜ መጠበት፤ በርቁወነትና ተፈላጋነት እንዲር ግብረ በዘ
መሥራት ይጠበቅበናል፡፡

*(ጥር 26/ 2000 ሲቀበ የሚገባው ቁጥጥር መግቢያ ሲተከከለ ሲያጠሩም ከተዘጋጀ ዘዴ
ተዘጋጀ የቀበ)*

ሙሉመድማች

ከፍል አንድ፡- አንብቤ መረጃ

፩. ከዚህ ቁጥር መንበብና መሠረት አድርጋው ስቀረብ ተያቄዎች በቋል መሰሰ ስጋፍ፡፡

1. ቁጥር ሁብት የሚገኘውን ነው? በምሳሌ በሚሰራገኙ አስፈላጊ፡፡
2. መንፈሳዊ ሁብት የሚገኘውን ነው? በምሳሌ የተደገኘ ማብራሪያ ስጋፍ፡፡
3. በቅርቡ ሁብትና በመንፈሳዊ ሁብት መካከል ያለውን አንድነትና ለይነት አስፈላጊ፡፡
4. ቁርቡን አዋጅ በመደግኑባቸው በቋል በተማሪ መሰከር ከጥሩት ለመጠበቅ ይችላል በላይሁም ተምናገኘሁም? ተስተካክለሁን በእነዚህ አስፈላጊው ጥለሽ፡፡
5. የቅርቡ የበታቸው አዋጅ ለአንድ ህንጻ የሚሰጠው መቀሚታዊ የሚገኘውን ነው?
6. ቁርቡ የመጠበቅ ሁሉምንት የየትኝው መንገዶችን ይመለከችኗል? ለምን?

**፪. የሚከተሉትን ተያቄዎች በምንበብ መሠረት ተከከለኛውን “አውነት” ስህተቱን
“አስተኛ” በማስተካከል በቋል ማከናወቃችሁን በቋል አስፈላጊ፡፡**

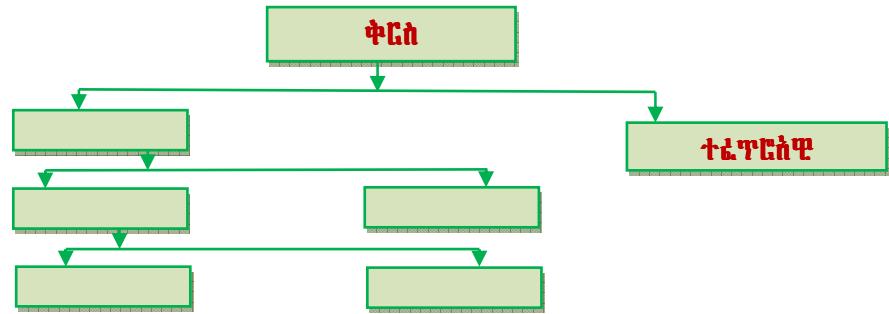
1. ገዘሬት የለለቻው ቁርቡዋ የነፃ መሰከር በመጠን አስፈላጊውን መሆኑን
ከቦታ በታ ለማዘምዎር የሚገኘውን ነው፡፡
2. በቅርቡዋ አመዳደሪ መሰረት፤ ቁጥሮት አባቶችቷንና አኖቶችቷን
መርተውና ተጠቁሙሙበት፤ ተተወቂት ያለፋት በዓይነ የሚታይና በእኔ
የሚያስስ “ግዘሬት ያለው ቁርቡ” በማለው ክፍል ይመለባል፡፡
3. ለጥናትና የሚያጠበቅ ሁሉምን ለመመርመጥ ክፍል በታ በቀሳሉ ለማውሩ
የሚቻል ቁርቡዋ ሁሉ ገዘሬት በለው ቁርቡ የሚያጠበቅ ሁሉምን ለመመርመጥ
ናቸው፡፡
4. ማንኛውም ክፍታዊ ወጪ የሚያውጥ ገዢት በቅርቡን፤ ተመዝግበ ለየ
ጥበቻና አንከብከብ ለደረግበት ይገባል፡፡

5. የጥንቃቄ አበያተኩርስታይናትና መሰንደቻ እድሳት ከመከናወነ በረት በጥንቃቄ ቁርስቶ ሌይ ጉዳት ማስከተላል እለማስከተለ በባለሙያ መጠናት ይኖርበታል::
6. በጠርንት ገዢ የተዘጋጀ ስለለምዎች በቅርቡነት ለመመዘገበ የሚያብዕል ቅዱውን መሰራርት ያሚለለ::
7. ለቅርስቶ መጥፋትና በልሽት ቁጥሮች ምክንያት የዲፕሎማቶች፣ የተመራማማሪዎችና የሚያማናት መልእከተዎች እንቅስቃሴ ነው::

၆. ቁርስቶና በሚል ሰዕስ የጊዜዎች የአሁን ስሜዎች እና ከዚ በታች በ “ሀ” ሲሆ የቀረበበትን የየኩንቀዋቸን ቅና ፍሬ አካሄዏች በ “ሁ” ሲሆ ከተሰጠበት የኩንቀዋቂ ቅርቡ ጋር እናወምዶ::

ሀ	ሁ
1. ____ እንቀጽ እንደ	ሀ. የቅርስ ስርቃት
2. ____ እንቀጽ ሁሉት	ሐ. የቅርስ ጉዳትን የሚያስከተለ
3. ____ እንቀጽ ሆኖት	ነገሮች
4. ____ እንቀጽ እራት	ሐ. የቅርስ ጥበቃ ስልቶች
5. ____ እንቀጽ አምስት	መ. የቅርስ አገልግሎትና
6. ____ እንቀጽ ስደስት	የሚያስተኞው ጥቅም
7. ____ እንቀጽ ለቀት	መ. የቅርስ ምንት
	ሸ. የቅርስ ምዝገብ መመዘኛዎች
	ሐ. ቁጥሩን ማንቀሳቀስ ክልከል ስለሙያ
	ሻ. የቅርስ እድሜ ጥንቃቄ
	መሆን እንዲጠበቅ
	የሰጠውያዎች::
	ቁ. የሚንቀሳቀስና የሚያጠቀስ ቁርስ ምንት
	ወ. ገዘዴት ያለውና የለለው ቁርስ
	ምንት

፩. ተከተለ የቅርቡ አገልግሎት እንደተገዢበት የቅርቡ ነው፡፡ በጥንቃ
በመሆኑ እየተወቃወኑም በማንኛበት መሰረት የተጠፈስበት የቅርብ ባይነት
ሳጥናቸው ወሰኑ መሰራ፡፡

፪. የሚከተሉት ክምንባቢ የወጪ ቅጽናና ሁኔታን ፍቃድ አስፈላጊ፡፡

1. ቁስ
2. መንዳኖ
3. መተግበር
4. በዚመት መሳሪያት
5. አካውማያዊ ፍላጊት
6. መስቀልትነትን መዘዝር
7. የህይማኖት መገለጫዎች
8. በኋር በኋይልሰነድና ህዝቦች
9. የበኋይ መግኘት መለያ መሆኑም
10. ካልሆነ ትወልድ የተወረሰ የሰወች የፈጻሚ ሥራ

፫. በተሸጠው የቅርቡ አገልግሎት መሰራት የቅርቡ ነው፡፡ ተከተለ
የሚያደርግ የረዳናነገድቸው ሆኖታው፡፡

ክፍል ማስታ መናገሩ

፬. ስለቅርቡ ቅጽናና የቅርቡ አገልግሎት መሰራት የቅርቡ
መስክር ቅጽናና የቅርቡ አገልግሎት መሰራት የቅርቡ ነው፡፡ ተከተለ
የሚያደርግ የረዳናነገድቸው ሆኖታው፡፡ (ስለቅርቡ ቅጽናና የቅርቡ
አገልግሎት መሰራት የቅርቡ ነው፡፡)

የተሰጠው መልካከቶችን ማግኘት የልማትዎች ተማሪዎች በአካባቢዎችም ከሚገኘ የእድሜ ባለቤትና ከታረክ መግዻራትና ወዘተ ስለቅርቡችን አይነት ጥቅምና አያዝ መረጃ ስብሰባዎች በመመረምዎ መሰረት የእኔ ደቂቃ ገንዘብ ማድረግ ተቋጥቶችሁ::)

፩. መግዻራቱ በሚገኘው መሠረት ከዚህ በታች በቀርቦችሁ ነጥሮች ላይ በበደን ተወይሱ፡ በየርዕስ የምታነሳቸው ቁሬታ በመሳሰል በጥቅም የተደረገ መሆኑ አንዳሰጣቸው አገልግሎት፡ በመጨመሩ የደረሰኝሁበትን በመረመሻዎት ይከፈል አማካይነት በታች ስነወሰን ጉዳችቸው አቅርቦ፡፡

1. የቅርብ ዓይነቶችና በሀገራችን ያላቸው ይዘዋል፡፡
2. በሀገራችን ከጥንቃቄ ቁርሰታችን የሚገኘው ጥቅም ያለበት ይረዳል፡፡
3. የሀገራችን ቁርሰት አያይዝና ጥብቃ፡፡

፪. በበደን ሆኖ ስራው ስራው የቅርብ ከውዱና ስመቅነስ ከዚህ በታች የተዘረዘሩ አነስተኛ ስለሚያስከተኝ ይርሱ ተወይሱ፡ የደረሰኝሁበትንም ፍረ ቁሳስ ስነወሰን ጉዳችቸው አቅርቦ፡፡

1. የፊልድና የከልል ማስ በይወች፡፡
2. የገመና ማስቀመጥ መሠረም በታች፡፡
3. መለው የሀገራችን ሰነዶች፡፡
4. ጽልሰ፡፡
5. የሂድማት ተቁማት (የከርስትና፣ የእስልምና ...)

፫. በአካባቢዎች የሚገኘ መሆኑ ከዚህ ተደምሮ የምታወቂት መስቀልነትና ስመዘዝር የችው አንድ ታሪክ ቁርብ በቅርቡ ስለቅርቡ የይነት አያዝና ስለሚያስገኘው በቅርቡ አጥር ማስረጃዎች ስጋፍ፡፡

ከፍል ማስተካከል

አገልግሎት-ቁጥር

፬. በበደን ሆኖ ስራው ተደምሮ ጥቅምዎች ላይ በመወያዙት መልካቹና አንድ አንቀጽ በመዘጋጀ አቅርቦ፡፡

1. አንድን ዓይነት አንድነት ማሳጠር የሚያስፈልጉበት የሚገኘውን የሚገኘውን ነው፡፡

2. የአሁን በማሳዕር ሂደት የአሁኑ ወር መልካት ስይሆን እንዲታለፍ ነው፡፡ የአሁኑ እንደሆነ ያለ ስለተ በከተሉ የተሻለ ይሆናል?

፩. የሚከተሉትን ማስተካከል አንቀጽ በተረዳዋሁ በቋንቋ በተወካክው መመሪት አሳጥቷሁ እንዲገኘ ይፈጸሙ፡፡

1. ተከታታ እንቀጽ ከሂያ አምስት ባልበለው ቅለት አሳጥቷሁ ይፈጸሙ፡፡

እነዚህ በኋላ የተመድርጉን ታሪክ የሚችሉን ቅለት መሰራተኞች የነበረውን ሁኔታ በመዘርዘር ነው፡፡ ይኩስ እንደሆነ ይቀጣሩ የነበረት ባለቤትዎች ቅመኑ ባለሽጥቶና ቅጂዎች ዓይነት ልክ የለለ ቅዱ መሆኑን በጽሑፍና የአስፈላጊው፡፡ በዚሁ የነበረ መሰራተኞች እንደሆነ በመቀርመት በህዝቦ ላይ በቋለት ተዘርዘር የሚያልቅ እና ከዚያ ያለ በደል ከመፈወማቸውም በላይ፣ እርስ በእርስትው ስምምነት ባለቤትዎች እንደሆነ በመሆነት ሌሎችና ሁኔታ ቅም ስቅሉን ሌሎች ነው፡፡ እንዲያውጥ ልሆነ እግዢያዊነት ተከተለኛ የርድ፡፡ ሁኔታ ከአትዮጵያ ምድር ተመግዬ በምትና የአርብ የልት፡፡ መዘተ ለፍንዴ እንዲኖር የአሁኑ ገልጊዋል፡፡

(ቀርቡ ተቀተና ጥወቃ ባለቤት የሚያቀባይ ሲገዢበት፡፡ ቁርቡ ማያስተኞች ሲ 1999)

2. ተከታታ እንቀጽ ከሂያ ባልበለው ቅለት አሳጥቷሁ ይፈጸሙ፡፡

የቀርቡ ተቀተና ጥወቃ ባለቤትዎን ሁኔታን የሚገኘ የሚደንቀሳቀስ ቁርቡን የሂሳ ከታለው አሳተሚል፡፡ የዚህ ከታለው መታተወው ለይታወቁ የቀሩትን ቁርቡዎንን በማሳተዋወቁ ለተሸዝሱ እንደግለጻ በስራው እንዲውለ ከሚከተሉት በተመመሪያ የአትዮጵያ ቁርቡን ማጥናት ለሚፈልጉ ሁሉ የሚያደርግ መቀሚታ ይበረከታል ተብሎ ይታሰሳል፡፡ ይኩስ በባለ እራት ቅለም ሆኖ የተዘጋጀው የቀርቡ ከታለው ለከላለዎች፡፡ ለአምባሳዎች በውጭ ሁኔታ ለተገመው የአትዮጵያ አምባሳዎችና ለተለያየ መንግሥታዊና መንግስታዊ ለፊሮና ይርቃቄዎች ባለቤት ተስፋጭታል፡፡

(ቀርቡ ተቀተና ጥወቃ ባለቤት የሚያቀባይ ሲገዢበት፡፡ ቁርቡ ማያስተኞች ሲ 1999)

3. ተከታታይ አንቀጽ ከእስራ እምነት ባልበለው ቅለት አሳጥሬቸው ይኖ::

አሁር ማህበራዊ ቅዱምና:: የህዳ እንዲሆኑ የእያር ገብረታ ካለለቸ ከተሞች ለየት እንደትራ አድርጋዋቻል:: አሁር ቅድመ እንዲሰነድ የከተማ አይወቅን ለማጥፍት አመቱ ስትሆን:: እስከ ቁርጓ ሆነ ይረዳ በእናርሻ ቅንድ የእስላምና ትምህርት ማቆከል ነበረቸ:: የእስላምናን እድገትና ይዘት ከእናርሻ ቅንድ ከተሞች ጋር ለማወቅዎር አመቱ የጥናት ማቆከል የት:: ከዚህም በተጨማሪ የፈፃ የሆነ የከተማ ማስፈጸም የፈፃ የሆነ የተሞች:: በእትወቂያ ካለት ቅድመት ከተሞች እንዲ የት::

(ቀርቡ ተናተና ጥወቂ ምስክምትን ማማማቹና ስንጠኗት:: ቍርቡ ማመሩት:: ሲ 1999)

የኢንስቲት-ፊስቴ አገልግሎት መመሪያ

አነስተኛ-ፊስቴ:: እንደ ዘመኑ ይነሳውን ርዕስ ጉዳይ በስራው ተመልከቶና በዘርዝር ቅዱም:: የፊስቴን ቅሬ ነገር መወጣ በማውጣት በሚፈለጊው መጠን አሳጥሮ እንደገና በጥሩ ቅዱም መቆና ማለት ነው:: ይህ ተግባር የፊስቴን ውስጥ ይዘዋል በጠበቀ አካይን በልዩ ጥንቃቄ የሚከናወን ከመሆኑም በለይ:: ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ካጥበቸ መከተል:: የሚሰጠው ተግባሩን ስነታማ ያደርጋዋል::

የዋናውን ዘመኑ ከጠቃላይ ስነጠ ለመመቢት ይጋግጣ ማንበብ

- ቅሬ ተሰጥቶና የወጪ እንግዲ ቅለት ስያጋጥሙ ከአውድቻው ዓይቻውን ለመረዳት መሞከር::
- መዝገበ ቅለትን በመጠቀም በፊስቴ ቅለቱ ከገበብት አውድ ጋር የሚጠጣም ዓይቻውን መውሰድና ስለኋፈ ነገሮ ተንሟን መግቦር::

- ከያነበበ አጭዳር ማስታወሻውን ትሳቢ ከሚገኘበት ገጽ ዓይነት እያጣቁስ መሆኑ፣
- አሰራራን ሆኖ ለተኛ በፍራ ሁማሪቱ ስር በእርስዎ ማስመር ወይም ለየ ምልከት መጠቀም፣
- የአፈጻጸም የተመዘገበውን ማስታወሻ እያገኘበው የኋላውን ትሳቢ መለያት፡፡

በዚህ መንገድ የዋናውን ያስረዳ ማእከላዊ ትሳቢ ከተረዳገኗ በታደ፡፡

- የአፈጻጸም የኋላውን ትሳቢ በረዳቸውን አገልግሎት መረጃ፣
- ተፈ ነገሮች ልይድጋስስና ልይሃው ልቦትትና ተብበብነትና ተለብስው መሰራራቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል፡፡

ii. ከዚህ በታደ የቀረበውን የአገልግሎት ያስረዳ መመራሪን ተከተላቸሁ ቅጥሉ የቀረበውንና ስለ እሽንዳዊ ባህላዊ ማወቅ የሚያመሳውን ያስረዳ በስራ (ከሰባ እምነት ቅዱት ባልበሰው) እስተራቸሁ የሂድ፡፡

የእሽንዳዊ ማወቅዎች ፊልም

አሽንዳዊ የባህላዊ ማወቅ መጠራዎ፡፡ እሽንዳ ከሚለው የፊቻዋት ስም የሙጣ ነው፡፡ ለአሽንዳዊ ማወቅ ለምን ይህ ተከለ በቻ ተመረጋ የሚለውን መመራቸው ቅዱቱ በተማሪ መልካ የሚያጠራው ባይግኝም፡፡ እሽንዳ በስሜን አትዮጵያ (በትግራይና አማራ ከልል) የባህላዊ ማወቅ መጠራዎ በመሆኑ የገለግለል፡፡ ይህ ባህላዊ ማወቅ ከከዋናው በፊት የራሳ ቅድመ ተግኝት ያለው ለሚገኘውን ከፊት ዘርፍ በዚ ማህበራዊ ፊልምዎች ወሰኑ ለማህበራዊ ጉንቶች መሳተሰራዎ ጉመድ በመሆኑ የሚያጠሩትው አገልግሎት ተጠቃሽ ነው፡፡

የአዲንዳው የህላዊ መወታ፣ ማነበራዊ ጉንኑነትን በተለያየ ይረዳ የሚያጠናከር ስ.ሆን፣ ወልደቻ ለልደገራድ ለይቶችው ለአሰንዳው የህላዊ መወታ የሚሰራልታቸውን ካር ሁሉ በተቻለ መጠን ለማማላት ታረት ያደርጋል:: በተጨማሪም በአዲንዳው የህላዊ መወታ ወቅት ለፈገራድቻን እንዲቻቸው በሁኔታ ሰራ ነፃ በማድረግ እንዲጠወቂ ይፈቻል:: በመሆኑም፣ በፈገራድቻና በወልደቻ መካከል ያለው መተሳሳቢ ከመጀመሪያው ቤቱ እንዲልቀና ለፈገራድቻ በወልደቻቸው ይስተዋ እንዲሆነ ያደርጋል::

ከበተሰብ ጉንኑነት ባሻነር፣ የአዲንዳው የህላዊ መወታ የገዢድና ጉንኑነት እንዲጠናከር አስተዋጽኑ ያደርጋል:: ለፈገራድቻ ቤተኩጥ የሚዋስት ከዘመድቸቸው በመሆኑና አዲንዳው የህላዊ መወታን የሚጠወቂትም በዘመድቸቸውና በመንድራቸቸው ባለ በቶች እያተዘዋወሩ በመሆኑ፣ በመድቸቸውና የመንድራቸቸው ለወቅ ለነበረ ለጠታ ያበረከታል:: በዘህ የተነሳም፣ የገዢድናና የመንድር ጉንኑነት በአዲንዳው የህላዊ መወታ ወቅት የተጠናከረ ይሆናል::

የአዲንዳው የህላዊ መወታ በፈገራድቻ ጉንኑነት ላይ ያለው አዎንታዊ ተክክል በቀለሉ የሚገመት እያደለም:: ለፈገራድቻ ቤተሆ ወቅት በዘህ የመቆራራቢና ቤተ ልቦት አብረው የሚሰለኝ ዕድል ለሰላቸው፣ የጋደጀነት ጉንኑነታቸው የተጠናከረ ይሆናል:: ከዘህ በተጨማሪ፣ የአዲንዳው ጉዳቶቸው ስታገባ ለሰራ ሲኖር ይበጥራለ፤ ይፈጻለ፤ ይጋጋለ፤ ወሄ ይቀቅለ፤ ማረጋገጫ ሆኖው ይኖሩ ይፈጻለ:: ወጥቶች ትኅር ከመሰረቱም በኋላ፣ እንደ ላይ “የሚርያም ዘዴ” የሚጠው በመሆናቸው የጋደጀነት ገንዘብ ከእናንዳው መወታም ባሻነር የሚህበራዊ ቁርናታቸው መሠረት የሚጠበበት ነው ማለት ይችላል::

(ይታው ሪንሳው፣ የኢትዮጵያ ማህተም መሬታ ማህበራዊ ልኑጥሚያው ቁጥር፣ እንተንፋዣ ቁጥርና
ስቀመጥ ቀጥታ ሲሆን 23/ 1997፣ ነጥ 96)

**፩. ቁጥሮ ስሌ ስሰዘንበ ማንነትና አቀራረብ የተማሪችሁን መሠረት በማድረግ
ቍል ሰቀረበት ጥቂቃዎች ከእኔም አገዋጅ ባለበት የከናዚ መሰኑ::**

1. ከባን የሚገኘውን ነው?
2. የባን ዓይነት ማረጋገጫ የሚሰለት የትቃቃቸው ነታው?
3. የባን ዓይነቶች የሚሰለት ማን ማን ነታው?
4. ከመቅርብበት ቁርጓ አንዳር የጽሁፍ የባን ከቁል የባን የሚለያው
በማንኛን ነው?

**፪. በእኔበለያችሁ የሚገኘ ቁርሬትን ከገባዎችሁ በጀት ስለጊዜታችሁ ከእኔት መተ
በለበት ቅድመ በየግብር የባን በመግኝ በተከተለ ከፍስ ገዢ አቅርቦ::**

1. መምህራችሁ በሚገልጻለችሁ መሠረት በጥንድ ሆኖችሁ የፋይችሁ-ትን
ክባን በመቀያየር ካወጪ በታች ከቀረበለችሁ የገዢ ወይም የመሰከ የባን
አንዳር መመርያ አንዳር ገዢማው::
2. በግምገማው ስለደረሰችሁ-ባቸው ነጥበች አስተያየት ተለዋወጪና
የባንችሁን አሳይቷልሁ ይሩ::

የገዢ ወይም የመሰከ የባን

የባን፣ መቅለል ማለት አንዳር መደበኛና አ-መደበኛ ተብሎ ለኢትዮ
ደቃቃለል:: የገዢ ወይም የመሰከ የባን በኢ-መደበኛ የባን የሚጠቃለል
ሆና፣ አንድ የተወሰነ ስፍራ ወይም ከንወጣ ተደርግ፣ ተለብቻና;
ተጠናቶና ተመርምሮ ካብቻ በጀት የሚዘጋጀውን የሚመለከት ነው::
የገዢ ወይም የመሰከ የባን ሰነዱዎች የሚከተሉትን ደረጃዎች
ተከተለን መሻሻል ይጠበቃበናል::

1. የካገኝት ደረጃዎች

- ሀ. የባንው የሚያፍጠሩትን ዓላማ መለያት::
- ለ. በበታወች ተገኘው መረጃ መሰብሰብ::
- ሐ. መቋሚና መቋሚ የልማዎችን መረጃ መለያት::
- መ. የመረጃዎችን ተከተለኛነት መረጃ::

ሀ. መረጃዎችን መግምገም:

ሸ. መረጃዎችን በመሰከተ በመሰከተ ማረጋገጫ:

ለ. የዘንበዎች ስራ መሰጠት ስራ የዘንበዎችን አጠቃላይ
መንፈሳ የሚያገኘበት መሆኑን፣ አዋጅ መሆኑን፣
አንቀጽ የሚሰነድ መሆኑን ማረጋገጥ፤

ሽ. የዘንበዎችን የመጀመሪያ ለቀቅ መዳደ;

ቍ. ከገባዎችን መከለለ;

በ. የመጨረሻዎችን ለቀቅ መዳደ::

2. የዘንበዎች ቁርድ

የተዘጋጀ ወይም የመሰከተ ገለፅ ከገባ በቅርድ ይረዳ የሚከተሉትን
ነጥቦች መዘርዝር ይጠበቅበታል::

ሀ. የዘንበዎች ስራ ው. ቅን

ለ. መግቢያ ለ. እርማ

ሐ. ንርክር መግለጫ ል. ከገባዎችን የጽሑፍ ስው ማንኛት

መ. መደምጋጭ

3. የዘንበዎች ዝዴት

ሀ. ከገባው ገዢውን ወይም የመሰከተ እንቅስቃሴውን አጠቃላይ
መሰከተ መዳደለ አለበት፤

ለ. ከጋብዎ ከጥናው ወይም ከመሰከተ እንቅስቃሴው ወጪ
የሆነ ነገር ለለማሳደር መጠንቀቅ አለበት፤

ሐ. በይዘቱ የጥናውን ወይም የመሰከተ እንቅስቃሴውን ዓላማ፤
የተሳታፊውን ንርክር ወይም ማንኛት የጥናቸቱን በህረኗ
የተሳታፊውን እመሰከተት መግለጫ ይጠበቅበታል፤

መ. በጥናው ወይም በመሰከተ እንቅስቃሴው የጥና አዲስ ነገር
ከለ፤ በዘንበዎች ወሰኑ ተጠቃላይ መቅረብ አለበት::

(እነዚህ አይቶ መከራታዊ የመሥጋርና የዘንበ አዋጅ፣ 1992፣ ኮን 99-102)

- ፩. ከዚህ በገዢ የቀረበዎን የመሰከ አገባ እቅዱሪ መመሪያ በመከተል
በአካባቢዎች ስለሰው የሰጥር አገልግሎት ተዘምወችሁ መረጃ ስለሰባችሁ
መምህራችሁ በሚገኘችሁ መሠረት በብድን አንድ አገባ እቅዱ::
- ፪. በደን መሰርታችሁ መደምኑናደጋዎት ቅበሳ በመሆኑ በቀበሌው ስር ስለሚተዳደሩ
ማህበት አገልግሎት ሰጭ ተቋማት (ትምህር ቤት ተና ካሳ የገበርና
ማእነዚህ ውስጥ) የአገልግሎት አስተያየት መረጃ በመሰብሰብ የምህራንና
ይሰጣቸውን ስከፍል ጉዳታችሁ አገባ::

ከፍል እፈት፡- ስነዕናን

- ፫. ከዚህ በታች ስቀረበ ቁጥሮና ቁረጥና በምሳሌው መሠረት ተቋጋና ፍቃ
ከስተዋቺ በታሳ የረዳተነገር በመሠረት አሳድ::

ምሳሌ፡- ማ-ወጥ = ሆኖ
ሀጻው የሰጠው እቅዱች ነው:: የንግድ ቁርጓችን ስይመን
በማስወሰል የተሰሩ የእድገትበት ወጪችን ይሰጣል::

1. የምባራ-በላሽ.	6. ዓልት
2. ጉሳዊ	7. ማቅረብስት
3. መሳሪያንት	8. አዘጋጅ
4. ቁምስክል	9. ሆቀናንት
5. መቀራመሳት	10. መጽ መፋፈ

- ፬. ቅጥሮ የቀረበት ቁጥቶ ከመንበብ የወጪ ፍቃው:: በተሰጠው ምሳሌ መሠረት
ተመሳሳይ ፍቃቃውን ከስተዋቺ በታሳ የረዳተነገር በገዢ ሆኖ ሆኖ::

ምሳሌ፡- ለማድ = አመል:: ለህጻ
መቆኑቱ እያወለ መጠራንን ለማድ አድርጋዋል::

1. አልባሳት	6. ቁርሳ
2. ስነዕናን	7. ተረማማሙያ
3. እርሱ	8. አሻራ
4. አያሳ	9. የተዋጠለት
5. ታርካት	10. መለያ

ይ. ለማኑተስት ተያቃዋቂ ካተሰጠ እሚራጥ መልክቶ ታካክለኛውን ምረጋገጫ::

1. “መንግድታችን ተንታዊ ቁርስቶችን ይጠበቃል::” በሚለው ዓረፍተነገር የተሰበነት መሆኑ ያለው ቅል::

ሀ. ቁርስቶችን	ሐ. ይጠበቃል
ለ. ጥንታዊ	መ. መንግሥት

2. “ይህ አገር የገመማያን ምድር ነው::” በዚህ ዓረፍተነገር የዘርፍነት መሆኑን የተወጣው ቅል የትኩዎች ነው?

ሀ. ይህ	ሐ. የገመማያን
ለ. ይህ አገር	መ. ምድር

3. “የሰው ለቂ ለነፃሰና ለሁወው ይኖራል::” በሚለው ዓረፍተነገር “ይኖራል” ስለሚለው ቅል ተከክል የሆነው የትኩዎች ነው?

ሀ. ስብ. የስ በመሆኑ ድርጋት ፈጥሞ ባለቤት ይፈልጋል::	ሐ. ስብ. የስ በመሆኑ ተሳቦ. ስም ይፈልጋል::
ለ. ስብ. የስ በመሆኑ ነፃብ ስጋን በተሳቦነት ወሰዳል::	መ. በዚህተኑ የሚሰራው አንቀጽነት መሆኑን ተወጥቷል::

4. “በሀገራችን የንባበሩ የሂሳ ባህል አልደበረም::” በዚህ ዓረፍተነገር የባለቤትነት መሆኑን የተወጣው ቅል::

ሀ. በሀገራችን	ሐ. ባህል
ለ. የሂሳ	መ. አልደበረም

5. “እራስ. የሆነ ስው ሲሰን በሂሳ ጥበብ ለማነኛ ቁጥር ተኩባለ አይበፈልገውም::” በሚለው ዓረፍተነገር የገለጭነት ተግባርን የተወጣ ቅል የትኩዎች ነው?

ሀ. ጥበብ	ሐ. ተኩባለ
ለ. ይራስ.	መ. ቁጥር

6. “ከበደ ህመሙ ስለመኖበት ስከተዋቸ ቁድ ጥንና አደረገለት::” በሚለው ዓረፍተነገር ባለቤቱ ማን ነው?

ሀ. ከበደ	ሐ. ስከተዋቸ
ለ. ቁድ ጥንና	መ. ስለመኖበት

7. “ውይኑቱ የአሰራር ክፍል ትምህር፤ን በአጥጋቢ ሁኔታ ስለመናቀች፤ አባቸ የአንገት ሁሳል ምልማት፤” የዘመ ሰረፍተ ነገር ባለቤት፤

ሀ. አባቸ

ሐ. የአንገት ሁሳል

ለ. ወይኑቱ

መ. ትምህር፤ን

የቍል ክፍለች መቶ

በቍል ክፍለች (በስም፣ በቅጽል፣ በግብ፣ በተወካከለ ጥናና በመስተዋጽና) የሚከተቱ ቅለት በዓረፍተነገር ወሰጥ በተወሰነ በታ በመግኘት ወይም ቁጥያዊነት በመቀበል የሚያከናወነት የሂሳብዎ መሆኑ ወይም ለዋወጣዊ ተግባር ይኖራቸዋል፡፡ በዘመ መስፈት፤ ስምም በዓረፍተ ነገር ወሰጥ ምስት ዓይነት ተግባር ይኖራቸዋል፡፡ እነዚህ፤ የባለቤትነት፤ የተሳቢነት፤ የዘመፍነት ተግባር ዓይነት፤

የዕለቱ የህዝብ ሁሳት ነው፡፡

2. አገበ ጥንቃቄ ቁርስችን ይጠቀማል፡፡

በምሳሌ 1. “ቅርስ”፤ በምሳሌ 2. ደግሞ “ሆነዎ” የሚለ ስምም የባለቤትነት መሆኑ ይዘው ገበተዋል፡፡ ይህንና የለቤት ሲለመሆናቸው የሚያመለከት ቁጥያ የለቸውም፡፡ በተናው ሰረፍተ ነገር “የአሁበ” የሚለው ስምም ሆኖ፤ የህዝብ ባለገንዘብ ማን እንዲሆነ ለመግለጫ “አሁበ” በሚለው ስምም ለይ የ- ቁጥያን በመነሻው ተቀብሎ የዘመፍነት መሆኑ ደጋሚል፡፡

የዕለቱ 2. ቁርስችን [ቅርስ-እቻ-ን] የሚለውን ቅል በንወሰድ፤ “ቅርስ” የሚለው ስምም በመደረሰው ዓይነት እና [-ን] የሚለ ቁጥያዊነት ተቀብሉል፡፡ [-ና] ቁርስ ሀዕስ መሆኑን ለማመሌከት የገባቸ የበዕስ ቁጥር አመሌካቹ ሲትሆኗ፤ [-ን] ደግሞ ስሙ የተሳቢነት መሆኑ ይለው መሆኑን የሚያመለከት ነው፡፡

ከላይ በሁለቱ የሚፈልግ እና የሚታወቁ ስምምነት በኋላፍት ነገር
ውሰድ ባለቤት ሆኖ ስለጠቅላላ ስምምነት መሆኑን ለማመልከት
የሚፈልግ ቅጥያ አይቀበልም፡፡ በኋላፍተነገር ውስጥ በታችውም
በመጀመሪያ ሌይ ነው፡፡ የተሳቢነትን መሆኑ ሲመጠ ደንገም [-3] እና
መቀበል በቃል ስይሆን በታችውም በኋላፍት ነገሩ መካከል ሌይ
ይሆናል፡፡

ከዚህ ዓይነ በተያያዘ በቃል 2. “ጥንቃዋይ” የሚለው ቅል ክፍል-
ቅጽል ነው፡፡ መሆኑን እኩን ተከትሎ የገባውን ስምምነት
አይደረግም፡፡ በታችው ደንገም በኋላፍተነገር ውስጥ ክሚገልበው ስም በራት
መሆኑን ልብ ይፈል፡፡

በመጨረሻም በቃል 1 እና 2 በኋላፍተነገሩ መጨረሻ የገበት
“ነው” እና “ይዝከባከባል” የሚለትን ቅል በንመለከት የቅል
ክፍልቻው ጉዳ ነው፡፡ በታችው በኋላፍት ነገሩ መጨረሻ ሆኖ
መሆኑን የሚሰራው እና ቅጽልንት ነው፡፡

በእጠቃለይ ስምምነት በኋላፍተነገር ውስጥ የባለቤትነት፡፡ የተሳቢነትና
የዘርፍነት መሆኑን ሲመጠ፡፡ ቅጽልው ደንገም ስምምነት የመግለጫ
መሆኑን ይመጣል፡፡ በተመሳሳይ ሆኖታ፡፡ ጉዳች በኋላፍተነገር
መጨረሻ በመግኘት የሚሰራው እና ቅጽልንት መሆኑ ሲታረቻው፡፡ ተወስኑ
ገዳች ደንገም በግብር የተገለጠውን ሆኖታ ወይም ይጠበት የመግለጫ
መሆኑ ይኖራቸዋል፡፡

**፩. በሚከተሉት የፈጸጣነበች መሰጥ የቃድ ከፍርማን መቶ በመመርመር
የቀረቡተነበችን ስዋስዋዣ ስህተት ካለምና በጀት የፈጸጣነበችን
አታቸውን የሆ::**

ምሳሌ:- የሀብረት ሥራ ማህበሩ የበና መጋቢት አፈልሰት::

ስህተቱ:- የተሰበ መሆኑ አመልካች [-ን] መገዳደ

ስቃድ:- የሀብረት ሥራ ማህበሩን የበና መጋቢት አፈልሰት::

1. አሁን የገዢው ቁጥሪ መልክ አልመደድኩትም::
2. ይ አረንጻ እስከሮታችን ለነገ ማስታወሻ እንደጋበዴት ተወስኝለሁ::
3. የሰነድኩ እበባችን አግላቸ ቁጥር ከእኔና መቶ በለይ ዓይቺ::
4. የወጣት ማህበሩ ለጠንካሬው መሆኑ ተደሰ ስልማት አበረከተ::
5. ሌሎች ማህበሩ ባልትና ሌሎች ከፈተ::

የጥምና ማጠቃለያ

በዚህ ምልክቱ ከሚገባበት ስወጪ ቅዱትና አጠቃላይ ፍቃድ ስጥተኞል፡፡ ይችል ገንዘብ መመራቸውን ተከተሉንም በተሰጠነ ርዕስ ገዳም እኩም የእስር ደቁዎች ይችል ገንዘብ ማደረግ ቅዱል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ፣ በሁሉም ባለቤት ቤት ጥናታዊ ቁርጥር ዓይነት፣ እያምናና ተቦች ላይ በመወያዙ ይደረሰበትና መደምወማዊ አቅርቦነት፡፡

የችል ከፍጻው መሆኑ በተመስከተኝበት ከፍጻዎ፡፡ ይችል ከፍጻው እየተቀናዱ በሚያዋቅሩት የፋይነትን ወሰት የየፈሳቸው መሆኑ እንዲያሻው ተመስከተኝል፡፡ ከዚህ ስንጋር ለማሽ በዚፈተነን ወሰት ባለበት ለሆነ የየፈፈተነን ባለበት መሆናቸውን የሚያወስከት ቅዱምን እንዲሚያቀበስ፡ የተሳጠኑና የዘርፍነት መሆኑ ስወጪ ገን፣ ተሳቢ ለሆነ /-ን/ን ዘርፍ ለሆነ ደንግሞ /-ን/ን እንዲሚቀበስ ታረዱተኝል፡፡ ከዚህም ለሳይ የአንድን የፈፈተነን ባለበት ለመስራት ለመስፈርቶ በየፈፈተነን መጀመራዊ ላይ መገኘቱ በሆነ በቁ እንዲሚያይምና በየፈፈተነን ማስረጃ ስንቀጽ (၇၈) ላይ የወጪን የባለበት አካሄ በመመርመር ሰነድርወስት እንዲመነሻ አይተኝል፡፡

በዚህ በነበረ ስራዊት በመግለጫ ሂደት፣ ተገቢ የመረጃ ምንጫቸኑ መሰጠበትና መጠቀም የሚገኘበትና ሲሆን አመቀናል፡፡ ከዚህም በአካባቢዎችና የሚገኘ ቁርጥና ተዘዋዋሪን በመግለጫ የመስከተኝበት ከዚህ አዘጋጅተና አቅርቦነት፡፡ ከዚህ በተጨማሪም የአንድሮ-ይአብ ምንጫትና በተመስከተኝበት ከፍጻ፡ እንድሮ-ይአብ ማስተናገድ ለአብዕስ ርዕስ ገዳም ባለፈው ተመስከተና ዝርዝር አድጋገል ለያቀርቡ፤ የይአብና ፍል ነገር ማሙቀ በማወጣት በሚፈጸማው መጠን አሳተር እንዲገኘ በጥሩ ቀንቃዊ መጽሑፍ ማስተናገድ እንዲሆነ አመቀናል፡፡ የአብ የሚሰጠው ተግባር የይአብና ቅና ቅና የዘዴች በጠብቀ አኋላን፤ በልዕ ጥናቃቁ የሚከናወነ መሆኑን በመግንዘብ የአንድሮ-ይአብ መመራቸውን ተከተሉን የቀረበበን የአብ በተሰጠነ መመራዊ መሰረት በልሆነ (1/3) አገጥረኝል፡፡

የትክክለኛ ትምህር

- ፩. በዓለም የተዘረዘሩ የዕለቱ አገልግሎት እንደሆነ እንደሆነ?
- ፪. አንድን ጽሁፍ አሳጥረን ለመሻሻ ተከራካሪ የሚፈጸመባቸው ጉዳዮች የሚ የማኝ ያችው?
- ፫. በቅርቡ በሰጠቸው አቅም መከከል ያለው አንድነትና ሌቦት መንገኘ ነው?
- ፬. የተዘረዘሩ ያልተመለሰ ቁርድምትንን በምን በምን ስልት ተጠቀሙን ለኋይመልስ እንቻለሉ?
- ፭. የቅርድምትን መጥሩትና መብላሽት እንደሆነ መቀነስ ይችላል?
- ፮. ተፈጥሮአዊ ቁርድምት የሚባለት ሚኒልት ቁርድምት ያችው? ከሆነዎችን ተፈጥሮአዊ የቅርብ ሁብቶች ምሳሌ በመጥቀስ ግለጽ::
- ፯. በአካባቢያዎች የሚገኘ አንድ የጠና ተቁም በመለሰንት:: የተቋሙ የአገልግሎት በርድምት የሚ የሚ እንዲሆነ:: በየዘርፍ የሚሰጠው አገልግሎት እናገንት የሚ እንደሚመለሰ኏ የተገልጻዋቸው እርከታን የተመለከቱ መረጃዎች ለበለባቸው የመስከ በንቀ አቅርብ::
- ፱. “ቅርድምት” በሚል ርዕስ የቅርብለቸውን የሚባለ በፊሮ አሳጥሮቸው አቅርብ::

ደንብ ማጠናከራዊ ቅጽ

እ. ከዚህ በታች በማልኩ የቀረበውን ትምህርኑ ማንኛውም የሚተመሳሳሪበት ስንጻረዥ ቅርቡ:: በዚህ መሠረት በአዲነዎንም የሚመሳከሩም ነጥበት ተይሱ ስለመረዳታቸው እርግጾኝ ካሆናቸው ይ(✓):: እርግጾኝ ካሆናቸው ይ(?):: መስተኛ ካልተረዳቸው ይገባው ይ(X) ማስከተት በማድረግ ስንጻረዥ አማካይ::

ተል ቁ.	የሚመሳከሩም ነጥበት	(✓)	(?)	(X)
1	ስለቅርቡችን የቀረበን ዘመኑ አንቀጽ ተረዳቸው::			
2	ቦኞቃጣንን ወሰጥ የቃል ክፍያዎን መቆ ስይቸው::			
3	ስቃሳት ተመሳሳይኝ ተቃራኒ ፍቃ ሰጥቻው::			
4	ከመንኛው ስዘምና የሚተሳሳይ ማስከተኝኝ ማስቀ ከፍል ወሰጥ ማቅረብ ቅሬስ::			
5	የወይም ስርዓትን ተከተለ ማቅርቡችን ቅሬን ጥቅምና አምጣት ሌሎ ተወይምቸው::			
6	ከተለያዥ የመረዳ ማንጠቃቄ የተሰባሰባትን የመረዳ ყሬዎች ካፍል ወሰጥ ማቅረብ ቅሬስ::			
7	የተሰጠኝን ዘመኑ አሳጥቻቸው::			
8	የዘጋጀ አቀራረብ መመራቸን ተከተለ ይቀረብበትን ዘጋጀ በንደፋይ ስለገምግሚያዕስ::			

እ. ከዚህ ወጪ በስነጻረዥ ይ(?) እና ይ(X) ማስከተት ያልደግኝብቸውን ነጥበት
በሚገባ ስለከተሉዎችው ይረዳ:: የሚሰራቸን ትምህርኑ ይገኘባቸው አለሁ::

ምዕራፍ ሸስት

ወን

የጥናርፍ ዓለማውች፡- ተማሪዎች! ይህን ጥናርፍ ከተማሪዎችሁ
በጀት፡-

- ✓ የወግ ዘዴሩን ትምህት ከሰለው የሰነድዎች ዘመን የር
ቦማናንጻር ታስረዳለችሁ::
- ✓ መልክቶች አንብቤችሁ ያገኙችሁትን ፍቃ ካርር በፈሳችሁ
አባላ ተገልጻለችሁ::
- ✓ ቁጥያዊነት ተጠቁማዊሁ ቅልትን ታረባለችሁ::
- ✓ ቁጥያዊነት ተጠቁማዊሁ ቅልትን ተመሰርቧለችሁ::
- ✓ ለቋሉት አገባባዊ ፍቃ ተሰጣለችሁ::
- ✓ ከጽሕፈችሁ ወሰጥ የቋሉት ድግግሞሽን፣ ድረታን፣
አለበፈለጊ የቋሉት ወሰትን፣ የተሰለቸ ቅልትን በማስወገድ
አቃንታችሁ ተጽፏልችሁ::
- ✓ የፊለት ተፊለት ጉጠመናችሁን በማስታወሻ ተይዛለችሁ::
- ✓ ተምሳለቸዋና አያዝ በይወደውናን ከወግ ዘዴሩን ወሰጥ
ለይችችሁ ታውጣለችሁ::

ቁድጂ የበብ ቴምቀም

- ፩. ስነድሮች ጥንቃናን ነው?
- ፪. የምታውቂዱን የሰነድሮች አርሱች ተናገሩ::
- ፫. በፊልት ተፊልት ሆኖዎችም ወጪ አውጥቷቸው ተውቁልቸሁ?
- ፬. የወጪዎች ስለምን ርዕስ ጉዳይ እበር? የምታስተውሳትን ተናገሩ::
- ፭. ቅጥሎ “ውጪ” በሚል ርዕስ የሚባበ ቁርቦለቻል:: ከርቡ የሚባበ ቁርቦ የምታግኝ ይመስላቻል? የሚባበን ካስቀበሉ በኋላ የምታቸው የሚባበ የህል ትክክል እንዲነበር አመሰካኑ::

በግ

ውጪ አዋጅ፣ አርቃዋሪ (ከድ ዓበባ) ኢ-ሌቦሌዎች የሰነድሮች አር ነው:: ወጪ እንደ ሂደም ለቦለድ ወንበት ተሽግር፣ ባህር አቅርቦ በሙያድ፣ ከልደት አስተያየት፣ አይተርከም:: የሚቀርቡት ዘመኑዋዊ ቁርቂ አርው ሌ.ምን፣ ዘመኑዋዊ ከየኢትዮጵት ተመመሱ ማረጋገጫ ይኖቶ ወሰኖችን የነውን መዝዕብ በቀጥታ የሚያውጭበት ነው:: ይፈሰው በተያያዘው ወደ ወተቱ የተሰጠትን ለማቻ በሚገባ ከማውቁም በለይ፣ በበሩህ አእምሮው ጉዳዮችን እንደተረዳዋው ለእንዲሁ የሚያስተካከለት ነው:: ይህን ሌያርጾም ወጥ በሳሳተው ለማቻ ይከመት፣ ልያመር፣ እናን ተደራሽምን ልያሰመርና ለማርጾት፣ ትንሽ መዝናር ሌላም ለተዘጋጀት ያህል በቻ ለቀን እንደንሰናቸው ያደርጋል::

ከኢትዮ-ሮት እንዲሁ ሌታይ፣ ወጪ አት-ካርድናን የሚያጻው እንደ አዋጅ ለብ ለቦለድ ሁሉ፣ እንደ የተወሰነ ጉዳይ ወይም ነጠላ ምብጥ ለይ ነው:: ሆኖም አት-ካርድናን በሚያውጭበት መንገዶ ከዋጅ ለቦለድ ይለያል:: የአዋጅ ለቦለድ ትክክት ጉራ ቅሬ የሚያስጠል፣ በቀጥታ መስመር የሚያድር ይደር ነው:: ለጭብጥ መገኘት ፍ.ይዳ የለለውን የሚገኘው ነገር እያስተካክለሁ:: በአንድሩ ወጪ ጉን ተረጋግጧ የምታዋኑትና ለልነት አለው:: ለለሁም ወጪ መነሻውን ጉዳይ ይጠቀሙ:: እስልሆ ይችግሮ፣ ይህንንም እንደ ዓላማ ይውሰድው እንዲ:: ወደፊለው ጉዳዮች እንደሰበ መገዢመት መመለስ ይችላል ማለት ነው::

ስለዘረሱም ለክ በገዢዎ ዓለም ገበመኝችንን እንደምናወጡ ሁሉ፣ እንደ፡ እንደ፡ ነገር ለለውን ለይሰከተል “ሙዋታን መዋታ ለይመጣው” እንዳለ ከዚህ ግዢያ ወር እድገትና በቅርቡት ያልተዘመዣ ግዢያች በሚተዋው እንዲን፣ አይገኛባቸውም፡፡ ለምን በሉ፣ ለሉን እንዲያጠም ጥብቁ ተቆዕጥ የለበትም፡፡ ወደፊትም አቀማጭ በምንም መንገድ ይነገሩል፡፡ ወኩው ቅምኑንር መካሻውን ዓለማ አውቆ “ቦምን ነበር ይህን ነገር ይነሳው?” በሚል አይነት ወደ ወኩው ግዢያ ለመመለስ የሚያደርጉው መከራ መናና በቻ ነው፡፡

አብዛኛውን ገዢ በወጥ ወሰኔ የምናየው ለለው ለበደ ባእርሱ፣ ወኩውን ግዢያና ከሰላም አየተቀነጫበት የሚመጠትን ነገሱን ግዢያች በልዩ ለደ በጀመሪያ ለማብራሪት ለሌላ በማውቆድርና በማነሻሻር፣ በአስረፍዎች፣ በትርከቶች፣ በተዋሳለቶች ወዘተ፣ ለጠቀም መጽሎ ነው፡፡ ይህ ማህረ በለለውም እ-ፈጻሚ የሰነድ ለኖር በቻልም፣ በወጥ ወሰኔ የሚናገው ገን ከነው-በታዊ ለሰቱና አየል በሉ ነው፡፡ እነዚ መልእክቱ መሽንር በቻ ለይሁን፣ ለሆ ባለው መንገድ እንዲተለለና ያስፈልጋል፡፡ ለዚህ ነው እንግዲህ የወጥ ይርሱምች ነገር የወጥ አገልግሎት “ነገር በምሳሌ፣ በቻ በሙርሌ” የሆነው፡፡

ለለው ለይመቀስ ለታና የሚይገባው፣ ተጨማሪ ነጥቢ፣ ወጥ በደራሰውና በተደራሰው መከከል እንዲች ወሰኔው ታውውቷን፣ ጥብቁ ባጠበትን የመኖር ባእርሱው ነው፡፡ የነዚ፣ ማለት የደራሰውና የተደራሰው ባጠበት፣ ከእነተማሬነትና ከተማሬነት እሚመካም ዓይነት አይደለም፣ የእለታዊ የሚገኘው አይደለም፡፡ ይልቀስ የወያዙነት ዓይነት ነው፤ የእከታዊ ተደማማዊነት ዓይነት፡፡ ይረሰው ይህን ወገን ለደረጃው፣ ተደራሰው “እውነት-ሆንኩ ነው!” እያለ፣ በአዎንታ ለሉን እየተቀነቀ እንደሚመለስ በጠ ወይደታዊና አዘናና ማህረ አለው፡፡ ቅንቃውም በተውን ገዢ መዶስና (ክአ-ፋዊ) ለይሁን፣ አመዶስና (ገንዘብ-ዊ) ነው፡፡

በልቦለድ፣ በደራማዊ በሰነጻጥም ሥርዱችም ሆነ በለሎች የእ.-ልቦለድ፡ ሥርዱች ወሰተ (የህይወት ታሪክን ስርጓሜC)፣ የደረሰውን “የኔነት አስራ” ለደዚበሰበ የሚችሉ አይለ በዚመችና ምክንያቶች አለ፡፡ በወገዱ ወሰተ ግን የደረሰው ማንነት ለይበቅ አይችልም፡፡ ደረሰው በአንቀቻ ጉዳይ ለይ ያለው ስሳቢ ይበልጠንም ስሚቱና አስተያየቱ ነልቶ ይመጣል፡፡ ተለቃዬችና ወደዚታዬች፡ ምዕቱና “የእስቴ ይሁን” ታ-ገብሩ፡ ስርጋዊ አድባችና ለሰውር ከማችል በላይ ነው፡፡ “አኔት አንፃፃዬሙሉ” የሚያስበል ዓይነት ወገና ደረሰውም በሆነ አያውጭም፡፡

ከዚህ ሁኔታ መረዳት የሚችሉው የወገና ደረሰኑ አንቀቻን ጉዳይ በሰነቱ ቅለም ለያዊነት (ወይም ለያጠቃም)፣ በሰነቱ ማረጋገጫ ለይመጥኑ አንቀሱ በቀመጥ ወይም በደምኩልው አንቀቻን ጉዳይ ለያነስ አይችልም፡፡ ሥርዱ የንቀቻ ጉዳይ መበለቸ የመሆኑን ያህል፣ የሰበሰናው መከለቸም ነው፡፡ ለሰነዱ በወገና ወሰተ የሚገኘ ማንነት ባቂ ለይሆን፣ የወገና ደረሰዬም ማንነት ባቂ ለይ አበር ይገኙል፣ ይለያልም፡፡ በዚህ ዓይነት ባቂ የሚያስበል፡ ስ-መት እሚያረዳ ዓይነት ወገና ደርሞና አውነተኛ አስተካጅ፡ ወሰተው ገመናውን አውጥቶ ተንትው አድርት አለበያም ለማለት ጉዳችሬለቸሁ?

የወገና ማንነት በሚመለከት የግምናነማው ጉልህና የመጨረሻ ነጥበ፡ ይጠበቃትኑ በሚመለከት ይሆናል፡፡ መቻዱትም የአንቀቻ ሥር ይጠበቃት መደበኛ መልክ የሚችውው፡፡ ደረሰው በአንቀቻ ጉዳይ ለይ አለው አተያየትና ከዚህ አተያይዘ ወር የሚሰናቸ የቁንቁ አጠቃቀም በዚና ችሎታ ለጥረው ነው፡፡ ቅድም በሌላ በደምኩልው አንቀቻነሰው፡፡ ወገና ወይደቻቸውና ገማራዊ አንቀመሆኑ፡ የተጠሰኝ፣ የቀጣ፣ ወዘተ፣ ደምጽት በተ ቤቱ አናገኘበትም፡፡ በወገና ወሰተ የሚገኘ ገንዘብ ደምጽቶች፡ የት-ሰበሰበት፡ የት-ሰበሰበት፡ ገኩም በሌላ የግምናነ የሽጭደዳ ዓይነት ዓይነ፡፡ ጉዳይ ተደራሰያንን አድማ ቅርቡ የሚሸብ በሆነ አንቀ፡ ገንዘብ የሚያቆስል፡ ወገና የሚያደማ ነው፡፡ ከዚህ የተነሳም ተደራሰያን ከወገና ደረሰው ወር “ገ-ዳቃውን” አንቀን ሲመያየ አይሰቀጥበቸውም፡፡ ይልቀስ በራስ አንድማስና ያህል የዘናድቃቸል፡፡ ይህ ከዘርዝር ነው፡፡ በላይ፣ በደምና

ድምዥቱ ወሰኑ አማካኝ የሚዘኅናት፡ የሚቀበት ባለቤርዎ ወገን ወጪ ያለኝ
ነው ማለት ይችላል፡፡

(መክፈን ሂሳብናይም፡ የስራውት ሲስተኞና ሲታች መንግሥት 1-6፡ ለመስት ተሽሮ
የቀረቡ)

ሙሉመልዕም

ከፍል አንድ፡- አንብብ መረጃ

**፩. ለማከተሉት ጥቃቄዎች በጥንባብ መሰረት ከተሰጠ አማራራች መከተል
ተለማሚያን መሰለ ምረጋጭ፡፡**

1. ከማከተሉት ስለ ወጪ ታክክል የሆነው የትኩዎች ነው?
 a. በዘርፍ የሚቀርብ አዋጅ ለቦሌዳዊ ዘርፍ ነው፡፡
 b. የሂሳብ በፊጻሚ መንገድ ገባሁርያትን ስለው ይመለከት
አውጻንጥና የሚተርከበት ላይም ለቦሌዳዊ ነው፡፡
 c. የሂሳብ ወጪ ያተከራየችውን ስምም በማግባር ያውቃችዋል፡፡
 d. ወጪ ዘርፍዎች በዚህ ያለተከራበት የልብ ወለድ አንዳ ዘርፍ
ነው፡፡
2. ወጪ ከእውጭ ለቦሌዳዊ ወጪ የሚመለከለው ከማከተሉት በየትኩዎች
ነው?
 a. ሁሉታዊ አንድ ነው ተብጥ ለይህ በማተከራችው ነው፡፡
 b. ሁሉታዊ የልቦሌዳዊ ዘርፍ በመሆናችው ነው፡፡
 c. ሁሉታዊ ግራ ቀኩ ስይሰሩ በቀጥታ ገንዘብ ጉዳያችውን
በመግለጫው ነው፡፡
 d. ሁሉታዊ ካነስት ፍርድ ነገር በለማራዝማችው ነው፡፡
3. “ውጪ እሱስን እንዲያርጉም ተብቅ ተጽክና የለበትም” ለበል የሚ
ለማለት ተፈልጋል ነው?
 a. ከዚህ ወጪ የሚከተሉት አንድ ለመስጠት የሚያስፈልግ ወጪ
ይችላል፡፡

ለ. ከዚህው ጉዳይ ለእናደታ እንዲን መውጫት አይችልም::
 ሲ. ለመብት መገኘት ፍቃድ የሰለውን የሚገኘው ነገር አያስተካክል::
 መ. የሚደረጋቸው ወጪ ለለውን ወጪ ከጠራ በቅርቡት የሚያዘመድ::
 በሚገኘው እንዲ:: ይደረጋቸዋል::

4. “በዚህ ወሰኑ የደረሰው ማንነት ለደበቅ አይችልም::” ለባል የዚህ
 ማሳት ነው?

- ሀ. በለሎች የሰነድኬዊ ዝርዝር የደረሰው ማንነት ይበቅ ነው::
- ለ. የዚህ ደረሰኑ ጉዳይን ከሚደረጋቸልን በስተቀር የግለጫ ስሳቢ
 አይመጣም::
- ሐ. ደረሰው ለሰነድኬዊው ወጪ ያለው ስማት:: ታላቸና ወደታ
 በፊትኬ ይጋብሩዋል::
- መ. ደረሰው የሚደረጋቸው ወጪ ሆኖ ጉዳይ ለሰነድኬዊው
 በቻ ነው::

5. የዚህ ቁንቁ _____ ነው::

- ሀ. መደበኛና ዴሞክራዊ
- ለ. መደበኛና ንርዋዊ
- ሐ. አ-መደበኛና ገንዘብዊ
- መ. አ-መደበኛና ገጥማዊ

6. ከሚከተሉት የዚህ ደምጽት ያልሆነው የትኩዎች ነው?

ሀ. የቀጣና የተዋሳሽ	ሐ. የምዕትና የሰርዓት
ለ. የትኩበትና የትርጉት	መ. የማዋሁትና የማዘናኑት

፩. ቅጥቡ በቀረበዎች ዓይነት ነገሮች መሰጥ ለተከመረበዎች ቅዱትና ሂደርት
 በምንበብ መሠረት አገባበዋ ፖቻቸውን ስጠ::

ማስለ:: በደምጽናው ለታይ ወጪ ወይደቻቸዋና ገንዘብዊ ነው::
 (በጥቃለ:: በደምጽናው)

1. የአዋርድ ለበደረሰ ተከራክ ግሃ ቅጽ የሚያስብል በቀጥታ መሰመር የሚከተሉ ይችር ነው::
2. ወገን ለልነትና ቤት ተምጥምነት አለው::
3. መልዕክቱ መሰንጻር በቁ ስይመን ሆኖ ባለው መንገዶ እንዲተለፈ ያስፈልጋል::
4. ወደፊትም አቅማው በምንም መንገዶ ይነገሩል::
5. ለዘሱ ነው እንግዳህ የወገን ድርሻውች ነባር የወገን አዝማኛ "ነገር በምሳሌ ጠቃ በበርለ" የሆነው::
6. ለሠራው ያንዳች ጉዳይ መበለቸ የመሆኑን የሀል የደረሰው ስብዳሪያ መከተታዊ ነው::
7. ወገን ተደረሰው እውነትና አሁን ነው እያለ በአውንታ ሲሆን እየነቀነው እንደማማልስ ሙጻ ወጪዎችና አዘኝና ማረጋገጫ አለው::

፩. ምንበትን በመመርከት ከዘሱ በታች የቀረበ ዓይነት ነገሮች የያዘትን ማስ ስክፍል የደረጃችና በቁስ አበረሩ::

1. የወገን ድረሰውና የተደረሰው ጥበበት ከእለትማርነትና ከተማሪነት የሚመነው አይደለም::
2. እንደ ወገን የሚያነስው ጉዳይ ተደረሰዋንን እና ቅጽ ቁርቦ የሚነካ በሆነ እንዲ ለጠዋት የሚያቆስል፣ ወገኑ የሚያደማ ነው::
3. በወገን ወሰኔ የወገን መንገት በቁ ስይመን፣ የወገን ድርሻውም መንገት ባንድ ላይ አበር ይገኘል::

ከፍል ሁለት፡- መናገሪ

- ፪. መምሃራቸው የሚጠቀሙቸውን ምንጠቃት እንዲሁም የምታውቂቸውን መረጃዎች፣ መሻሻያቸውን ሂሳቦች በሚያዘበ ስሜታቸውን ለቅዴ በመያዝ ያደነቃቸውትን እንደ ወገን ምንጠቃት፣ ለቅዴ ለቅዴ በተሸጠው የወገን ድረሰና ከለለው የሰነድዎች አይቶ (አዋርድ ለቻም ልብ ወለድ፣ ማጥምና ድጋጌ) ይርሱ ባለው እንደነትና ለያዘን ላይ ተወያዙ፣ በበኩነት ወጪዎች የደረጃዎች የቅርቡ የአንድነትና የላየነት ነጥቦች ስክፍል የደረጃችና ግለዶ::
- ፫. በበኩነት ወጪዎች ከለይ በተሸጠው ቅጥር እና ያደነቃቸውትን እንደ ወገን በማሳያነት በመጠቀም የወገን ድረሰና ከለለው የሰነድዎች አይቶ (አዋርድ ለቻም ልብ ወለድ፣ ማጥምና ድጋጌ) ይርሱ ባለው እንደነትና ለያዘን ላይ ተወያዙ፣ በበኩነት ወጪዎች የደረጃዎች የቅርቡ የአንድነትና የላየነት ነጥቦች ስክፍል የደረጃችና ግለዶ::

- (መ.ይ.ይ.ታ.ቻ. ወገ. ከሚያሳሰው ቅብጥና አትከርሱ፡፡ ከደረሰው የኔነት አስራና ከድምዥቱ አንፃር ከለላቸው የሰነድአና ካርታ በማለያበትና በሚገኘጀት ነጥበ ሌይ ለ.የተከር ይገባል፡፡)
- ፩. በረዳየና በተለብናና የሚተለለና ወቻቻን አዳምጭታሁ ወይም በጠክሙት የወጪ ወቻቻን አንቀበቻሁ አንቀን በመምረጥ በተከታዩ ክፍለ ገዢ ለከፍል ጽድቻቻቻሁ በረዳቻሁ አባበል አውጥተዋቸ፡፡ (የሚደመጋት ወቻቻ ከደበበዕወቻ ማህደር ተመግራም የሚተለለና ለጥነት ተዘዘሩች፡፡ በትራራካ ደህንነት ሌይ ዝተከሩ ወቻቻ፡፡ በመንገዶች አጠቃቀምና በአገልግሎት አስጠጥ ሌይ ዝተከሩ ድህንና፡፡ ወዘተ ለማተ ይቻላለ፡፡)
  - ፪. በጥንድ ሆኖቻቻ በመወያየት ከምንበብ ስለወገ የተረዳቻቻቻውን ውና ውና አሳቦች ካርነፏ፡፡

ከፍል ስነት፡- መጽፎ

- ፳. ከዚህ በታች የመሰራን ሁጻትማሪያም “ጽልመታዊ አመሰካከት” የተስለው ወገ ተቀንቧው ቁርጣቻቻዎ፡፡ በጥናን ሆኖቻቻ በማንበብ ከእጥር ሰጠና ድጋፍ ጋር በወገ አንድነትና ማኑት ሌይ ተመዳድ፡፡ ይረዳቻቻበትና ከእንደ 78 በጠበበ ድፋቻቻ በከፍል ወሰጥ አቅርቡ፡፡**

ጽልመታዊ አመሰካከት

በመሰረቱ «ጽልመታዊ አመሰካከት» ከ«አምልካክዋ እምነት»፡፡ ይለየል-የቀቻቻን መሰመር ባንኩነት በጥራቻቻውም፡፡ ተልቅ ለየነቻቻው አምልካክዋ አመሰካከት፡፡ አያት ቅድመአያት ያለት መሆኑና ይሂናው እሸስ በረሰ አያት ቅድመአያት መሆኑ ነው፡፡ ዽልመታዊ አመሰካከት ያለው ለው ዽልመትን እየወለድ የሚኖር እንዲ፡፡ “ዘዴር ወረዳ” የሚለው እንዲቻቻ ነገር የለውም፡፡ ዽልመታዊ አመሰካከት (Pessimism) በቀላሉ አነጋጌ፡፡ መጨመርን ገዢ መለማ አድርጊ ማየት ማለት ነው፡፡ የተጨረና የሰቅይና የመከራ ፍጻሜ በረሰ አነሳሽነት እሸጊዎ ለነበረበ መሰንጠን ማለትም ነው፡፡ ዽልመታዊ አመሰካከት ለው፡፡ «አውቶብስ ምነው በንግድ» ስትልት፡፡

«ነማው መንገድ ፍንደቶ ይሆናል እታወ...» የሚልኝ «ነት ለመሆኑ አለበ ነበር» በትላት፡ «እጅቱም እኔ አያምረኝም ...» የሚልቻሁ እጅነት ለው ነው፡፡ «ምት ነው ያለማረህ» በለቻሁ ከጠዋቻቸውት፡ መመለስ የሚቻል እጅነት እጅፈለም፡ ሆኖም እንተኩን ወደተለበቱ በቃዕቅ እጅፈረገ፣ ለለል ይከም ባለቻ ደምዕ፣ በእርታች በሚያውጥቻው አፍጻና ቅልቱ ጭር ጭር እንዲማሰልጥቻሁ አትጠራውሩ፡ ባይባምናቻሁ ለጠይቻው ይሰጣቸል፡

እልመታዊ አመለካከት ያለው ለው በንግድም ይሁን በሥራ አለም፡ በለላም፣ በለላም፣ መያዥ (ትልቅ ደረጃ ሌይ የሚያደርሰም በሆነ)፣ በአሳተቻደግና በፋቅር፣ በአድራሻና በመሰሰለት ማህበራዊ ገንኻነቶች ወሰተ በቁ በታ የገኘ የሚይመለው ነው፡፡ በኋ ብሔት፡ የትም በትሔቅ «ማን ያውቻል እስቱ ከዚ በለ...» የሚል፣ የጥርጋና መነበር የሚያለው፣ ክኅውን ነበር እለበት ልል የሚያስት፡ ቅንቀት አድማዊ ለው በተከምር አታጠም፡ እንዲሁ እጅነት ለው ምግባር የሚያለምበው፣ መንገዶን የሚጠውና የበር ፍይሳን ሁሉ የሚያስተካለው ማረጋገጫ በሚያለው ደብቅ ስሳቢ እያተዋው ነው፡፡

ቦምሳሌዊ አነጋጋሽና ደመት «እ. በታለበ ያው በገለ ነው» አለቻ ይባላል እንዲ፡ «ምንጻይም በሆነ ተጠቁሙን አናው-ቁም» በማለት ያለገባ ማማረርና መያዥ አድርጋው የዋሁ፣ ከለውቻም መከከል እለ፡፡ ጉዳይ ከሱስ የሱስ መሰላቶች፡ ለለው ከደረሰበት ደረጃ አለመድረሰ፡ “የህይወት መከለታዊ ቅልጉ እናል ነው” በማል እግወንት መጠመድ፡ አካባቢንና ማህበራዊ ከርድን መጥነትና በውጭጠዋ ፍርድ መጠከላከል ሁሉ ያለበት ደመሰለቶች፡

ቦመሰራይ ቤቶች አካባቢ በትኩሙ፡ ነገሮችን ሙሉማ አድርጋው የሚያደር ለለለው የሚያሳይ ለዋቻ እለ፡፡ እነዚህ ለዋቻ፣ የተነነነት ነገሮች እንዲይለው፣ የተወስሰበ ችግርች እንዲይፈፀጉ እጅነቶች መሰራይ የሚያሆናቸው፡ እራሳቻው በማድረሰበት ፍርድ እና ቅንቀት በተሞላበት አለም፡ ለለው እንዲጠበ ይፈልጋለ፡፡ ወል የለውም በለው በምናን

የሚያያዥነትና የሂሳቸውን መግለጫዊ አመልካክት፣ ወደ ለለው ለማርባት ይተረሰሉ::

እልመታዊ አመልካክት ወደፊጥልኩ ይረዳ ባይደረሰውም ከመጥሩ እናምነት ጽሑፍ አበበ የተወለደ የህል ይቀረኝል:: መስመር ፍንጻ ገዢም ሲሆ ነው ደንብ ነገር የለበትም:: «አንዳሱ እንዳሱ ለሆን ነው» ለማል ቅና አስተዳደብ፣ የፈጥሮ ነው:: ለአንዳሱ አይነቱ በኋህ ማቅረብና ተስፋ፣ አማራዊ የለለው አቅራቢው መልስ «አይሁንም፣ አያዝረቻም» በቋና ነው::

በበርሃም አካባቢ የሚኖር የለምተኛ፣ ሁሉ ነገር የሚያጠሙው፣ አዲስ አበባ የሚያሰጠረዋውና ከነበረው ለማድ ለየት ያለ አገማማማሪ እንዲ፣ የሚያሰጠረዋው ነው:: ለሰኔ በመስረም በቱ የሚንቀሳቀስ ለወቻ በጥቅስ ቁጥሩ በላይ በኋህ ዓይነው:: «የፈጥሮ ለው የት አለበት በቱ በት መስፈርቶት?» ከእኔ አማይደረግት አባባል ዓይነው:: በላይ ጥምት፣ ዘዴዎች ነገሮች፣ ተተለከው ከርፏኩ፣ ደጥነት ከፏይ ሰራተኞች ነው:: በላይ ጥምት፣ አለቁዎ እኩን አጋጣጠ ለዘመር የሚውል፣ የአፈጻጸም በመታዘዣ ቁጥቶ መስታወሻታቸውን ደንብመው ማየት ያለ የሚለቸው፣ አባባ የሚንም ማጠረቀማቸው፣ የሚከተውቸው ለለቆዎ አስቡን ገዢነት መለጠፈዎ፣ ለልክ ሁሉ የሚንም መጠቀም ነው:: መመረርና ማማርር የገልጻወታዊነት ተንሬኝ እንደመሆኑ፣ የየውና የሰማው በያበሳው አያሳገርምም:: ወንበሩ ለባድ፣ ቁልፍ መማማ፣ የሚቀበበት ወረቀት ስኩራ እያሆነ ይታየዋል:: «በበርሃም ያለ ተስቻቻለሁ» ከሚል ይልቀ፣ የለለ በንበና ተንሬ በማሳቢ እያሳለን በንድል እርካታ ይገኙል::

የመስረም በቱን የለምተኛ በዘመር እንሰራውና ለለመቻን መቀበ አድርጋን ነገሮቻን እንቀበው:: ሁሉ ነገር የሚያጠሙትው፣ ከደን ይልቀ፣ ከፈኩው በቋና የሚታሰባቸው ባለቤቦች በተለያየ የሚህበራዊ ሆኖወት መስከት ይገኙል:: «አብዛ የሚባል ተማሪ የታለ ሆኖ» የሚል መምህር፣ የበት ለራተኞችን ሁሉ የለምተኛ ሁሉ ገዢ ለባና ቁጥሩ አድርጋ የምታይ እመበት፣ የፈጥሮን ማመን የሚያችል ባለመከና፣ የሚገዢውን እቅ ሁሉ

የሚጠቃለውን ገዢታና፣ በየበታቸው አሉ፡፡ እንዲገኘ ገዢ የሚከፈል የሚሸፍ የሚገባ ነው በሎ የሚያምና ለው፡፡ እኩን ታጥቦ ገና ቁጥር ከማለቱ፡ አካባቢውን ከመራት ተነስተ ለገለግም ለይጠዋጥሁ ይችላል፡፡ ይሆ፡ ይሆ ሆኖታ እንዲሰጠው ለው መመረርና መብኑዎች ይችከልበታል፡፡

(መክን ህብትማሪያም፡ የነበረት ዕግማቶች ላና ለተቻ መጽ፡ 1992፡ 21-30)

፩. ከዚህ በላይ ገመዙን እንዲወጪን ለው፡ እስቴ እናንተም በዚህ ፍጤት የሚያጠቃቃሁን ሁሉ በማስታወሻ ከመዘገበችሁ በኋላ፣ የእድሜዎን ቁስብ ይከባል የመትስተና እናደ ገመዙን በመምረጥ ለከፍል ንጽሕችሁ እንጠቀሻው ::

፪. በማዝተስተና የረዳት ነገሮች ወሰኑ የተደረሰው፡ የተሰለሽ፡ የተደረሰት እንዲሆዣ ፍቃድጋዜ የገዢ የተወሰኑ ቁስትና ሂደት ይገኘል፡፡ በጥናድ በመሆኑ በመሳለው መሰረት ቁስተናና ሂደትና በሰላም ቁስት በመተካት የረዳት ነገሮችን እንደገኘ እስተካከለችሁ ይሆ::

ጥናድ፡ የረዳቸውን፡ ሲጋዊ ለውነት ላይ ነው::

መፈጸም፡ ሲጋዊ ላይ ነው:: ወይም ለውነት ላይ ነው::

1. ወተት የመሰለው ጥርሰ ካሬታ እልጠናም::
2. ወደፊት ወንበር ወሰኑ በለው፤ «የቆሙ ተጠቀሙ ይባላል» አለኝ፡፡
3. የሰው ልጅ በልቦናው አሉበት የሰራው ነገሯ እያዳግማመውም::
4. እኔ በለዕከ እምናለሁ፤ እኔ የመኑም በለው ተግባር እልሰማቸም::
5. በረዳም የሰማሁት የተረፈከ አይደ ሆኖ ገበቶ፤ ወሰነውን ለበን ሰጠረቻል::
6. አሁን ባኩሩና በመሸጥ ቁጥር የደብ ገጋጌ ይመሱል::
7. ምራ ለፍት ባላገኘ ዓይ ተምህርት በት በስጠና እልገኘም ነበር::
8. በተማረዥ ቅን በዓል አካባቢ ለነስርዓት ለይ በከሚረዥን
የውሰድነው የመሰል፤ ሁሉንም የከበር እንግዲች ያሳያል::

**9. አውቶብ ይገኙ እስከ ቅናዎ መንገድ ከመጣሁ በቁሳ የቀረውን በእግዚ
ካኔሱት:::**

የቁሳት አጠቃቀም

በእክተር የጥምንገልሰውን ሁሉበት መልካ፣ ስማት፣ ደምጽ፣ ምታ፣
ቅርቡ፣ አቀማመጥ፣ ጥያም፣ ወዘተ፣ ለእንባቢ፣ በሚገባው-
መንገድ ለማስተላለፍ የቁሳት የሚጠቃቻና አጠቃቀማችን
ትልቅ ያጋኩ እለው:: ለምሳሌ፣ እንደ መጣት ለፍቅረዎው-
በሚገልጻው ይገባበ "እኔ መናጂ ይህ በመንግሥት እንደንበረው
አፈቀርብ:: "የሚል ዓይነትነት በጀትና፣ «መናጂ ይሣ»፣
«በልበ አፈቀርብ» የሚለት ሆኖታቸው ያረጋግጣቸዋል::
የመከናወቃም ይሣ ከተባለ የመንግሥት የለለው እንዲሆነ፣ ማኅቀርባው
"በልበ" እንደማያድር የሚታወቁ ነው:: ከዚህ ይለቅ "እኔ ይሣ
በመንግሥት እንደንበረው አፈቀርብ::"በሚል በጀትናው የሚ፣ ምስ፡ ምስ፡
አይደበበበበ ባቻና ለመተላለፍ በበቻ ነበር:: እናንተም በዚህ
አይነት ከጽሁፏችሁ የቁሳት ያረጋግጣ፣ የተስለዋ ቀለትን
የማያስፈልግ ወሰትና ድግሞምናን ማስወገድ ይኖርባቸዋል::

ከፍጠ አፈት፡- ሲነበባን

**፩. በሚከተለው በንጠረዥ የእጋጌታና የሚስራታ ቁጥያዎች ያረፈባቸው
ቁሳት ተስተተዋል:: በተሸ ቁጥር 1 እና 2 ስያ በተስተው ምሳሌ መሰረት
በንጠረዥን አማካል::**

ተ.ቁ	ቋል	ቁጥር ማዕላፍ	የቁጥር ማዕላፍ ከዚነት	የቁጥር ማዕላፍ ተግባር
1	መንፈሳዊ	- እሱ	የምስክር ቁጥር	ቅጽል መሰረትነት
2	ትምህርኑ በታችን	- እቶን	የCIIት ቁጥር	አገኘው, አዘጋጅት
3	ዘድግባዊ			
4	ዋጋጋርነት			
5	ንጥቃያ			
6	ደጂቻ			
7	መርክም			
8	ዘመርን			
9	ሰበራቸው			
10	ፈጻሚ			

የእርባታና የምስክር ቁጥር ማዕላፍ

ስለ እርባታና የምስክር ቁጥርዎች ሰነነት፣ በቅድመሆኑ “ምዕሉድ፡
ምንድን ነው?” የሚለውን መመለከት መቆጣሪ ነው::

ማዕላፍ፡- ቴርጉም አካል የሆኑ፣ ወደ ሌሎች ቴርጉም ያለው
አሁዳች ለከኩል የሚይችል የሙጨራሽው ክፍል ነው::
ምዕሉድ፡ በሁሉም ይከፈልል::

1. **የቀ ማዕላፍ፡-** እራስትን ቅሉ የሚችም ቴርጉም አካል አሁድ
ነው:: የሚለው ወንገት ሁኔታ አንብሳ፣ ፍጥረ ...
2. **እስር(ጥንና) ማዕላፍ፡-** ወደ ነቀ ማዕሉድ ካልተጠረ
በስተቀር፣ እራስትን ቅሉ የሚችም ጥንና ማዕሉድ ነው::

ምሳሌ: ቁጥር ቅጥር [-አቶ]

[ቅጥር] አራሻን ቅለው ስለሚችው ነገ የመጀመሪያ ስ.ሆኑ፣
[-አቶ] ደንብ አራሻን ቅለው የሚይችው ጥገና የመጀመሪያ
ነው::

ጥገና የመጀመሪያ የአጭዣና የምስረታ ቁጥርዎች በመባል
በሁሉም ይከፈላለ::

፩. የእርባታ ቁጥር ማስቀድሞ:: የተጠገበትን ቅል፣ የቃል
ከፍለትን ስይሰውው ቁጥሩን፣ መደበኛ፣ ልታውን፣
መያዣና፣ እምርነቱን ለማመልከት የሚገባው ጥገና የመጀመሪያ
ናቸው:: ከዚ ባኩነው ምሬለ፣ [ቅጥር] የሚሰው ቅል [-
አቶ]ን አስተካክ በቀጥር በዘመኑ ነገር ግኝ፣ የቃል
ከፍለ አሁንም “ሰም” ነው:: ስለዚህም እናደ [-አቶ] ያለ-
የተጠገበትን ቅል የቃልከፍለ የሚይለውው ስ.ሆኑ የእርባታ
ቁጥር የመጀመሪያ በመባል ይታወቂለ::

፪. የምስረታ ቁጥር ማስቀድሞ:: የተጠገበትን ቅል፣ የቃል
ከፍለትን የሚሰውው ንቸው::

ምሳሌ:: ባህላዊ ባህላ[-አዊ]

[-አዊ] የተሰኞው ቁጽል መሰራት የመጀመሪያ ባህል በሚሰው-
በም ላይ ተጠግኗል፣ በቃል አፍለ ላይ የነበረውን ቅል ወደ
ቁጽልነት ለመጠቃል:: ስለዚህም እናደ [-አዊ] ያለ ጥገና
የመጀመሪያ የምስረታ ጥገና የመጀመሪያ በመባል ይታወቂለ::

፩. ከዚህ በታች በተሰጠ ቁጥያዊ በምሳሌው መከራታ እንደ እንደ ቀል እያደበኛሁ ወይም እያመስረታችሁ የቅጥያ ምርጥላሽን ተግባር በስ::

ተ.ቁ	ቅጥያ ምርጥ	ቁል	የቅጥያው ገዢነት	የቅጥያው ተግባር
1	- ኔ	ሙቀስኬ	የአጭሩት	ዘርፍነትን ማመልከት
2	- ኔታ			
3	- ክም			
4	- ክሮ			
5	- ን			
6	- ሂ			
7	- ጥ			

ክፍል እምነት፡- ስነዱ

- ፪. ወግ በማለው ፖሮዲስ ወሰኑ ያለ አይበወችን ነቅድቸው በማውጣት ዓይነታቸውን ባለው፤ በምንጧብ የየዘትናን ሁኔታ ባጪሩ አበራሩ::
- ፫. በክፍል ስስት በቀረበው ዘልመታዊ እመለከትና በማለው ወግ ወሰኑ ያለትን አይበወቅ አገልግሎቶ አርጊዜናው መልእከታቸውን አበራሩ::
- ፬. ከዘረዘሩትናቸው አይበወቅ አገልግሎቶ ወሰኑ ተዋሳለትና እያወ አይበወችን በመለያት፤ እንደሆነ የዳራሳውን ሁኔታ አገልግሎቶ እድገትዎው ማሳየት እንደታሉ ባጪሩ አበራሩ::
- ፭. ከመዘመናት፤ ከጋብዙዎችና ከመጽሐፍዎች እንደ ወግ ለልጻቸው ካነበሟቸው በኋላ፤ ተዋሳለትና እያወ አይበወችን በመለያት የዳራሳውን ሁኔታ እንደሆነ ማድመቀ እንደታሉ በእንደ እንቀጽ አበራሩ::

ተምሳለትና አያም ዘዴ

1. ተምሳለት ዘዴ

ተምሳለት ዘዴው የሚሰለው አንድ ነገር ለሌላ ነገር በምልከት-ት-የ
የሚመከልበትና ወከይን በተወካይ አማካኝነት አገልግሎት ለማሳያት
የሚያገለግል የዘዴው አይነት ነው::

የምሳለት ሁ. የሰራሩ አድባር ፍል ተረጋግጧ::

ለ. አምስክ ፍል ባደድለኛም ሁበት አለብጥኝም::

በሁሉም የምሳለውች ወሰኑ በቅድም ተከተል አድባር፣ ፍል
የሚለት-ቋልት ተምሳለታዊ ዓይነት አገልግሎት አገልግሎት አገልግሎት
ፍቃቃው የተለያ ነው::

**የምሳለት ሁ. አድባር ለተልቻ፣ ለበለ ገርማ ጥገና፣ ለንጂራ፣
ለመመዘገብ ተምሳለት ነው::**

የምሳለት ሀ. ፍል የአጭሩ ክፍያ የልጅ ተምሳለት ነው::

ተምሳለት በዚህት የወ-ከልና ደረጃዎች ያከፈለለል:: እነዚህ::
እለም አቀፍዋ ተምሳለት:: እንደዋ ወይም ተለምዶአዋ
ተምሳለትና ግለዋ ተምሳለት ዓይነት አገልግሎት አገልግሎት
የቀረበት-ም እንደዋ ወይም ተለምዶአዋ ተምሳለታዊ ዓይነት አገልግሎት
ፍቃቃው የተለያ ነው::

2. አያም ዘዴ

ሁሉም ተቋራኩ ሁሉበትን በሙያኗ በሙያኗ ስራ እንዲሰጠት
ውይም እንዲሰጠት እውነት የሚያመስኩ (አይ! የሚያስኩ)
ለሆነ:: እየቆዳ ሌላበት እውነትነቱ እየተገለጠ የሚሸጋ
(አይ! የሚያስኩ) ነው:: መጠረዥውም "አይ" እና "አይ"
ከሚለት ቀላት የተገኘ መሆኑን ለበለ በለ::

የምሳለት ሁ. ታ-ከናሽ አያም እስከሰኑን ለምድል::

ለ. እራስ-ኋን ገድለው የቆበረ ሪ-ስ ነው::

በጥናት ሆ. እስከሰታ ባለም በደብቻ ገዢ በፊጥግታ የሚከናወን
መዝዋዬ በመሆኑ በይዘውን በመጀመርያ ሰኞበው-
እንዳት እያለቀሰ እስከሰታ ይመረዳል? እናል ይመናል::
ቆይተን ሰኞበው ግን በጥልቅ ተዘጋጀ እለበለዚያ
ከመጠን ባለፈ ይሰታ ተመጠን እያነባን ሰሚታችንን
በቻራሪ የምንገልጽበት እያጠማ ይኖራል::

በጥናት ለ.እባባልን በመጀመርያ ሰኞው “እንደ ለው ሪሳን
ከገድ እንዳት የሮስናን ልሳ መቅበር ይቻላል?” እናል
የመናል:: ቆይተን ሰኞበው ግን ለውያው በንብ እኩ
ምክር አልሰጣም በሎ ወደቀ የሚል መልዕክት-
ያስተላልፏል::

የጥምስኬና ማጠቃለያ

በዚህ ችልኩና የወገን ችሎት ከሰላም የእነዚሁና ዘመኑ ጋር እያወደደን
ስማይነት ውስጥናል:: ወገን አቶC አርዎቃና እ- ልቦድሮ የእነዚሁና ዘመኑ
መሆኑን፣ ከእነትናይነት እንዲር በሉዝ ቅጂ ስሸ ማጠቃለት ከእቶC
ሌቦድሮ ቤታዊሳስትም፣ አቶተዳቻን ቤታዊውልበት መግዛት እንደሚሰጠ
ተመልከተናል:: በዚህ ክፍል አቶC ልቦድሮ ቤታዊው መግዛት ፍቃድ
የሰለው መግዛም ንብር እንደሚያስገባና ተፈተም ተፈፋም እንደሚታይበት፣
በአንድሩ ወገን ከፈቻ ቅጂዎች ችልኩና ማጠቃለያ ተረጋግጧል::

ወገን ባንድው ቅጂ የሚካተቱ አርዎቃ ገዢዎችን ለማስረጃት ሰራ
ስማይወደደርና ቤታዊያር፤ በእስራቅታዊ፤ በተርከቶች፤ በምስልክ፤ ወዘተ
መጠቀሙን፤ ለሰላም የእነዚሁና ዘመኑ እንዱሁን ለሰላም ቤታዊው ቤዋን
ወሰኑ ገን እስከነዋጊታዊ እስታቸው እይለው እንደሚገኝ ተመልከተናል::
ወገን ከድምወቱ እንዲር ለተጨ እስከኝወን ገዢ የተዘጋጀ፤ የተጋጀ፤
የምወትና ያስረዳ እንዲ፤ የቀጣ የተግኝቸ፤ ወዘተ እንደሚያይምን
ተመልከተናል::

በዚህ በነበረ ወገናን እንሰበን ፍቃድ አሳይቷውን በፈጥቶን እሳሳል ገልፋናል::
የተሰያወ ቅጂዎች እንሰባዊ ፍቃድ ከመስረታቸኝም በሰይ፤ ከጽሁፍ ወሰኑ
የቁል ዳግግሞሽን፤ ይረዳን፤ እስከደረሰ ወሰኑን፤ የተሰላም ቅጂዎች
እስወገናናል:: የየወሰት ገጠመኞችንን ለማስታወሻ በመያዝ ወገን ፍቃናል::
በዚህ ቤተመሬም፤ ለሰላም ማስረጃ ቅጂ ማስቀበድ ባንድበበት እናው፤
መሰሳድ ቤተግኝም እዘወ የሆነ፤ ወደ ለሰላም ቤተግኝም ይገኛው እሆኖም ለሰላም
የሚደኝነ የመጨረሻው ክፍል መሆኑን ተመልከተናል:: ማስቀበድን በነፃና በእስር
(ጥንቅ) ማስቀበድ በመከፈል በመሰራም እስድንገናን ከሚደቻቸኝም በሰይ፤ እስር
(ጥንቅ) ማስቀበድን በሆነት (በእርባታና በመስረጃ ቅጂ ማስቀበድ) ክፍልን
እስፈጸተናል:: በመጨረሻው ተመሳሳተና እያም አይወጥምና በመስረትና ከጽሁፍ
ወሰኑ በመንቀሳ ለሆነም ማድመቻዎን የዋጋበትና ሆኖታ መርምጃናል::

የከሰኑ ተያዋዣ

- ፩. በዚህን በአዋጅ ለቦላድ መካከል ያለውን አንድነትና ለያነትን ግለጋ::
- ፪. ለሆነቱ የተምሳለት አይበ ክፍሉም ነው (እስማማዊው፣ተለምራከሪና ጥለዋ ተግባራለት) የሚለውን ሁሉት ሁሉት አይበያቀ አገልግሎቶን ከሰጣቸው በቻለ፣ ለሁሳብ ማገኘነት የዋልበትን ሁኔታ አበረሩ::
- ፫. ወገን እና ለቦላዳዊ የሰነድኬና ካር የሚያስተው ነጥበ ወጪናን ነው?
- ፬. ከመጀመሪያ፣ ከመጀመሪያችና ከጋብዢ አንድ ወገን ለፈጸም ከነበረቸው በቻለ፣ የአፈጻጸም የተመቀማቸውን አይበያቀ አገልግሎቶ ለቅማችሁ በማውጣት፣ ሁኔታን አገልግሎት በማሳየት በከል የተመዘገበን ማረጋገጫ አበረሩ::
- ፭. የሚከተሉትን ቅልት በዋልበላድ ተንትናቸው::

  1. ወላጊች
  2. መተከዘን
  3. ዓይቃችን
  4. መልማያን
  5. ቁርደናዎን

ደንብዎች መማሪነቱ ቅጽ

እ ከዚህ በታች በዘዴ ምዕራፍ የቀረበውን ትምህርት ማን የህል እንደተረዳችሁ የሚታመሳከሩበት ስነጠቃለ ቁርጥል:: በዘዴ መሠረት በአማካይና የሚመሳከሩ ነገሮ ተያዙ ስለመረዳታቸው እርግጩኑ ካሆኝሁ ይ (v):: እርግጩኑ ካሆኝሁ ይ(?):: መስ ስጠቅ ካሆኑ የሚተረዳችሁ ይገም ይ(X) መስከት በሚደረገ ስነጠቃለን እሱስ::

ተ.ቁ.	የሚመሳከሩ ነገሮ	(v)	(?)	(X)
1	ወገን ከሰነድ የሚኖሩ አርሱች ጋዜ ይሰውን አምድናና ለሆነት ተረዳችስ::			
2	ስቃሳቢ ዘርባዎች ምመራታ የሚያገለገለ ቅጽም ምዕራፍና ተግባር መግለጫ ቅጽስ::			
3	ከሚቀርብዎች የስራ ወሰን ስስሰራን ቅጽናን ለይች አውጥችስ::			
4	የነበብነትና የፊመተነትና ወገን ይኖንቀነበትና ምክንያት በፈጸመ አበባ መግለጫ ቅጽስ::			
5	የደህንነት ልጠቃና በማስታወሻ በመቻላ ተከታታይስ::			
6	ከወገና ወሰን አይበዋናን ለይች አውጥችስ::			
7	ተመሳሳይና አያም አይበዋናን ከወገን የስራ ወሰን ለይች አውጥችስ::			

፩. ከዚህ በገዢ በስነጠቃለ ይ(?) እና ይ(X) መስከት ይደረግሟባቸውን ነገሮ በሚገባ እስከተረዳችው ይረዳ:: የሚሰራና ትምህርት ይገግማኝሁ ካስኗ::

የመጀመሪያ አስተዳደር

ሰበሰ

የጥወች ተመልከት የሚፈልግ ይህን የመጀመሪያ ከተማሪያው
በኩሉ:-

- ✓ ለቃለት ተመሳሳይ ተቁራኒ ፍቃ ት·ስጠቅላቸሁ::
- ✓ ቅለትን በየቃል ከፍለውቸው ት·መድባለቸሁ::
- ✓ የተነወሩ:: ወቶ-መጥና የእራሱ ቅለትን በመለያት በተገበ.
ቁለት ት·ተከለቸሁ::
- ✓ ለቃለት አውጥዋና መዝገበ ቅለዋ ፍቃ ት·ስጠቅላቸሁ::
- ✓ ለቃለት አማራጥዋና ፍክረዳዋ ፍቃ ት·ስጠቅላቸሁ::
- ✓ ከሻኑና ወሰኑ አስፈላጊና አለፈፈላጊ የሆነ ፍሰብና
ለይታቸሁ ት·ገልጻለቸሁ::
- ✓ ከተለያየ የመረጃ የሚጠገኘው የምታገኘቸውን መረጃዎች
በሽፈርቶች ወይም በንግግራቸው ወሰኑ ት·ጠቀማለቸሁ::
- ✓ የእንቀጽ ማስፋፈራዊ ስልቶችን በመጠቀም እንቀጽ
ት·ጽሑፍለቸሁ::
- ✓ የስነጋጌና ፍሰት ነገር የሆነትን የግዢትናና የት·ልምን የሚገኘት
ታብራራለቸሁ::
- ✓ ከልቦለድ ወሰኑ ቅዱትና ት·ልምን በማውጣት ት·ገልጻለቸሁ::
- ✓ የልቦለድ ማቆሙያ ዘዴን (ስልቶች) የሚገኘት ት·ብራራለቸሁ::

ቁድሙ ገብዕ የመውያም ነጥሮች

በበድን ሆኖችሁ ተከታታለ ማስታወሻ በማንበብና በአስፈላጊ ክፍል
ስላልቦለድ የተማራችሁትን በማስታወሻ በቀረቡት የመውያም ታደቀዣ
አይ አሳይ ተለዋወጪ:: የደረሰችሁበትንም በበድን መረጃችሁ አማካይነት
በቁል ተናገሩ::

በየሰንደቅ

ልቦለድ ከደራሰው የመናወቅ ፈጻሚ የሚመነቸ፡ የሰውን አይወቻ
ልብ ሌብ መልካች በተመሳሳለው ለመቆረዳ የሚያስችሉ፡ በቀመጥ ገን
አውነት ያልሆነ የከነጥበበ ሥራ ነው:: ለቦለድ በአውነት ዓለም
በወያዣ የህይወት ገመና ከተፈልጊዣውና ለራልም ከሚችለው
በከይናው ግንዘበና አመልካከት ተቀኑም የሚቀርብ የሚሆንበስብ
ቀኑዋና ህለናዊ ገጽ የሚታይበት ከነታዊ ሥራ ነው:: የልቦለድ
የመንትን በወገን ለመረዳት የልቦለድ ባህርትንና ለህልወናው
መሠረት የወጣትን ፍርድ ነገሮች በዘርዝር ማየቱ ተቋማ ይሆናል::
የልቦለድ ፍርድ ነገሮች ወይም አላባውያን ተብሎው የሚታወቁት
ቻዬ፣ ተልሆም፣ የሚት፣ ገብኩ፣ መቻት፣ ምብጥና አንዳር
የተሰኞት ዓይነት ነው:: እነዚህ የልቦለድ ፍርድ ነገሮች ለአጋናን
አንዳያመች ተለይተው ተጠና እንዲ፣ በአንድ ለቦለድ ወሰጥ
በተናጠል ወገን ተለይተው ለየበታችው የሚገኘ አይደለም::

(ዘመን አስተያየት የሰንደቅ መሠረታዊያን፣ 1992፣ 152-154)

- “ልቦለድ በቀመጥ አውነት ያልሆነ የከነጥበበ ሥራ ነው” ለባል፤
በልቦለድ ወሰጥ አውነት የለም ለማስለት ነውን?
በልቦለድ አላባውያንን ከዘረዘሩትሁ በቻላ የተማራችሁትውን
የልተማራችሁትውን ለብ፤ የምታውቃቃውን በየትኩው የከፍል ያረጋ
አንዳተማራችሁትው ግለጽ::

3. ለቦለድ የሚሆነበትን ቁጥሮች ህልናዊ ገጽታ የሚያሳይዎ እንደሆነው ነው?
4. የልቦለድ አለበትምን በእኔድ ለቦለድ ውስጥ በተናጠል ለየብቃው የሚገኘ አይደለም የሚባለው ለምንድነው?

የልቦለድ ትልዕኮ ገጽታ

ለቦለድ የሰው ለቻ የገዢዎ ዓለም የእስት ተእስት ገመመኝ ነጋብረቻ እናደ መሆኑ ለደርሰቱ መደርሱት መሠራቱን ከሚጥላባቸው የልቦለድ አለበትምን መከከል ታሪክ የተዋቀረበት ትልዕኮ በትልሙ ውስጥ የሚመጠበትው ባቻት ተጠቃሽ ዓይነው::

ትልዕም በእኔድ ለቦለድ ታሪክ ውስጥ ምን? ለምን ተደረግ? በሌን ስንጠረቅ የምናገኘው መልሰ ነው:: ስለዚህም በገዢባህርቻት አማካይነት በጊዜ ቅድሞ ተከተል የተከናወነ ሁኔታችን ያለውን ሁኔታችን እና አገልግሎት እናደፈጋመ እናደሽን የነበሩ ምክንያቶችንና የሰነድዎችን ውስጥ ባቻት ለይሁ አካል ነው:: ይህንን ተግባሩን የተመለከቱ “ትልዕም ለእኔድ ለቦለድ እናደው ነው” ይለለ:: እናደም የሰው ለቻ ለመጀመሪያ እናደሰት ስርቶች አቅራቢውን ያግኙ አካላቸውን ያግኙ እናደሚያቆጣቸው ሁሉ:: ትልዕምም የእኔድ ለቦለድ ምሳሌ በመሆኑ ያገለግለል::

ስለትራም ሲነሳ በዚ ቤቱ የሚያጠጥሙው ትግር: በዚ ለወቻ ትልዕናና የልቦለድ ታሪክን እናደ አድርጋው መመልከተቸው ነው:: በመሠራቱ ሁሉታም የልቦለድ ታሪክ ነገሮች በዚ ለወቻ የሚያያዙው የሚገኘናቸው ነጥበች አሉ:: ይህንን አስመልከቶ በዚው የሰነድ መምህራን ዘንድ ተደርጋዋም የሚጠቀውን የእኔናለሆዎችን የእኔ እናደ ይርከተር ምሳሌ ማንኛቱ መቋሚ ነው:: ይርከተር እናደሚገልጻው ታሪክ በጊዜ ቅድሞ ተከተል የተከናወነ ሁኔታች ትልዕኮ ነው:: ስለዚህም “ንገድ ጥሩ:: የንገድ ጥሩ” ሲባል:: ታሪክ ነው:: ነገር ጥና: “ንገድ ጥሩ:: ከዚያም በዚ ለዘን የተነሱ የንገድ ጥሩ” ጥሩ “ ለባል ትልዕም ነው:: ትልዕም እናደ ታሪክ ሁሉ በደርሱት ቅድሞ ተከተል ለይ

የተመሠረተ በመንግሥት በጥምህርው እንደሚታየው ደርጋቱ ምክንያቶች
ነው:: “ንግድና ለምን ፍጥቶ?” ተብሎ ስጠጥቷል፡ በንግድ ፍጥቶ የተነሱ
በሀገኔ ተከናወች መሆኑን ካለምኩንያቱ ይሸሉ::

በለለ በከተል “ግዢት ምንድን ነው?” ወደማሳወች ነጥበ ስንጻዊር፡
ስምም በንግድ ዓለም ለተጨማሪው እስራለን ነገሮችን ለማግኘትና
ህልውናቶችን ለማስቀበል ሲለ፡ በተለያዩ የህይወት ወጪ ወረዳች
ውሰጥ ይገባለ፡ ለክ እናደ ገዢ ዓለም ስምም ሁሉ፡ በልቦለድ ወሰጥ
ገዢዎች እናደናሩ በተሰጣቸው ግለዋ ህይወት ያለቸውን ዓለማ፡
እስተሳሰቢ፡ እምነት፡ ፍለት፡ ወዘተ ይዘው የእርስ በእርስ ማህበራዊ
ግንኙነት ይፈጥራለ፡ በዘመ ገዢ ቅበ በቀበ በዓለማና ፍለት፡
እለመጣጣም ስጠቅ ቅጽናወች ይፈጻፍና ወደለየለት ግዢት ይሻጋገለ፡
እንዲ ለመጣልና በለው ለይ አይደለ ለመግኘት፡ ለለው ለለመዋጅና
አለመረጃ፡ እልሆ አስመራሶች ትግል የካሂሳል፡ ይህ በተቀናወች ሁይሳት
መከከል በልቦለድ ወሰጥ የሚኖር ቅልማሪ ግዢት ይባለል፡

ግዢት ከዚህ አስከ ፍቀማው የሚያደሩባቸው የራሳ የሁኔኑ ማህበራት
እለት፡፡ የመጀመሪያው የግዢት በህጻ የሚሆነው በበቃ መንሰና ለይ
መመስረቱ ነው፡፡ ሁሉት ይጋለት ተከራራ እናደሆነና በባለንግድነት፡
እንዲታያየ የሚያደርግ ቅበና አስገዳጅ ምክንያት መኖር አለበት፡፡ መንሰና
እልባ ወይም በእውነት ዓለም ለደርስ ከሚታለው በጣም የራቀ መንሰና
ግዢት ተከማኑነቱ አጠራጠራ ከመሆኑም በለይ፡ የልቦለድን ታሪክ
ወደፊት ለማሻመድ ቅበት አይኖረውም፡፡ እንባለ ለለቦለድ ትኩረቱ
እንዲያቻቸው ምክንያት ይሆናል፡

ለለው የግዢት በህጻ በእንደ ለቦለድ ወሰጥ ያለ ተከራራ ይጋለት በለበበ
ግዢት አስገዳጅነት ግዢት ወሰጥ ከገበ በኋላ፡ የሚያካሂደትን ቅልማሪ
የሚመለከት ነው፡፡ ተፈላማወች በህይወት መመጣን ይኖርባቸዋል፡
በህይወት ተመጣጥና በሆነ ተቀናወች የሚካሂደው ትግልና ቅትጻወ

“እስናው ማን ይሆን?” በሚል ለብ ስቅለው እያተባባለ ይረዳና ከፍ ወደፊደል ይረዳና ይኖራል:: ይህ የግዢት መዘላቸው የሚባለው ይረዳና ነው:: ከዚህ በጀት የከረሪው እየላለኝ እየረጋገጫ ተበጥሮ ግዢቱ እንደ አይነት መፍትሬ ላይ ይደርሳል:: ይህ የግዢቱ መቆጠኑ ይግም ለቀት ይባላል::

በገዢበርያቱ መከከል የተከሰተው ግዢት ሲያበቂ በግዢቱ ተሳታፊ በነፃሩ ገዢበርያት ላይ እንደ ባይነት ለውጥ ይከሰታል:: ይህንና የለው ይረዳና ሆነ አቅም እንዲታረክና በታረክ ወሰኑ ግዢቱ እንዲለው ማረጋገጫ እና ይረዳና የሚመለን ይሆናል:: ከዚህ እንዲር በልቦለድ ታረክ ወር የሚባለው ግዢት ከንዱ ግዢቶች የቦለጠ የገዢበርያቱን እናል በመወሰንና የጠዘት ከንዋዎችን አቅጣጫ በማስቀያር ማናው የነበረ ነው:: በግዢቱ ለቀት ላይ የሚመጣው ለውጥ የሚገኘው ይሁን ማን:: የናው ቁጥር ነገር:: የግዢቱን ለንስልታዊ ሂደት ተከትሎ በግዢበርያታዊነት መንበት ነው:: ከዚህ ለንስልታዊ ገዢ ወጪ የሚፈጻሚ ከሆነ ለቦለድ ተሳምኑ አይሆም::

በልቦለድ ወሰኑ የሚፈጻሚ ግዢቶችን ከእይነታቸው እንዲር መቅለል እናርነት መከከል ይቻላል:: እንደኛው የግዢት ባይነት በሰውና በሰው መከከል የሚፈጻሚና ለው ከሰው የሚባለው ሲሆን:: ሁሉታቸው ለው ከሆነ ወር የሚያደርጉው ሁሉናዊ ወይም ለነ ለቦናዊ ግዢት ነው:: ሁሉታቸው ባይነት ግዢት ለው ከተፈጥሮ ከስተቶችና ገጽታዎች ወር የሚፈጻጥበት:: ለው ከተፈጥሮ የተሰናው ነው:: እኔታቸውና የመጨረሻው የግዢት ባይነት ይግም ለው ከማህበረሰቦ የሚባለው ነው::

በአጠቃላይ:: ከዚህ በላይ ለእንደ ለቦለድ ይርሰት መደርሱት መመረት ከሚጠበባቸው የልቦለድ እለባውያን መከከል:: ታረክ የሚዋቀርበትን ትልዕኖ በትልሙ ወሰኑ የሚመጣበውን ግዢት በዘርዝር ተመልከተናል:: ግዢትና ትልዕኖ በልቦለድ ቅድ ነገነታቸው በእንደ ለቦለድ ወሰኑ ከለሎች እለባውያን ወር ተሳታፊው ተዋህዶው የሚገኘ ፍቃዋሚ::

(መንግሥት አፈጻጸም አስተያየት የፖ.ስ.ስ.ስ. መከተልዋና; 1992 ዓ.ም 172-176)

መልመልታዊ

ከፍዕስ እናድ፡- እናሰቦ መረጃዎች

፩. ከዘይ በታች ምንባበት መመራት እናጋጌው የቀረበ ትያቄዎን በታች መስተካከል፡፡

1. በልቦለድ ታላቸውን በልቦለድ ታሪክ መከከል ያለውን እንዲገነዘና ለያነት አብደሩ፡፡
2. በልቦለድ ውስጥ ገዢዣርያት ቅሬኑ ውስጥ የሚጠበቅ ለምንድን ነው?
3. በእናድ ለቦለድ ውስጥ በተገኘው በይለት መከከል ያለው የኋይል
ማሆን ተመጣጣኝ መሆን አለበት የሚጠለው ለምንድን ነው?
4. በልቦለድ ባቃት ማብቃያ በገዢዣርያት ላይ ለውጥ እንደት
እንደሚከሰት በምሳሌ አስፈላጊ፡፡
5. ባቃት ልቀት ይረዳ ላይ ይርሱ በገዢዣርያት ላይ የሚያመጣውን
ለውጥ ስፋትና ጥልቀት የሚመለከው ማን ነው?

፪. ከዘይ በታች በምንባበት መለት እየተሰመረበው የቀረበ ቁጥር ተዘርዝረዋል፡፡ አመልካቸውን መዝግቦ ቁጥር ፍቃድ ፍቃድ ተስተካክለዋል፡፡

የምሳሌ፡-

ቁል	መዝግቦ ቁልቃ ፍቃድ	አመልካቸው ፍቃድ
ሀ. ንዑስቁ	1. በልቦለድ፡፡ 2. እናድ ሁኔታ፣ አስተሳሰቢ የሚያመለከት ይርሱት ወይም አሳይ፡፡	ቍድ
ለ. አገም	አጥንት	ምሳሌ

ቁል(አኞች)	መዘገበ ቁልቻዊ ፍቃቃ	አውራዊ ፍቃቃ
1. አነሳሽ	_____	_____
2. አቶዕክታዊ	_____	_____
3. በግኝነት	_____	_____
4. እልሆነ አስተዳደር	_____	_____
5. አይለም	_____	_____
6. መንሰሳ	_____	_____
7. በባላንጩነት	_____	_____
8. ማኅ	_____	_____
9. ስንሰለታዊ	_____	_____
10. ተከማኑ	_____	_____

iii. ከዚህ በተገኘ ቁጥር ይ ከቀረቡ ቁጥር ወሰን አምስክናን መርመቅዎች በመዘገበ
ቁልቻዊ ፍቃቃው ዓይነቶችን ማረጋገጫ::

ከፍል ሁለት፡- ማዲሙጥ

- a. በተጨማሪነት ወይም በፈጸም ከሚተገበሩ ለማስቀመጥ ተፈካማች አንድን
አዲማዎችሁ፣ መምህራችሁ በሚሰጣችሁ መመራም መሰረት ተፈነና በፈጸም
ገንዘቦች አቅርቦ::
- b. ባዲመጣችሁን ለማስቀመጥ ወሰን ተፈኗል፡፡ ወደና ገዢ ገዢ ተፈኗል፡፡ ወደና
ገናኝነበሩ አገልግሎት::
- c. ቁጥር መምህራችሁ “ነዋሪነት ነዋሪነት ወዘጋጀ” በሚደርሱ የተዘረዘሩ አንድ
ገኘቱ የነበረችን፤፡፡ በጽሁፍ ወዘተ ስም ተመርዝሮችሁ ተከተሮችን ተቆጥሯ
መስተ::

1. ማዲሙጥ ከመጀመሪያዎች በፊት ከርዕስ በመከላከል የዚህ የዚህ ፍርድ
ሂሳብ እና የምጣለን በለቻዊ ተግምታለቻ? በጥንድ ሆኖም ሆኖም
እያተወያወችሁ ተግምታለቻን በዚህ በዚህ በዚህ በዚህ መለከ
ዘርዝሩ::

2. የአሁን ስነዕስ እያደጋጭነትና የተለሰ ቁልጫ አሳይቷን ባቃር ባቃር
በአስተዋጽኑ መልክ መዘግበ::

3. የየሆነውን ማስታወሻ መርምራችሁ ለርዕስ አስፈላጊና አለፈፈላጊ
ሂሳይቷን ለሆ::

ከሰራተኞች ቀጥሮች	ከሰሰራተኞች ቀጥሮች
•	•
•	•
•	•
•	•

4. በጥንድ ሆኖችሁ በለያቻቸው አሳይቷ ተጠባንት ላይ ተወያዙ::
የደረሰችሁበትን ለከናወ ጽዜችችሁ በምክንያት የተደገኘ ገዢ ስጠ::
የጋራ ስምምነት ላይ ይረዳ::

ክፍል ማስታወሻ - መናገድ

፩. ስሰሰሰሰ የሚያወስ መያዝበትና፡ መሻከተቻና ውዴቅና ከነበረችሁ በታሳ
ቋንቋቋቋ ፍቃድ ሁሉም፡ የኝኝ ተጠቃቃ እንዲሆወ ተጠቃቃ በገዢበርሃቃ
ገዢ ስጠስተትበት ስወጥ ተወያዙ፡ የደረሰችሁበትን መምህራችሁ በሚመራችሁ
መሰረት ስከራው ጽዜችችሁ እቅበብ::

፪. በጥንድ ሆኖችሁ አንቀጽ የኝኝ ለማስታወሻ የሚያወስና የሚያወስና
በመስቀል ተመስና፡ የኝኝ ተጠቃቃ እንዲሆወ ተጠቃቃ በገዢበርሃቃ
ገዢ ስጠስተትበት ስወጥ ተወያዙ፡ የደረሰችሁበትን መምህራችሁ በሚመራችሁ
መሰረት ስከራው ጽዜችችሁ እቅበብ::

፫. ተጠቃቃ በቀረበዎችሁ አንቀጽ ለማስታወሻ የሚያወስና የሚያወስና
በመስቀል ተመስና፡ የኝኝ ተጠቃቃ እንዲሆወ ተጠቃቃ በገዢበርሃቃ
ገዢ ስጠስተትበት ስወጥ ተወያዙ፡ የደረሰችሁበትን መምህራችሁ በሚመራችሁ
መሰረት ስከራው ጽዜችችሁ እቅበብ::

ይህም መሻከተት ከከላሉና አሳይቷት መርቆ፡ ከተማሪዎች ለፏት ተወልድ፡
መፊይሁ ቅለም የመጣቸው ገና ስራ ነው፡፡ ገና ታሪክ ትና፡፡ ገና
ልተፈጻሚ በዚ አመታት ለቀረቡት በቀድሞዋ ወይለሥላሴ የነበረበ፡፡
ከለም ተማሪዎች አኋምር ተወንዶ ነበር፡፡ ፈጠራዎችም እርምን ለመኖርዎ

የንብረቶችውን የምክንያቶች አውጥቶው አውርድዎች በዚ አመካሱዎች ስለመስጠት አማካይነት ለፈጸም የሚያዙችውን በዚ በዚ ጥለማዋቅ መከራዎችዋል፤ በከራዎችዋል፤ ባጭሩ የመጀመሪያ ታሪክ ለቋም ነው፡፡

(ከሰንደሸ ንዑስ ሁኔታ ምክንያት ማስቀመጥ ከፌዴራል የሥነ ምክንያት ማስቀመጥ፣ 1957
ዘመን የተመሳሳይ)

ከፍል አገልግሎት መጽሑፍ

**፩. ከዚህ በታች በቀረቡ የረዱተነገርች ወሰጥ የተነዋሩ፤ ካሬ-መጥና የእራዳ
ቁጥር ገበተዋወቻ፤ ቁጥጥን ከስምም በታሳ፤ ተጠናት በቀጥስ ለጠቃቄ ቁጥጥ
በመተካት የረዱተነገርችን እነዚህ አስተካክለችሁ የፋይ፤ በመተካ
ያስገባችቷችን ቁጥጥ ደንጋጌ ከስራችው አስመራባችው፡፡**

1. አስከላ አሽከራን መርቻ ለመስቀል ይበት ለሰራውት ከሰበሰበው ዘመኖ
አንድ እቅዱ እንዲሰጣት ለመነሻው፤ ያስማችው የሚገኘው እንደሆርጓደባት
በመሰረቱ፡፡
2. ወቀ ለሰተነሳበት ለውጭና አተከናወል፤ ለመስተው ይከናወል፡፡
3. አያሳ ፖስሳን ጥበቃ በዚ ለቀኑ አሳልቷል፡፡ ከመማለት በቋሚ በሙን
በዚ አበረው አልቀምም፤ እንዲያውጥም “እኔ ደርሻ አስተማስለስ እዚሁ
ቁጥ በለህ መጠቀሱ፤ ወሆናል እንዲስተካው ነገሱሁለሁ” በለው ላይ አሉ፡፡
4. አዲስ የጽሑፍ መሠታዊ ሪፖርት በተኋኜ አያዘም፡፡
5. “ከስተዋህድ ስንት ልጅ ወልድሁ? መቋም ከተጠበቃው አስር ዓመት
ይሞላችናል፡፡” አሉ ተመስገን፡፡

**፪. ቅጥሮ ከደኝነት መርቀ “ከደርጋ” መጽሐፍ ወ/ሮ ከሰጋሽ ከጥጋኝነት ይር
ያደረገና ካሬ-መጥ ቁጥጥን የየዘ ማስጨስ ቅርጋችቷል፡፡ ከምጨስስ ገዢ
በተሰጠችሁ ስንጠረዥ ወሰጥ ካሬ-መጥ ቁጥጥን፤ የሚንገሱትን ስነበርና
የሚተካችውን እና መድቦና ቁል አስፈሩ፡፡**

“የመሂያ እውቅ ነው እመጥቱ...”

“ገርምበጠናነት ተንሽ አበርዳለሁ፤ መቋሙ ማረጋገጫ በይጠና፡፡ አው
ለውፊቻች መንገድ ስንጠረዥም በሙን ከፈፅሁ ሰረር በለህ መንገዶን

በት-ለቅላሽ ካውር የለውም - - - እንደንደገ እንደሚማሳል ነበር፡ እንደንደገ አየተኞረገበት እንደሚለማመጥ ድመት መሆኑን ይስተካከላል - - - አዎ ፈት ማዋጊን በኋ አይደለም - - ከግንባርህ ተሆኑን አታጥሩ - - -

“እመቤቱ መቻም ከዘጋጀ በፈት አለበቸው ተቻም - - -

“እንደት አዘጋጅ ይመስልሱት እንዲህ ተቀራሙኝ ስያ - - -

“ታኩያ ጽሑፍ - - -

“እንደታ ተሳሳቢነት ነገር ወዳደር ወዳደሆ ሆኖብን አዎ እንዲ ...”

ተ.ቁ	ዘመኑ-መጥ ቀል	የሚንገቡት አካባቢ	ሕቶ ቀል

- iii. ከሚርፍ ወንቃ መደበኛውን ማምር የስዋ፣ የወጪ፣ የገንዘብና የገዢ
ዘመኑ-መጥ አንቀጽ ተመዝግበ፡፡ ማቅረብ ተጨማሪው መቻም መቆስራዕት
አንቀጽሁ ለአድንዳንድ የዘዴ አካባቢ ምስጻ ለሆነ የሚችሉ አምስክት
አምስክት ዘመኑ-መጥ ቀልትን በመስጠበቅ የሚንገቡትን አካባቢና የሚተካቻውን
መደበኛ እና ቀል ሚፈሻ ስትር፡፡

- iv. ከዘጋጅ በታች ከተዘረዘሩ ሰዕላች እንዲነት መጠቀሏና በተገበዙ የእንቀጽ
ማስረጃዎች ስብት ተጠቀማችሁ እና እንቀጽ ሚፈሻ ስትር፡፡

1. ገዢ	3. ይቅርታ
2. ይቅርና ጥለም	4. የአካባቢ ገዢ

፩. በጥንቃ ሆኖችሁ የሚፈቻሁትን እንቀጽ በመለምዎት፡

1. የደረሰችሁ የት-ቃውን የእንቀጽ ማስፈጸም ሲልት እንደተጠቀሙ ለይ፡፡
  2. እንቀጽ የጥሩ እንቀጽ በሀይወትን (እንደነት፣ ወ-ሆነት፣ አገኔአት-)
- ስለማማሪለቱ ገዢማማችሁ አስተያየቶችሁን በጽሁፍ ለደረሰችሁ ሲጠ፡፡

3. ከንደኝቸው በተሰጣቸው አስተያየት መሰረት እንቀጽቸውን አሻሽላቸው
ይሆ::

ከፍል አጥቢት- ስነዕብት

**፩. ቅጥቡ በቀረበባቸው ዓረፍተነገሩች ወሰኑ ሰተሰመረዋቸው ታሳት በተሰጣቸው
ምሳሌ መሠረት ተመሳሳይና ተቋራን ፍቃ ስጋዝ::**

የሚከተሉት ማረጋገጫ

ወለበላዊ ሪፐብሊክ አስተያየት ሲሄድ ሌማግኘዣ አይቶዎች::

ተመሳሳይ- ለፍላጊ፣ የሚከተሉት ማረጋገጫ::

ተቋራን- ቤታዊ ቢሮታዊ::

1. የወንድማቅና ዚርከት መሆኑ፣ የበተሰቦች ክብር እናነት ነው::

2. የለበላዊ ገበያ ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ በትኩረት ነው ያለኝል::

3. ወለድ ሪፖርት ክብርን ያተረካል::

4. የሙዕስ የተጨመሩ ስለመሆኑ ያርቻቸው በቁቃ አስወቂኝል::

5. ለውጥው አጥቃ በሆነዎች በለቤቱ ገን የሚከተሉት ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ::

6. ማጣት የሰነድዎች ሪፖርት የለበላዊ ገበያ ያተረካል::

7. ሁንጻታዊ ሪፖርት እኔሰን ያለኝል::

8. አይነት ትኩረት ማረጋገጫ አለን::

9. የህሳኔ ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ::

10. በቁቃ ክብር ስለመሆኑ ስለመሆኑ የሚከተሉት ማረጋገጫ::

**፪. ቅጥቡ የሚከተሉት ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ
ይሆ:: ከእኔታ ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ የሚከተሉት ማረጋገጫ::**

1. ሆ. ከረዥ	ለ. ከቀና	ሐ. አስተካክለ	መ. እሽከራ
2. ሆ. ታዕዛ	ለ. ደሰዥ	ሐ. ደቃ	መ. ታዕዛ
3. ሆ. በረሰ	ለ. ቅዱዥ	ሐ. ጥቃቃ	መ. ታኩረ
4. ሆ. ከበደ	ለ. ህባን	ሐ. ክረምሳ	መ. ወጪት
5. ሆ. ጥሎጊ	ለ. ዓረጋገጫ	ሐ. ስጋዝ	መ. ገበያ

၆. ከዚህ በታች በቀረበ ፍርድናንጻች ወሰጥ ያስተና ቅዱት በተሰጠው ምክንያት መሠረት በየቃል ክፍልናንጻው መደብ::

ምሳሌ፡- በጥያቄና መለሰ ወደፊር ሌይ ዓላማ ተከከለኛ መለሰ መሰጠት ነበሱ ያለችል::

ስም	ቁጥር	ገስ	ተመሳሳይ ገስ	መሰተዋዣ
ጥቅና፡ መልሰ፡ ወደፊር፡ መሰጠት፡ እጥበት	ተከከለኛ፡ ገበዬ	የሰኞዬ	ተጠ	በ-ሳይ

1. በልቦለድ ት-ረክ ወደፊት የሚፈጸም ድርጋትን አስቀጽም ለመግመት የሚችሉው፡ የተሰጠ ገዢ ሲጥር ነው፡፡
2. በሩህ አእምሮ ያላቸው ለወቅ የሰበሰትን ዓላማ ይረዳል፡፡
3. ወሰሰ ወታደር ለድል አይበቃም፡፡
4. ክኩ አመል አያደረ ይገለጠል፡፡
5. “የይኖች እንደቀለው በረቱ ሲጠበቅ ይታየል”፡፡
6. ንይነት ክኩና በመታወቂ ወደ ሆኖታል ተወስኑት፡፡

၇. ከዚህ በታች ለማስተካከል ስህተት ያለባቸው ፍርድናንጻች ቁርጻዊዎች፡፡ በየግራፍናንጻች የአያዝነትና የቃል ክፍል መሆኑ በመመርመር ስህተቱን ክስቶች በታች ፍርድናንጻችን አያዝኑቸው ይፋል፡፡

ምሳሌ፡- ነበሱ ገበዬ ለጥቶ ማግኘት ያውቁል፡፡
ስህተቱ፡- (የተሰጠበት መሆኑ በአዲሮ አልተመለከተም)
ልቻና፡- ነበሱ ገበዬ ለጥቶ ማግኘትን ያውቁል፡፡

1. አስራናና ቁልጥናናው የተማሪ ይመለሳል፡፡
2. ፍት ለወቅ ይመግባል፡፡
3. እሁድ እቅ መግባትን ተወስኑት፡፡
4. በታችን አጠገብ የዘይት መሆኑ መቀመቻ ፍ-ብርሃ አል፡፡
5. የካቶ ከበደ ለቻና አስጠናለሁ፡፡

6. የነበረኝ ፍርድዎችና ከመከናው ፍጥነት ገዢ ተደምሮ መንገዶችን ለቀቀ
አንድዎጥ አስተዳደሩ::
7. ታክክለኛውን የህንጻታዎችን ገዢ በርሃምው አልተጠቀሰም::

ከፍል ስድስት:- ስነድሮኬ

**፩. ከዚህ በታች የሰራተኞች ያስቦበት አይወቅ መሰረት በሚኖሩባት በበድን
መናቸው ያስቦበት እስከወቃቻና ያስቦበት አይወቅ በገዢው ተከሰር ስራ ተወያዙ፡
የደረሰሳሽበትን ዝምድሱ በበድን መረጃዎች ከሚከፈልን በቋል አቅርብ::**

የሰራበት አይወቅ

በሰራበት ዝርዝር ወር ወር የአተራረዕክ ወጪዎች የሚሰለት ምልለሰ፣
ገለጻ፣ ምልለትና የገዢ ተቋወ::

1. ምልለሰ

ምልለሰ፣ በዚህናቱ የገዢበርሱችን ስሜት፣ ዓለማ፣ ቅጂዎች ሲልቦናዋ
መለከ ወዘተ፣ ማሳያ ነው፡፡ በእኔኝና ባልጻ፣ የተመበኑ ማራከ,
እንዲሁም ከሚሰራለሁም በላይ ከታረከና ከትልሙ ገዢ በሚገባ
የተቀናዙና ተደረሰኝምን ከገዢበርሱች ላይ የጠልቀ ቁርበት እንዲኖረቻው
ማድረግ አለበት::

ምልለት

አሳ የደረሰ እንዲዋ ከረጋግጣን ጥሩ መጠሃ መጠሃ እንዳለት ሆኖ፣
የአይቶችን ስፋት እያርጊበት በጨመም አስፈላጊቻቸው...::

“በለኩ” አለቹ እንገኘን ወደ መሬት ቁጥር::

“አበት” አለት በተስለዋ እንገኘ::

“ይንተን ወሰኑ የገዢ?”

“የኩን ወሰኑ ለመቀበል ወይለ ለማከመጥ?”

“ለመቀበል::”

“እርግጠና ነዚ?”

“ሙሉ በሙሉ እርግጠና ነዚ::”

የለኩ ይስታው መጠን አልይ ለአይ ተስማው:: ሆኖም እንደገኘ

የተደጋረገ መሰላው:: በተሰኔ ተዋል የደስታ ሌች ...እንዲ... ሌች
...እንዲ... ሌች...
“አለ እውድኩለሁ”
“እኔምኩ እውድሂለሁ” እና ያለው እንዳይቀርቡት እናም
ተመረቻውና...

(ይሰራቅ ሆነን ክበሩ:: ቀን: 1983:15)

ከዚህ በላይ በበደክና በፊላ መካከል የተደረገ ምልልኩ:: እንዳቻው
እንዳቻው ያለቻውን ፍቅርና አሁን ለገበብት ቅጋር የሚሆን
የመፈትሮ እርምጃን ለመቀበል ሲለ ያለትን ባግድነት ያሳያል::

2. ገበያ

ይህ የመተረከያ ወደ ስለጠበቀርያት አካላዊና ሁለፋዊ መልካ::
ስለማኑኑበት አካባቢ:: የአየር ሆኖታዊ አጠቃላይ ይገባብ:: ስለሚ
ፈጸማቻው ይርጋፍቻና ስለማሳተኝባቻው ሆኖታዊ ወዘተ. ስዕለዋ
በዚህ መንገድ የሚቀርበበት ነው:: ገዢ በተባ ቁንቃ የተደ
ሸነዱን የነጠቀት ህዋጥት ቁርቦ በቃላት መሠረያነት እንዳያያ::
እንዳያከቱ:: እንዳያስቡ:: እንዳቀምኑ:: እንዳያያዙ:: የሚያ
ደርግ ነው::

ወሰኑ::

ቅንዳ እንጂታን አስገኘ ቁልጊነት የቆመች መሰላለቻ:: የአዋጅና
የጀመሩ ይረዳቻች ይረዳቻችውን ለወከሪ ለጥተው ይጠጣጋለ::
ስማይና ምድር የተገኘበበት ሁይወት ያስለበቻበት የሚመሰለውን
በስተኞች የሚታደረ ማዳ እናራ ልማትበቻል:: በየሰርጾጥጊ::
በየሰለቻው:: በየተረተሩ:: በየሰንተሩ ጉርዶ:: ወና ወና:: ወንብረት::
ቋኖበ:: የልቀክ:: መጠ:: ዓውዲያምኑ:: አዋጅ:: ማድ:: አጋምበር::
የደለው:: ይበረሰና:: ... በየከፍታወች ጉብታወች ጉብት ማከናወል::
ገርድ ማከናወል ወንብረት ማከናወል... የደረሰና ጉሙና አውራጅን
ማጠማበር ተሸራ ላይ ሆኖ ለመሰከተ እግዢኤሌክቴር ዓለምን ስርቶ
ስያወች የተረፈውን ትርከምኩም ያነጋበት ዕች በኋላ ይመሰላል::

(የተቻቻው መረጃ:: ክድራር:: 1962: 5)

ከዚህ በላይ በቀረበው የሚል፣ ይፈጸመ በንግድ ወደ በመጠቀም ጥርሃኝ በርሃኩ ተሸሱ ለይ ሆኖ የፋይነትና ጥሙር አውራጃን ስመለከቱ የሚን እንደማማስሰላ፣ አጠቃላይ ይሞላን መምሪያ የሚል ከዚች በሆነ አገልግሎት “እግዢ.አብደር ዓለምን ስርቶ ሲያዙ የተረፈውን ታርክምኩም ያነጋገት ዕቅ በሩፋ ይመሰላል” በማለት አካባቢውን በአይነሁለና እንደንቂቂ ያደርገናል::

3. ማስታት

የጊዜና የገዢዎች የቀዳመው ማንኛት፣ ገጠመኝ፣ ስሜነትና አስተሳሰቢ ወደፊት በመመለከና ቅጽዎብ በማማመጥ፣ ይህንን የሰበትና መመረቻቸውን ለማሳያት የሚጠቀም የአተራረሪ ወደ ነው::

ማሻሻል

...ቁጥጥት ይህል ይግባኑት አልፏጠረብቸም:: ወይ ወኬ ማጣት፣ አነታዎድ፣ እነተጠረመሰቻል፣ እኔ የከተማ ለይቶ፣ ስምንተኞ ከፍል አብዛውኝ ይማሩ ነበር:: በትምህርት በታችን የታወቁ ለይቶ ነበር:: በአማርኛ ከፍል ገዢ ማወቃቸው ሆኖ ስለነስ ነበር:: እኔ ይግባኑ የአማርኛን ከፍል ገዢ ማወቃቸው ሆኖ ስለነስ ነበር:: በተለይ ጉባኤ ከሆነ እምባ ይመጥበኝል:: የኔ ተሸ ይርሱ ተነስቸ ስለብ በስራው ቅዱት እያወ ይሰጣል ነበር:: በዚህ የተለይ እማርኛን ከነላስተማረው ነው የምጠለው...::

(ሰነድ ሲሆን ይዘጋጀው፣ ገዢዎች ሲተቻ ሪፖርት፣ 1979፣ 26)

ከዚህ በላይ በቀረበው የሚል ወኬዎች ስመረቻቸው፣ የገዢዎች የቀዳመው ማንኛትና የሚል ስርቶ ሲያዙ::

4. ገዢ

በተረፈ በዚናቱ ወደፊት ስለሚከሰት እንዲቶ ነገር ይርጋትና ሆኖታ ሆኖንም ነገር ዘመኑት ስጋት ለይሆን፣ ቅዱት የሚሆኑት ነው:: ስለዚህም ተደራሽ እንዲበት ወደፊት የሚሆኑውን አስቀጽው በተለመው ጉባኤ መመረት መጠመት እንዲቶ ያደርገዋል::

የመጀመሪያ:

...ኋንደኛን ቁጥራ::

አሁን ለጥቃት ገዢ ስልጋዊ በታሳቸው ተሶግበት ለመስቀቅ ቅዱና
በደንብነት ለታሳቸው “ከከለም” ገዢ ለተጠበኗል፡፡ በረቱ ወለለ
ለይ እንዳቆሙም ትኩት ለአዲስ ለል እኩን ይህ አስቀረቡም፤
አልተነዋዕኝም::

... አይኖም በዘመኑ መለማ እንዳቆለሁ በር ስንከባለለ ይታያለ፤
የደረሰው ከንፈርድምን በመለስ አለበለበቻቻውና፤ “ማንም ወንድ ሲለትን
ተፈጻሚነት ለአዲስ አይችልም!” አለቻው፤ የቀድሞውን ስልት ባጥ
ደምጽ::

(በቅርቡ ከክፍማሽ ሪፖርት 1962፣ 35)

ከምሳሌው እንዳምንፈው፤ በመተል በመደኑስ ላይ ስለ በደንብነት
አሁን ለለትን ለለያት ለል እኩ ጥን መስቀ አድርጋ እንዳይዘዋዎ
የሰይል፤ ይህ ገዢ ነው፡፡ የሚጠቀሙውም ወደፊት ለለት አሁን
በዋና እንዳማትላቁው ነበር፡፡

፩. እንደ ፈቃም ወይም ከጥር ለቦሌ መመሪያ በማንበብ ቅጥሉ የሰራተኞች ጥቃቄም መሰኩ፡፡

1. ለሰበሰሪ የኢትዮጵያ በዴምቶ ማስረጃ የሚሆነ ከፍለታን
እያቀነጨባቸው በማውጣት፤ ለእያንዳንዱው የሰበሰሪ በዴምቶ እንደ
እንደ እንቀጽ ማብራሪያ ያለ፡፡
2. በበታች ሆኖታ በቀረበታሁት ማብራሪያ ላይ ተወያይቶችሁ፤
የተሻለውን በመምረጥና በማግበር በበታች መረጃቸው አማካይነት
ለከፍል የደምጽቸው አቅርቦ፡፡

የጥምና ማጠቃለም

በዚህ ባሮድና በቅርቡዋ በልቦድ ወሰን ቴልምና ጥምኑ ማኅድሮና አገልግሎት:: ቴልም:: በአንድ ለቦድ ተረክ ወሰን “ምኑ? ለምኑ ተደረገ?” በብን ስነመራቅ ይሞኑንው መሰን አገልግሎት ተረድተናል:: ቴልም “ታረክ” ከተሰጠው ወሰን አሳሳ ነው ይሚላይዋል:: ተረክ በገዢ ቁጥሮ ተከተል የተፈጸመ ሆኖታቸው ተረክ ሲሆን:: ቴልም ግኝ የተከናወነ ሆኖታቸው ተረክ በሽያጭ ሆኖታቸው ተቀብር የሚችለ በመሆኑ አገልግሎት አይተናል::

በዚህ በተጨማሪ:: ስለ ቅዱት ፍቃ ባንባንባቸው ካፍጠቸ የቁስት ፍቃ አገልግሎቱን አውድ አገልማለዋል:: አውድምና ማዘጋበቃቸው አማራይዎን ፍቃፈምና ፍቃ በመሰጠኑ በኋረጋገጫነንበት ወሰን በማስገባት ከሚደቻቸናም በላይ:: የተነወሩ:: ዘመኟና የእኛም ቅዱትን ለይቶ በተገበወ ቅዱት ተከተናል:: በዚ በነፃ:: ለቦድም አንበሳና አድማጠን መሰን መተረክ ቁስናል:: ካነበናቸው ለቦድም:: ቴልምና ጥምኑን መዘዘዝ በማወጣት አገልግሎት:: በተመሳሳይ መንገድ ጽሑፍናን አድማጠን አስፈላጊና የሚወሰ኏ል ሁሆናን መሰራት ቁስናል:: የእኔቸ ማስረጃው ዘመኟና በነበሳናበት ክፍል ደንግሞ:: ውኅ ውኅ የሚስራው ሌሎችን አገልግሎት አገልግሎት በተጠቀሱ ሰዕስታወቂ ልይ ይተካሩ እኔቸን አስፈጻሚነት:: በኋረጋገጫነ ወሰን የሚገኘ ቅዱትንም በቁል ካፍጠቸው መመሪያ ቁስናል:: በመጨረሻም:: ስለመሆኑ አድማቸ ባንባንባቸው ክፍል:: ውኅ ውኅ የሚባለት ወሰን አገልግሎት ለይቶ:: ጽሑፍና ተረክ መሆናቸውን በመረዳት:: ለአድማቸ ማሳይንት ካነበናቸው ለቦድ ወሰን ተረክምናን ቅዱትን በማወጣት አስፈጻሚነት::

የከሰኑ ትቋሙት

1. አንድ አጭር ለቦልድ በማንበብ የልቦለወን ተረክና ትልም በማውጥት:: ትልም ከታረክ የሚለይወችን ነጥበት ካልቦለወ እያጠቃቀቃቸው:: አብራሪ::
2. በልቦለወ ትልምና ባቃት መከከል ያለውን ትሰስሪያን በምሳሌ አስደግኝቸው ወለድ::
3. በደርሰት ወሰን የልቦለወ አድማቸን ማኅ ካነበናቸውት ለቦልድ የሚስራውን በመምዝገበ አስረዳ::

ደንብነው ማመሳከራዊ ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በሞላዎች እና የቀረበዎን ትምህርናት ምን የሁሉ አገልግሎቶች የሞተሚስኩሩበት ስንጠረዥ ቅርጫል፡፡ በዚህ መሠረት በአጭናኝነት የማመሳከራዊ ነጥቦች ተይዞ ስለመረዳቸውም እርግጩኑ ከዚኖችሁ ይ (v)፣ እርግጩኑ ካልሆኝሁ ይ(?)፣ መስ ስጠቅ ካልተረዳቸው ይገም ይ(X) ምልክት በማድረግ ስንጠረዥና አሟል፡፡

ተጋ ቁ.	የማመሳከራዊ ነጥቦች	(v)	(?)	(X)
1	ስለሚሰድ ይነበባትና ተረድቻለሁ፡፡			
2	ስቃሳት አመልካም መዝግበ ቅዱም ፍቃ አገልግሎት ተመሳሳይና ተቋራኑ መሰጣት ቅጽለሁ፡፡			
3	ስቃሳት አማራይዋና ይነበረዋም ፍቃ ስተኞለሁ፡፡			
4	በኋጋፍተነገር ወሰጥ የስ ቅዱት በየተኋው የቃል ክፍል አገልግሎት መግለጫ ቅጽለሁ፡፡			
5	የደመጥኑትና ሌብሰድ መሰኔ ተርከናወለሁ፡፡			
6	በማይመጥና በማንበብ የገኘችችውን ማስቀመጥ እስፈላጊና እስፈላጊን በማስተካከለ መጠየቅለሁ፡፡			
7	የተነወሩ ዘዴ-መጥና የእራዳ ቅዱትና ከገኘና ወሰጥ ስሜና በማወጣት በተገበረ ቅዱት ተከኞለሁ፡፡			
8	ከመረጃ ምንጭች ማስቀመጥ መሰብሰብና ማጠናቀር ቅጽለሁ፡፡			
9	በእናቀሻ ማስፈጸም ስልቶች ተጠቁማ እናቀሻ እስፈልጊዜለሁ፡፡			
10	ከልቦሰድ ወሰጥ ይሰጠና እስቀምናን በተጠይም ገጽተኞና ተጨማሪ ስሜና ተቀማይለሁ፡፡			
11	ከልቦሰድ የስና ወሰጥ ይሰጠና ማቅረብና ዘዴችና /ቴክኒችና/ ስሜና አውጥቻለሁ፡፡			

፪. ከዚህ በገዢ በሰንጠረዥ ይ (?) እና ይ(X) ምልክት ይደረገናሸባቸውን ነጥቦች በማግባር እስከተረዳቸው ይፈጸመ፡፡ የሞላዎች ትምህርናት ይጠቀማቸው ካልስ፡፡

ምዕራፍ እምነት

የወንቃ ለዘ

የሞዕራፍ ዓለማውች፡- ተማሪዎች! ይህን ሚዕራፍ ከተማሪችሁ
በረታ፡-

- ✓ አንድን ጥሩና የቁጥጥ ለዘ አንዳኑዎው የሚያደርግ ነጥቦችን
ትገልጻለችሁ፡፡
- ✓ ለቁጥጥ ለዘ ይሰጣል የሚባሉ ቅለትና፣ ቀረቡና፣
አባላቸናና ዓይነትነትዎችን እየለያችሁ እንዲከት ለዘን
እንዲስጠና ታብሔራለችሁ፡፡
- ✓ ከክፈና ወሰኑ አስፈላጊና የሚያስፈልጋል ቀሰቦችን እየለያችሁ
የሚያስፈልጋትና ታወማለችሁ፡፡
- ✓ የቁኑ አፈጻጸም በዚህ ትገልጻለችሁ፡፡
- ✓ የተለያየ ቁኬምዎችን ሰምና ወርቅ በመለየት ትፈጻሚለችሁ፡፡
- ✓ የተለያየ በይበወችን በመለየት ትተረጋማለችሁ፡፡
- ✓ የተለያየ በይበወችን በፊርማዎችና በንግግራችሁ
ትጠቀማለችሁ፡፡

ቍድሙ ገብዕ ትምቀች

- ፩. ቅጥስ “የዕለድ ሰነ” በሚል ርዕስ እንደ የሰራ ትንበሳቸው:: ከዚያ በፈት ገን
በበደን ሆኖቸው “ሰነ የሰውና ሰነ የሰለው ቁንቃ” ለባል፣ ምን ማስተ
ገኘውን ተወዳሪ:: ከእሩት ደቂቃ መሬሻት በኋላም የደረሰኞቻበትና
ስመምህራቸው ተናገሩ::**
- ፪. የሰራ ማንበብ ከመጀመራቸው በፈት የሚከተሉትን ትምቀች በሚገባ
መረዳታቸውን አረጋግጣ፣ ለማንበብ የሚሰጣቸው ገዢ ለመንት ደቂቃ ሲሆን::
ቴምቀችን በእኔመርእቱ በመሆኑ መልካቻዎን ከመንበብ ማገኘት
ይጠበቀባቸቸል::**

1. በፊትና የተገለጋት ወና ወና የቁንቃ ሰነ ማስገኘ ስልቶች ምን ምን
ናገዣ?
2. የሚሰራው ገንዘብ እንደውት ይፈጸመል?
3. የሚሰራው ገንዘብ አገልግሎት ምንድን ነው?
4. በቁኑ ወሰኑ የሰምና ወርቅ ሙሉ ምንድን ነው?

የቁንቃ ሰነ

የእናደ ቁንቃ ተናገሮች፣ ገንዘብቸው ወይም የፊትናቸው የሰመራ
አሳዛን ማስገኘት እንዲችል፣ የተለያየ የቁሳትና ሁሉት ማጥሚያዎችን
ያፈልቁሉ:: እነዚህ ማጥሚያዎች ከተለመደውና የዘመትና ከሆነው
የቁሳት፣ የአራዱት አደራደርና የአሳዛ አውራዱና ስርዓት ወጪ በማለት
የሚገለዋውን ነገር ለሆና፣ ለማትና ለመስና መልክ ነልቶና ያምቆ እንዲችል
ማድረግ ላችሉ፣ ለማውና የጠበቀ አገልግሎት እውን ያደርጋለ:: ለሆናው
ቁንቃ ደግሞ፣ የእናመሮና የእናባቢን ቁልጊ ለመግባት፣ ምናባይ ለሰትን
ለማትናና እና ያለ በርታት አለው::

እናደ ለው፣ ለሰማት ሁዋሳት ያልቀረቡና ለቁቅ የሆነ ሁለዴች
በተዘናና በተናቻቻ መንገድ ለእናማው ወይም ለእናባቢ ማስታገኘ
እንዲሆም ለለም የሚያስተላደኝቸውን መረዳት የሚችልባቸው የቁንቃ

ለዚ ማስታኝ ስልቶች በርካታ ዓይነት ነው:: ከነዚህ ውስጥ እንደ በይበ ነው:: በይበ:: የቁንቃ ስው ገመተኞች:: ለህይወት ያለውን አተያያዥ:: ያደጋጋሚነትና የሚኖርበትን አካባቢ ማህበራዊ እሳቶችንና ጥልቅ ምናብን ተጠቁዋው ከተለመደው የእሌት ተእሌት የቁለት አጠቁቀም ባልንጻ መልክ ተገለጹኝ ነገር ደምቀ እንዲታይ የሚያደርግበት የቁንቃ አጠቁቀም ላቀ ያለ ደረጃ ነው:: በቁንቃ ለሆኑ ወሰት ምንምባነቱም በንግግርም ሆነ በጽሁፍ:: በዘርፍውም ሆነ በግጥም ለተለለኝ የተፈለጉሙን እንዳች ነገር ንብረቴ:: ድርጋት:: ወዘተ የመልከት ዘይልና ፍጤት በማሳወሻ ታካሳና ግብ መቻ በሆነ መንገድ ማስተላለኝ ያስችላል:: ይህ ባህሪው:: በይበን ቅጥታና ከሆነው ለመተጥር የዘመና መግበያ ቀንቃ የተለየ ያደርግዋል:: ይህንኑ በተከታታቸው ስንታዊ እንመልከት:-

ስዋስው ምዕዋታ በይበ ገንዘብ::
አማካ ከተገኘ ያምርበን ነበር::
ዘይበ ክስወደፊህ ተቀምጧሁ ለማካ::
አገማዎው አለልሁ ለሰላምነትማ::

(ስለማሬዎች ጥወቃ የሰማያዊ ማጥሚያ ቁጥር 1954 ዓ.ም 39)

በነዚህ ስንታዊ እንደተመለከተው:: በይበ ሁማብን እያወለሁ የሚያስተላለሁት ለዚ ያለው አገልግሎት ነው:: ተጋጋሚነትና ለመረዳትና የዘይበበ ሰላቂን ማኅጋታታትና ማጠጣም የሚያስችል እውቀት ያስፈልጋል:: ለነዚህ ነው ገማሚው:: “አማካ ከተገኘ ያምርበን ነበር” በማለት የገለጹው::

ዘይበን ከዘመኑ ቀንቃ የተለየ የሚያደርግው አፈጻጸም ነው:: የቁንቃ ተናጋዜው ማስተላለኝ ያፈለገውን እንደ ስሳቢ:: ነገር ወይም ሌቀች ባህሪው ለመግለጫ ሲል:: ተገለጹኝ ከለለ ነገር ወር በማሳወሻ:: በማመሳሰሉ:: እንዲን በለለው በመወከል:: ይንዳን ባህሪ ለለለው በመሰጠት በይበን ያፈልቻል:: ለምሳሌ:: “በወጣ ወረርሽኝ በዚ ለወቻ ቅዱ” የሚለውን ስሳቢ ወሰኝ:: “የወጣ ወረርሽኝ ሁዝቦን እንደቀበል አረገፈው::” ከሚለው ወር በናነዘኛው የቆዳመው መግለጫ የተፈለጉሙን

ሁንጻ ሌላ በሆነ መንገድ በቀጥታ የገለጻው ስ.ሆን፣ የኩልኩው ግን የሚች ቁጥር በዚ መሆኑን ለማመልከት “ሆነበት እንደቅጠል” በማለት በማመልከት፣ ጥሩን ደግሞ ካመርገና ዝር አያይዘቷል፡፡ በመሆኑም፣ ሁኔታ በዚህበ በመገለጽ አድማማው ወይም እንዲበው አኩምርኩዋዊ የጊል እንዲፈጥርና የበሽቶውን አስተዳደነት እንዲረዳው ማድረግ የቃለ ነው፡፡

የቃድ ለዚህ የሚያስተኛ የቃለት አዲራድርና የአጠቃቀም ስልቶች በዘረዘሩ በቻ የሚችው አይደለም፡፡ ልሉጥዋና ምሳሌያዊ ጽማማሪችም፣ የቃድ ወጪትንና የሆነበት ተደማቃነትን በማስተኛት በከል ላቀ ያለ ማና አላቸው፡፡ ልሉጥዋና አነጋገር፣ ቅሰትን በልቀ ላቀ መንገድ በማቀናችት ለተለየ ድንብ ሁኔታ መግለጫነት እንዲውለ የምናደርማበት የቃለት አጠቃቀም ስልት ነው፡፡ በዘረዘሩ ስልት፣ እንደ ቅል ካልለ ቅል ዝር ለቀናች በመሠረቱ ክነበለው የተለየ ቅቻ የሚያስተኞት ሁኔታ እንዲለ ሁሉ፣ ቅል መጀመሪያ ካቀመጥት አሳይ ዝር ተመሳሳይ ለሆነ ለለዕች አሳይዎች ወከል በመሆኑ ቴርጉሙን እያሳፋም ለሂድ ይቻላል፡፡ ሁኔታውን ይጠልጥ ጉልጋ ለማድረግ በምሳሌ መመልከቱ በቃሚ ይመናል፡፡ ልሉጥዋና አነጋገር፣ የተለየ ቅቻ ካማስተኛቱ እንዲር ስታይ፣ ለምሳሌ፣ “ነፍሰን መረመራ” የሚለውን ቤንወስድ፣ በሁሉ፣ ቅሰት የየቅል ቴርጉሙ መሠረት፣ “ሰውያው የገዛ ለፍሰን አጠና” ለማለት ለይሆኑ፣ “ምግባት ሰጠ” ለማለት ነው፡፡ በፈለጥዋና አነጋገር፣ እንደ ቅል ቴርጉሙን እያሳፋ የሚፈልጋበትን ለመመልከት ደግሞ “ቀልና” የሚለውን ቅል እንወስድ፡፡ ቅልና መጀመሪያ እንደ ለገር ለመቆለጥና ለመከራከት የሚያስተኞል ስ.ሆን፣ ይነው ቅል በፈለጥዋና አነጋገር ቴርጉሙን እያሳፋ ለሂድ “ሆኑ ተቀለፈ፣ ቅልና ማና፣ ቅልና ለው፣ ቅልና በታ” እየተባለ ይስራበታል፡፡

እንደፈለጠች ሁሉ፣ የደበዝዣን ተሳቢ አፍከቶና ለሆ አለበት ሁኔታን እንደ በቻ ለማይ ቅንትው አድርነ ባቻና ለማለየት ለፈለግ ምሳሌያዊ ጽማማሪች በጥቅም ለይ ይመለለ፡፡ የንድ ቅቻ ተናጋሪ እንደ ማህበረሰብ ባሳይሱ ሌጅም አመን ካተፈጥር ዝር ባለው መስተዋበር በበርካታ

ገበመኝቶች ወሰጥ ያልፏል:: የሚለያዊ ገንዘብዎችም ማህበረሰቦ· ከገበመኝቶች በመሳሳት· የሚቀምሱትው:: የገበመኝቶች ማንበበረቻይ የህንጻ ማድመቻይ አባላው ፍቃው:: ወር ተግባራቸውም ያልታወቁዋን የመግለጥ:: የመግኝና የሚሰጥማር:: የመግቻትና የመቆጣጠር ሌሎች ይችላል:: ለምሳሌ: “እቅበት ያደከማል፤ እርሻ ያደግማል” የሚለው የሚለያዊ ገንዘብ:: ሆኖ ያንዳ ቤቱ በታ እንዲሆሱ ወይም ድካምን ላይ የሚቀርቡ መሆኑ እንደሚፈጸሙ በጥና የሚለው የሚለያዊ ገንዘብ እንደሚፈጸሙ በጥና የሚለው የሚለያዊ ገንዘብ::

አቶ የለ የቃንቃ ለዚህ በማስተካት በከል ከዘይበ፤ ከፈለጉትና የሚለያዊ ገንዘብ:: ለዚህ ለቦስ በከልጉት ቅጽዎችን እያቀበ ለዘመን በማስተካት በከል እንደግለጹታቸው ጉልህ ነው:: መለቀ ለቀቀ ያለን የምናትለበት ዘዴ በይበ እንዲሆሱ ሁሉ፤ እንዳ የተነገረ ወይም የተዘረዘሩ ሁሉ፤ ሁሉትና ከሁሉት በለይ ፍቃ የጋጀ ተጠማር እንዳ ሁሉ (መርቁን) ለመግለጽ የዋለ እንዲሆኑ ቅኬ ይባላል:: እንዳ ዓረፍተነገሩ ወይም ሰንኩ ቅኬ ለመባል ተሰንጥቻ በይንስ ሁሉት የተለያዩ ዓረፍተነገሩት ለመባወ ይገባል:: በዓረፍተነገሩ ወይም ሰንኩ ወሰጥ ማስጠናን የሚሰከመው ቅል (አራገኛ) ሁሉ ቅል በመባል ለታወቁ፣ ፈት ለፈት የሚገኘውን እንቀጽ የሚናገረበት ፍቃ ለዚህ ይባላል:: ማስጠናና ወርዎ የሚገኘው መልከት ይግሞ ወርቁ ይጠናል::

የዕለፍ የሚመራ እና አስተዋስኩ:
እናይ ተቀምጧው እኔታ ስመም::

የዚህ ቅኬ ሁሉ ቅል፤ “ሰመም” የሚለው ሌሎች፤ ለመ “የለ ሆኖ ተቀምጧው ሰመም” የሚለው ሌሎች አስተዋስኩ በታወቁ የሚለው ፍቃ አስተዋስኩ ወመቀና የሚሰከመው ቅል (አራገኛ) ሁሉ ቅል በመባል ለታወቁ፣ ፈት ለፈት የሚገኘውን እንቀጽ የሚናገረበት ፍቃ ለዚህ ይባላል::

በአጠቃላይ ከዚህ በለይ የገንዘብዎች የቃንቃ ለዚህ ማስተካት ሰልቶች፤ ለእንዳ የቃንቃ ተናጋሪ አሳይቷን አድምቀና አስተዋስኩ ለማስተላለና የሚያስችሉት ፍቃው:: ይህንና፤ በቃንቃ አጠቃቀም ሂደት ተናጋሪው አሳይቷ

የሚገኘውን አውድ መብቀ በተገበዥ በቁጥር ተገቢ ቅጽዋን መጠቀም ይጠበቅበታል::

ከፍል አንድ- አንበሳ መረጃ

፩. ምንበትን መሠረት በሚደረግ የሚከተሉትን ጥቃቃቄ በቁጥር መስከ::

1. ለማውን የጠበቀ አገልግሎት አውን የሚሆነው አንድሱት ነው?
2. በይሁን ካዘውትና ቅጽዋ የተለያ የሚያደርጉው የሚደንጋኝ ነው?
3. የአንድ ቀኩሌ ወይም ተናጋሪ በይሁን የመኖርበና ቅጽዋውን ለማ
የሚከናወል በቁጥር የሚደንጋኝ ነው?
4. የፈለጌዚ አፈጻጸር ሆኖታ አበራሪ::
5. የሚፈልጉ ጽዋዎች ሁማዊን ማቋር ፍንትው አድርጉው አንድሱት
ማሳያት አንድማቂቸለ በምሳሌ የተደገኘ ተለዋዋል::
6. ቅኬ የሚደንጋኝ ነው? በምሳሌ አስረዳ::
7. አንድን ድጋፍ ወይም ጽዋዎች የቁጥር ለማውቅ አንዳፊሮች የሚያደርጉ
ነጥቦችን አበራሪ::

፪. በመንበት ወሰጥ በመጥበቀና በመሳሰሉ፣ ይፍቅ ሰራተኞች የሚያስከተሉ ሆኖ የቁጥር ቅኬ ይገኙ:: ቅኬቱን ከመንበት ለቀሚችሁ ከዘረዘሩችሁ በቁጥር::

1. ለመተቀና ለላለ ያላቸውን ቅኬ ስጠጥ::
2. ቅኬቱን ተመክማቸሁ የለጥቃሁትን ቅኬ የሚያሳይ ዓረፍተነገር ስሩ::
3. ዓረፍተነገዽን በምርጥ ቅኬቱ:: ስራውትና አባላውች አዋጅና::

ምሳሌ ቅኬ

ሰላም፡- ለባ፡ ማስተዋል፤ ማስታወሻ የሚችል አእምሮ
ውንድማቂን ወሂ አጠቃውን ከገኘ ወይም ቅኬ ገብ::

ለመስቀል፡- አበላ፡ አጠቃ

አንተማ ወንን አለበህ፤ እነዚያን “ውና አርግና” ወደሞችሁን ቅኬ::

ii. ከዚህ በታች በቀረበ ዓይነት ንብረቶች መሰጥ የተስመራበችው ታሳት በፍትሬም
ፍትሬም አገልግሎት ግዢ መለያዎ:: ስታገኩ እማራምዋና የሚፈጸም ፍቃ
ከሰጠችሁ በቋላ፣ እማራምዋና ፍትሬምን የሚያስፈልግ ዓይነነትር ስራዎች::

የሚከተሉት ወንጀመሮችን የትምህርት በት· መጨመሪንን ምሏኑ::

ሀ. የክፈራም ፍቃ፣ ዘላ፣ ክልድ፣

ለ. እማራምዋና ፍቃ፣ ክልድ፣ ወረዳ፣ አለበት፣ ደቦች

ሐ. ዓይነነትር፣ በልሆነ ተማሪ ደቦች ገዢ በላይ ምሏኑ::

1. ፍናይ የአባቤትን ማረኞ አለበማችም::

2. የምት ተካና፣ ቁረ የሚ አለበት?

3. የተቀባዩ መሬ ህዝብን ፍርድ የዚ ለበዚ አይደለም::

4. ምማማለው ቁለድ::

5. ለራዋቱ ከያዘው በታ እንዲነቅል ታዘዘዝ::

6. የሰቱ ሁሉ ቁንጻው እኩ ያለ::

7. ለዚው እንደተያዘው ባለው አገልግሎት ተወቃ::

8. ይህንን ያንጻው እውነት አለ ለንስወ አንቻልም::

9. ገዢዎ ከሚቀመጥ በግለጹት ተርፍ ያመጣል::

10. ለበዚ ለሆነ ለው ቁኔ መዘረዘሩ በታ ገዢ ለይመለድበት ይችላል::

**iii. ቅጥቡ በዚስት ቅጥቡ ተግባር መሰጥ የሚይዘውታና ሲታወቂች የሚገባ
ቁስት ቁርበዎች::**

1. መዘገበ ቁስትን ተጠቁማችሁ ቅጥቱ ፍቃቂውን ስጠ/፪፫::

ሀ. በተሟ

ለ. ወራያቻም

ሐ. ፍጥምጥም

መ. እረጥራሙ

ሸ. እምበሌር

ረ. ጥራሽ

ሰ. በኋና

ኋ. መቀራ

ቁ. ወለንሳ

ቁስቱን ተጠቁማችሁ የሰውቷቸውን ፍቃቂያ ባልጋ የሚያደርግ
ዓይነነትር መሰርቱ::

ከፍል ሁሉት፡- መናገድ

- ፩. በተደን ሆኖችሁ፡ በያዘው ፈጻሚነት በቀበሌዎችሁ፡ በመከናወበት ከተማ፡ መይም በውጭ ደረጃ የሚደረግ ህዝብ ስብሰባዎች (የወጪቶች፡ የጤቶች፡ የነዋሪዎች፡ የገበዎች፡ የአድርች፡ ወዘተ.) ባቃ ተመዳቸውሁ፡ የትናወ ከፍል ስብሰባዎችን እንዲጠሩና የስብሰባዎን እናናድ (እኩወቃው ከተገለጹ) ስሏ::**
- ፪. በተደን መፈጸም አማካይነት የስብሰባዎችን ዓይነት፡ የተሰጠበዎችን ማንኛነና ከተሽጠ የውጭዎት እናናድዎን ስከፍል ጉዳታዎችሁ ገለጽ::**
- ፫. ከሳይ በተራ ቅጥር -1 ከስምቶችው የሰጠናት ህዝብ ስብሰባዎች ወሰጥ፡ የሚቀርቡትንና ለመገበት የመተቻለበትን በመምረጥ፡**

1. ስብሰባዎን ተካሬለ::
2. የሰጠበው ተከኔሮች የሚያደርግትንን ገንዘብ ተከታታለችሁ፡ ከንግወ ሂቻው፡ ለሆ የሰጠትን ቅለት፡ ሲሆን፡ ልላማዎና የሚሰራው አበባ ለመለያትና የሚከተሉትን አስተካክቶ፡ ተከታታለችሁ፡ መዝግቦ፡ በየተናገወው በመለያትና ስለቋንቋ አጠቃቀሙ፡ ማብራሪያ በማከል ገለጽ እናርጋ::
3. ከሳይ በተራ ቅጥር ይ በፊወንቱ የሚከሳሽ አዘጋጅ ስብሰባዎች አለመኖሩትዎን ያረጋግጣ በፊትን አባል የህናቸው፡ ሆኖ፤ መምህራቸው፡ ከመምህሩ መምራያ ለይ የሚሰጣችሁን ተመሳሳይ ተግባር ተቀብለችሁ ገለጽ እናርጋ::

ከፍል ስነት- ማድመጥ

- ፪. ከዘህ ቅጥር በአንድ ዓይነ ደረጃ ተ/ሮት የሰነድዎች ከበት ለማቋቋም በተጠሪ ስብሰባ የተካሬለች ተማሪ የተገኘቸውን መምህራቸሁ እናናድ ገለጽ ሚኒስቴር ተያማጠቅሱ::**

1. ተማሪው በንግግሽ የነዋሪዎችን ሲከበች እያደመጣችሁ፡ በእስተዋጽኑ መለከ ባቃር ባቃር መዝግቦ::

2. ከይሁድ ሁኔታ ማስታወሻ ወሰጥ ከሳይሰንው ዓለማና መንፈስ ወር
በማንኛውም “አለፈፈለን” የሆነትን “አለፈፈለን” የሆነትን አሳቦች ለደ::
3. ጥንድ ሆኖች የሚያለፈልጊ” በላይ የለይቻቸውን አሳቦች ነው
በዚ አስተያየት “አያለፈልጊው” ያለቸውበትን ምክንያት ተወያዙት::
4. በመይይታችሁ በተሰማማችሁባቸው “የሚያለፈልጊ አሳቦች” ለይ
በምክንያት የተደገኘ ማብራሪያ ለከፍል ጉዳችችሁ አቅርቡ::

ክፍል እ&ት- ምጽፅ

እ. ከሚከተሉት ሰዕላዊ አንቀጽ ከመረጃዎች በታሳ በተመረጋገጫ ታሳት፣ ሆኖም
አንድሆም ምሳሌያዊና አይበቃም አባባሪቱ ተጠቁማችሁ ከሆነት ገጽ
ቁልበለው ይርሱት የፋይና ለመመዘኛው አቅርቡ::

1. መሰከረም
2. ልተኞና ተፈጻሚ
3. ወጣትነት
4. ትንተ

፩. ከመያዝበት፣ ከመከተታቸና ከገዢዎች ስለቋንቋ ሲሆ ዓማካውስ የስራውን
አንቀጽዎች ማስታወሻ በመተሰረድ የገኘዎችበትን ሆኖም የፋይና ለከፍል
ጉዳችችሁ በንብብ አስመ::
(ተዘጋጀ ዓማካታወሻ አመሳሰል ስለት ማብራሪያ ለመፈጸም የገዢችን::)

የማስታወሻ አውሳኔ

ከለምንጻልንው ስራ ጉዳይ መረጃዎችን ከተለያዩ የሚጠቁት (ከመጽሐፍት፣ መጽሐፍቶች፣ ምሁር ወዘተ.) ሰኞቻዎን ውኩ ውኩ ማማሪዎችን ማስታወሻ የሞንወሰድባቸው ሆኖት መንገዶች አሉ::

1. ቅጥተኛ ቅበት

ከነበሱዎና ክፍመጥናው የመረጃ የሚችው የተገኘውን ሁማብ እንዳለቁል በቁል ወሰደን ስንጠቀም የሞንክተለው መንገዶች ነው:: ቅጥተኛ ቅበት አዋር ወይም ላይም ለማንኛለል:: ከእራት መሰመር ያነስ ለማንኛ አዋር:: ከእራት መሰመር በላይ ለማንኛ ደግሞ ላይም ቅጥተኛ ቅበት ይባላል:: አዋር የህማብ ወሰነት በጽሐፄቸን ሰኞቻት:: ከጽሐፄቸን አካል ነጥበት ስናወጣ በጥቅብ ምልከት ወሰጥ እናስቀምጠዋል:: ካርር ሽን፣ የወሰድነው ቅጥተኛ ቅበት ላይም ለማንኛ አጽሐፄቸን አካል ለይተን ከገዢና ቅና ሁዳት ገብ ገብ እድርጊን እናስፈጸምዋል:: የጥቅብ ምልከትም እንጠቀምም:: በሁሉቱም የቀጥተኛ ቅበት ለሰኔፈርር ከጥቅብ መካከል ወሰኑ ወይም መደረኝ ለይም ቅበት የወሰድንበትን የሚችው በትክክል መጥቅብ ይኖርባል::

2. ገብ ገብ

ከመረጃ የሚጠቁት የጥናውን አካቢ በረዳቸን ቅንቃና የአገልግሎት ለማ ተጠቀሙን የወሰኑውን አካቢ ስንለቅ ስንወሰድ ቃል ገብ ይባላል:: በግለ ገብ የጥቅብ ምልከት ባንጠቀምም:: የሚችውንን በሀሳብ መካከል ወይም መደረኝ ለይም ቅበት የጥቅብ ምልከት ወሰጥ እናቀመጥም:: ካርር ሽን፣ በሙሉው ወይም በመደረኝው ለማንኛውም:: የህትመት አመንና ገብ በቅንናዊ ማስታወሻ መጥቅብ ይጠበቅበናል::

3. ጥምቀኩ

የነበሱዎና ወይም ያደመጥናውን የለለ ለው ፍርድ አካቢ በረዳቸን አገልግሎት አሳተኗን የሞኑቀርብበት መንገዶች ነው:: አካቦች በማስከበር ሂደት በጥናቸው ማንበብ፣ ማሳከላዊ አጥርቶች መረዳትና በረዳቸን ማይቅ መረዳቸው መረዳቸ ይጠበቅበናል:: በዚህ መንገዶች የሚሰናው ቅጥተኛ አስፈላጊ ነው::

(መንኛ ቅበት፣ አገልግሎት፣ መጥቅብ የጥናውን የዕለድ አማካት የዘመኑ አዋጅ፣ 1992፣ 25-27)

ከፍል አጭት፡- ስነዕና

**፩. በዚህ የዚህ ሰነድ አጭት፡ ስነ ተመሳሳይ እያም አይበዋቅ
የቀረበውን ማስታወሻ ካነበሮች በንገድ በተከታታቸው ጉጥሞች መሰተ ያለትን
አይበዋቅ ነቁባችሁ በማውጣት አጥር ማስረዳም ስጋፍ፡፡**

መስረጃ፡ ከነት ለማው ነጥ

ቁኝ መብት አጥ

የሰቅቂ ስቻን

የጠና ቅንጠናን

ለንግድና ስቻጥ

(በርሃን ገዢ፡ የሰማርኛ ስነጋፍ፡ 1999:158)

ማስታወሻ፡ በዚህ የጥም አያም በይበው “የሰቅቂ ስቻን ዓይነ ቅንጠናን”
በሚፈለግ መሰመርቶ ሰነድል፡፡ ስቅቂና ስቻን መናና ቅንጠናን በቀማቻው-
ተቋራኑ ቅቻን ይሰጣል፡፡ ስቅቂ የደረሰበት ስው ከሱቱ ህዝን እንዲ ስቀ
አይጠበቅም፡ መና የየዘዴውም በረሃብ እንዲ በቀንጠናን ለይሰቅቋይም፡፡ ተግል
ገመማው ማስተላለፍ የፈልጊወው መልካክት የጊዜን ነው? ሰንድ፡
የጥም ገዢ በሆኔ፡ ተሰቃቋቸው ተሳቅቂ አየርርከብ እንዲተደስተካከል፡ ተጠበ
በጠና የተሰቅቋሁ ያለልኩ እንዲጠገብበው መሰሪው የጥም ስራውን ቅጋጋጥና ቁኝ
(ጥም) ይህንን “መጥንበን” ለኋው ለንግድና ይፈልጋል፡ በማለት “ለዘ
አት-ጠ” ይለዋል፡፡

1. ዓለምን መው-ቀስ፡-

ይቅርቡን ተነቃቄል፡

ስው ስለቅ ማልቀስ፡-

መሆኑ ተኋናል፡፡

2. ዓለም ሌላ ሆኖ

ጥጥረቱ አታላይ

በከሩት ነወና

ተሰማማው-በት ወይ?

(ከዚህ ማኅበም ምቁጻው-በት፡ 1999:82-83)

3. ጥሩ መው

መሰረተኝ ነበሩ፣

የበቃ የነፃ

ደዣቃ የረዳቃ

የሰው ፍጻይቶች፣

ለብ እነሰ ዓቃዎች

ጥሩ መው... ጥሩ መው

ጥሩ መዋወች፣

መፈጻሚት-መሰረተኝ-መደረሰነ-መወቀጥ-

መታዕስት - መቀጥጥ

ገና እሚፈጸዎች፣

እኔ የለሁበትም፣

ዘዴትር ቁንቃቃዎች፡፡

በበላተኛ መሬች ምሁራን ላይ የተዘጋጀ

(ደቡብ ካወልድ የፖርሃን ፊቅር፣ 1980፣ 72)

**፩. በተደን ሆኖችሁ በሚከተሉት የመያዥ ተያቀምች ላይ ተሳቢ ተስተዋዙ፡
የደረሰቃቤበነገዥ በመፈጸም እማካይነት በከፍል ጉዳማችሁ እቅድ፡፡**

1. ቅና የሚደን ነው?

2. ቅናን አንድሱት አንድሱትልን?

3. ቅናው ወሰኑ ሁበራ-ቁል፣ ለምና ወርቅ የሚለት ቁልት የየሂቃዎች
እኔ ስሳቦች የሚደን ዓቃዎች?

**፪. ከዚህ በታች ስቀረበበት ቁጥጥር ከሚፈጸማት ከወጣችሁ በታች የሰጠናና
የወርቅን ፍቃ የደ፡፡**

የሚከተሉት አገር የሚኖር

በርካታ ቤኖታ አይደፍር

ጥሩ የሚከተሉት ሆኖች

ከረም-ኤስ እያልከ ቁልህ፡፡

(አማካት ክፍል፣ ማዘረጃጀት፣ 1982፣ 11)

ሁበሩ ቅል = ከረም-ቁስ እያደከ

ሰዋ = በጥቃት አያር በመኖርኝና አዘጋጅ ከረም-ት በመሆኑ

ብርቱንና ጊዜበት አመካኝና አዘጋጅ እያደቀው እለሁበት ቅልህ::

ወርቅ = አንተ እያደቀው ወራ እያቀበሉ ቅልህ::

ሀ. ወጥው ይኩ አግኝቶ ገማገኘ የከሰሰው

ድጥነት መድረሻ እንዳለውኩድ ስው::

ለ. አደባባይ ቅም አበቃሁ በለቻቻ::

ይህን ባለ ቤቱ ምን ተሳታፊቻ::

ሐ. ሁ-ለም መሳቀም ነው ቤቱውን ስሳት::

በትር ቅን አያምርም ለማመለከት::

መ. አውቆ ባለቤት አግብርና ማማረር::

ለለ ስው ይመስል እናት አለማኝፈ::

ሀ. መ-ያቻቻ-ሁን ሁ-ለም መርምጃን አው-ቀናል::

በዚህ መለያዎች ቅልሁን አድንቃቄ::

የምርሃኑ ማጠቃለያ

በዚህ ምርሃኑ፣ ኢንደ የአገልግሎት የሚያደርግ ተያይዞና ተመልከተናል:: በዚህ መሠረት፣ የቁንቁ ስሜ በማስታኑ በነፃ ለሆነ ይችላት ገጥሚያዎች ኢንዲት የሰውና የድጂው አገልግሎትን እውን ኢንደሚያደርግ ዘመኖችን ፈለጥዎና ምሳሌቸው ንግግርና ለም ለበዚ አገልግሎትን በማንኛው ተመክተናል:: ለቁንቁ ስሜን የሚሰጠ ለራሱን ስብሰቱንና የረጋገጫና ከቅርቡ ከንግግር ወሰት አይመዘዝን ስሜን ኢንዲት አገልግሎት አስፈላጊና:: በተጨማሪም ዘመኖችን መተርጋምና በጀትና ወሰት መጠቀም ችግናል::

በዚ በነፃ፣ ኢንደ የተገኘ ወደም የተገኘ ማሟ፣ ሆኖም ከሆነ ከሆነ በተደረገው ዓይነት ተመምር ኢንደ ማሟ ስምምነት የዋስ ኢንደሆነ፣ ቅና ኢንደሚሰጠ ተረጋግጧል:: ስለ ቅና አፈጻጸት እኩ ባደንበት ከፍጋም፣ የቀረበበንና ቅናዎች በስምና ወርቅ በሙያዎት ፍቃቃዎን ኢንዲት ማጠቃለያ ኢንደሚሆል እዚህ ለምና ወርቅ ፍቃቃዎት:: በተጨማሪም፣ ከቅርቡ ከንግግር ወሰት አስፈላጊ የሚያስፈልጊ ተሰጥቶ ለሆነ የሚያስፈልጊውን ማስጠና የሚሆስበትን ለሌት አመቱናል:: የሚከታተል አመሳሰል ለሌተኛን በሚመለከትም (ቀጥተሻ-ጥቅስ ገለጋናና ጥምቃሻ) ተጠቃሚ ከቅርቡ ከንግግር መረጃዎችን በመወሰድ ለከፍል ገዳታዎችን በጀትና አቅርቦናል::

የተሰጠው ትምህር

**፩. ከሚከተሉት ደመኑ እንዲን መመሪያ በሆነት መተ ማጠና ቅዱት ይኖርበት
ይችለ፡፡ ለአገልግሎት ማጥታ በተጨማሪ ትምህርና አይሁድ አይሁድ ትምህርና ትጠቀሙ፡፡**

1. ዕውቀት
2. የቦናል ወዘና
3. ለኋና ገዢ

**፪. መቅረብና በማንበሳና ስምና በመጠየቅ አምስት አምስት ቁኔጥና
ከሰበበላቸው በጀት፡-**

- ሀ. ሁብረ ቁጥጥርን ለደ::
- ለ. ለምና ወርቃዊ ቁጥጥርን ተንተነ::

**፫. ከመቆስፍት፣ ከርክምት፣ ከመቆስተቻ... በስንድ ደሰ ገዢ ግዢ የተያደ
በዚ እንደ የሰራ እንበሳና ፍቃ ነገርችን ማስታወሻ የዘ፡ ከሰው መስጥ
እስፈላጊና እስከፈላጊ የሆነ ምስጠናን በመለየት በሚከተለው ሰንጻዣ
እቅበበ፡፡**

የነበረው የሰራ ደሰ	የደክና እስፈላጊ አሰጣቸው	የደክና እስከፈላጊ አሰጣቸው

**፬. ከዚህ በፊይ በተጨማሪ ትምህርና የነበረው የሰራ ደሰ ለሚከተለው
መቀመጥና በመስጠና እስፈላጊውን አስፈሩ፡፡**

የገኘው መመሪያዎች ቅጽ

- እ. ቁጥር ፩፪ህ ምክራኑ የቀረበዎን ከምሃርት ማኑ ይህን እንደተረዳችሁ የሞታመስከሩበት ስንጠረዥ ቁርዲዎ:: በዚህ መመሪት:: በአማካትና የሚመሳከሩም ነጥበት ተደረግ ስለመፈጸም እርግጾና ከሆናቸሁ የ (v):: እርግጾና ካልሆናቸሁ የ (?):: መስተኛ ካልተረዳችሁ ደንብ የ (X) ምልክት በማድረግ ስንጠረዥን አማካት::

ተ. ቁ	የሚመሳከሩም ነጥበት	(v)	(?)	(X)
1	የቀረበዎን የሰነድ እንሰጣ ተረድቻለሁ::			
2	እንደ የሰነድ “የቁንቁ ስሜ አለው” የሚያስተኞኑ ነጥበት ገልጻለሁ::			
3	አመራይዎን ፍኅይይዎች ቁጥቡን በተለማማ ፍቃቃው ማዘዣዎች ቅጽለሁ::			
4	የፍዴስ መጥበቅና መሰራት:: መርከምና ማጠር በሆይ ይገኙዋን ቁጥቡ:: በተከከለ ስራሽ ፍቃቃውና ፍቃቃውን የሚያመስክት እረናት ነገር መሰርቻለሁ::			
5	ስዕሳት መዘገበችናዊ ፍቃቃ ስጥቱ በዋናው ቁል እረናትነገር መሰርቻለሁ::			
6	የቆመጥኑት የአዘጋጅ ስብሰቢ ቤትነት ወሰኑ:: ስንግሳ ስሜ የሰጠትና ቁጥቡ:: ስራሽና እባባሪና እረናትነገሮችን ስራሽ ገልጻለሁ::			
7	የቆመጥኑት መሆም እነበትነት ወሰኑ “አሰራራና የሚያስፈልጊ ማሟቃና ይዘዋል” የሙላቶዎን እረናት ነገሮች ስራሽ ይሸፍለሁ::			
8	በቁንቁ ስሜ ከተደረገው መዝጋጀ የሰጠበትና ማሟ በከናይ ወሰኑ እንሰጣቸው::			
9	ከተሰጠ የሰነድ ወሰኑ ከይዢዎን በተለይም ተመሳሳቸና እያምና ስራሽ:: በማወጣት ተገልጻዋል::			
10	የተስማይ መልሱምና:: መመራይ ተከተለ ስርቻለሁ::			

- እ. ከዚህ በንዳ በስንጠረዥ የ (?) እና የ (X) ምልክት የደረሰናቸበቻዎን ነጥበት በሚገባ እስከተረዳችው ይረዳ:: የሚሰራና ከምሃርት ደንብዎች ካልሆነ::

ምዕራፍ ስድስት

ግጥም

የምዕራፍ ዓለማውች፡- ተማሪዎች፣ ይህን የምዕራፍ ከተማሪችሁ
በረለ፡-

- ✓ የግጥምን ቁርጓኛ ማህበያት በመለያት ካለሉት የሰነድ አገልግሎቶች
ዘርቃ ጋር ያለውን አንድነትና ለየነት ትንጋጌዎችሁ፡፡
- ✓ ቅለትን በደምጽ ለሰነድ ትተነትናለዎችሁ፡፡
- ✓ ለቁለት አውቀዋ፣ እማራይዋ፣ ፍክረይዋ፣ ተመሳሳይና ተቋሬና
ፍቻን ትሰጣለዎችሁ፡፡
- ✓ በቁለት ወሰጥ ድምጽ በመርካምና በማጠር (በመጥበቅና
በመለያት) የትርጉም ለየነት ማስከተላችውን ታስፈላጊዎችሁ፡፡
- ✓ ከተለያየ መቆረከቶችና ዘመኑዎች የሚተለለሩ መልዕክቶችን
አያዝጣችሁ ትኩንጂለዎችሁ፡፡
- ✓ ከመሻሻፍት፣ ከመሻሻፍቶችና ከጋብዙት ስሳቢ ወሰኖችሁ
ትግኑለዎችሁ፡፡
- ✓ ከሚሰጣችሁ ግጥም ወሰጥ በይበወችን በዓይነታቸው
ትለያለዎችሁ፡፡
- ✓ በይበወች ለግጥም መልካከት መግለት ያለችውን ፍቻ
ትተነትናለዎችሁ፡፡
- ✓ ግጥም ታነሳለዎችሁ፡፡
- ✓ ግጥም ትግኑለዎችሁ፡፡
- ✓ መመራያን ተከተሉት ግጥምን ወደ ነርዎ (በደ ንባብ)
ትለውማለዎችሁ፡፡

ቁድሙ ገብዕ ተያዥዎች

- ፩. ስነጋሕርና የሚለው ሲያጠቅ የሚያጠቀልለታቸው የጥበብ ለማውች የንግድ ተብለው ይጠራሉ?
- ፪. የቁል ባጥሞና የተዘረሩ ባጥሞ ሲባል የንግድ ማለት ነው?
- ፫. ቅጥሎ “የግጥም ምንነትና ዓይነት ባህርያት” በሚል ልቦና የተዘረሩ የክልና ታነሳለቻሁ:: ከርሱና በመለከት ምንባለ የንግድ የንግድ ገብዕን ያነሳል በላቸው ተግምታለቻ?

ደግኝም ምንነትና ዓይነት ባህርያት

ግጥም በመኖትና ያስቀጠረ ከኢትዮጵ እንዳመሆኑ:: የሰው ላይ የክልናን ከመኖሩ በፊት በቁል ሰንኔ እየደረሰደ:: ከዚህ እያቀሱ ተሳቢነት ለገልዕ የጀት:: ይህን ቁልጥ ባጥም በመባል የሚታወቁውን ክፍል በለለ ምስራና:: የምናነሳው ሲሆን:: በዚህ ምስራና ገን:: ተከራታችን በተዘረዘሩ ያደሰው በውል በሚታወቁው ባጥም ምንነትና ባህርያት ለመናድ:: በዚህ ተሳቢ ከተሰማማን የግጥም ምንነትና እንሰተኛ ከመወያያችን በፊት ከጠማኑ ሲያሩ መታፈራያ ለማውች “ገጣሚ ልነስጥ” የተስተዋና ባጥም እንመልከት::-

ግጥም ከንፈር ነው ባጥም
አይወለን የሚሰም::

• •

ገጣሚ ከንፈር
ከበባ እስከ ድንጋጌ - አፈሩ
ሁሉም የሰት ገብዕ ነው
ለስ
በሽከርም መለሳለሁ::

• •

ገጣሚ ተነስጠ
ድንጋጌ

እና ለተገኘለት

ከተገኘበት

በተገኘለት

ጠቃዋሚ ጠቃዋሚ በሽያጭ

ዘርጋት::

• •

ዕድን ለቦናን መጽኑ

እብዳትን መከተሉ

መለፍ::ለፍ

እና መዋሪያ

ካልር ቁጠሌ

ከለውነታ የር መኖገድ

ዕድናለሁዎን

በግጥም ሲያወጥ መሆኑ::

(ክቡር መታደሮች የተተማበት ሙሉ: 1987: 225)

ገባማችው ቅጥምን እንዲከይወለት መሳማያ ካንራር ወሰዳቸል:: በከይወለት
ዝዴ ይስታኝ ሆነዎት ይመስታኝ ተስፋው ይመስታኝ ተስፋው ይመስታኝ የተረ
መጥ ውጤት አለ:: እነዚህ ሆኖ የአይወለት ገጽታዎች በገጣሚ ካንራር
ይቆሰሳል:: እኩን ውጤት ከሚነው ባለሁበረቀሰው አበባ እስከሚሽከረው
ድንጋይኝ ካልር ይረዳ:: ለምን በሌላ ሲይወለት ገራማማሪለዋ የገጣሚን
ሰማቸት ፍቅሩን ቅዱቅና እኩን ይሰራ እንዲመጠለት የሚሰጠኝ
ደረሰ ስለለት ነው:: እናም ገጣሚው በብጀር ለያቀልም የአይወለትን
ዓይነታች ምስል ሲስል ይሞራል:: ይህንኑ አዎነት ከላይ የጠቀሰነው
ገጣሚ በስንኩ ቀጠር እንዲሆ ይጠልለዋል::

መጽኑ መጽኑ አለኝ ማቅለም ወረቀት::

ብዕራን ማስቀመጥ ቁይ ይጋው ማስተኞቷ::

ግጥም የጠናቸው ስሜት ነበረቻቸው እንደመሆኑ ጉማሚው በተልቀ መርራው በይነት የአዲዎችን ወሰኑ ወሰኑ በርሃር እንደ አውነታ ላይ ይደረሰል፡፡ የኔም በጠናቸው ስሜት ጉማሚውን ለፈናቸው ይታገለዋል፡፡ ከዚህ በጀት በግጥምው እንደበት እንደተመሱከራው፣ ከእውነታ ወር ይኖገል፤ መዳኑ መዳኑ ይለዋል፤ ይጽፏል፤ በፊሩን ደም ያስተካል፤ ወረቀቱን የቀልማሳል፤ ለመተንፈሰ፡፡

ተማሪዎች! እስቴ እዚህ ላይ ዘግሞችሁን ገጽ አድርጋና እስከሁን ካነበረቻቸው መንዳርደራይ ተሳቦ በመለከት ግጥም ምንድን ነው ተለለችሁ? መልዕን ለእንደ ደቂቃ እስላለሰና በየኔም በግጥም በግጥም በማስታወሻቸው ላይ አስተኛ፤ ዘግሞችሁን ቅጥሉ!

የግጥምን ምንነት በቀጥታ ባቃር በየኔ መግለጫ በያዳግትም ከለይ ካየነው የፈናቸውን በህረቻ በመለከት ለታይ፤ ግጥም ከለለው የቆዳው ቁርቃ በልጠ ያለው የገባማ ጥልቅ ስሜት ገኩሎ ለመጥ የሚከከለት የታለለቅ ስሜቶች ነው ጥ መግለጫ መንገድ ነው ማለት ይችላል፡፡ የሰነድኬዊ መምህርና ሆኖ ዘረዘሩን አስተኞው ግጥምን ለጠል፤ “በነግጥም እንደ ነገር ወይም ይርጉት አድጋፍና አገልግሎ የሚሰጣት፤ ተሳቦን አክርሱና አግባቡ የሚችሱበት ችሎታ ያለው፤ በጥቃት ምርጥ ቀንት በዚ ነገሮችን አምቆ የሚደገኘው በመዘዴዎች ቁናው የስማት አዋጅነትን በጥለው የሚነካ አገልግሎት የሚሰነድ ስሜ ተጨማሪነት፤ እንደመሆኑ ይገልጻል፡፡ የመጀመሪያውን የተጨማሪነት ማረጋገጫ እንመልከት፤ ተጨማሪነት ለባል፤ ከውሳኔበነታቸው አንፃር በዘዴትና ዓገሩዋዊ ቁርቃ (ዘርዴ) ለመግለጫ የሚያዳግግቱ ስሜቶችን ጉጠመችችን በግጥም መተንፈሰና አድማቹና

ግጥም እንደ ሪፖርት የቻል ሲነግኬኬዊ ቁርቃ ነው፡፡ ሲለዚህም ከለለው ተነተለው የሚታወቂባቸው የቻል መለያ ባህርያት አለት፡፡ የሰነድኬዊ መምህርና ሆኖ በርሃነ ገዢዎ እኩዎ ባህርያቱ ተጨማሪነት፤ እናወቃነትና ቅጥበነት፤ ምናወቃነትና መዘዴዎችነት እንደመሆኑ ይገልጻል፡፡ የመጀመሪያውን የተጨማሪነት ማረጋገጫ እንመልከት፤ ተጨማሪነት ለባል፤ ከውሳኔበነታቸው አንፃር በዘዴትና ዓገሩዋዊ ቁርቃ (ዘርዴ) ለመግለጫ የሚያዳግግቱ ስሜቶችን ጉጠመችችን በግጥም መተንፈሰና አድማቹና

አንበሳ ልብ አንዳራቸው መግለጫ መቻልን የሚመለከት ነው:: ይህንን
በተከታታይ ችግሮች መያዝ ይችላል::

፩፻፲፭

ԴԱ ՆՈ ՄՓՄՊ ։ ՄՓՄՊ ԴԱ ՆՈ
ՃԱ ՊՈ-Ը ՀՅ ԴԻՎՀՁՔ ՀՐՄԼՈՒ::

ቁድም ለእሁን
እሁን ለሁዋለ ተቀምጧን
ያለፈም እልመሰሰነ
በዚ

ԴԻ ՆՈՅ ԴԻ: ՏԵՓԱՊ ԴԻ ՆՈՅ

፩፻፲፭ ዓ.ም፡ ፭ዕመት፡ 1981፡ 56)

ቋጥቃ የወ/ ስር - “በልም ተለው-ሚል::” በማለት ይገልጻዋል:: በዘመኑ ዓይነት ገዢ ተንሸሮ ማይመሰላል እየተጊዜ እንዲያችሉለን ሂቁቁን ስሳብ ተጨማሪ አድርጉ አሳይቷል:: ይስው ስሳብ በዘመኑ በንግድ የደ “በዚ ስናው-ቀው የሚያደርግ አታላይ ነውና ለሰመታለል ነው” በማል ለንግድ ይችላል:: ታክሬ “ከሁለቱ አገልግሎት የትናው ለሰመታቸኗ ቅርቡ ተጨማሪ ነው? የትናው ድግሞ ዝርዝርናን መልዕ ይመለሳል?” የሚለውን መለያቱ ለናገተ የሚተው ይሆናል::

ሁለተኛው የግጥም ባህረ ምናባዊነቱ ነው:: ገጣሚ ጉዳዮ ያለውን ነገር ተመልከቶ በጥልቅ ማሚትና በኋይል ስሳብ ቁልጥ ይጠበል:: ይህንን በፊቦ የሚገለውን ስሳብ ለናገሩው ለመጥበር ይፈልጋል:: በዘመኑ ገዢ ለምናባዊ ፈጻሚ ሁሉኔ የሰንጥም የሰማት ስዋሳቱን በማንቃቅዎች፣ የገዳዳሪያ የተለያዩ ገጽታዎች ያያይዛል፣ ያደረጃል:: በሰማት ስዋሳቱ ማለትም በዚህ ስአኖው ያየውን፣ በፊነነ ለቦናው የሰማውን፣ ያስተተውንና የቀመስዎን በፊደ ስአኖው የቆሰሰውን ሁሉ በቁልጥ አማካይነት በማራጥረው ቤይል በእንደበቱ ያውጥዋል፣ በወረቀት ያቀልመዋል:: ገጣሚ ይህንን የሚያደርጉው በራሳ ወ-ስጥ የገዘው የገዘውን ማሻሻል ለማስታገኘ እንዲ፣ በውሰዱ ስአኖው የረቀቀውን ለአድማማው እንበብ “እነዚ!” በማለት አይመሰላም:: ይህ እንግዲህ በግጥም የሚታየው ምናባዊነት በለሎች የሰነድሁና ዝርዝር ከሚታየው የበለጠ ተፈጥሮ::

ሁለተኛው የግጥም ባሕሪ ቁጥብነቱ እምነትና ነው:: እነዚህ ሁሉቱ ይንሰ ስሳቦች ተደርጋል ዓይነው፣ ቁጥብነቱ ወይም በዘመኑ አለማትና የሚመነጨው ከእምነትና ነው:: ለክ እንደ ፍንደ ተበለኑው በርካታ ስሳቦችን መፈጸሙት በሚችሉ እምቅ ቁለትና ስራታት ይጠቀማል:: የእንደን ነገር ሁሉንተናዊ መልካ ለመግለጫ ሲፈልግ፣ ከውሰዱ እንደ ነገር መግለጫ እኩን በታመቀ ቁለት ይገልግል:: እምቅ ቁለቱ ያረጋግጣ እየፈነገ የነገሩን አጠቃላይ ገጽታ ቁልጥ አድርጉው ያሳያለ:: ከዚህ ባሕሪው የተነሳ እንዲ ባለ ተቁት መስመር ሽጥም በዘመኑ በንግድ፣ በዘመኑ ገጽታ ተፈጸመለት እንዲ መለፈ ለመለፈ ለይገልጻል:: ይህንን ተከተል ተከተል ይህንን በተከተል ተከተል::

כט בערל

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

“Ըշի՞ քո՞ վճ՞ ունա՞ հեծ”

በየሽንተራኩ ተያዥ

ኢትዮጵያ አስተዳደር ህንጻናት

አጥቃት በርሃም ከዚ ባንድ ስው. ገል ላይ::

(ՈՆԹԳԻ ՈՐԳՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ 2001: 17)

ይህ ብለ አምስት መሰመር የጥም መልካከቱ የትጥለስ ነው:: በዚች
ርሆራዊና ጥናና : ፍቅርና ጥላች : ክፃ-ትና ደግነት : ስጠታና ዘረሩ
በነገድ-ባት ዓለማችን በእከለ መጠናቸው በርካታ ወፍራምና ቅጭን ለወች
ይመለሳለለ:: ገጣሚው ይህንን በወለና የምናየውን አጠገባችን ያለ
አውነት በመምጣለን ያስተሳለፈው መልካት በዘርው በንገድ ባኩልባት-ም
በመቶዎች የሚቀበሩ ገዢ ይፈጸም ይሁዳል:: ነገሮ እንዲሆ ነው:: ተቁት
አብታቸው በሚጥሩባት ዓለማችን አልፎ ይሆች ይኖራል:: አብታቸው
ለድሆምና የሚሰጠት:: በምት-ከ ከድሆምና የሚውስቀት ይኖራቸዋል::
እሉታዎች:: ጉዳይ ያለው እንጂዚህ ተቁት ስጥቶ በዚ በመውሰድ
እመውራኑ ለይና በዚ ስጥቶ ተቁት ተቀብሎ እመከሰቱ ለይ ነው:: አንቀ
በለለው መድለብ ይፈጸል ይ-ነ ነው:: ጉዳይ አብት ባለውና በለለው::
በባለሰልጣንና በምንጻር:: በታደሌን ማጠናትና በሚደግ ለይ ባለ ማጠናት
መከከለ ወቆለው የተባባ የመሰጠት:: መቀበል ስርዓት ተወስድ
እየተመረመረ በተረጋገጧና በዘርው በተነተኑ እኝም በዚ ገዢ ለፈጸ
ይችላል:: ሲነግጥም ቅጥበና እምቅ ነው የሚሰለውም ከዚህ አውነት
የተነሳ ነው::

አራተኞች በመጨረሻ የምናነሰው የግጥም ባለቤት መዘዴቷል፡፡ ማረጋገጫውን ነው፡፡

በተወሰነት የጊዜ ቅይታ የሚደረገውም ድምጽን ያወጣል:: በግጥም ወሰኑ
የለው ስልት ነልቶ የሚሰማን ግጥመና ሰኞች ነው:: በመሆኑም ከዚህ
በላይ ለአስረዳቸው ያቀረበኝቸውን ግጥምና ስልታቸውን መብቻን በዘመኑ
ሰኞች ከግጥም ቅይታ፣ ስራታና ሰንዶች ምጻና የሚፈልቀውን
መሆኑዋዎች ቅና ለብ ለንለው እንዲለን::

መልመልቸው

ከፍል እንደ:- እንባብ መረጃ

፩. ቅጥም መንበብን መሠረት አድርጉው ስቀረብ ጥቃቃቸው በቁል መሰለ ስጋ::

- “ገዢም መንበብ ስሜት ሲፈቅለው ከእውነታ ወር ይኖገል”
የሚለውን ስሳቢ አብራሪ::
- “ግጥም የታሳሳቸው ነው. ተመሳሳይ ነው” ሲል የዚህ ማለቱ
ይመለከቻል?
- “ግጥም በተመረጋጡ ቅይታ ይጠቀማል” ለባል፣ በዘርፍ ገዢ የቃለት
ምርመራ የግጥምን የህል ትክክለት አይችሉውም ለማለት ነው? ለምን?
- የግጥምን የተጨማሪነት የህል አብራሪ::
- “ገዢም የሚችለው በወሰኑ የገዢለውን ነው. ለማለታቸው እንዲ::
በወሰኑ አለናው የረቀቀውን ለእድሜው እንባቢ. ይህ ለማለት
አይደለም” የሚለውን ስሳቢ በመደገፍ ወይም በመቋወም
አስተያየቶችሁን ስጋ::
- በግጥምና በዘርፍ ዓይነት መሆኑ ያለውን እንደነት ዘርዝሮችሁ
ተናገሩ::

፩. በጥንቃ ሆኖች በገኘትምና በዘርዎ የቆሰሩ ቁርቃቶች መካከል ባለ ስሬነታች እና ተወቃቄ፣ በሚከተሉበት ስነጠረዱ ወሰን በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዋን አምስት ይሙኑ ነጥሮችን ዘርዝሩ::

ዘርዎ	ግጥም
- ወሰት አድራሻ ህረግን ቀለም የተማሳ ፍቃ ይሰው የረፍተነገርን ያዋቅረቡ::	- ወሰተና ህረግና አድራሻ ስንት የዋቅረቡ::
- ከምሳ ገዢ ለቋንቋ ለማስወ ደግባዕ::	- ለቋንቋ ለማስወ እጅግወም::
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-

**፪. ቅጥሮ የቀረበበት ቁጥት በመንበብ ክስፈራው “ገመṇና ለንግድ” ከተሰኞው
ገጥም የተሰሳድ ዓቶዎ፣ ገመና በመንበብና እንዲቀቻውን በመለየት
ያሳያውን አውልም ፍቃ ስጠ:::
ማሟል : ቅጥሮ ቅጥሮ = ፳፶ ሲ፲ : ወንጻር ወንጻር**

1. ተነስጠ	6. በሽ-ለት-
2. የሚሰጠው	7. መከተሉፍ
3. የሰት ገዢ	8. ካራር- ቁጠል
4. ከተገኘበት	9. አያው
5. የይኑ ለቦና	

የቁጥር ፍቃ

ቁጥር በቀማቻው የተለያየ ፍቃ ለጥራቸው ይችላል፡፡ የቁጥር ተከከለኛ ፍቃ የሚታወቁው በኋረፍተነገር ወይም በስንጻ ወሰኑ ገበተው ለጥና በቋ ነው፡፡

ቁጥር በአውዳ ገበተው ለጥና በገበብት በቋ ለይ የሚጥራቸው ፍቃም የተወስኑ እናደ ይሆናል፡፡

ለቁጥር አውዳዊ (አገባባዊ) ፍቃ ስትሰጠ ወይም ተመሳሳይና ተቁራኒ ፍቃ ስትሰልና የይዘት መመሳሰልን ወይም መቁረንን በቋ ሰራምን የቁጥሩ ቁርቃቶች እና መሆናቸውን ማረጋገጥ ይጠበቅበታል፡፡ ለምሳሌ፡ “እርበጃነት፣ የማግበራ ለኋይ” ለሚሉ ቁጥር ተቁራኒ እንደትሰጠ በትመዋቅ በቁድም ተከተል፡ “ባንዲነት፣ የማግበራ ለልሽ” በማለት የተሰጣቸሁ ቁልትና የሰጣቸሁት መልስ በቁርቆ እና መሆናቸውን ማየት ይኖርባቸል፡፡

፩. በሞንበብ ወሰኑ ለማሳየት የቀረበውን “ነሱ ሆኖ” የተሰኘውን የገዢሚ በአውቀቱ ሲሆም ገጥም በጀመሪያ በሞንበብ፡

1. እማራዳዊና ፍክፈራዳዊ ፍቃ የያዘ ቁልትን ለይታቸሁ ካርከሩ፡፡
2. ቁልቱን ተጠቁማቸሁ ዓረፍተነገር በመሥራት እማራዳዊ ፍቃቸውን አሳይ፡፡

ከፍል ሁለት፡- ማድሙጥ

፪. ከነተበበን አስመልክት በአካባቢያቸህ ለነፃፃ በታችነት የተሰኔወ ማድረሻ (ወጪ ሰዕድ፣ የሰነድሰራዊ ምሽት የሰነድሰራዊ ሆኖም ምረጥ፣ ምረጥ፣ በነተበበ ቅድ የተከራ ስጠቅምች) ቅድ ተገኘቸህ፡፡

- ሀ. በመድረሻ የሚነሳ ካርከር ነጥቦችን እያደመጥቸሁ አጠቃላር ማስታወሻ ይዘ፡፡
- ለ. ለስተከተተለቸሁት ጥርጋራም ወጪው ለክፍል ዝደቻቸሁ በቁል ተናገሩ፡፡

፩. በአነበረው ከንተባባን የተመለከተ መደረኝን ማገኘት ያልቻቻቸው
ተማሪዎች ከሰኞ፡ በፈጸም ይሟተሳሰዣ ይሞላችን የነበረበባት ማህድር
መይም መሰራ ጥርጋራም ተከታታለቸሁ፡-

፪. በፊልቱ ጥርጋራም የተነስ ከነተባባዎች ጉዳዮችን እያደመጣቸሁ
በዘርዝር በማሳታፊዎች የዘመ፡

፫. የጥርጋራሙን ምብጥ ለከናወል ዓይነቶችሁ በቋል ተናገሩ፡፡

ክፍል ማስታወሻ፡- መናገሩ

በዚህን ሆኖችሁ በመወያየት ግጥም ከፈለጉት የሰነድዎች አገልግሎት
(አውጭና ሂደም ለቦለድ፣ ወገና፣ ድራማ) የሚመለከለባቸውንና
የሚለያይዙቸውን ባህረደት አገልግሎት፣ በዚህን መረጃዎች አማካይነት
ለከናወል ዓይነቶችሁ ተናገሩ፡፡

ክፍል አፈጻጸም፡- መጽሑፍ

፬. መፊልዎች፣ መቆከተችና የዘመና በማገባበት ግጥም የተመለከተ
ቁሳቸውን አገልግሎች፡-

፭. የፊልኑ አቅራቢ፣ ማን እንዲሆነ፣

፮. የፊልኑ ሪፖርት ጥና ማን እንዲሆነ፣

፯. የፊልኑ ስለማጥም የነሳው ወር ምብጥ ማን እንዲሆነ፣

፱. የፊልኑን ስታነበ፣ የቀሰማቸው-ት-ን ቅጂ ነገር፣

፲. “የፊልኑ በተገበው መንገዶ አልቀረበም” የምት-ለ-ጥም ከሆነ
ት-ቃቃቸውን ከሆነት ጉጽ ባልበለው የፊልኑ አቅራቢ፡፡

፩. ከዚህ በታች የገጥም ሰሌኑ ስመከራቸ የሚሆን አንድ አንድ የበት መምች
ስንድቅ ቁርጻዊዎች፡፡ ከሰነድ ቀናሽ ተነስተኞሁ የበት መደረግ ስንድቅን
በመዘሩ አሟላት፡፡

፪. ሪፖርት ተያያዥ በታች

የሰላምና በርሃና ገበያ የፊልኑ ተያያዥ በታች፡፡

_____፡፡

2. ርዕስ፡ አውጥሙት

በመጀመሪያ አንድ ቅን የሚመጣው::

---

3. ርዕስ፡ ዕውቀት

የሚይሰረው ነው:: በል የሚይሰራው::

፩. ከዚህ በታች ከተከሱቸው ሰዕስ እንደገኘ በመሞራር ወደም በፊስት ተስስት አይወቻቸው ስሚታቸውን በነገሩ እንደ ሰዕስ ጉዳይ ላይ ጉጥም የፋይሁ ሰተኞች ክፍለ ገዢ አቅርቦ::

1. አፈጻጸም ልብ

2. ዕውቀትና ፍልጋ

3. በተስስት

፪. በጥንቃ ሆኖም እንዲያስተካክ ጉጥም ለንፃች በንብብ ካስማቸው በታች ጉጥሙን ተስዋወጺ:: ከገጥሙ እውጥቀር ከቻሳት እውጥቀምና ካዘወጪ ማርሏ እንዲር በንድኝነት ጉጥም ላይ እስተያየት ስጠ::

፫. ቅጥሮ ጉጥሙን ወደ እርዱ ስመሰወጥ ደሚያገኘቸው መመራም ቁርጥሮችን:: መመራም ቅጥሮ የቀረበዎን “የእጥር መንገድ አገቶ” የተስኑ የደ/ር ፈቃድ እዘዚና ጉጥም ወደ እርዱ ስመቀቅ ስመምራቸው አቅርቦ::

ግጥምን ወደ ነገው የመለዱት መመሪያ

በግጥም የተዘረዘሩ መልዕክት ወደ ነገው በመለዱት ውኅውን አሳይ
አታቸው ለእንዲበት ማቅረብ ትታላችሁ:: ከዚህ በታች ሁጥምን ወደ ነገው
ስትላዱው ይረዳ በደረጃ የምትከተሉት መመሪያ ቁርቃል::

1. የየጥመኑ መልዕክት መለያ ለመለያ አስከትራሱት ይረዳ ሁጥምን
ደጋማችሁ አንብቤ::
2. የግጥምኑ ፍቃ አሳይቸው እያለያቸው በማስታወሻችሁ መዘግበ::
3. በመዘገበችሁት እየተመረቻቸው ሁጥምኑ ወደ ነገው ለመለዱት
የሚያስተካቸውን አስተዋጽኑ ጥሩ::
4. አስተዋጽኑውና መርምራቸው ውኅና ጽው አሳይቸው ከለያቸው በጀት
በአሳይ የሚቀራረቡትን ባንድ ለይ መድበ::
5. ለየምድበ አንድ መንዳርሱያ ተረፍተነገኝ ነገሸው ተረፍተነገኝን
አዋጅ::
6. ይከተኝሁ የአሳይ አንድነት አንዳጋዥ የአንቀጽናና በየአንቀጽ
የወጪ ነገሮችን ተያያዥነት መጠቀስ ተያያዥነታቸውን ለመጠበቅ
በሁሉት መንገዶች መጠቀም ትታላችሁ::
- 6.1. በአሳይ አንዳጋዥ በማድረግ::
- 6.2. በአንዳጋዥ ቅልት አንዳጋዥ በማድረግ::
7. አስፈላጊ ሲሆን የግጥምኑ መልዕክት የምት ስንምቸን በማስረጃነት
ጥቀብ::
8. ይፋኝሁ ሲተጨመር የፊርማዎችን ልቀቂ ደጋማችሁ በማንበብ
አስተካክለ::
9. ተፈጻሚ ቅል ቅንቃ መጠቀምን አለብንባ::

የክጥር መንገድ አገቶ

የምን ጥናት?

ቻል የወጪን ጥሩት!

አሽግር ተከራይ ማረጋገጫ ክገመራው

ለት መለያ ክጠናው፣ ቅን መለያ ክረርው፣

የምን ታክቶ ማኅራት?

ታለ የዕድል ትርት:

ተደርሱ ስማግሌ:

ዘንብታ እመበት:

አጠቃላይ መቅረብ:

የምን ስርቶ ማደግ ይመሳል መቅረብ:

ታለ ስልጣን ጉዳይ ተስተዋወል መቅረብ:

ተንበርከት - ማሰጥ:

መመርመ መከራከል:

ቦንክዴብ መደለበት በመንፈስ መከራከል:

የምን ትማል: ለዓለሙ ይኖት.

ታለ ተታገለው ይመሳል ትልመጥምህ ጉባኤ: ተተያወል መብጨቻቸ:

እያቀበት መንጠቃቸ:

በኢየወል ዓማራው የሳይንስ መሰለበት የኩፍኑንም ማረጋገጫ:

የምን ማጥናት?

የምን ማኅራት?

(ፈቃድ ከዘዴ፡የዘመን ቁጥጥት፡ 1999፡29)

ክፍል አምስት፡- ስነወሰን

፩. ለሚከተሉት ቁጥር በሚሰጠው መሠረት ተመሳሳይ ተቋኑ ፍቃ ከሰጠቸው
በኋላ ይሰጣቸዋን ፍቃ ገዢ የሚያደርግ የረፍተነገሩት ሆኖች፡፡

የመስረት	ተ.ቁ	ቁል	ተመሳሳይ	ተቋኑ
	1	አሌሮደም	፲.ቁቅ አሌለም	ተራምፊል

፪. ት-ለንት የይመርካው ለመ ፍቃዎች አለለም፡፡

፫. ት-ለንት የይመርካው ለመ ተራምፊል፡፡

1. ገብ	6. ተናቁራ
2. ጉብታ	7. ተቀዳሰ
3. አለበ	8. ተከራሙት
4. ፍጤደኛ	9. ተንዘረጋጠው
5. ተማባ	10. ጉቶ አለ

፩. በአማርኛ ውንቃ አንድ ቅዱ የተሰጠው ድምጋፍን በማጥበቅና በማሳሳት የተሰጠው ፍቃ ለኋይው ይችላል፡፡ በተሰጠው ምሳሌ መሠረት በቀረበት ቅዱ መሰተ ያስተ ድምጋፍ ለጠብቀና ለሰነ ቅዱ የሚናገዣን የተሰጠው ፍቃ የረፍተነገር በመያራት እመልከተ፡፡

ምክለድ

ቁል	አላላ	አጠቃቄ
በኢት	በኢትዮጵያ [በኢትዮጵያ]	በፈልግዎች [በፈልግዎች]

አላላ፡- አጥልክ ገንዘብ በንግድ መኖር ካልነሰ ስርቶ ማግኘት ይችላል፡፡

አጠቃቄ፡- በአንድ አካባቢ መርነት በንግድ የቻቻና ገዢ ቀማሽ የዘመ
አካባቢ ስነዕብ ነው፡፡

1. መሳሌ	7. የሚጠበቅ
2. አይከሩም	8. የሚደለማቻቸው
3. አለያቻቸው	9. እስከረሳ
4. አንዳለ	10. ይገባሁል
5. አይገሩም	11. አማባ
6. አልገባም	12. አማካት

ii. የሚከተለበትን ቅዱት በመሳለው መሠረት በደምጽ ለገኘው እኩል ተንተናቸው
ሆ:: ቅዱቱ በመጥበቃና በመሳሰሉ ተነጋጭ ይኖር ለይሁት የሚያመጣ ካይነ
ይህንን በሠነድ መንገድ በመተንተን እኩል::

መሆኑ:

1. አይት = [አይአት] = ስላለ - የአብት ወይም የእናት ወላይች
[አይይአት] = ስ.መብቁ - ተመለከታት

1. መጠሌ _____	6. ቅም በሌ _____
2. መልለ _____	7. አይበለም _____
3. ጥያቄ _____	8. በመጨረሻ _____
4. ተሰማው _____	9. በገልጻች _____
5. ማንሳት _____	10. ተንቀራጠው _____

ከፍል ስድስት፡ ስነዝርፎ

፩. ከዚህ በታች በተከፈሮ ይረዳዋን የተሰኞት ማስተካከል እኩል ተግባር ተመዝግበዋል
አያዝንያቶችን መርምራቸው::

፪. ተግባር የያዘቸውን የዘመዣ ዓይነቶች እኩል::

፫. በይበዴቅ ለግጥሙ መልዕክት መተላለፍ ያበረከቱትን ሙሉ
ቦግጥምና በመለያት በፊርማ ማብራሪያ ሲጠቸው::

ግጥም እና

መማር

መማር ተማርሱ ቁልፍ ነውና እኩል
ይህ መቶ ሆነና፣ የጠናለት መልሰ
ምንና የጊዜ እኩል እንዲሸጠና
እስከመቻና የትና ይረዳ ይረዳ
በሚለው ነው እኩል የጠናለት መልሰ

• • •

በዚህ ክፍል፤ ተግባር ተግባር፤
አያዝ ማውቂ ነው፤ ወንድ ተግባር፤

እዕቅ ለቁ መጥቁ : ተተሂደ ይግባኝ :

አያዥ ማለሁ : አይቀርም ልክም::

(አሰተው የምጫ ሪፖርት ቀንምት : 1999፣ 11)

ገጥም ማስታወሻ

ተጠማጠሚ!

ከትልቁ ዘዴ ሌጅ ከተማሪረገንው::

በታም ገዢም ድልቶት አለውን ክፍንው::

አረጋ ሆኖ! ተንጠልጠል፡ እኩሮን አትኩራት

ቅርንጫሩን ይዘው በቅጠልም ከራ::

ነገር ገን ተጠንቀቃ፡ እንዳትብናታ

አድስን ታስቦ ለመቆም አትኩር::

በግራይታ ወኑ አቆማለሁ በሉሁ እንዳትብናዋ፡

ይልቁ ተጠማጠም በዛዕጀ ሌጅ ወጥ::

መጠምጠም፡ መንጠልጠል፡ መኖር ነው ይንተ ዕጣ::

(አሰተው አቀሙ ሪፖርት ቀንምት : 1999፣ 89)

ገጥም ማስታወሻ

ፋይና ማድረሻ

እንዲሰው ተወልዶ - እንደ ለው የሚያኖር

እንዲሰው የሚያጥቅ - እንዲሰው ለቀበር:

እየተሽ ለምተሽ - ተወቁያለሽ ወይ ማድር?

ፋይና መሰከረም! - ይህን ከኩ በደል::

ለኩልስን ማንኛው

(አሰተው ለማቅረብ ስንም : 1988፣ 28)

መስረፍ ስደሰት የገጥም መንነትና መሰም ባህርያን የተመስከተበትበት እናር፡፡
ለገጥም አንድ ወጥ ብይኑ ሰመሰጠት የሚችልባት በሆነም ከቀር፡፡
ነሳዕጣው፡ ከባህርው፡ ከአገልግሎቶች... በመሳተኞች የተላረዳ ብየዚምች ለሰጠው
እናይማች ተፈጻሚነት፡፡ ግጥምና በጥቀት ብየዚምች ከመቀነስበት ይልቅ
በሚጥናት መንነቱን መረጃን የተሳለው መንገድ እናይሁም ተመስክተናል፡፡

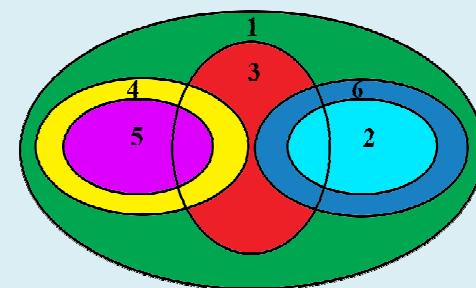
ለስ ገጽም በሆኖ በንግድበት ከዚህ ገጽም እና ልጻነት የችስ ይቆርቷል ተጠሪ
መሆኑንና እኩሉ ወና ወና መሰራት በሀይወጥ እንዲከተሉ ተረዳተናል፡፡ የገጽም እና ልጻ
በሆነ ተጨማሪነት እና ወጪና ተጨማሪነቱ የሚገለውም በዘዴዕና ይቆርቷል ተጠሪ
(ዘርዎ) ስመግለጫ የሚችልንቱ መስቀልበት ስሚቶችንና ገመመችና በገጽም
መተካደሰ በመጀመሪያ እና ወጪና ተመሌክተናል፡፡ ገጽም የተጨማሪነት በዚ ስምም
የሞላባዊነት በሆነው ይገባ ነው፡፡ ገመመች ክብር ተመሳሳይ የገዛዎችና
ማስቀል ስመግለጫ ሲሆን በወሰን ሆኖም አዎላቸው ይረቃል፡፡ የስታፊ
ደቀምናል፡፡ በእዱነት ሪፖርት ይወጧል፡፡ በእዱነት ሪፖርት ይፈምጠል፡፡ በእና ሪፖርት
ደረሰሰሰል፡፡ ስለዚህም፡ ምስባዊነት በስጠናቸው ይስንጋሩል ዘርፍ ይስ በሆነው
በገጽም ገና ስምም የሚገኘ በሆነ መሆኑን ስምምነው፡፡

ከዚህ ከተማውኩ ማረዳዎት በተጨማሪ የገንግማው ቅጥበነትና አጭቃነት እንዲያሆሙ
መዘላቸውን በኋላ በዘርፍ ከሚቀርብ የሰነድና ሁሉም የተሰደ
እንዲሚያደርግው ተመዳደሩል፡፡ በገንግማው በዘርፍ መሠራ ያለውን እንደነትና
ይሆን በተመስክተዋል፡ ከአውታዊ ከቃሳት አመራርና አስቀዳድር፡ ከቃንቃ
ስዋስትና ሆኖ አጠባበቅ፡ ከቃሳት ፈጻድ፡ ወዘተ እንባር ተመስክተን የገንግማና
ይሆን ቤትምና ለተኞች፡፡

በስራም በነፃ ስለ ቅዱት ፍቃ ባንሻንባቸው ከገዢች ዓቃዬት ተከናወኗል
ተመሳሳይና ቅዱና የሚሰጣው በገብርነት አዎድ እንዲሆነ አጠናናል፡፡ ከገጥም
ወሰጥ እንሳራቸዋና ክሳራቸዋ ፍቃ ዝግጁነት ቅዱት እናወጣን እጠቁቀማቸውን
በኩረቱ ተገኘ መሰረት የሚከተሉ ስለዚህ በስራም በስራም በስራም በስራም
በርካታ ቅዱ ነገሮችን አድማጠናል፡፡ ያደረዳና ተጠቃሚነት የነጻነጥበብ አገልግሎት
ተከታታለን ስለ አገልግሎት ስከራው ጥሩ እናወኑን እናፈርተናል፡፡ ጉጥም ወደ አርመ
የሙላዎች መመራሪያን ተረድተና ጉጥምን ወደ አርመ በመለዎች ተሰማምድናል፡፡
ነዚህ በተጨማሪም ጉጥም ይፈናል፤ ዘዴዎችን (አቶ፤ ተመሳሳይ) ከገጥም
ወሰጥ በሚወጣሁ ስገጥም ጥገና መገኘት የተመተናናን ማና እናፈርተናል፡፡

የኢትዮ ቴምህር

፩. ተከታታለን ስዕስጣዊ መግለጫ ተመልከተችሁ ዓማራስተትሰለፈውን ሁኔታ ነገናኝ
78 በዚህበት የአዲስ ገጽ::

മന്ത്ര

1. ስነጋፍ
  2. ባጥም
  3. ደረማ
  4. ልቦለድ
  5. ከርዎ
  6. ስነ ባጥም

**፩. “እድሱ አበባ” በሚል ሰዕስ “ኋንቃ ገጥም የኋይ የተመረጋገጫ ቅዱትንና
ዘመንችን መጠቀም አለሁን::**

ጀ. በከፍል እናት ተራ ቁጥር ስድስት የቀረበውን “የአጥር መንገድ አንድ” የተሰኘ ገታዎች በጀመማሪ አገልግሎቶች ስለመ የተከፈልበትን የዘመኑ ስጋት ሲሆ:: በገመማዊ የዘመኑ ምርመራ አይነው ስንጋጌው ቅና መሰኙት በበደካነት ስነተዋዋኑ ነው በጽሁፍ እነተያያዘ ሲሆ::

ደንብነው መመስከርም ቁጥር

- ፩. ቁጥር ፩ዕለድ ምዕራፍ የቀረበዎን ትምህርት ማን የዕለድ አንድተረፈችሁ ደሞታዊነትና ስንጋረጋሚ ቁርቃል፡፡ በዕለድ መሠረት፡ በአዲነዎች ደማመስከርም ነገሮ ተጨማሪ ስለመረዳችሁ እርግጫኝ ከሆኑሁ የ (v)፡ እርግጫኝ ካልሆናችሁ የ(?)፡ መስ ስጠቅ ካልተረፈችሁ ይገም የ (X) ምልክት በማድረግ ስንጋረጋሚ አሸስ፡፡

ተ& ቁ.	ደማመስከርም ነጥቦች	(v)	(?)	(X)
1	የቀረበዎን የዕለድ አንሰሳ ተረፈችሁ፡፡			
2	ገጥም ካልሆናች የሚ-የዕለድ ዘርፍ ጽሑፍ እና የዕለድ አንድነትና ለሆነት አውቀድ ገልጻለሁ፡፡			
3	ስቃሳት አውቀድ፡ መዘግበ ቁጥርና ተቋናና ፍቃ ስጥቻለሁ፡፡			
4	ከገጥም መሰጥ አማራይዎን ፍካራይዎን ፍቃ የዳቻዎን ቁጥርና አውቀድ፡ በአማራይዎን ፍቃቻዎን የረፈተነገር ለርዱለሁ፡፡			
5	የድምጽና መጥበቃና ማስሳት፡ መርሃምና ማጠር የደቃት ለሆነት አንድማይመጣ፡ በየረፈተነገር አሳይቷለሁ፡፡			
6	ቁጥርና በድምጽ ለኋናዎ አያያዥ የፈረሰለሁ፡፡			
7	ገጥም በሀይወጥና ገልጻለሁ፡ ከገጥም መሰጥ አይወጥምና ልይና በማወጣት አስፈላጊለሁ፡፡			
8	ገጥም የፈረሰለሁ፡ መመራይዎን መስቀል ገጥምና መደ አይወ (ስድ የዕለድ) ስወጻለሁ፡፡			

- ፪. ከዕለድ በኋይ በስንጋረጋሚ የ (?) እና የ(X) ምልክት ያደረገኝሆኑን ነጥቦች በማግባር እስከተረፈችሁ ይረዳ፡ ደምፊራን ትምህርት ይጠቀሙ ነው፡፡

ምዕራፍ ስብት

እርፖኑት

የምዕራፍ ዓለማውች፡- ተማሪዎች! ይህን የምዕራፍ ከተማሪዎችሁ
በኋላ፡-

- ✓ በዓረፍተ ነገር ወሰጥ የቃል ከፍለውንን መሸጋ
ታስፈላጊዎችሁ፡፡
- ✓ በቃል እርባታና በቃል ጥዣነት መከከል ያለውንን ለያነት
ትንፈሻለችሁ፡፡
- ✓ ለቃለት ቅጥተኛ /መዘገበ ቅለዋ/ ፍቻን ትሰጣችሁ፡፡
- ✓ የቆብዳ ጽግግር ትደርጋለችሁ፡፡
- ✓ ዓይነት አንብቤችሁ ወይም አዳምጠችሁ ቁሳብን
በጽሕችሁ አሳይል ትንፈሻለችሁ፡፡
- ✓ የተልቅ ጥሩበ የአነበበዎ ካደን ተከተሉችሁ በማንበብ
የተረዳችሁ-ትን ትንፈሻለችሁ፡፡
- ✓ የመረጃ የሚጠች አያያዥ ስርዓትን ዘርዝሮችሁ በመዘኝ
ታሳይለችሁ፡፡
- ✓ ገዢ ትርከ ወይም የአይወት ትርከ ትቋሙለችሁ፡፡
- ✓ የሚሰጥችሁን ዓረፍተ ነገሮች ከአንድ ቅንቃዎ ወደ ለለ ቅንቃ
ት-ተረጋጋሚለችሁ፡፡
- ✓ የተለያየ ቅኬዎችን ሁጻራ-ቃል በመለያት በሰምና በውጭ
ታሳይለችሁ፡፡

መነሻ የመዋጥ ነጥሮች

1. “አርበኝነት” ጥን ማለት ነው?
2. በተለያዩ የመሆኑ መሰከታዊ አገቱ የተባለ የምታወቃቻውን አርበኝነት በቅድሚያ ለእናገድ የፈጸመትን ይሰጣል ለክፍል ዓይነቶችን ተናገሩ::
3. «የቁራው ካሁ» የሚለውን ሪፖርት ተመልከታቸው ከምንባበ የንግድ ቅም ነገሮች እናገኘለን በላይሁ ተገምታለሁ?

የቁራው ካሁ

ካሁ በይዘዣ ዓ.ም በትንዳር አካባቢ፣ በደንበሪያ ወረዳ፣ በጊዜው አጠራር ቁራ ቁበሌ፣ በተለይ ስርጾ ከተባለ ስኖ ተወስኗል፡፡ እባታቸውንና ሁኔታ ሲሆን ስለ በመሞታቸው እናታቸው እየተችገሩ እናደንታቸው፡፡ እድሜያቸው ለትምህርት በደረሰ ገዢ እነታቸው ማህበራ-ሥሳሰ ገዢው ወሰደው በትምህርት ተከተለው እንዲያደገት በማለት፣ በዚያ ለነበሩ መካከለት ለሚችው፡፡ ከኩ ለኢትዮ፣ ከቁራ ሂሳቦች ጋር ተደበለቀው የዘመዴ እቅድና የጠር መለ ተማሪ፡፡ ከዚያም በመጀመሪያ ከደቻች ገዢ፣ ቀጥሎም ከራስ ዓለ በት ገዢው የበተመንግሥትን ልማድና ወግ አጠኑ፡፡ በጀለም፣ ስናር በተባለ ስኖ (ሁሉ በለደን ጉባኤ ወሰኑ ይገኘል) ከግብረቻች ጋር በተደረገው መሬት መለትን ለፍርድው ከኩ የለ ይሰጣል ለለፈጻመ፡፡ ለማችው ገዢ፡፡ በዚያን ገዢ ለይሰጣል በወደ ቅም በትንዳር የነበረው የየሐንብ ለነተኛ በለበትና የራስ ዓለ እናት፣ እና መነሻ የልደ ካሁን ይግኘነት አይተው በጋብቻ ለመተሳሳይ ይገኘ ተለተኛ ለለፈረባቸው የልደቸውን ለደ ወ/ሮ ተዋቦችን በይዘዣ ዓ.ም ዓይነቶች፡፡

ነገር ጉን፡ በዚህም ስይቻል ከሆነ በአማካችቸው ላይ ሪሳታ፡ በየበታዥ ልቀናቀናቸው የነበሩ መሳሪያንትና መካንጂትን በትንደር፡ በወሰኑ በትግራኝ ለእዋዎች እኩል የሚያስጠና ሆኖ፡ በተለይ ይግሞ ከድቃቸው በኋና ከባለቤታቸው አባት ከሱስ ዓለ ጉር የተደረገው መርነት በከማያበያ ስለተፈጻሚው አገበ በታላቅ ከበር እኩለ ተቀብላቸው፡፡ በኋላም፡ የካተት እና ቤቶች ዓይነው በጊዜው እኩለ፡ በአሁን ለለማ እኩ ተቀብተው «ዶግማዊ ቴወድሪስ ገንዘብ ነገሱት በአትቃቃያ» ተብሎው ገንዘብ፡፡

ዶግማዊ አዲ ቴወድሪስ ከሽዋ በመቶ መልስ የበተመማሥትና የበተ ከህነት ባንቃነት ተደርቶ እንዳርር እኩልታ፡፡ በፁሬም ወደርሻው፡ ካርድኝ ወደንግዶ፡ የቀረውም ስው በየሥራው እንዳመለስ ባዋዎች አስታውቆ፡፡ በኋላም ቤቶች ዓይነው እኩ ለይቶ ለይቶን ለመውጫት በድጋሚ ወደ ስዋ በወጣው በተመለስ ገዢ፡ የለቤታቸው እኩን ተዋቦች በጠና ተመው አገኘቸው፡፡ በተበሳይ፡ ገዢ መከራው የሚያበርቷቸውና የሚያጽናቸው፡ መከራና ያስታን ለከልፈቸው የጥናት የትራር እንደቸው በዚህም ስይቻል የሚቻል ተዋጊ በጥናው፡፡

እኩ ሥራ አዋጅ ታሳቢነት ተቀበሉች፡
መድሃኒቱን ምሳሌ ተብሎኝ እበልች፡፡

እኩን ተዋቦች በሀይወት ማስ ምንም እንዲ ከባታቸው ባለቸውን መርመመው በቀመጣም፡ አስፈላጊውም ሆነ በስውር ለአባታቸው፡ ለሱስ ዓለ የሚያስፈልጋቸውን አለበት ይረዳ ይለከ ለለነበር፡ ልስ ዓይነው የልማቸውን ምት በስው ገዢ መረጃ ሆነን ወደቀባቸው፤ እንዲሁም ገጠሙ፡፡

በዚ አማራኝ ለለት ማሩን ተስፋናለች፤
ራብኝም ለለት እሁለን ተስፋናለች፤
በረዳኝም ለለት ስሜ ታሳቢዎች፤
ለባይ ተይዞ ለለጋ ታሔይለች፤
የት አባቸውን አውቃ ተስተካክለች፡፡

የእና ቁጥርና ተለዋ አስተሳሰባቸውን ፍሰትታቸው የፌዴራል እና ቁጥርና ወደ እና አንዳጋና ከትንሸ የእርሻ መማርያም አስከከባሩ የወር መማርያም ባንድ አንዳስራ ነበር፡፡ ከፌዴራል እና ስው መጣ ለፈቻቸው “መማርያም የሚሆ኏ ካልሆነ አንዳይቀመጥ፣ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያነበረ ቅልቶችል” ይሉ ነበር፡፡ የሂያማጥኑ በዓላት ቅናት አንዳውሰነና ህዝቦዎች የሚታማ አንዳሆነን ይሙኝ ነበር፡፡ ከዚህ የተነሳ በጊዜው የእንግሉን ገዢሸት ለነበሩት ለገንዘሸት በኩቃቻ የእንግሉንን የእድገትበት አዋጅም ወደ አትዮጵያ አንዳልከተለቸው በቅንስለውቸው አማካይነት ይዘሩበ ለክዎ ነበር፡፡

ቁጥርና፡ ባክር ተሽግረው አየሩሳለምን ለማስገበር የነበረቸው ዓለማም ከኢትዮጵያ አንድነት ወር የተሰረረ ነበር፡፡

«መጀመሪያ ከሂ ባቻር ተማቂ፤
ዘመድ ከዘመድ እድባለቁ
የኢትዮጵያ ባል የኢየሩሳለም እመና»
እያለ ለይከሩ፤ እገዛው አንዳሁ እያለ ይገጥምለቸው ነበር፡፡

«ታጠቁ በለው ፊረስ ከሂ በለው ስም፤
እርብ እርብ ይስበራል አየሩሳለም፡፡
እንተ ሂታ እየደለሁ እናም እልሆነን ለመል፤
የየሩሳለም ለው ካልማነ በርሃለ፡፡
ታጠቁን ማን እምኖ ባል በለው የገበል፤
ስለኞችን ነበሮ ያራቀን ማዘን ባል፡፡

እኔ ቁጥርና በመጨረሻ ዘመናቸው በመቅረብ ከእንግሉዎች ወር ተዋጥ፡፡ ተዋጥ የነበሩት የወር መረመጥቸው በውጭው ተሰው፡፡ እኔ ቁጥርና በቅርቡ ከሚያውቁቸው አንግልዎችን አንዳ የሆነው፤ ይጋል በዘመናው ለፍትሬ የተናገሩትን ለጋልጋ፡-

« ... ክንዳ ገበሩ ነበር ባጥ፡፡ ቅና ክና አለማም ባጥ፤ ሰሌኑ ማንነት ማን ይመሰከራል? በቅርቡ የሚያውቁኝ እገዛው መከናወቱን በቁ ነው

የሰማው:: በጨኑን አገልግሎት እንደ ለማድረግ፣ የመሳሪያትና የመሆናንት መጠቃሚ እንዲከተሉትን መከራ አልሆነ ሲል በታደል ተጠቀምኩ እንደ፤ አባቱ በይለ፤ እናቱ አትጠገበ ለው እየገደለ አልወለቅኝም፤ የቋራው አነቱ ይችላ ክንፈ በውሃ እንደጠመቁ አድርገት ማህበረ ለማስ ገዳም ወሰዳ አስተማሩኝ እንደ፤ በይም አለመመቁኝ፤ ሲገልግ አልወደ እንዲሁም፤ ከባክር ማያ በልቦ ማያ እንዲጠመርበለት አልተመኝሁ እንዲሁም፤ መለታን አንበርከኬ እንዲት አትሞኑኝን ለመኖር አልተነሳሁ እንዲሁም፤ ታሪክ ይኖረዳኝ፤ መጠቃሚ ተውልድ አጥቢኬን ከመቆብር አውጥቶ ያቋጥለው ለአካል የምተውለት ነው፤ ይህ በቋ ነው፤ በለው ምንጠቃዣ ወደፊትው አነጠጠሩ በቋል፤

ተወደጋቢ የሚያውጤትን አዋጅና የሚሰጠትን መመሪያ የሚቀበለው አየጠሩ በማየትታው አልፎ አልፎ ጥብቃ እርምጃ የመውሰድ ባሻረ ይታይባቸው ነበር፤ በዚህ ሁኔታ ላይ እያለም ነበር ከእንግሉዝ መር ወር የተፋጠው፤ ከመቆዳለ መርነት የተረፈው መረጃው አፈጻጸም ወደፊት ለመለሰ ተመለከቱ፤ በመርነቱ መካል ከኋቱኝ ተዋጠች ቅት በቋለ የገዢታውን የሚመዳቸውን እኩኝ ጥሩውርቁን መርተው፤

«ጥሩው፤ የኢትዮጵያ መሆናንትና ሪፖርት በፈጸመት ከህደት እንደ አዲርጋታለሁ ያልሆነትን አትሞኑኝን ከዚህ ተራሱ ላይ ሆኖ ለመለከት አዘንዝኩ፤ ለበት በየ የወራሱት ሁሉ ወደከኩ እየተለውጠበች ቅሮ፤ እንተባበ፤ እንደ እንሁን በላቸው ባንድ ሁኔታ ሁሉም መረ ሆኖ በትራ መንግሰት የሚጠበጥ ይመስል፤ እናንም የገዢ እየመሳለቸው አገልግሎት በይለ፤ በራ ይግባኝ የበጀድ መር መጥቶ መጀመሪያ ክሆን እያሁን ለተ አስች፤ አጋዥና አጋጋ ገበርሱም ለሁኔ ሲል ተስዋዋ፤ ዓለማየም ወደቀ፤ ለሰነድ ለአገልግ ለራስ ከበር ሲል እናስናን እስወለሁና እንዲጠመንቷል፤ ልደን ደን የኢትዮጵያ አገባብ ይሰድጋው፤ እስቻቸው በጣም ተደናግጠው አነበ፡፤ «በሰማው እንደ በመፈት ከጠለት ወር እንደማንኛነኛ ለእንግሉዝ ንግድዋለሁ፤ የንድና የልጋ የአለማየሁ ገዳይ አምንት ነው፤ ከሐሳቦም የል፡፤ ሲሆነ ተንቀቀ ለንዳት

አት-የኩል ነበር፤ አልተሰከላችም... እንደዚህ አድማ አገኘታሽ አለማየሁም
አይነት ሰሌዳ ሲጠይቀስ፤ «እንዲት አት-የኩል፤ የተባበረቻ አት-የኩል ባይነ
እንደሚረቻቸው ቅድ፤ በለሽ ጽንፈው» በለው አቅራቢ ንግድቸው::

ወርነቱ አያተናናው ቁበለ፤ የእንግሉዝ መር በያይዘለም ከሆነው ወገን
አልፎት ሆኖ፤ ቅዱስ ስምምነው በጋብት ያወጣት መድኑ ገና አንድ
ተከሳሽ ለቦታቸው፤ የጠላት መድኑቸው ገና ለንቃቸውን ከፍተው መሩን
እረጋኑት፤ ይህንን የተረዳት ቅዱስናው ጽንፈው ከጠባባቸው የነበረትን
ደንግኝ ስመው በማስሰበት ከመቅረብ አምባ ስሽተው እንዲያመለው
መከለው ሂሳብቸውን ስው:: ታሳቁ ሲዘጋጀም ሆኖ፤ እንዲህም ተጠበሙ፤

«ማረከን እንዳይለ ስው የለ በቻቸው፤
ገደልን እንዳይለ ፈጻው እንድቸው፤
ምን አለ እንግሉዝም ለጠብ እንፈቸው?»

በጀትነት ማተሚ መጥቶ ወደፊ የተገኘው፤ «ስወያወ» መሆኑን እነ
ካተቱን ከሚሩን ለይናሬል ዓይነው እረጋገጧለት፤ ይናሬል ዓይነውም ወደ
አስከራኑ ተጠዋቶ ለእንዲ መሬ የሚገባ ለለምታ ለጥቶ አስከራኑ
ይኖግራዊ እንዲሁ እደረገ፤ ወፊያው በወርቁ ግምጃ እንዲገነዘብ ተደረገ፤
በተወለዶ በቃ ዓመታቸው ማይገኘ እና ቅጽ ቅጽ ዓይነው በመቅረብ
መድኑናገለም ተቀብሩ::

«መቻ ፈጻው መቻ ተረዳ፤
መቅረብ ያለው የቻራው ካሟ፤
የቻራው ካሟ ለበልሆ እንዳ፤
የለሁም ወመድ ያለ ተረዳ፤
እንዳ ካለቸሁ እናንዳ ወንድ፤
የቻራው ካሟ አብ ፈጻድ፤
መለያቸውን ሁሉ አቻድ እንደገበበ፤
መቅረብ ተጠለው እራሻን በራሻ፤ እያተባለ ተጠበሙቸው::

(11ኛ ከፍዴ ስማርቶች መማይሮ፤ 1985 ተቅምት የወጪ)

መልመልቻች

ከፍዴ አንድ፡- አንብበ መረዳት

፩. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ማግባሪን መሠረት በማድረግ በቋሚ መሰኞ::

1. «ልደ ካሱ በአማካይታው ላይ ምራቱ» ሲሆ፣ የልደ ካሱ አማካይ እነማን ፍቃው?
2. አቶ ተወድሮስ ማር ተሽግረው አያዲስልምን ለማሳገር የነበረቻው ዓላማ ተገቢ ነበር ተለለቷሁ? ለምን?
3. የገመና ንግድ ዘመኑና ስራውን ይመስክሶል? በቅርቡ የሚያውቁት አካዎስ መከናዣነትን በቋ ነው የሰማው» ለማለት ያወጣቻው ከስተት የሚ ነበር? ለመግለጫ የፈለጋት-ት የሚ ነው?
4. «እኩል ዝዚድ፤ እኩል እኩ-መንበብ ለው አያገልጻ አልመለክታም» ሲሆ፣ ለመግለጫ የፈለጋት-ት የሚ ነበር?
5. «ሁለም መሬ ሆኖ በትራስ መንግሥት ይጨረጥ ይመስላል» ሲሆ ለመግለጫ የፈለጋት-ት የሚ ነበር?
6. አቶ ተወድሮስ በርቱ አርበኛና ቅሬታ መሬ እንደነበሩ ከምንበብ ማስረጃ በመጥቀስ አስረዳቸ፡፡

፪. ከዚህ በቋቂ ስቀረበ ቅሬት ከተሰጠ አማራሚዎች መካከል ቅጽተና ፍቃ የሚፈጸማውን ቅሬ መጀመሪያ አለን መረጃ::

1. መሳሪያ፡

ሀ. በፊዴ	ለ. ስልት	ሐ. መፍትሬ	መ. በልሆነ
--------	--------	---------	---------
2. ቅጽተናዎች፡

ሀ. ተጠናከራ	ለ. ተሽከት	ሐ. ቅጽያያዥ	መ. ተጋራ
----------	---------	----------	--------
3. ባዶች፡

ሀ. ስር ያልሆነ	ሐ. የፈሰ አካል ያልሆነ
ለ. የሚያውቁ	መ. ገዢድና የፈለው
4. በያነት፡

ሀ. ይነበ	ለ. ስርዓት አበበ	ሐ. ወሰን	መ. ተናገረ
--------	-------------	--------	---------

5. በትራ መንግሥት::

ሀ. የገብር የሚጨመሩበት አንቀ
ለ. የንግድ መቀመጣ

ሐ. የሰልጣን የልክት
መ. የንግድ የወርቅ አንቀ

6. እምነት::

ሀ. በማው ተንሽ
ለ. ተንባት

ሐ. ባይ
መ. ከቀጥር የማይገባ

7. ቁጥጥና::

ሀ. አመለበስ ሌ. ገዢ ሲ. ቁልጥር መ. ካር

8. እቅዱና::

ሀ. እርግዥ ሌ. መስጠት
ለ. መስጠት

ሐ. ተከከለኛውን
መ. እውነተኛውን

**፩. ከሬ ቅዱርናን የተመለከተ ውስጥ ውስጥ ይርሱትናን በማሳሌው መሰረት በቁጥጥ
ተከተል በጽሁፍ አርጊዜ::**

ታማኬ:

- 01811 ዓ.ም. በቁጥር ንርሃን በተባለ ስራው ተወስኗ::
- አባቶችው በሆኑንታታቸው ስለምኑ ከእናታታቸው አንድ አደጋ::

ከፍል ሁለት:- ማድሙጥ

፪. ቅዱር መምህራኑን በየረዳና መጀመሪያ ስም ስተቀመጣ ተማሪዎች አንድ::
አንድ ፍረፍተነገር በፋይኬት ይገኘስ:: መልዕክተና ተቀብጥሯ እጠገበችሁ
በስ ተማሪ በሽከሻከታ ዓይነ:: በዚህ ዓይነ እየተቀባበዋሁ በማሳሌ
የረዳናና የመፈጸም ተማሪ የደረሰዎን መልዕክት በመምህራኑን ይሞላና
ነፋ አድርጊ ይኖር:: መጀመሪያ ከተነገዙው መልክከት ጋር አንቀጽ::

፫. መምህራኑን ከመምህራ መምሪያ አንድ እጥበ ተረካ አንድ ገዢ ተዘጋጀቷል::
በጥቅም እምምነትና ተረካናን አንዳንድ በረዳናና እባባል ስከፍል
የደኝነትና ተናገሩ::

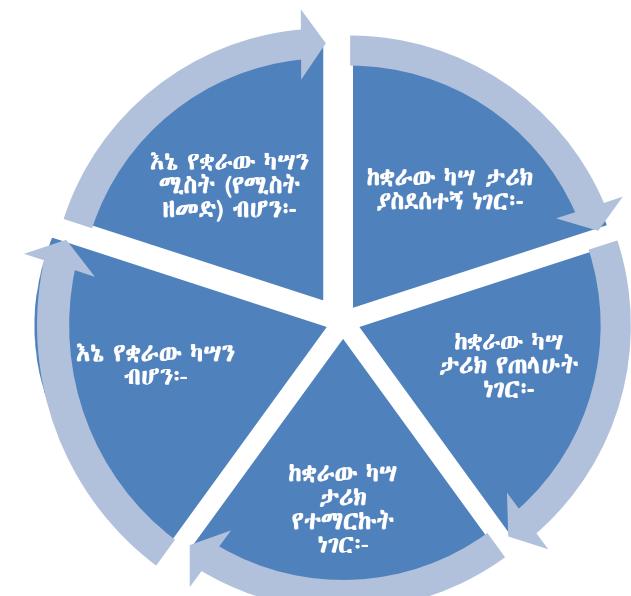
ከፍል ማስተካከለ መናገድ

፩. አምስት አምስት አባላት ያወችው በደረሰ ከመመራታቸው በታሪክ ከዘም በታች በቀረበው ይከተሉ ስዕስ ወሰጥ ይሰራሩትን ይኖሩታን የገል አስተዳደር ይሚጠቸዋል፡-

፪. በደረሰ ሁኔታ ላይ በየተሸጠ አስተያየቶችሁን ሰጠና፡፡

፫. የደረሰ በደረሰው ሁኔታ ላይ አስተያየት ለሰጥ አያምጣችሁ
ከንደኛቻሁ የተለያ አስተያየት ያላችሁ የበድሩ አባላት ተሳሳችሁን
ግለጻ፡፡

፬. በበድሩ ሁኔታ ጥሩ አማካይነት በአምስቱ ነጥቦች ተረጋ
በስነዱ ተቋሙ አስተያየቶች ላይ መቁለል ያለ ማብራሪያ ለከፍል
ንድምቻችሁ አቅርቦ፡፡

፩. የተለያየ የመረጃ ማንኛውን በማግብጥ የሚታገኘትን የእናደ ስው የህይወት ታሪክ በጥልች ጥሩበት ስለት በበታቸው አገበበ:: በተከታዩ ክፍል ገዢ ስታነበ ያሰድሰታቸውን የሚዘዋዋል የቻልጣን የቻልጣን ክፍል ከጠቅላላው የግብር ታሪክ የሆነ በማግብጥ ስለመስራት የደረሰ ጥሩበት ገዢ::

ጥልች ጥሩበት

ጥልች ጥሩበት፣ ከእናደ ዓይነት የተወለደ መረጃን ለማግኘት ስሳሌ ተቀናጅ ስጋጌ በት-ከ-ረትና በጥንቃቄ የሚከናወን የንግድ ፍይነት ነው:: ጥልች ጥሩበት ከክፈል እውቅለይ መረጃን ለማግኘት ከሚነበት ስው የፍጥነት ጥሩበኝ ፍልተትን ለማግኘት:: ይስታን ለማግኘት ከሚከናወው ስራ ጥሩበት የሚለው የክፈል የሚከናወን ዓላማ ለማውቆ:: የቀጥተኞች የእናደምኑ (ተመለከት) ፍልተምኑን ለመረዳትና ከክፈል መረጃን ለቀጥ ለማውቆት የሚከናወል የጠልቀ ጥሩበት በመሆኑ ነው::

፪. በጥናድ በጥናድ አድማኖች መምህራች በሚሰጣች ሰዕስ ስም የኩ የኩ የኩ-በድ ገንዘብ እናደን፣ ገንዘብ በተሰጣች ሰዕስ ዘዴም እንዲሁ የተናገሩችን እንዲሁ በማጠናከር ስም ለማተናከር ይችላል::

የዲ-በድ ገንዘብ

የዲ-በድ ገንዘብ በቁል የሚቀርቡ ሆኖ በቅድሚያ ስንጋጌ በንጂዙን ሰዕስ ገዢ ስይ ስካላዊ ወይምው እናፈልቀን ለሌሎች የምናስ ተለልፍበት ነው:: የዲ-በድ ገንዘብ ለማድረግ የሚከተሉትን እጥበት ማጠና መቋሚ ነው::

1. ሰዕስን እንዲውቁን መነሻት ለለለቀችው ወር ወር እጥበት በስተካድች ወሰኔ ማስጠና፣ መውሰን ገንዘብን መሸመር;
2. በንግግራችን እንዲሰራለንቱ የተመረጋጠ ቅለት፣ ፍለት፣ ፍለሙት፣ በይበወችና ምሳሌያዊ ገንዘብችን መጠቀም፣

3. የድምጽታን አውራደን ቡድሎን፣ ፍጥነቱን፣ ቁናውን መመጣን;
4. የአድማሚችንን ተከራካሪ ለመሰብ በተገበ. የአካል እንቅስቻለ
ንግግራችንን ማሸጋ;
5. የአድማሚችንን ስሜነና ፍላጊ መጠበቅ;
6. ከአድማሚችን ወር የዕድገት ገንዘብ ማረጋገጫ;
7. ገንዘብና ስቢ አመራማርና አውቶይ እንዲሆን ተረት ማረጋገጫ
ናጥወ::

ክፍል አራት፡- መዝና

፩. ክስምዕስ ዘዴስ የአድማዎት ተረከ መቆስፍትን በፍጥነት ጥብ ስልት ናገባዎች በቋድ:

1. የአያንዳንዱን መሻሻል አጠቃላይ ስሳቢ በአንድ እንቀጽ አስፈላጊ::
2. በጽሕፈናችሁ መጨረሻ በመረጃ ምንምነት የገቢዎችና መሻሻልና
“ዋቢ መሻሻልና” የሚል ርዕስ ለጥቃቻዎና የመረጃ ምንም አገልግሎት
እርምጃን ተከተሉችሁ በመሻሻል ለመምህራችሁ አቅርቦ::

የዋቢ ዘዴዎች የአድማዎር ስርዓት

የተለያዩ የመረጃ ምንምዎችን አገልግሎት የገኘውን መረጃ ለጽሕፈናችን
ከተወካምን በረጋግጣት መጨረሻ “ዋቢ ዘዴዎች” በሚል
ርዕስ ሲሆን በፈጸል ተሸ ቅድሞ ተከተል የመረጃ ምንምዎችንን
እስርዓት መሻሻልና ይጠበቅበናል::

በዚ አድራሻው ስርዓት ሲሆን፣ የተለያዩ ስርዓቶች በጥፊቶ
ዘርፍ የተዘዴውትውን ስርዓት ወሰኖን በአማርኛ ቁንቁ የተዘሩ
መሻሻልና እንደሆነ እንደሚሰሩና እንመለከታል:: በዚህ መሻሻልና
እንደ መሻሻል በዋቢነት ሲሰርር በቅድሞ ተከተል መሻሻልና
ያስወቂው መሻሻልና የተመለከቱ መረጃዎች የሚከተሉት ናቸው::

የደራሰው ስም፣ የታተሙበት ብሔዕት ጥምህረት (በቅንና ወሰኑ ገብቶ)፣ የመጽሐፍ ሪሳኔ (ከእና ከተሰጠበት ወይም እታለሁ ከሆነ በጀት አሬት ነጥበ እርሱበት)፣ የታተሙበት በታ (ከጠላ ሌጭ እርሱበት)፣ የማተሚያ ቤት ስም (አሬት ነጥበ እርሱበት) በቅድም ተከተል ወደ ገን ይደረሰል::

ጥኩ 1::

ፈቃድ አዘገብ (1991) የሰነድ መመሪያ:: አዲስ አበባ፣ ኢትዮ ጥቅር
ዓባይ አስተማማች::

የተጠቀሱኝቸው መሻሻልኩት ሲጠረዘዘሩ ቅድም ተከተሉቸው የሚመለከው
በደራሰው ስም የፋይል ተሸ ይሆናል:: የደራሰው ስም ባልተጠቀሰ
በዚ ይግሞ የመጽሐፍ ሪሳኔ ፍዳል ተሸ ለከደራደሩ መሸ ይሆናል::
በለላ በተላ እንዳንድ ቤት እንድ መሻሻል ከእናድ በለይ ይሆናል
ለጥናው ይቻላል:: እንዲሁ ያለው ሲያዝጥም እስከ ማስተካከል የሚደርሱ
ከሆነ (አገል፣ እገልና እገል) በማስተካከል፣ ከሆነት በለይ ለሆነ ይግሞ
መቆመሪያ ሌይ ያለው ይሆናል ስም ተወስድ (እገልና ሌሎች) ተብሎ
ይሰጣል::

ጥኩ 2::

መስቀል ሁኔታማሪያዎን ለለውች (1977) አባ ደኩር እና ለለውች
አጭዥር ታረዥች:: አዲስ አበባ፣ ከሆነ አስተማማ ድርጅት::
አምስት አከላለና ይኝቸው ወርቅ (1983) የአማርኛ ፍልጠች:: አዲስ
አበባ፣ ከሆነ አስተማማ ድርጅት::

በመጨረሻም በጽሁፍኩት ወሰኑ ባንድ ይሆናል የተዘሩ ሁለተኛ በለይ
መሻሻልኩት አዋጅኩት ስንጠቀም በመቆመሪያ በግምገል 2 መመረት
በፊይል ተሸ ከዘረዘሩን በጀት፣ ሁለተኛው መሻሻል ባልተጠቀሰ ስም
ትከክል ዓይነ ብሔዕት (—) ይደረግና የቀረው በስርዓት ይደረሰል::

ጥኩ 3::

የኝቸው ወርቅ (1962) አደጋጋዜ:: አዲስ አበባ፣ ባርሃንና ለለም
ማተሚያ ቤት::
____ (1977) የፊርማ ተብብ መማሪያ:: አዲስ አበባ፣ ከሆነ
አስተማማ ድርጅት::

፩. ከዚህ በታች በቀረበው መንጠረቻ በቅርቡ ታደሰ ክፈልግ የተያና መቆከራቸ አርባር በተዘጋጀሩ ቁጥሮ ተከተል ቅርጫል፡፡ እናንተ “ዋጋ መቆከራቸ” የሚል ሰዕስ ስጥቃቻ የመረዳ ማንኛ የአምስክ ስርዓትን በመጠበቅ በቀጥሮ ተከተል መቆከራቸን አርባል፡፡

ተ.ቁ	ርዕስ	ድርሰ	ማተሚያ በት	የለትመት የቁ	የታተሙት ቁ.ቻ
1	በዚ አይሁድ የሁይወቱ ታረክና ነገሥ	ቍል 7020/87	ሻጭ በተከሰ	ስድስ እስከ	1999
2	ፍኖተ ቁጥሮ	ሳህመሰሳ በርካን ማርያም	ደረሰ ስኩም	ስድስ እስከ	2000
3	የደረሰዎች አናድ ጽሁፍዎች (ከፍል ሆስት)	ማሙ መጽሑፍ	ንግድ ማተሚያ ቋርቃት	ስድስ እስከ	2000
4	የየሁት ከሚከታወሻው ለወል ፈሰ አሞራ ሆይ ያገኘ	ስድስ እስከ 8/2008 ንጂሳ	በርካን ስኩም ማተሚያ በት	ስድስ እስከ	2001
5	ፖ.ወቱ፡ ገበታዊ (1901-1941)	ተመሳሳይ 702	ስልክ ስኩም	ስድስ እስከ	2001
6	ት.አቶ ስለፈ የሚከታወሻው፡ መርስና ሆነ ወልደዊርቃስ	አመል መርስና ሀነ	ስነድ ነገ ስኩም ቋርቃት	ስድስ እስከ	2001

7	አዎች የዳንጂ (የሆነው ታደክ) ፩፻፭፲፮ ተከለ አዋጅና ተከለ ማርመራ	አዲስ አበባ የኢትዮጵያ የፌዴራል	አዲስ አበባ የኢትዮጵያ ማተሚያ ቢት	አዲስ አበባ	1998
8	በታችው ስውድ በአዲስ ተናሸዝ ተፈራመርቁ ካዲነውልድ	አበባ ዶምበሩ	ቅጣ በአዲስ	አዲስ አበባ	1997
9	ዶርሻ ልጻዣ	አበባ ዶምበሩ	ቅጣ በአዲስ	አዲስ አበባ	2001

ይ. ከዚህ በታች በማስታወሻ መሰከት የቀረበበችሁን የገብ-ታሪክ እናኝና መመሪያ
መሆኑን በማድረግ የፈጥቶች የህይወት ተረክ ካስከት ገጽ ባልበሰው የፈጥሮ
በመምጣት በተከታታይ ከፍር ገዢ በንብብ እስዱ::

ገብ-ታሪክ እናኝና

የአይወት ተረክ (Biography) እናኝና ሁሉት አይነት ስልትን
የተከተሉ ነው:: እንዲ ጉለ-ታሪክ (የራሳ የአይወት ተረክ)
የሚፈጸበት ስሜ:: ሁሉትናው የሰላም ጉለሰብ የሀይወት ተረክ
የሚፈጸበት ስልት ነው:: ቅጥሎ ጉለ-ታሪክ ስንጋኖ ለዝነዱታው.
የሚይገባ ነጥቦች ቁርጥራ::

- የተውልድ በታችንና የተውልድንበትን ስሙን መጥቀኩ::
- ስለአስተዳደርችን ሆነታና በየደረሰው ስለለፍንባቸው የትምህርት
እርከናዊ መጽና::
- የፈጸምናቸውን ጉልህ ተግባርችና የበረከትናቸውን ማሬን
የሚፈጸሩ እስተዋጽኑዎች በቅድም ተከተል መዘርዘር::
- ስለፈጸምናቸው አስደናቆ ለመወቃት (ከሉ) የሰንን አስተያየት
ማከተት::
- ታሪክንና በቅድም ተከተል ማረጋገጧ::
- ቆልልና ጉለሽ ቁንቃን ተጠቃሚ መጽና የሚለት ወና ወናወቁ
ናቸው::

፩. በዚህ ማዕራፍ የቀረበውን የሰው ቁጥር የአይዥት ታሪክ መሠረት አድርጋችሁ የፈለጋችሁን የነጋድ ስው የአይዥት ታሪክ መረጃ በመስማሻነት የፈቻቸው ስምምነት አቅርቦ::

፪. የሰንጻ ስው የሆነዥት ታሪክ ስምምነት መረጃ በማስቀባበ ሂደት ስለገዢበት ሆኖ በሌላ ሌሎች ቁጥርም የተዘረዘሩ መረጃ ማገባበት ለማስረዳበን ይችላል:: እንዲሁ በስው አጠቃላይ የተሚደበበትን ቁጥር ማውቂ በታ ስያሜን የመተርጋግም ቁስታም ያስፈልጋል:: እናንተም ቅጥቡ የተዘረዘሩትን ዓይነቶች መስዕከት ተረድቋሸዋ::

1. በቁጥርው መካና ማንበብ ወደምትታለት እናድ አገርች ቁጥር ተጠኗሚችው::
2. አማርኛ ቁጥር በታ የምቻውቁ ከሆናቸው ይግሞ፣ ዓይነቶችን ወደ እንግሉሽና ቁጥር ተጠኗሙ::
3. በጥንቃ ሆኖቸው ለመፈጸም በመለያዎች በንድቀቸው የአተርጋግም ት-ከተለኛነት ለይ አስተያየት ስጠ::

ጠኩለ፣ የአይዥት ታሪክ፣ በሌላ ስው የሚያሳይ የነጋድ ባለቤት ሲያደርግ ታሪክ ነው::

Biography is an account of somebody's life written by another person.

- ሀ. ጉለ-ታሪክ፣ በራሳ በግልሰቦ የሚያሳይ የአይዥቱ ታሪክ ነው::
- ለ. አለቁ በነበብ ከሆናቸውን ተለለቁ የአይዥት ታሪክ የአፈጻሚች እናድ ነበሩ::
- ሐ. በማወቂ አሳይቷ ነኝ ይረሰኝ::
- መ. ዓይነቶች ይፈጸማ ይኖራል::
- ወ. የመከና አይደረግ ነበር::
- ፻. እኔ ማስጠሩን አያጠበቃው ነበር፤ ነገር ጥን፤ እሱቱ ወደበት ሂደት አውጥቷው::

ከፍል አጥማት፡- ስነዱንት

፩. ቁጥሮ ሌሎ በምዕራፍ ሁሉት ከፍል እናት ስለ ቅድ ከፍጻች መሆኑ የሰራተውን
ሚከታተለ በማንበሳኝ የተማረቃሁትን በማስተዋዸ ካይሆ በታች በተዘረዘሩ
የረዳተነገርች መሰጥ የሚገኘ የቁድ ከፍጻችን ከነመያወች ዘርዝር፡፡

ምክላ:- የቁጥሮ ክሮ ተለተዋቻዎን በብልሃት እንዲረከከ፡፡

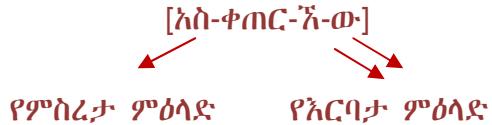
ቁል	የቁድ ከፍል	መሆኑ
የቁልው	ስም	ዘርዝር
ካሣ	ስም	ባለቤትነት
ጠቅቃቻዎን	ስም	ተሳቢነት
በብልሃት	መስተዋወቂ የረዳት ስም (መስተዋወቂው አይ እንደ ተመሳሳይ)	የአንቀጽ ገዢነት (መስተዋወቂው አይ እንደ ተመሳሳይ)
እንበትነት	ገስ	ማስረም እንቀጽነት

1. የዚህ እስከውን ቁልሙ፡፡
2. አየለ ለሥራውን የከበረል፡፡
3. አስተዋጅ ገዢ ቁጠበት የውቃል፡፡
4. ቅዱ የንብ ቁል አውረድ፡፡
5. አዎင် ቁልጣኑ አገልግሎት እንሰጣለን፡፡
6. ተፈራ ለእሱቱ መቆከተ ማለት፡፡

፪. በማክተስ የረዳተነገርች መሰጥ የስ ማስረም እንቀጽና ከመረመራቸው
በታች፡-

1. መ-የቶቻዎን አድራሻ፣ ተድራሻ፣ አስደራሻ ማስረም እንቀጽ እያለቸው
ለይ፡፡
2. በአንቀጽቸ ላይ የረዳተነገር ቁጥያወች በመመርመር፣ የእርባታ ወይም
የምስረታ ቁጥያወች መሆናቸውን ለይ፡፡

ምሳሌ: አሁን ወንድመን ሥራ አስቀመለው::
አስቀመለው = አስደራጊ ማስረዳ አንቀጽ

- ሀ. የኩታው ፍቅርም ቁጥት ምት አስመቱ::
ለ. የእትጥቅም ፍቅርም ቁልጥርን ይጠቃለ አያዲስ ተሆኑኔውን
አስተዋወቁ::
ሐ. አስተዋናወቁ ካስልጣን ተሰናበቱ::
መ. የነው እና ካል በደናቃይን የካል አኅዋርዎን አስደስተ::
ወ. በመንገድ እና የተከመለው ቁጥር ተቋጠል::

**፩. ቁጥር የኩርቦታ ምስቀድን ሰማካይነት የሚያስቀቅሁ አንድ ገዢ ከመረመችሁ
በታሪክ በተሰጠው ምሏል መሠረት በተያያዘ ምድብ ተመዝጋለሁ ስምም በማርባት
አሳይ::**

ምሳሌ: ተማሪ

አኬ = ተማሪ-ከ/-ዤ (ተማርከ፡ ተማርዤ)

አኩ = ተማሪ-ን (ተማርን)

አንተ = ተማሪ -ዚ/ዙ (ተማርዙ፡ ተማርዚ)

አንቻ = ተማሪ-ሽ (ተማርሽ)

አናንተ = ተማሪ -አቶዤ (ተማራቶዤ)

አስተ = ተማሪ -እ (ተማራ)

አስተ = ተማሪ -እች (ተማራች)

አስተ = ተማሪ -እ (ተማራ)

↓   ↓
ግስ የጋቢት ቁጥር ምስቀድ

፩. ከዚህ በታች በቀረበበኝሁ ስንጠረዥ ቁጥር መሰራቶ ቁጥር ምዕባዊት
ቀርበዋል፡፡ በተፈ ቁጥር 1 በተሰጠው ማሟላ መሠረት በአማካይነት መሰራቶ
ሆኑን ስርዓት አጠቃላይ የሚከተሉ ቁጥር ቁጥር 1 ነው፡፡

ተ.ቁ	[እናማ]	[እናኅ]	[እናሙ]	[እናዊ]
1.	ፍራምማ	ሙገድኝ	ነጥታም	ሙንጻሳዊ
2.				
3.				
4.				
5.				

፪. ከዚህ በታች በተፈ ቁጥር 3 እና 4 ካስፈቻሁት መልመዳ ምክሮ በመጥቀስ
በአዲስአበባ በሚከራከሩ ቁጥር ምዕባዊት መካከል ይሰጣል ሌሎች በአንድ
ሽንቀጽ አስፈላጊ፡፡

ከፍለ ስድስት፡- ስነጋጌዎች

የዚህ በታች እኔ ተምደርሱን የአገሮ አመናቸውን የተመለከተ ቁጥር
ቀርበዋል፡፡ ለብረ-ቋጥሞ ከስያቻ በፊት በስምና በወርቅ ፍቃቃው፡፡

ጥምል፡-

ጥም ቁራኬም ማነው አይታረስ፣

በራ ሰላም መግሆታ ከዚያ አስከተሆ኏ ይረዳ፡፡

ሁብረ-ቋል = በራ ሰላም

ክም = ፖም ቁራኬም ያልታረስው ለምን ይሆን? ከዚያ አንስቶ እኩል
አስከዳርስ ይረዳ የተጠመዥ (የሚያርርብ)በረዥም አለያሁም፡፡

ወራቀ = ከዚያ አንስቶ እኩል አስከዳርስ ይረዳ በየቦታው በራ ሰላም
ተራጥሃዊ መግሆታ (ሁብረ አልቋል)፡፡

1. አንተረዱው በዚ ከንተሙ በት::
በለሰቦ እያደገኝት ይህን ሁሉ ሌት::
2. አይግ ሆኖ ህዋዊ ትናንትና ፍጥቶ::
መድጋኒቱን ምሳ ተበላሽ ነበረች::
3. በስንሰለት ታስቦ ዓመት ካራት ወር::
ማንን ወሰ አግኗቶ ተፈጻ ተንዳር::
4. የሻው:: የትሸም:: የወሰ:: የትግራ ተበትና ከበቱ
ዝወ አባታው ለበሰቦ በአበበ::
5. አባትና እናቱ አሳንድ አልወለም::
እባ ተጠቀ ካሁ ያው አንዳ ያው አንዳ::

የጥምበኬና ማጠቃለያ

በዚህ ባሮሪቱ አርብዕት በጠር ማቅረብ ለገኘ በጽኑት መዋወት በቻ ላይምና በልደ ሌሎ ይመቀ መሰነድ በመሰማቸት ለሁንኑ ለወገና ምግባርቁምና ይሚያነሩ ተግባር መፈጸምና እንዲማይጠቃልል ተረድተናል፡፡ ከዚህ አንቀጽ በተሰዋወ መሰነድ ለፈጸምዎች ለሁንኑ ለወገናዎች መሰነም ተግባር የከናወነ ታገናዎን በሚንስት የፈጸመትን አነስ ሆኖ አንቀጽረናል፡፡ ለዘመወ ቴወልድ ያላቸውን አርክዕነትም ተመሳሳኑል፡፡

ከዚህ በተጨማሪም አድምጠናና አንበበን የተፈጸነውን ቁጥር በፈጸምና አባባል እንዲገኙ መግለጫ ችልኩ፡፡ ይጠቃቂ ቤት ስራ ስራ ተመቀመን የተሰዋወ የመረጃ መንጫፍና በማግበባ የገኘነቶች መፈጸምና መሰነድ ተመሳሳኑ ተስፋናል፡፡ ከዚህም ለገኘ በተሰጠው ሰወጪ ሌሎ ይቆጠኗ ገንዘብ አድርገናል፡፡

በዚህ በኋላ የመረጃ መንጥል አንቀጽ ስርዓትና መጠቀኑ መቆጣጠኑ መዘርዝር ችልኩ፡፡ በተጨማሪም ገዢ ተፈጸምናና የመደተኑውን የአንድ ስው የሀምወት ተፈጸም መፈጸም አስቀበበን ያፈናል፡፡ የተሰጠናና የፈጸተነገሮች ከስማርኛ ቀንቷ ወደ አገርኛ ቀንቷና ወደ አንቀጽ መተርጓሜ ችልኩ፡፡

ስለዕስ ከፍለው መሆኑ ባንሻጠት ከፍለም በተሰዋወ የፈጸተነገሮች ወሰጥ ይስ ቅዱትና በየቅል ከፍለዎችና በየመቻቻዎች ዘርዝሩን ማሳየት ችልኩ፡፡ በተሰጠና የፈጸተነገሮች ወሰጥ ይሚገኘ ማስፈጸም እንቀጽናና መመሪያነም መቻቻዎችና ከፈረግ፣ ተፈረግ፣ አስፈራገን ማስፈጸም እንቀጽ ሲሆን ለደተናል፡፡

የቀጥታ መሰረቶችና ዓይነትና ተግባር በተመሰከተናበት ከፍል ዓግባም፤ ቅዱም መሰረቶችና የእርባታና የምስክታ በሚል በሆነት ከፍለን፤ የእርባታ መሰረቶች እንዲ ቅጥር፤ መድብ፤ የታ፤ ወዘተ፤ ለማመሰከተና እንዲማይገባገባና ይሚቀመስበትና ቅል፤ የቅል ከፍለን እንዲማይፈለውበ፤ ቅዱትና እያደበት ተመሳሳኑል፡፡ በአንቀጽ የምስክታ መሰረቶች ይሚቀመስበትና ቅል፤ የቅል ከፍል እንዲማይፈለውበ፤ ቅዱትና እየመሰረተና ተመሳሳኑል፡፡ የተመቀመንበቻዎችና የእርባታና የምስክታ ቅዱም መሰረቶች ተግባርናናም መግለጫ ችልኩ፡፡ መጨረሻም የተሰዋወ ቅዱሙና ሃብረቃዎት በመለያና በስምና በወርቅ መኖሩት ችልኩ፡፡

የከለሳ ጥቃቂዣ

**፩. ዓማካተስናን ስም መስፈቻ ማዕዳታ ተመቀሚሱ በምሳሌው መሠራት
ሸስት ሪፖርት ስምምነት አረጋግጣ::**

1. [-እት] እመ-ቁት _____
2. [-እቶ] ልማመኅ _____
3. [-እ] ገበሩ _____
4. [-እ] ጥርስ _____
5. [-እ.ም] መጥረበ.ም _____
6. [-እ.ታ] መቀመጥ _____
7. [ሙ-] መጥሩት _____

**፪. ለማት [ስተ-እ-እት] እና ሽልማት [ሽልማ-እት] በሚስት ቅዱት መሰጥ
በመጨረሻ ይገባችው [-እት] በሚስቱም እገባበዋ እንደ እያነት ማዕዳድ
ናት ማስተካከለሁ? ስምም?**

**፫. በሚከተስና ቅዱት መሰጥ ዓማካተሱን ቁጥር ማዕዳታ ተንተናቸው
ከተማቸው በኋላ፣ የእርባታ ቁጥር የመስራታ ቁጥር የመስራ
በማለት ለይ::**

1. ምምግልኑ
2. እት-ምረጋ
3. ይዘለለ
4. ይፍለው
5. እት-ጥረበ
6. ስንቀድ

**፩. የዋጊ መቆስፍት የከደረጃው ስርዓት ቁጥሃ ተከተለን በግብር በማስፈጸሚ
በጽሐና ገዢ::**

፪. የሚከተሉትን ውሃድነትዎች መደምታወቂት ቅንቃ ተርጉምች::

1. በተሰላለፈበት መሆኑ ስክታማ የሆነ ስው በትርጉም ይሰጣል::
2. አዘዣ-ትራ ስለለጠናሁ ካይሆ ሲተና ጥሩ ወጪት አልጠብቃም::
3. ዓይነቶ ያልገባው ትምህርት ለያጠቃሙው ነበሱ ተማሪዎችን
ፈልት ይጠይቧል::

**፫. የእርባታና የምስራታ ቁጥሃ ማሰራከት አንድነትና ሰራተኞችን ነው?
በግብር በማስፈጸሚ አሳይሩ::**

፬. የሚከተሉትን ቅንቃ ቤት-ቃል ኮሰዎችን በቋሚ በስምና በወርቅ ፏቃቃው::

1. አንተ ልጅ አጥብቀሁ ለንመሆን የዘዣ-
በቅሳ አያዥቁምና እንዲሁት ያለ ስው::
2. የንበረና ይጋራን የለም አገር ት-ቶ፡
ወተት ወተት ይለል እከተማ ገበቶ::
3. አዲስ አበባ ሌይ በ-ና በመረዳት፡
ከይማ ስው ካለ ይመጣል በግድ::

ደንብዎች ማመሳከራዊ ቅጽ

እ. ቁጥር 10ዏም ምዕራፍ የቀረበውን ክምህርና ማንኛውም የሚታመሳቸውን ስንጠረዥ ቅርንጫ፡፡ በዚህ መሠረት፡ በአማካይና የሚመሳከራዊ ነገሮች ተጨማሪ ስለመፈጸም አርግጾና ክሆናቸው የ(၅)፣ አርግጾና ነልማናቸው የ(?)፣ መስተኛ ስልተረዳቸው ደንብ የ(X) ምስክት በማድረግ ስንጠረዥና አሟሰ፡፡

ተ.ቁ.	የሚመሳከራዊ ነገሮች	(V)	(?)	(၅)
1	የቀረበውን ሂሳብ አገባበት ተረዳቸው፡፡			
2	በመስከላም ሌሎች ሂሳብ የተባለ ሪፖርት በመንግሥት ገልፉለሁ፡፡			
3	በአገራቸው ማስረጃ የሚገኘ የቃል ከፍለቸን ዘርዝሩ መታወችን ገልፉለሁ፡፡			
4	በአዲቶና ማስረጃ ምስክት መሰራከል የሰውን ደረሰት ገልፉለሁ፡፡			
5	ነትማሪው መሰራቅ መሰራከል የቃልና ቁጥጥር ኩር መሞራት ፍቃለሁ፡፡			
6	የቆ-ጠና ንግግር ስራ የነው ተካትና አድርጋቸው፡፡ ሁሳቦች በረሰ አባባል በማስተካከለም ሆነ በማስቀቅና መግለጫ ፍቃለሁ፡፡			
7	በጥስቀ ንግግ ስራ ተጠቀሱ የነበረውን የከይወት ታሪክ መግለጫ ፍቃለሁ፡፡			
8	የመረጃ እንዲኖር ስራ ተጠቀሱ የነበረውን የመረጃ እንዲኖር ስራ ተጠቀሱ የነበረውን መግለጫ መግለጫ ፍቃለሁ፡፡			
9	የመረጃ እንዲኖር ስራ ተጠቀሱ የነበረውን መግለጫ መግለጫ ፍቃለሁ፡፡			
10	ግለ-ታሪክ መቆሙ የከይወት ታሪክ መግለጫ ፍቃለሁ፡፡			
11	በጥስቀ ንግግ ደረጃ የቀረበዎችን ሂሳብ ከአማርኛ መድማው-ቀው ቁንቃ መተርጋማ ፍቃለሁ፡፡			
12	ቀኔሞችን በስምና በወርቅ የፈታት አካል ገልፉ አድርጋ መናገሩና በሻጻፍም ማቅረብ ፍቃለሁ፡፡			

፩. ከዚህ በኋላ በስነጠረዥ የ(?) እና የ(X) ምስክት የደረሰቃቻቸውን ነገሮች
በሚገባ አስተካተረዳቸው ደረሰ፡፡ የምዕራፍና ክምህርና ደንብዎች ነስከ፡፡

ምዕራፍ ለሞንት

ተወደተ

የጥናርፍ ውስጥዎች፡- ተማሪዎች፣ ይህን የጥናርፍ ከተማሪዎች
በታላ፡-

- ✓ ስለተውሬት የጊነትና አገልግሎት ተናገረለዋሁ፡
ትኩፏላቸሁ፡፡
- ✓ ስለቆዳዎት የአጠረተሰበ አድራሻ በይበና ተውሬታዊ ቁርቻች
ታስፈላቸሁ፡፡
- ✓ ክርክር ተካሂድቸሁ፡፡
- ✓ ምሳን አሳጥራቸሁ፡ በራሳቸሁ አባላ ተገልጻለዋሁ፡፡
- ✓ የእርባታና የምሳያ ቅጥያዎች ተመቀባቸሁ ቅለትን
ታረጋግጧሁ፡ ተመሰርታለዋሁ፡፡
- ✓ ከመገኘ በዘሮኑ፡ ከቅለ-መጠቃቅና ከከው-ድጥበብ
መረጃዎችን አሰጣጥና እንዲከፈልጋለን፡ ተመቀባቸሁ፡፡
- ✓ በምሳሌ ወጪ አነጋጋጌ ተገለጻለዋሁ፡፡
- ✓ እንደን ምሳን ከእንደ ቅጽዎች ወደ ሌላ ቅጽዎች
ታተረጋጻለዋሁ፡፡
- ✓ የአጠቃላይ በጥልቅ ገዢ በዚ ተከበላቸሁ፡፡

ሙስኩ የሚውያዣ ነጥቦች

1. ት-ወ-ሂ-ት ሰ-ባ-ል ጥ-ን ይ-ታ-ወ-ሳ-ቻ-ል?
2. ት-ወ-ሂ-ት የ-ለ-ለ-ው ማ-ሳ-በ-ሰ-ብ ይ-ና-ራ-ል በ-ለ-ቻ-ሁ ት-ገ-ም-ታ-ለ-ቻ-ሁ? ለ-ም-ን?
3. "የ-ለ-ለ-ማ-ኩ መ-ሰ-ፏ-ር-ት የ-ሚ-ሳ-በ-ሰ-ብ-ን ተ-ን-ታ-ዋ-ኩ በ-ሀ-ላ-ዋ ቁ-ር-ሰ-ቻ- ያ-ጠ-ኩ-ል" የ-ሚ-ሉ ወ-ገ-ኩ-ች አ-ለ-:: እ-ና-ን-ተ-ሰ ት-ም-ነ-በ-ታ-ለ-ቻ-ሁ? ለ-ም-ን?

ተወቃት

ት-ወ-ሂ-ትን ወ-ይ-ም የ-እ-ን-ግ-ለ-ዘ-ት አ-ቶ-ወ-ን ይ-ከ-ለ-መ-ን "እ-ን-ዳ-ሁ ካ-ው" በ-ለ- ባ-ጥ-ሩ መ-ቢ-የ-ን አ-ስ-ት-ር-ራ እ-ን-ድ-ሆ-ን ይ-ነ-ገ-ራ-ል:: አ-ስ-ት-ር-ራ-ነ-ቱ የ-ሚ-መ-ነ-ጨ-ው- ቅ-ሉ በ-ወ-ሰ-ጠ- ካ-የ-ሃ-ቃ-ው ነ-ር-ዘ-ር ጉ-ዳ-ቻ- በ-ዘ-ት-ኩ ስ-ፍ-ት ካ-ው:: ይ-ም ሆ-ኖ:: ት-ወ-ሂ-ት እ-ን-ደ ማ-ሳ-በ-ሰ-ብ በ-ረ-ፈ-ም በ-መ-ን ታ-ሪ-ካ- ያ-ከ-ማ-ታ-ቻ-ው-ንና የ-ሚ-ከ-ው-ና-ቻ-ው-ን ታ-ሪ-ቶ-ን:: ቁ-ል-ዶ-ቶ-ን:: ስ-ተ-ታ ታ-ፈ-ጥ-ር-ቶ-ን:: እ-ፈ-ታ-ሪ-ቶ-ን:: የ-ሰ-ለ-የ-ዋ-ቅ-ት:: እ-ን-ገ-ር-ገ-ር-ው-ት:: ይ-ሞ-ም-ቶ-ን:: የ-ር-ቃ-ቶ-ን:: እ-ር-ጋ-ማ-ጥ-ቶ-ን:: መ-ሀ-ለ-ው-ት:: የ-ከ-ገ-ረ-ሰ-ብ-ን ል-ብ-ለ-:: ይ-ኩ-:: ይ-ፈ-ማ-ን:: ተ-ብ-ብ-ን:: እ-ም-ነ-ት-ት-ን:: መ-ደ-ሃ-ኩ-ት-ን:: የ-መ-ዘ-ለ-ው-ት:: በ-ፈ-ጥ-ት:: በ-ይ-ው-ት:: ስ-ሞ-ቶ-ን:: የ-ቁ-ል ባ-ጥ-ሙ-ን:: የ-መ-ቁ-ብ-ር ዘ-ሐ-ይ-ቶ-ን:: የ-መ-ዳ-ዳ-ቻ- በ-ት ባ-ድ-ግ-ዳ ለ-ገ- ዘ-ሐ-ይ-ቶ-ን:: መ-ረ-ቁ- ደ-ን-ብ-ለ-በ-ቁ-ው-ት:: በ-በ-ሙ-ት-ት:: ስ-ን-ጠ-ረ-ገ-ጥ-ት:: ዘ-ለ-ቶ-ት-ት:: በ-ር- ቁ-ጠ-ረ-ው-ት:: የ-ም-ግ-ብ ዓ-ይ-ነ-ቶ-ት-ን:: ተ-ል-ደ-ቶ-ን:: ስ-ራ-ቶ-ት-ን:: የ-በ-ት-ኩ የ-እ-ጥ-ር ዓ-ይ-ነ-ቶ-ት-ን:: የ-ለ-ማ-ኩ መ-ማ-ጠ-ና-ው-ት:: ዓ-መ-ት በ-ዓ-ለ-ቶ-ን (ገ-ኩ:: እ-ረ-ዲ:: ተ-ም-ቀ-ት:: መ-ው-ለ-ድ...): ይ-ግ-ል-ቶ-ን:: የ-ፊ-ረ-ፍ-ት ቁ-ጥ-ት:: የ-ፊ-ል-ኩ የ-ፊ-ደ-ት በ-ዓ-ለ-ት-ን ሁ-ሉ የ-መ-ቁ-ል-ለ-ል::

በ-ተ-ጨ-ማ-ሪ-ም ት-ወ-ሂ-ት ካ-ዘ-ሁ በ-ለ-ይ በ-ተ-ዘ-ረ-ዘ-ሩ ሆ-ኩ-ታ-ው-ኩ-ኩ ማ-ሳ-በ-ዋ- እ-ር-ጋ-ማ-ጥ-ቻ- የ-ሚ-ከ-ው-ኩ ተ-ማ-ገ-ራ-ት-ን ይ-ጨ-ም-ራ-ል:: በ-መ-ሆ-ነ-ም ባ-ን-ድ- በ-ከ-ሳ ለ-ለ-የ ለ-የ ተ-ብ-ብ-ዋ-ቅ-ት የ-ገ-ራ-ል መ-ጠ-ረ-ም ሆ-ኖ ለ-የ-ገ-ለ-ግ-ል:: በ-ለ-ለ በ-ከ-ሳ ደ-ግ-ሞ ሲ-ሳ-ን የ-ቁ-ል የ-ም-ር-ም-ር-ኩ የ-ቆ-ወ-ቀ-ት በ-ር-ኩ ካ-ው:: ት-ወ-ቁ-ው- የ-እ-ክ-ለ-መ- ተ-ጠ-ኩ-ለ-ር በ-ን-እ-ጥ-ኩ " ይ-ከ-ለ-መ (ት-ወ-ሂ-ት) በ-አ-ነ-ስ-ተ-ኩ በ-ድ-ኩ-ቻ-

ያለ ከናዋ ተግባሮት ነው" ይለዋል:: ይህ አጭር በያኑ በመንም:: በዘ
ገንዘብአሰቦችን አምቀ የያዘ ነው:: ዝርዝር አድርት ለማየት እንዲታል
"ከናዋ ተግባሮት" የሚለውን አሳይ በዚሁት ከፍለው መመልከት ይችላል::

የመጀመሪያው ስምቶ በፊለት ተፊለት አይወቻቸው የሚያቆርጥ ተግባሮት
ስያክናውኑ የሚፈቻቸው (የሚናገሩቸው) ነገሮች ፍቻው:: ለምሳሌ:-
እናንተ አስረኛ ከፍልን ማለፈ ያልቻለ ይደኝቸሁ ለያዘን በቻገኘት
"አይሁ! 'ለለ ከረምት በት አይሰራም::' እሁን በርካታው ከጠናህ እንደኛ
ታልፋለሁ! ተስፋ አትቁሬም" በለቻሁ በተመከራከት ጽግግራቸሁ ጥበባዊ
ሆና ተግኝታለቸሁ:: ቅበባዊነቱ ከተጠቀማቸሁት የሚሰራው ጽግግር
የሚመነው ነው::

የከናዋ ተግባሮት ሁሉተኛው መገለጫ ስምቶ ከሚከውናቸው ነገሮች
የሚመነው ነው:: ስምቶ ከናዋ ተግባሮት ሲያክናውኑ በጋራና በተናጠል
የሚከውናት ነገር አለ:: ለምሳሌ:- ተረት ተረቹ ለናገር ያስመሰላል::
የአካል እንቅስቻለ ያደርጋል:: የገዢዣርያቱን ሁኔታና ድርጋት
የሚገልበው በከዋኑ ነው:: በዚህ ዓይነት ተረቹ ለተረዱ:: የሚሰራው
ስመሰሳል:: የቻል ጉጥሙ ለገመም:: ተከራው ለይከናና ሰላለው ለቁርራ::
ዘዴ በለው ለይሆን ከከዋኑ ወር ተዋህዳ ጥበባዊ ተግባሮትን እውን
በማድረግ ነው::

ሁሉተኛው የከናዋ ተግባሮት መገለጫ ስምቶ የሚያጀትው
(የሚፈቻቸው) ነገሮች ፍቻው:: እናድ ማህበረሰቦ የወራቸው ቁስቀልቻ
ስለዋወው የሚያስተላልቻት ከናዋ መልዕክት አለ:: ለምሳሌ:: በሀገራቸን
አዝቦች ለመጠጣ የሚያገለግለ ከቅልና ከቅንድ የተዋሩ ቤትና
ዋንጻዎች:: የወተት ዕቃዎች:: የምግባ መመገቢያ ዕቃዎች:: የሰራው
ውጭዎች:: የሥራ መማረያዎች:: የወር መማረያዎች:: ስውልቻች::
ትኩስ ድንጋጌች:: ወዘተ ጥበባዊ ከመሆናቸው በለፈ ለለዋወቸውና
ስለማገለገለዋቸው ማህበረሰቦ የሚያስተላልቻት መልዕክት አለቸው:: "ያ
ትወልድ እናወሰት ጥበበና ነገር?" እስከማለት ያደርሳለ:: ያስያምሳለ::
በዚህ ነው እንግዲህ ትወልደት ከናዋ ተግባሮት ነው የሚባለው::

ትውራት ወይም ይከለኝ አራት ዘርፍታን አጠቃላ የያዘ ነው:: እነዚህ ሰነዶች ሰነዱ፣ ፎጋለባዊ ቴወን ጥበት፣ ፎጋለባዊ ልማድና ቁሳዊ ባሳል ፍቃዬ::

ስነዱ:- የልቦ ለቦ ቁርጥታ ቅል መጠሪያ ሰሚን በውሰድዎች ተረቶታን፣ ሲተቻ ተፈጥሮችን፣ አራታወሻታን፣ የልደዋዊ ጽግግርችን፣ እንቅስሉሽችን፣ እንሰላንታይወችን፣ ቅል ባጥሙችና የመሳሰሉትን በቃል አማካይነት የሚገለግኩን ጥበቻና እነዚህ የሚያጠናውን መሆኑ የሚያጠቃልለ ነው::

ክጋለባዊ ቴወን ጥበት:: በዚህ ቅል መጠሪያ የሚከተሉት ድግሞ ፎጋለባዊ መሆኑ፣ ፎጋለባዊ ይንሰና ፎጋለባዊ ይራማ ሰሚነት፣ ስመ-እነዚህን ለማያጠናው የመሆኑ መሰከተ መጠሪያት ቁጥር ያገለግለል:: ፎጋለባዊ ቴወን ጥበት የክጋለባብ ልቦስ ተለቦስ፣ በክጋለባብ መሆኑ መማርያም ቅዱስ፣ አሰራራው መሆኑ መሆኑ የተደረገ በቂለ የሚከውነውን ሁሉ ይመለከታል:: መሆኑ ይንሰናና ይራማና ለመረዳት እንዲያመቻችሁ ነጥተለን አቀራብናቸው እንዲ፣ በቂ በጀትውን የቆሙ አይደለም፣ በከዋኔ ገዢ እንዳታው ባንዳታው ወሰኑ ይኖራል:: ለቦ ለቦ የአይማኖት ሥርዓቶችን (ለምሳሌ፣ የመሳቀል፣ የጥምቀት፣ በዓላት የቀይነ ሥርዓቶችን) የወርጻና የልቀስ ሥነሰርዓቶችን “እድከብረን”፣ የልደትና የግርዝር ሥነሰርዓቶችና የመሳሰሉትን ቅረብ በለን በንመለከት መሆኑ፣ ይንሰናና ይራማ ወንድ የህል የተሰኘኙ እንዲሆነ እንደሆነ::

ማጋለባዊ ልማድ:: በዚህ የትውራት ዘርፍ አራት አበቃት ሪፖርት ተያያዥ ይከተታል:: የመጀመሪያው የራስተኛልና ከበረበናል ከቦራ ነው:: የራስተኛል እብይ ጉዳይ ለማች ባንድነት ሆኖው እንዲሁርቀ ማድረግ ነው:: በዚህ ሂደት የቦራቸው ተሳታፊዎች እንዲሆና የህንና የመንፈሰ መታደቢ፣ የአክምር እረፍት ያገኘለ:: ሁሉተኛው ድግሞ ባሳል መዘገጃቸውንና ማዕጣዎችን የሚመለከት ነው:: ባህላዊ ማዕጣዎች ለተጨማሪ አካላዊ ሥነሰቦናዊና ወናሳዊ ሲከተት በማስተናት በከል ከፍ ያለ አስተዋጽኑ እነታው:: ሁሉተኛው የክጋለባብ መድሃኒት ሰሚነት፣ ሰሚነት፣ በስሩ ተፈጥሮአዊ የባከል መድሃኒቶች ይገኘለ:: አራተኛው ሪፖርት ተያያዥ ይገኘለ::

አገልግሎም አይደምናት ነው:: ይህ በአይደምናቶች እኩባቢ በመስጠና::
በበተክርስቲያኖ በመሰረሰለ የአምልከ በታወች የሚከተሉትን
መስተዳደርቶች የሚመለከት ነው::

ቁጥር ማስታወሻ: በዓይነት የሚታየውን በእኔ የሚፈጸመውን ካዚሙናም
አንድብትና መስቀሌት በፊት አንድበት የሰው ሌጅ ፊጥር የተገለጠበቻውን
ቆኗቅበች:: እነዚህ ቁጥቅበች የተሰራበትን ዘዴ:: የልቦ ሌቦ ባሁዳው የሚበች
አመራር:: የልቦበት:: የበተኞና የአጥር አመራር:: ለወች ለሆ
የሚያከናወነበቻውን ባሁዳው መማርያምችና ለለመተኞዱ መሰል ነገዴችን
የጠቃላላል::

እነዚህ በለይ ስለ አራቱ የትውሬት (ይህለው) አርቃቄ እኩቄ በቁለል
ይለና መነሻ ተሳሳቢ የሚፈልጉት ገዢ ቁርቃል:: አሳቱ ጉባኤቸውን እነዚህ
ገዢ ገዢ አድርጋች:: ከገለግዥ የገኝቸው-ትን ተሳሳቢ በመመርመጥ::
ትውሬት ለማግለጫበት ማህበረሰብ ምን ፍይይ ይኖረዋል በለቻሁ
ትግምታለቻሁ?
መልካቸውን በማስታወሻው በማስፈርር ጉባኤቸውን ቅጥል::

አያንዳንዶች የትውሬት (ይህለው) ዓይነት ለፈጻሚውና ለማግለጫበት
ማህበረሰብ ምን ፍይይ አለው? በለን ስንጠረቅ የሚከተሉትን ተሳሳቢ
ለፍንጻ እንቂለለን:: አብዛኛውን ገዢ ማህበረሰብ የሚያከናወነቻው
ተማሪራት ከሥነወቂል ወር የተያያዘ ዓይነት:: ተረቶች ለተረጋሩ::
ምሳሌውች ለመሰላለ:: እንከለለን-ይያዥ ለመየቁ:: የቁል ባጥሞች
ለፈረድና ... የየራሳቸው ተማሪራት አድቻው:: የሰነወቂል ተማሪራት በዘ
በሆነዎም ከነዚህ በታች ሁሉንም በማንኛት እንመለከተለን::

የመተካለ (የሚጠናከር) ተማሪ:: ማህበረሰብ “በቁም ዓይነት” በለ
የመነባቸው እኩቶች ተጠበቀው እንዲኖሩ በሥነወቂል አማካይነት
ይተከለቸዋል:: በአባላቱ በንድ ተቀብረነት እንዲኖራቸው ለማድረግ ሌቦ
ለየ ለነፃቻዊ ቁርጋቸን ይጠቀማል:: ለምሳሌ:: እንደቅንንት:: ድግነት::
ቁርነት:: ይግኙነት:: ተቋርነት ... የመሰረሰለትን መሰከም ባከረም

አባቱ እናዳጋብቻችው የሚያደርገው በተረቶች፣ በግልጽ ጥቅምር፣ በእራታዎችና በመሰረለት ሥነ ቅሎች አማካይነት ነው::

የማስተማሪ ቅዱር፡- በመናዋ ተግምሮች ከተሰሩናበት በመን አንስቶ አጠረጋጥለው ልቃቃንና አጠረጋጥና ሲለ ለይ ለይ ማህበራዊ ጉዳዮች ሰላክናናርና አስራር ሥርዓቶች፣ ሲለ አጠረጋጥና አስቀበለ ሥርዓቶች የሚያስተምረው በሥነቁለ አማካይት ነው ለማሳሌ፡- "እር በያጠር አንበሳ ያስር" በማለት የህጻረትን አስፈላጊነትና ጥቅም ያስተምረል፡፡ በዚህ ዓይነት በተለያዩ ማህበራዊ ጉዳዮች ላይ የተነገሩትን ታሳሌዎች፣ ተረቶች፣ ቅል ባጥሞች ይዘት በንመረምር ተልቅ ማህበራዊ ፍይይ የለታው ሆነው እናገኘችዋል::

(መጀት ተተስ ፈቃድ ከዘዴ (1991) የከተማ መመሪያ በት-አማካ (1982) ይከተማ እና ከንተከከለት::)

መልመልምቶ

ከፍል አንድ፡- አንበሳ መረዳት

፩. የሚከተሉትን ቅዱም በምንባቡ መሠረት በቃል መልከ፡-

1. የክዢኬ ምንነትን አንድ ተወራቷዋ ቁርስ በመውሰድና በመከውን ለከፍል ጉዳቶችሁ አሳይ::
2. «ጥንት ስምም የሠራተኞች ማስላቀ ቅልቀሰኛ ከናዋ ተግባራት፡ ይጠለጧባቸል» ሲባል፤ ምን ማለት ነው? የአገራችን ሂጠበች ከስራቻው ጥንቃቄ ባከለዋ ቅልቀሰኛ ወሰኖ የምታውቀትን አንድ ቅል በምሳሌነት በመውሰድ አስፈሩ::
3. የአገራሰባዊ ተወራት ተብዙት ላር ከሚከተቱ የአገራችን መዘዴቻዎች አንድን በመምረጥና በማዘጋጀ የአገራሰባዊ ተወራት ተብዙትን ምንነት አስረዳ::
4. በተራ ቅጥር 3 የሚመሇሁትን መዘዴቻ በምሳሌነት ወሰዶችሁ ሂጠበች መዘዴቻ፤ ሂጠበች የአገራሰባዊ ዓንድና ሂጠበች ያሸማ ተነጠተለው የሚታየ እናዳልሆነ አስረዳ::

5. በአካባቢያዎች የምታውቀትን አንድ ፊንፊስቶች መድሃኒት መቅረቻ
እንዲት በአመጣቸው እንደሚመለድ በገዢነት አሉልጋ::

፩. ክዘሁ በታች በቀረቡ ዘረሩት ንግድ መሰጥ እየተከተለበቸው በቀረቡት
ፈለጻቸው እንባዛዣ ተቻቻውን በታች አስፈላጊ::

የሚለ:- የአማካች ቅዱ እንደሆነ ሁሉ ተሰብሰቦ ማሽጭነትን ተያይዞታል::
እውደደ ሂይ፤ የፈጸጋውን እስከያገኘ ተመሳሳይና ተቀራጓ
"ልነጋፍልሁ" እያለ የሚኖር::

1. Յ&ምን የወቀ ዝደኛ ለከተማ አልወደም::
2. ከልቻነቱ እንዲታ አኔጊ ይይዛዋል::
3. በቴ ሌላው የት ወልኩ የሚለች ካመድ አባሁ::
4. ይህንን የሚር ልረሰ ዝደኛሁን ወደ በቴ አታቸውባች::
5. የልጠስ ስፋት መከናየን ፁር ጉንዘብን አልከት::
6. እቃቃሚነት ስሌተመራሁ የነገ ጥሩን ቅዱው ሰርዝራሁ::
7. አባታ ለልማትው የሙጣውን በል በይወቅትም መቀነታን ትኩች
በማለት ዓይነት::

ክፍል ሙስት:- መናገር

፪. ክዘሁ በታች የበደን ክርክር ለማድረግ የሚያስችልቸው የክርክር ርዕስ
ቀርቦዋል::

1. መምህራርና ስለመስራት፣ ስሌተከራከራ በድጋፍና ስለዳምቶች አመራረጥ
የሚሰጥቸውን ማብራሪያ በመከተል ተከራከራ በድጋፍና መሰርቱ፤
ዳምቶችን ሲያመ::
2. በተከታዩ ክፍል ቤት በየበደናቸው ሆኖችሁ በርሃኗቸው ሂይ ተዘጋጀቸው
በመግጣት ተከራከሩ::

የክርክር ሪፖርት

- ሀ. ከዕውቀትና ከገዢነበት እናግ አስፈላጊው ጉባኤዎች ነው::
- ለ. የሻጭና መሰራተኞች የሻጭና ባልነበረ ሆነ በቁል ለተተለፈ የኖሩ
የማህበረሰቦች የሥነ ቅል ስብጥቶች ያጠኑል::
- ሐ. የመርግ ለነስርዓትና ተበደሪያ ተለቅቶም በመደገሰ ማድመቀ
ተገበር ነው::
- መ. የአገልግሎት ወጣት ቴወልድ ከቀድመት አበቃቸ በዕውቀት
ይበልጣል::

የክርክር መመሪያ

ከክር በንድ ርዕስ ጉዳይ ላይ ተቋራኒ እያታ ባለቸው ሆነት
ለወቻ ወይም በድጋፍ መከከል ተናገድ ለማሳወን የሚከተሉ
መግት ነው:: መግቱ የተማረቷቸን ስሳቢ መዝነው ፍርድ
የሚሰጠ ዓይነት ይኖሩታል:: ተከራክር ወገኖችም በቁ ከግዢት
ማድረግና የክርክር አዋጅዎን ሰልተኛ ማውቃ ይጠቀማቸዋል::

1. የክርክር ከግዢት:-

- 1.1. ርዕስ በሚመለከት ከተለያየ የመረጃ የሚጠቃቸ ስሳቢ
መሰረተበት::
- 1.2. ከሰበሰባቸት ስሳቢ ወሰጥ ለክርክር መቋሚ ዓይነ
የሞት-አይነትዎችን መምረጥ::
- 1.3. የሚቀርቡትን ቅደም ተከተል መወሰን::
- 1.4. ገዢው ደርሰ የመከራከሪያ ስሳቢዎችን ከማቅረብቸው በፊት
ልምምነት ማድረግ::
- 1.5. በክርክር ላይ አለበባቸውን አስተካከለቸውን ሰነድርዓት
መብቻዎች መግኘት ይሰራል::

2. የከርክር ክፍል መብት:

- 2.1. ይግባኝሁ ወይም ተቁወጥኝሁ የምክር-ከራይ-ከፍለትን ሪፖርት ለአድማሚካችሁ ማስተዋወቂ፣ (ከርክሩ በበድን ካሸነ ሪፖርት ለአድማሚካችሁ በበድን መረጃዎች የሚከናወን ይሆናል)
- 2.2. በተዘጋጀነት መሠረት በሌሎ መ-ለነትና በረጋ መንፈሰ የመከራይ-ከራይ ስልጣንና በቅርቡ ተከተል በቁል ማቅረብ፣
- 2.3. ስልጣንና በተገበ የአካል እንቅስቃለዎች ማገቢ፣
- 2.4. ተቁወጥኝሁ የሚያሳይቷውን ነጥቦች በትክክል መመዘገበና የተቁወጥው ሁማዊ ማዘጋጀት፣
- 2.5. ለከርክሩ በሚሰጣቸሁ ገዢ በሚገበ መጠቀም፣
- 2.6. ከርስኩርሻ ለለመውጥት መጠንቀቂ፣
- 2.7. ስልጣንና የሚቀረብ ማጠናቀቂ ያስፈልጋል::

ከፍል ማስታወሻ - መጽሑፍ

- ፩. በበድን ሆኖችሁ በአካባቢዎችሁ ስለሚከናወ ፈዕሳሽ ወይም ክብረ በኋላ እኩበር እዋቅ ለወጪን ቅል-መጠይቂ እናርጋችሁ ያገኘቸው-ትን መረጃ እጠናቃራቸሁ እቅርቦ::
- ፪. በስነዱ የመግለጫ፣ የመግታትና የማምላጥ ተግባር ላይ ከመገኘቱ በዘሮና፣ ከአውራ ጥበበና ከትወራት መዳከናት በየግለቻ መረጃዎችን ለሰነድዎች በጽሕፈዎች በጽሕፈዎች በጽሕፈዎች በጽሕፈዎች እቅርቦ::
- ፫. የትወራት ምንነትና፣ ዓይነትናና ማህበራዊ ፊይይን የሚያሳይ- ላይ ላይ የትወራት ከመዳከናት፣ ከመዳከናትና ከጋዢው በማረለለግ በጥልቅ ገዢ ስልት ከነበረቸሁ በረጋ፣ ያገኘቸው-ትን ስልጣን በጽሕፈዎች እቅርቦ::

፩. ከዚህ በታች የቀረበትን ዓይነቶች መደምጽነት ወንቃ ተርጉምች በያስከና አቅርቡ::

ሀ. ቴውራት ጥበባዊ ታግባրት ነው::

ለ. የትውራት አንዳ ማህረ ጥንቃዊ ባህላዊነቱ ነው::

ሐ. ቴውራት በዚ ፍቃምች አለ-ለ::

መ. ሁድማዊ ልብድብ ለመከራል ዕድል አገኝታችሁ
ይሆናል::

ወ. ማህረ በማያችል አካሄንን እየተለውበት ነው::

ክፍል ስራት:- ስነሰነን

፪. ከዚህ በታች የቀረበትን ቅጥም ምልክቶች በተሰጠ ቅዱት መድረሻ ስያ
ቦመቂጠል ካረብችሁ (ከመሰረታችሁ) በእኔ የቀጥም ምልክቶችን ተግባር ገዢ
(አንድ ቅዱ ክስና ስያ ቅጥምዎን ለቀበል ይችላል)::

መሳሪ:

ሰላም - ሰላም-ነት = ሰላምነት (ፈቻዊ ሰምን መመዘኛት)

ሰላም-ታ = ሰላምታ (ውልድ ሰም መመዘኛት)

ሰላም-ኬ = ሰላም (ዘርፍነትን መማድከት)

ቁጥርዎች:

-ኩት	-ታ	-ኩና
-ነት	-ኬ	-ኩማ
-ኩት	-ኩም	-ኩም

ቁጥር:

አሽሁ	ገብር	ቀም
መለከ	ይሁን	ቀንድ
አከበት	አት	ነጋዶ
ከበር	በለሁ	በልጥ

፩. በተሸጋ ቁጥር 1 ላይ ከተዘረዘሩት ቁጥያዊ ለእርግታ እና ለምስራታ
ያገለገለ ቁጥያዊ የትሃዋ ፎቶዎ?

፪. ቁጥያዊ በእርግታው ሆነ በምሳሌ ገዢ በቅርቡ አንድ በሙሉናቸው
ልሆነ የላቸውም ማለት አንቻለለን? ለምን?

ከፍል አምስት፡- ሲነጋሩና

፫. ከዚህ በታች በቀረበው ምሳሌ መሠረት ለቀረበዎች አምስት ሰዕስ በቀኑበ
የሚሰማው ሁኔታና በገዢ ማስረዳዊ ገንግዴችን ለማስተካከል::

የመስጠት ስርዓት፡- ቅዱስ

ማስረዳዊ ገንግዴች፡-

- የቃከለች አኖብና ለቀመጥ፤
- ለጠጠ የቃጠቀት ለጠጠ ይረዳች፤
- የቃጠ ቅዱስ ቅዱስ ይከተላል፤
- የነጥሎ ቅዱስ ቤት ባድባድው ለንበረታ፤
- የተጠደረገ ቅዱስ ይንቀቀል::

ሀ. ዕውቀት

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ለ. ከፋት የመጀነት

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

አ. ስብረት

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ጠ. ቁጥር አንድቦት

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ው. ፍቅርና ወያዥነት

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

**፩. ከሳይ ለደመለች በሰበሰባቸው ምሳሌዎች ገገኖች በመቀመጥ በአምስትም
መለች ስንጻ ስንጻ ስንቀጽ ሰራ:**

ጀ. በ "ሽ" ሲሆ የተዘረዘሩትን የቁል ገጥሞች ተመሳሳይ ከሚሆኝው በ "ሽ" ሲሆ ከተዘረዘሩት ማሳያለ ጉባኤዎች ይህ አዘጋጅቶ፡፡ (ከንድ ጥያቄ ካስኗል በላይ መሰኑ ለኋይ ይችላል)

"ሽ"	"አ"
1. አዲስ ቤተ መሬ ይፈልጋል ማገር፡ ሁክ ከቆረጂ የም ማገር የም ማገር፡፡	ሀ. ለለወጥ ቅጽወጥ ያረጋግል፡፡
2. አዲስ ሁሉት ማንኛ አንዳት ልቻ ወደን፡ አዲ ትኩስስት እና ተጨማሪነት፡፡	ለ. የደረሰው መውቅ ያቻቻል፡፡
3. አዲስ በየሽ ነበር ያደ኏ ጉዳና አውጭና፡ አንዳሁ በስተኞላ ነገር ለታመሙ፡፡	ሐ. ይበቻል ያለት ከል፡ በደን አጠቃ፡፡
4. ይህንን ማማቴን ትግራን መለሁት፡ ልጠኩ መሬ ለብቻም ለያደለ እያያሁት፡፡	መ. አዋጥና ጉዳት፡ እያደርሱ ይጠራል፡፡
5. አንድ ነሽ ወይ እኔ የከፊነው በፊት፡ ሥራ በታች ነው ይለየል ወደፊት፡፡	ሮ. እና ባንቃን ይበ ናረዳቻን፡፡
	ሶ. ያልተካና ጉልግል የወጥል፡፡
	ሰ. ይኩረኝ መውጫ አያጣም፡፡
	ዘ. በተሰራ ያም የለውም፡፡

፩. በቀረበት የነው ንብረት መጠራዎች ስይ የሚመለፈት አምስት አምስት ፍለጠናን ከሰበሰበዎች በታደ በተሰጠት ማሳያለ መሠረት የረዳተነገድ በመሰረት ፍቃድ አጠቃቀማችን እና፡፡

ምሳሌ:-

1. በይን

በዚህ ስር = በህይወት፡ በአካል

የረዳተነገድ ነገር = በዚህ ስር እስከንገናኝ ይረዳ በስለም ያቆየን፡፡

2. ፈሰድ:

ራስ የሰለው= ይለኝታን የሚያውቁ፣ ይለኝታ በስ
ዓረፍተ ነገር= ሻል ካለለው ሰው ወዳደኝነት መመስረት
አይሰራልግም::

3. አቀፍ:

አዲን ይገበ = መብቃየን ይገበ
ዓረፍተ ነገር = ቅርጓል በት የተገኘሁት አዲን ይገበ ነበር::

4. አይደለም:

አይ መንገድ = ገዢ በረከት፣ ስጠቃ
ዓረፍተ ነገር = አይና አንድ መከተት አይ መንገድ ይዘው ቅረቡ::

5. አግር:

አግረሰለበት = ከተበለቢ፣ ከተው የሚያስፈልግ
ዓረፍተ ነገር = አግረሰለበት ሰው ወራ ለቀመጥ ይመስላቸል::

የጥምህርና ማጠቃለያ

በጥምህርና ስነዎች ስነዎች ተመዝግበ የሚገኘው ፍይይ በማንኛው
ተወይደተኞል:: ስነዎች ወይም ስራዎች አጥር ብቻ ስመሰጠ በያዥቻንም
በወሰን የሚያከተሉትዎን ነገሮች በመዘርዘር ማሳሪቱ እንዲሆነው ተመልክተኞል::
"ትወስት በእነዚህ ተደረግ ይስ ካናወ ተግባሩ ነው" የሚሰውን የጥርጋዎር በኋ-
አዋጅ ብቻ ወሰኖ ተወስት የሚገለግባቸውን መንገዶች ስሜ ክሚናገሩት::
ክብካቤውንና ክሚሰራት እንዲር ዝርዝር እድርጋን አይተኞል::

ስነዎች የሚከተሉት አገልግሎታዎች በተመዘገበትን ክፍልም ተወስት በኋ-
ሆነዎች:: አገልግሎቶ ተወስት ተብጥቶ:: አገልግሎቶ ለማድናና ቁጥሮ በቅልን
እድሣጠቀሰል:: እንዲሆም አነዱሁ የትወስት የሚከተሉትዎን
የትወስት ቁርቦች ተመልክተኞል:: ተወስት ፈጥር ለሚገለገልበት ማህጻረሰብ
በኋነታ ተግባር ወይም አገልግሎት እንዲሰው እንሰተን በተሰጠ ስነዎች ይሰጣል
የመነሳል (የማጠናከር) ተግባርና የማስተማር ተግባርና ዝርዝር እድርጋን
አይተኞል:: በኋነታዎን ቁጥር የትወስት ተግባሩን የሙሉ ማንኛውን በማገዛበት
(የሙሉ:: የሙሉታና የማምሳይነት ተግባር) በዘርዝር እስፈርተኞል::

ስነዎችና በፊት ባንድንበት ክፍልም:: ክርክር የሚደረግባቸውን ሰዕስ
በመምረጥና መመሪያን ተከተሉን አገልግሎት በማድረግ ክርክር እኩረናል::
በአካባቢያዎች ወቅት መብቻ ስለሚከሰድ ፈጸተሻዎች ወይም ክስረበባል እነዚህበ
ቁል-ሚጠዜቅ እዘዚቻትን አዋጅ ስሜና በመጠየቅ መረጃ ስጠበናል:: እጠናቅረብ
እቅርቦናል:: ወይም ሌሎ በምዕራፍ ሌሎ ክፍል ሆኖት ስለጥልቅ ጉባኤ ማንኛውን
አጠቃቀም በተወይደለው መሬት ስነዎች ተመዝግበ የሚገኘው ፍይይ
የሚያውስ ሌሎ ሌሎ የአጠቃቀም በጥልቅ ጉባኤ ሌሎ በማንጠበቅ አገልግሎት
እጠናቅረብ እቅርቦናል:: ከዘጋጀም ሌሎ ክስረበባል ወደ ህጻዊ ቁንቁምና እንዲሆም
ከክርር ቁንቁ ወደ እንግልዘና ቁንቁ የመተርጋም ለመመድ እኩረናል::

በዚህ በኋነት በተሰጠ ቁጥር ዓይ ሌሎ ሌሎ ቁጥር በመጨመር ቁጥር
ቁርዳታዎችና ባሳይነትዎችን እንዲሆነው ተመልክተኞል::

ምስክር ተግባር ስራተኞች:: በተጨማሪም በዚህ ሌሎ ርዕስ ገዢያች ላይ የተከራ
ምስክር የገዢያች ስብሰቦን አጠቃቀሚያዎን በጽሁፍ ተግባር መሰጥ በማስገባዎን
አሳይቷል::

በመጨረሻም ምስክር የገዢያች በከተማ ከሚመለቷው የቻል ግጥሞና ዘዴ
አዘመድና የሚያስተካክለን መልካክነት ከሚደሆኑም በላይ በላይ የከተማ
መጠሪያዎች (ፈጸ፣ ሙዳ፣ እኩ፣ እጀ፣ እገር) ላይ የሚመለቷቸ ፈሰጻና
በመሰብሰቦ አጠቃቀሚያዎን የረዳት ነገር በመሠረት አሳይቷል::

የከሰኔ ተያቄዎች

- ፩. "ትወቂት የዚህ ሌሎ ተብዛው ቁርቻቸ የገዢ መጠሪያ ነው"፣ "ትወቂት እራስና
የቻል የሚርማርና የወጪዎት ካርድ ነው" የሚስተኞ ስብሰቶ በምሳሌ
በሚመለቷው አሳይቷል::
- ፪. በሆነወሰን ማቅረብ እና የሚከተሉ ተወቂተቸ በመዘርዘር ሲሆን አዋጅንምታው
በመሰብሰቦ የተደረገ አጠር የለ ማጠረሻም ሲጠ::
- ፫. ቅጣዊ ስህጻና ቅድመ ሲደ፣ በምጀራና ሁሉት ከተማርሱ ገዢዎት ከስዬ
ቁርስ ዘዴ በማንኛውም ሁሉት የሚመለሰበበትና የሚያደበትና ነጥቢ (ነስ)
ዘርዝሩቸ አሳይቷል::
- ፬. ለማከተለት ፈሰጻና ይች ከሰጻቸ በፊት የረዳቱን ለፈጸም::

  1. የቀም እስር
  2. ቁርቻ ልሳቻ
  3. ተከናወጊ እስር
  4. የጋ ለብረ
  5. ዘርግ ገዢ
  6. የአስቀም ፊጣ

5. ከዚህ በታች የቀረበትን ፕሮጂ መሳሪያዊ ገንዘብ አማካል::

1. ከእርግዥ የተጠሪ ቁልቻል::
2. ከእባብ እንቅለል::
3. አገልግሎት ቁልቻል::
4. በሚያዝነው ክሙና የዘመር::
5. መንፈርር ካዋል ገበ::
6. ልብ ያሰበውን አኞች ይኖሩለዋል፤ ዓይን የየውጭ::
7. ልክን ማውቃ::
8. እንችው ለሳይድ፤ የተጠሪንስው ለሳይድ::

ድንብ ማመሳከር

- ፩. ቅጥስ በዚህ ማዕራፍ የቀረበውን ትምህርን ማን ያሁን እንደተረዳችሁ የሚታመሳከሩበት ስንጻዊነት ቁርቃል፡፡ በዚህ መሠረት፣ በአዋጅነት የሚመሳከሩ ነገሮ ተይዞ ስለመረዳታችሁ እርግጹጽ ካሆኝሁ የ (v)፣ እርግጹጽ ካልሆኝሁ የ(?)፣ መስሪ ስጠቅ ካልተረዳችሁ ይገም የ(x) ማስከት በማድረግ ስንጻዊነት አሟል፡፡

ተ.ቁ	የሚመሳከሩ ነጥቦች	(v)	(?)	(X)
1	ስለተመፈት የይነትና ማቅረብዎች ፍይይ ክስቶችና ክመክቶች ተካባዩ እስከበዕለ አቅርቡምሁ፡፡			
2	በተሰጠኝ ቀንና ግዢ ቁጥጥሮችን እያከለነት ቀንና በቅጽና በበትርሃይ ለመተ ማስከተላችውን አገልግሎሁ፡፡			
3	በመሳይምዎና በፈጸመው እንደገሮች ተጠቁሚያለሁ፡፡			
4	ስለተመፈት ምንነትና ማቅረብዎች ፍይይው ካልደ ለደ ምንጭች መረጃዎችን በግኝና እስከበዕለ አቅርቡምሁ፡፡			
5	መመራይዎችን ተከተሉ በተሰጠኝ ሰራሽ ግዢ ተከራከሩምሁ፡፡			
6	አጠርኩር የስ የረዱተኞችና እንቀጽና፣ ወደማውቀው እንደና ወንቃ (እንግልዘን) ተረጋጭሚያለሁ፡፡			
7	የጥልቅ ንብረት እንበበ አድራሻ ተጠቁሚ፣ ከነበበነት ዘዴና ለሰጥ ያገኙሁትን ተካባዩ እስከበዕለ አቅርቡምሁ፡፡			

- ፪. ከዚህ በጣም በስንጻዊ የ(?) እና የ(X) ማስከት ቁጥጥሮችውን ነጥቦች በሚገባ እስከተረዳችው ይረዳ፡፡ የሚዕራፍና ትምህርን ይጋግጣችሁ ካልከ፡፡

ምዕራፍ ዘመን

ስነት

የጥናርፍ ዓለማውች፡- ትማሪዎች፣ ይህን ምዕራፍ ከተማሪዎችሁ
በረሃ፡-

- ✓ ስነትና የተመለከቱ የመገኘች በዘመን ጥጋግራ-ሞችን
ተከታታለችሁ፡ ያዚመጣችሁ-ትና ሂሳብ ተናገራለችሁ፡
ትግራይለችሁ፡፡
- ✓ የፋይና ገዢና ታደርጓለችሁ፡፡
- ✓ የወጪ-ወጪ መመሪያን ተከተላችሁ በሚሰጠው ሰዕስ ለይ
ትወያይለችው፡፡
- ✓ ሂሳብን በማውካድር ተግራይለችሁ፡፡
- ✓ የቍል-መጠይቅ ቅጽ ታዘዋዋለችሁ፡፡
- ✓ ባዘጋጀችሁ-ትና የቍል መጠይቅ ቅጽ መረጃ ተሰበሰባችሁ፡፡
- ✓ የአይወት ታረክና የግለ-ታረክ አያዝና አንድነት-ንና ለያነትና
ታስፈልጋችሁ፡፡
- ✓ መመሪያን ተከተላችሁ የሚቀርብለችሁን ዓላማ በስራ
ታሳተረለችሁ፡፡
- ✓ ለማቀርብ-ለችሁ የሚሰጠው ገዢና ታደርጓለችን ተመሳሳይና ተቋራኒ
የሚሆኑ የሚሰጠው ገዢና ታደርጓለችን ተመርጠለችሁ፡፡
- ✓ ለፈለጌዎች ስነጋዊት ተመሳሳይና ልለጌዎችን ለይታችሁ
ታመለከታለችሁ፡፡

የሙሉ ማዕቀም ተቋዋሚ

1. ስነድ የሚገኘው?
2. ስነድ መሆኑ የሚታሰው እንዲት ነው?
3. የስነድ ስምምነት የህይወት ተሞክር መመልከት የሚ ተቋሙ አለው?

ቻልቀ የሚፈጸም ስዕስ...

የአማርኛ ክፍል ቅዱስናያንተና ጥርጋራም አስፈላጊዎች የዚህ ስነድ በመድረሻ ባንቃት ማድረግ ይሞላዋል፡፡ ለውጥናው በመን የዚህ አንቀጽ ተገኘውን ባንቃት ማድረግ ነበረበት፤ ዘዴ ጉን የዚህ አንቀጽ አንቀጽ በማይዘም ሁኔታ አልመጣም...

ይህ ክስተት ዕለት በዚህት የሚያጠቃው ባለሙያነት፤ ለእኔም ለደገኘው ተብሎ ተጠባባቸ አልተመድቦም፡፡ እንጂ የሚኖሩ ካኝ እያጠበቀ እያለ፤ በአንቀጽ መጥፁት የሚከናወት ነው ልይቅርብ በቀር አስገራማቸ ነው የሚሆነው፡፡ ወይም ይግባኝ፤ «እድሜውንና ዘዴ የሚስት አንቀጽ በልታውቆ የሚከናወት ስለቀረ ካኝ ባለማቅረብና ይችርታ እንጠረቂለን!» ለባል? እያደረግም፡፡ እርምጃ ሆኖ፤ የአማርኛ ካኝ ክፍል ይይፈከተና ከዚህ ቀደም ስቱዳቸ ገበቶው ካኝ አንቀጽ እያወቀው፡፡ እና ቅንቃቄ ከዚህም ወፊህ የንገራድቃቄው፤ የቀነጣንዋቸው ይመር፡፡

በዚህ ቅንቃቄ ወሰጥ እያለ ነበር፤ ይንገት ይ - ማታ ማታ ስቱዳቸ እያገባ ስለአስራና እንዲመለከት የተፈቀደለትን ተማሪ ልጅ ይገኘት፡፡ ከናው ይግባኝ የግድ ለአየር መብቻት አለበት፡፡ ይይፈከተና ቅንቃቄታቸው እየበረታታል፡፡

«ይሂ ልጅ ይግባኝ? ወይም እኩለ ልማሽ?» ገዢ ተጋቢቶው ለንቀሳጠሙ፤ ለገዢ ይረስ፤ እሁን ይለቻውን አማራጭ መጠቀም ከልቻለ ቅንጂ ለመን ነው፡፡ ወይ ልጅ ተጋቢና ለፈሩ ለቻና፤ «ት-ሞክር!» አለ-ት፡፡ ይሂ ተቋቃ ማዘጋጀ ለመወን ክፍል ለተሬው ልጅ ለሰት ወሰጥ የሚከት ነበር፡፡ ልጅ ምንም የጥርጋዬ ፍት ልያሳይና ሙራርስ የፋርማት ስሜት ነው ልይቅ በድኅፈት፤ «እነበለሁ!» አለ፡፡ ይይፈከተና “ይሂ ልጅ ወይ እንደሆነ ልፈል ለጥር በንግድ፤ አለም እንዲከላቻና የሚስት በተሰራር፤ ወይ

ደንግም የሰነድና የወጪ በተ መቁለሰዋ ይገባ አስፈላጊ እና ከተቀባዩ መንተብተብ
በሸላ ጽዜበና በይቅርጥ፣ አልፎ ተርጓሜ መረቀት እያንዳከከዴ የሚ
እየቀረዳ ነው በይሰብል፣ የማን ያለሁ ለባል ነው? ” እያለ አውጭ
አውረዶ:: ንገ ገን፣ ከዚህ በለይ የሚሰበደ ጉዢ ለተጨማሪው አይችልም::

ተማሪዎች! አስተ ከዚህ ለይ ጽዜበና ገን አድርጋና::

1. እናንተ የአማርኛ ነኝ ከፍል ፍይይሳተኝ ብትምኑ፣ ከናውን ማን
አንዳይነበት ተመሳሳችሁ? ለምን?
2. ልቃ ከሰው ፍይይሳተኝ ለበመለከት በመነሳት ከናውን እንዳያቀርብ
በፈቻቃለት፣ ያለሁታት የሚያገበው ይመስላችሁ?

በጥንቃት ነፍሳቶው እንዲተመበዱ በግዳታው ከናውን ስጠትና
አበረዱውን ወደ ስተዳደሪ ገበ:: ያልቻ ገን ስተዳደሪ ወሰኑ መማባት
የለበት አንበብ በም እንደሆነ ስምኑን ካየው ንገ ተገኘበል:: ስለዚህም
ፍይይሳተኝ ያለለምዋል በለው እንደራሩ ገበቶችል:: ፍይይሳተኝ ፍት ለይ
ፍርማት እየነለ ሲታይ፣ ገበው እንዳቀጥል የሚጠቀሙው የሰነድና ቀይ
መብራት በለም አሉ:: ከናው መነበብ ይመለ::

«እንደሞን አመስቀልሁ? ከና እናሰማለን፤ ከናውን የሚቀርብለችሁ ታደሰ
መለካለሁ ነኝ...» ቅልጥ አድርጊ አነበው፤ ያለ ስህተት ተመጣው::

ታደሰ መለካለሁ በዚህ ፍይይሳተኝ ገና የየኔበርበቱ ተማሪ ሆኖ የጊዜውንት
መያን ተቀብቀቡ:: በዚያን ጉዢ ታዋወቂ ምክበው የነበረው አስምዕወ
ገበዱውልኝ በታደሰ ታደሰ ተደንቃቄ፤ “እናንተ ሆኖ ታደሰ መለካለሁ ማለት?”
በለው ይጠይቀዋል:: “እወ እኔ ነኝ” ሲል፤ «ግራም ከና እንበብ ሆኖ፤
እንግዲህ አሁሮ በውለድች አረፈች» ማለት ይሆ ነው አለው:: ይህ ጽማገኘ
በርቱ መነቀቃት እንደጠረሰለት ይኖገል::

ታደሰ መለካለሁ የተወለደው በአዲስ አበባ ከተማ፤ በይሸጥቷል ዓይነ
አዲስ አበባ ዘንድ ሆኖ፤ በአራት ዓመቱ የመጀመሪያ ይረዳ ተምህርና

በተጨረ መከንን ትምህርት በት መማር ይምሮ፣ እነዚው አጠቃላይ፡፡ የከፍተኛ ደረጃ ትምህርቱን፣ በንዑው ከመለው እትምናያ ከፍተኛ ወጪት ያመጣ ተማሪዎች ለየኩርርሰተ ትምህርት ወደማዘዣበት፡፡ በፊደማርያም ትምህርት በት ገበቶ ተከታታል፡፡ ቀዳማዊ ህይለሁለሰ የኩርርሰተ (ያሁት አዲስ አበባ የኩርርሰተ) ገበቶም፣ በየኩርርሰተው ከነጥበባት ወተያትር ወሰጥ ይሳተኝ ነበር፡፡

ማንኛውም ለው በሆነ፣ የሚህበራዊ ግንኝነቱና የሀይወት ተዋክርው ወጪት እንደመሆኑ፣ ስብሰናው የሚቀረቡት በበተሰቦና በማህበረሰቦኑው፡፡ ያም ሆኖ፣ እንደገለሰባ የሚገኘው አስተሳሰቦና እሱስት ባንድ በተለየ እንቅስቃሴ ለመግለጫ የሚያደርጉው ተረት፣ ከለሎች የተለየ የደርግዋል፡፡ ታደም ገና የኩርርሰተ፣ በመማር ሌጅ ሲሉ፣ በዘመን ገዢ ከአማራካን አገር ወደ እትምናያ የሚመጠትን የሰላም ጉዳች አማርኛ ቁንቃ የሚያስተምር እና በድን ወደ አማራካን እንዲሂዳድ ተፈልግ፡፡ ለዘመን ማልሙለ ለክፋል ከተመራመቻች እና ታደ ሆኖ፣ በሽያጭ የመተዳደሪያ እና አማራካን ተከለሁ፡፡

እነዚም እያለ፣ የጠናቸው መያዝ ዓንስሳቢ በጣም እየገባው፤ ወሰጥም እየጠለው ሂይ፡፡ በተማሪዎችው ንዑስንድና፣ ስዋድን፣ ቅዱስለስኩ፣ ከነዚ ለለውችው በርካታ የነበሩት ወጪዎች ልቦች ተለስቸው የጠናቸው መያዝው እንዲሁ ተግባራዊ እንደማያደርግት ለመስከት፤ መያዝው ወሰጥ መልቆ መግባት እንዲሰበት ወሰነ፡፡

ታደሰ፣ በተምህርቱ ከፍተኛ የጠናቸው ትምህርት የተከታተለ ሆሆን፣ የጠናቸው ስልጠናም በአፍሪካ፣ በመከከለዎች ምስራቅ፣ በአውሮፕላን በአማራካን ተዘዋዋሪ መሰኞል፡፡ ከነዚም ወደ ሁኔታ በመመለስ፣ በማስታወሻ ማኅበራዊ ተቀጥሮ መሥራት ይመራል፡፡ በመጀመራያ፣ ካና እንዲበት ነው (ከፍል)፤ በተጨማሪነት ከነዚም፣ በኋና ከፍል አዘጋጅነት ሙራ፡፡ ቅዱቶም፣ የአማርኛ ተርጉራው ከፍል ይለፈ ሆኖ፡፡ ከተርጉራው ከፍል ይለፈነት ይግባኝ፡፡ ወደ ወር ተርጉካሽን ከፍል ይለፈነት ተሽጋራ፡፡ ቅዱቶም፣ የተርጉራው ከፍል ወር ይለፈ ሆኖ፤ እንዲሁ እያለም፤ እስከ

መምራሪ የለው በለ የጤልፏነት እርከጥቷ ተዘዋዋሪ አገልግሎት:: በነዚህ ፍመታት አይለ መሰረት በለመያዥዎችን በማኅራት የለው አስተዋጽኑ እድርጓል:: ታደሰ በብጀራዊ ይረዳ ለመያዥ በበረከተው ይገኘ አስተዋጽኑ ፍርማ አቀፍ ተስላማዊ ለመሆኑ በቁቃቄ::

በማስታወሻ ማኅራዊው:: በፈጸም አርባ ለበዚ ጥርጋራውቷ መጀመር ጥንባር ቁልጥ ተጠቃሚ ነው. ታደሰ:: እና በጣም ከፍተኛ ቁጥር ያለው አድማዊ ከተረኞለት ጥርጋራውቷ መካከል የቅርቡ ከሰዓትና የአሁዳ በዋጥ ጥርጋራው:: የአሁዳ ቀንና እርዳታ ይሞከሩት የሚባለት ገልህ ስኖ የሚሰጥቶው ዓይነ:: የይን አን (የአድማዊ የቅጥታ የሰልክ ተሳትራ) ጥርጋራው እንዲሸምር ያደረገው እኩ ነው:: የቅርቡ ጽጋቻ «ታደሰ ሂደሪያ ሌይ ስይመራ ከወለ የሙዋል» አስከሚሉ ይረዳ:: በሀላም የፈጸም ጥርጋራውቷና ካና ለማዕቀት ወሰኑ ከፍተኛ ተሳትራ ነበረው:: “ፈጸም ሌይ መሥራት በእርግጥ ይለኝል” የሚለው ታደሰ:: መሥራቱ ስው እንዲረፈገው:: እንደተማረበት የምናል:: «ሁሉ ገዢ፣ ሁሉ ቀን ተማሪ ሆኖ» ሲለማልም:: በሙያዥ ወሰኑ በሰል እንዲሆኑ እድርጋቸል:: በመከተም ስነ ወጥት ምክበጥቷን መቆረዳ ተለዋል::

ታደሰ ስለስነት አስተያየቱን ስለጥ:: “ስው የሚመጀውን ነገር በጥንቃቄ ማወቅ ስለከተቱ ታለቅ አስተዋጽኑ ይኖረዋል:: ነገር ጥን:: መመጀት በቃ ከጊዜ ስለማያደርጉ የተመሃኑን ለማግኘት መንቀሳቀስ ጥድ ይለል:: የሚታችን እበታችን ይረዳ እንዲከተው አይመጣም:: ለመሆኑ የምትፈልጉበት በታ ለመደረሰ መታገል አለበህ:: እንቅፅታችን ሁሉ ባግባብ መዘላል አለበህ:: ስነት ለኔ ከዚህ ዓንሳሳቢ በጣም የሚርቁ አይደለም” ይለል::

በመጨረሻም ለእንድ በሙያዥ ፍቅር ገና ከወጥትነቱ ይምር ሌቦ ለነደድ ምክበጥ ለአዝብ ዓይንና ይር ከመሆኑ:: ልዝብን ከማግልን:: ከማሳውቁ:: ከማዘናናትና ተጠወቃን መረጃ ከመሰጠት የበለጠ ስነት የለምና-ታደሰ መለማ በዘጋጀ በተሳኔ ባቃቱን አስመሰኗል::

(ተከተ ይከተት ማተሚሬ 1998፣ 111-134 በማስተማሪ እንዲሆን ተሽተ የቅርቡ)

ሙሉሙታች

ከፍል እንደ:- እንሰበ መረጃ

፩. ከዚህ በታች ማቅረብ የሚከተሉ መሰረት በታሸው መልክ::

1. የዚህ ከፍል ዓይነትና የዚህ ጊዜውን ስታፊነት መለያውን ምርመራው የሚያሳይቷል የሚገኘውን የሚገኘውን ነው?
2. ዓይነትና የዚህ ተረኞች አንቀጽ ስሜ የሚገኘውን ነው?
3. በመጨረሻ ስሜ የዚህ ከፍል ሁሉም እንደም ቀን ነኝ እንሰበ ለማያወቅው የየነበርበት ተማሪ እንዲያገቡ መኖቃቸው ተገቢ ነበር? ለምን?
4. ተዋዋው ሂዕስ አሳይቷል ተዘረዘሩል «እንግዲህ አሁን በወለደቻ እረዳቻ» ሲል፣ የሚለት ሲል ነው?
5. «ማንኛውም ስው የሚሆ኏ዊ ተንተሬቱና የተጥካሱው ውጤት ነው» የሚለውን ተሳታፊ አገልግሎት::
6. እንደን ስው ካለፈው የተለያ እንዲሆን የሚያደርግው የሚደንጋጌ ነው?
7. የየዘትና መያዝ አጥብቃው መወዳድና መሥራት ለሰነት ያለውን ድርጅ ከዚህበት ማስረጃ በመጥቀስ አገልግሎት::
8. ሂዕስ ተደሰ መለያውን ስነዱን እንዲት ይመለከተዋል? እናንተስ?

፪. ከዚህ በታች ማቅረብ ቅዱትና ተፈጻሚነት መዘግበ ቅዱትን ተጠቁማች ቅጥተኑ ፍቃድቻውን ከሰጣችሁ በንገድ፣ የረዱተነገር ስፈጣች፡፡

1. መዳረሻ	3. ገዢት	5. የነፍስ መከና	7. እርቃን
2. መድቦላ	4. የዚህበት	6. ውል ተቀባይ	8. ተጨረታ

ከፍል ማስተካከለሁ

፫. በዚህ በታች ማቅረብ ቅዱትና ተፈጻሚነት መዘግበ ቅዱትን ተጠቁማች ቅጥተኑ ተመስክተናል፡፡ በዚህ መሰረት በጥንቃ በጥንቃ እየሆናቸው መመራችሁ ከመመዘር መሞራም በሚሰጥቷል ሰዎች ባይ የአምስት ደቂቃ የፋይነት ገዢነት እያደርግ፡፡

ፍንቶ፣

- የመጀመሪያው የጥንቃ አባል በተሰጠው ርዕስ ላይ ካሳስት ደቂቃ የማይበለጥ ጽግግር ያደርጋል::
- ሁሉተኛው የጥንቃ አባል ካንደኝው ጽግግር የማይደገኘውን በማጠናከር፣ የማይደገኘውን ደግሞ በስራ አመለካከት ምን መሆን እንዲለበት በትሔሱና አየገለግ ይኖገራል::

- ፩. በሌላ ሰራ የሚፈጸም ተከማርቻው ስለነት የበቀ ገዢሰቦችና ማህበረቻ በመገኘቱ ትክክለኛ (በፊዕሪ፣ በተለይነት፣ በርክብ፣ በመጽሐፍቸ) በተደረጋጭ ይቀርባል:: ከዚህ ቅድም የሰጣቸውን ወይም የንብረቶቸውን ይለነት ታሪክ በማስታወሻ ስለዚህ ታደሣቶችሁ ተናገድ::
- ፪. በመተናደበት የገዢር ቅበሌ የስ ጥሩል እርከሳደርቸን ወይም በመተናደበት ከተማ የስ ጥሩል ተቋኑና አነስተኛ እንዲከተሉ ማህበር አባላትን በመወሰድ ስለነት የበቀበትን ተግባር እስረዳ::
- ፫. ከዚህ በታች የቀረበዎችን ውጤያዎት መመሪያ ተከተላቸው «ስለነት የሚያጠቀ ቅና ቅና የአደጋዎት መርሆች ማንኛን ዓቃው? ለምች እንደሆነ ስለነት ይጠቃል?» በሚሰ ፕሮፏት ለመወያዙ እንደታችሁ::

1. **መግምገሙ** በሚመራቸው መሠረት ከመከከለቸው አውቆዚ የሚሆን እንደ፣ ተወያዙ የሚሆነ አራት በድምሩ አምስት ተማሪዎችን ወረጋጭ::
2. **የተመረጥቸው** ተማሪዎች በርዕስና ተራይ መረጃዎችን በማስቀበብ ለመያዙት ተዘዋዋል::
3. **በተከታዩ ክፍልንና የተመረጠ ተማሪዎች** በእናንተ ፍት ወርሃዊ ለያዝኑ፣ የቀረቸውን እያንዳንዱ የወርሃዊ ተሳታፊ የሚሰነጠቸውን ቅና ቅና አሳቦች በማስታወሻ በማስፈርድ ለለወርሃዊና ለለተኞረሰበት መደምናሚያ አጭር አገባ ያሩቸው ለመግምገሙ ተቀርባለቸው::

የወጪው አዘገጃጀትና አቀራረብ

ወጪው ገዢና በታ ተመሳሳይ፡ ከአንድ ወይም ከአንድ በለይ
በሆነ ርዕስ ገዢ ለይ ስምም አሳይቷውን የሚፈጸመውን
በርዕስ በራሮ ከአንዳቸው መግባባት ለይ የሚፈጸሙት በዓላማ
የሚፈጸም ከንውን ነው፡፡ ወጪው ለማካሂድ ስታቸው፡ ለመዘዋዣ
ገዢ እንዳኖሩ ማድረግ በመጨረሻ ለምትደርሱበት ይሞላማ
ትከክለኛነት አዎንታዊ አስተዋጽኑ ያደርጋል፡፡

1. የወጪው አገልግሎት

- 1.1. *ርዕስን በሚገባ መረጃት፡*
- 1.2. *ርዕስን የተመለከቱ ታክክለኛ መረጃዎች ማግኘት፡*
  - 1.2.1. *ርዕስን የተመለከቱ ውስጥና አረላልት ውኅ ውኅ
ፍራ አሳይቷትን መሰብሰብ፡*
  - 1.2.2. *ስለርዕስ የጠለቀ አውቀት ያለቸው ስምቶን
ቦማፊልግ የተገኘውን ውኅ ውኅ ውኅ ውኅ ነገር
መመዘኛበ፡*
- 1.3. *ከንበብ ወይም ከቅለ መጠይቷ የተገኘት ፍራ አሳይቷ
የወጪው ታክክለኛ መረጃዎች የሚመጣኑ መሆናቸውን
መመርመርና መለያት፡*
- 1.4. *ጥሩ አሳይቷን በቅድም ታክክለ በመያዝና የርዕስን
የተለያየ ገዢ መቆሰቢ መቻላቸውንና
ውቀታዊነታውን መመዘኛ፡ የተጠሪ አሳይቷ ያለ
ከመሰላለን ማሚያለት፡*

2. የወጪው አቀራረብ

- 2.1. *አስቀመጥና የሚከተሉ መግኘት፡*
- 2.2. *ጥሩ ስነወጣዎች ማሳያት ተሸርሽ መናር፤ የሌሎችን
አሳይቷ ማከበር፤ ያልተኞሱና የተመጠኑ አሳይቷ መሰንዘር*
- 2.3. *ወጪውን ርዕስና ዓለማ ባዕርና ባልዕ ቀንቁ
ማሳያው፡*
- 2.4. *ስናገድ ዝምሮን መመጣን፤ ፍርማትና ባድኖሪያ መግለጫ፡*

- 2.5. የውጭና ማብራሪያ በቅድም ተከተል ማቅረብ፤
- 2.6. ፍሬ አሳቦችን በበቃ የሚከታተሉ በማስረጃ ማስደግኝ፤
- 2.7. ተገበር የአገልግሎት ስልቶችን መከተል፤ እንዲሁት ልዩ
መሆኑ፤
- 2.8. ከታዳማቸው የሚቀርቡ አስተያየቶችንና ጥያቄዎችን
በማግባር አድጋጭ ማስታወሻ በመሆኑ ተሸረጋል
ተጨማሪ የመኖትና አሳቦችን ማቅረብ፤

**፩. በማስረጃ ስባት ከፍር እናት ስራ ገበያ የቅርቡ በቅድም ተከተል ማዘሩቻ
ይችማል፡፡ በገበር የቅርቡ በቅድም ተከተል ማዘሩቻ የተገነዘበችሁት ሰራተኞች
የሚፈጥሩ ነው?**

ከፍር ስለት፡- መጽሑፍ

**፪. በእነበት የቅርቡ በቅድም ተከተል ማዘሩቻ የቅርቡ በቅድም ተከተል
ተችም፤ የቅርቡ መሰተምድር... በቅርቡ መረጃ መሰጠበት እንደተችሏል፡፡**

1. ባለ አምስት አባላት በድን በመመስረት መረጃ ለመሰብሰብ
የቅርቡ እና ተችም ተወያዙቸው የሚረጋል፡፡
2. ስለመረጥሁት ተችም በቁ መረጃ ለሰው የሚችሉ ካልነበት ያልበለው
ለምችን የሚረጋል፡፡ የቅርቡ ተገልጻዋቸው የተችሙ መረጃዎች፤ በተችሙ ለችም
ዘመን የገልጻው መረጃዎች፤ የተችሙ ተገልጻዋቸው ለመሆኑ ይችላል፡፡
3. ከዚህ በታች የሰራተኞች የቅርቡ አካል እና ተከተል መመሪያ ተከተል
ተችም በማዘሩቻ ተችም ተከተል መመሪያ ተከተል መመሪያ ተከተል
በቅርቡ አጠቃላይ በቅድም መረጃዎች የቅርቡ አጠቃላይ አቅርቡ፡፡

ፍጥ: ብቻው በተቋሙ አመሰራርት፤ የሰው ሽያል፤ የተገልጻ
ማንኛ፤ የከገልጻውት ምሩን (ለምን ያህል ሁዝብ?)፤ የከገልጻውት
ጥሩት፤ የተገልጻ እርካታ የተመዘገበ ስነወቻ፤ የወደፊት
ፈጸም... ለይ ለመተካር ይችላል::

የቃሉ-መጠሪቱ አዘገጃጀትና አቀራረብ

ቃሉ-መጠሪቱ ለለምንፈልገው መረጃ የጠለቀ እውቅት አለታው.
የሚባለ ለዚህን በመጠየቁ መረጃ የምንሰበሰበበት መሰራያ
ነው:: ቃሉ-መጠሪቱ የተዋቀረኝ ያልተዋቀረ ቃሉ-መጠሪቱ
በመባለ በሁለተኛ ይከፈልል:: ከዚህ በታች የተዋቀረ (እስቀድጣ
ለቃሉ መጠሪቁ የሚሆነ ጥያቄዎች የሚገኘበበት) ቃሉ-መጠየቁ
አዘገጃጀትና አቀራረብን እንመለከታል::

1. ኢንስት

- 1.1. ጥያቄዎችን መንፈሩ፤
- 1.2. የነፃፍናቸው ጥያቄዎች የምንፈልገውን መረጃ
ለይነገኘ መቻለቻውን መርምር ማረጋገጥ፤
- 1.3. ለቃሉ-መጠሪቁ ሆኖታ የሚያስረዳኝ
ለተጠየቁው የሚቀርበውን አጭር ውስጥ
ማዘጋጀት፤
- 1.4. የቃሉ-መጠሪቱን አለማ አስረዳቸው ከተጠየቁው
ወር ቅጂው መያዝ፤
- 1.5. ለቃሉ-መጠሪቁ መሳሪያዎችን (መቆረዥ ይሞዕስ፤
የቴክኒክ...) መጠቀም ካስፈልግ አስቀድጣ
ማዘጋጀት፤
- 1.6. የቀጠር ቁን ለይርስ ለዓት አካብር መገኘት
ናቸው::

2. አቀራረብ

- 2.1. ለቃሉ መጠሪቁ ኢንስት በመሆናቸው ተጠየቁውዎች
ማመሰግን፤

2.2 ስለ ቁል መጠይቷ ክሳማ የተዘረዘሩትን ማብራሪያ

መሰጠት፡

2.3 ጥያቄዎችን በቅድም ተከተሉና ትሁትና በተለበደ አካሔን ማቅረብ፡

2.4 መልስቶን በጥጥል ማግመጥ፡

2.5 ውና ውና አሰቦችን እያዳመጠ ማስታወሻ መያዝ፡

2.6 ቁል-መጠይቷ ስጠናቀቁ ተጠይቄውን ማመሳገኘ፡

**፩. በበታኑ ሆኖታ በእነበቃቸው መፈጻሚ በአገር እቀፍ ደረጃ እርከሱን ያለው
ተግባር ይከናወል (በአይወት የስ መፈጻሚ ያለፈ) የአንድ ስው የአይወት ታረክ
መቆራ እንዲታረሙ፡**

1. እያተወያያቻሁ የአይወት ታረክ የምት-ገኘ-ለቻውን ስው ዝረጋጧ፡
2. ወደ በተመዘገበው በመሆኑ ከተለያየ መጽሐፍት፡ መጽሐፍች፡
ታዘዣች ስለ ስው-የው የሚገልጹ መረጃዎችን ስብሰብ፡
3. የቁል-መጠይቷ ጥያቄዎችን በመንደረሰ ባለበበና፡ በተሰበዋቸውንና
የዋጋው ጥያቄዎችን በመጠየቅ መረጃ ስብሰብ፡
4. ከመረጃ ማማኛ ዓላማዎችና ከቁል-መጠይቷ የሰበሰባቸውንና መረጃ
በመጠናቀር የግለሰቦና የአይወት ታረክ ዕቂታሁ ለተከታዩ ለማንኛ
አቅርቡ፡፡

**፪. በምዕራፍ ሁስት ክፍል ሲስት ስር የቀረበውን የአገር የአገር
ተከታዩች፡-**

1. ቅጥሎ የቀረበውን ሲለምግኘው አት-ለት ወይም ገበያ ተበለሰለ የሚያውስ
ገኘና በስራ (1/3) አሳጥራቸው ይሸ፡
2. ለሰጠራቸው የገኘና ተገበ የሆነ ሰራሽ በመሰጠት ለመምህራቸው
አቅርቡ፡፡

ወደፊሩ የመጨረሻ ከር ላይ ደርሰል፤ ጽልፍርዕት እያመራ ነው፡፡ በሚያስተካም በታ ላይሁን በሚያስደንግጥ ሁኔታ ካንያወው ጽልፍርዕት እያመራ ነው፤ ይህን በበለቤት ከቻለ እየተከተለው ይገኘል፡፡ ይህ በታረክ ሆኖ የማያወቂ ክስተት በመሆኑ የዚህንን መሸነፍ ዓለም በሰጣጥ ጉዳ ይለል... የእለም ምክጻችም «የዚህ ማሽነፍ ከና አይሁንም» እንደለት ተሽጭሱትው መሆኑ ከና ለያገኙ በመሆኑ አሰጣጥዋል፡፡ የዚህንም ተንተናለም የዚህንን አሰጣጥነት መዘገበ ለልቻቻቸዋል፡፡

ՀԱՅԻ Թ.Ջ.ՃԿՆ ՔՊԸՄՈԼԻԴԻ Ս.Լ. Դ.ԴԿԲ.Դ.Դ ՄՓՊՈՎԸ ՔԱՅԱՀՈՒ
ՔԸՈՒԴԻ ՀԵ ՔՐԴԱԸ:: Ս.Լ.Պ ԱՊ.ՔՊԴՔՔ ՊԵՆՔԻ Թ.ՈՒՐ ՆՈՒ:: Ի27
ՃՔՔ ՈԱԽԻ Թ.Վ.Ճ.ՃԿՆ ՄՓԸՄԸ ՔՈՒՀԱՓ. ԴՅԵԴԻ ՈՒԽԻՆ ՔՈՒԿ Ս.Յ-
Կ.ՔԸՄԵԴ ՔԱ.ԳԱ:: Ս.Լ.Ք. ԱՅ ԱԾԱՎ ԱԾԱՎ ՔՊԴԻ ՇԱԽԻ ԴՊԱ
ՀՅԻԿԵՑ ՆՈՒ:: ՔՍ Ո.ՏԱ.Ե.Ը.Չ ՔՊԸՄԵԴԻ ԱԾԱՎ ՆՈՒ:: ՄՊԸՆԴ
ԱԾՈՒԴԻ:: Ք.Դ.Մ. Ք.Դ.Պ Թ.Ճ.ՃԿՆ Ո.ՊՎԴԻ Ը.Գ.Դ.Պ Ո.Մ.Ն Հ.ՔԸՄԸ
ՆՈՒ:: Ժ.Հ.Ի Ք.Գ.Ը.Ը. Ժ.Հ.Ի Ք.Գ.Ը.Ը. Պ.Ի. Ա.Յ Ո.Բ.Մ.Ն Ք.Հ.Ը.Ը.Պ
Ժ.Հ.Ի Ք.Գ.Ը.Ը. - Ո.Պ.Ը.Ը.Կ.Դ.Ի::

ወ.ዳደሩ ለመናቀቁ 50 ማትር በቶ ይቀራል፤ እየመራ ያለው ፖስታርታን የይለ ገብረሰላም ተንቀኑችው ቅጥል፤ በፍጻው ዓለም ከተወጪ በሆነ የይለን እናንድ የማያወቃው ፖስታርታ ነው ያለ የልቦ የይለንና የመጨረሻን ጉልበቱን ለመቀም ነው.... ቅት የሉ ይህን?

፳፻፲፭ በታለቅ ገንዘብ እየተከታታለ የሚገኘው መለው የሰጠው ተመልካች ሁሉ ከመቀመጣው ተነስቶ ፍሃድ፤ በመለው ዓለም ወደፊኖን በተለለበትምን የሚከታታለ በሚለያዊት የሚችበኑ ለወቻ ከመቀመጥው መኖር ለይ ይርሱው እናጥጠው እየተመለከቱ ነው፡፡ የእትዮጵያ ህዝብ እኩን ተለቅ ምጥ ወሰኑ ነው፡፡ ሁሉቱን ገጠታ የማሽንፈያው መስመር እኩን እየቀረባቸው ነው፡፡ ከሰባት ያልበለበ ማግኘዣዎች በቻ ቀሩ፤ በጀዴሌ ገበረሰቦኑ እናምሮ ይችላል! ይችላል! የሚል ይምሮ እኩችቻለሁ ነው፡፡

ወይለ ጥልቻርጋትን ስራውንበትና ተከና ለተከና ስጋጣጠሙ ቁልጥ ያለ
መስቀል ይሰማ ነበር:: በዘመኑ ቁጥቦት በግራ ተብር በግራ በይነ
በጨረፍነት ሲመስክት ከ ጥልቻርጋት ወር እኩል ሆኖታ ላይ ፍቃው:: የኔ
እምነት እንደ ከንፃ በረጋ:: ተንሸ ተከናኩ መጠቀም ካልቻል መሽነኑ
ነው:: እርግጋም ሆኖ የመጨረሻውን እርግጋም ለነዘረ:: የሚያደረሰ ይል
ነበር! የሰነድ አጠቃ መቶ ምርመራው ላይ እስነፈ! ወይለ ገበረሰባለ
የዓለማዊን ታላቁ የረዳም ሪፖርት ምምጥጥኑችን ያወጪበት ጥሩ የልማት የደረሰ
ቁን ...

(ተከለ ጥልቻርጋት ስማሽነኩ ማተሚያ 1998/11-19 ተሽሮ የቀረበ)

ከፍል አራተኛ፡- ስነዕስና

**፩. በ«ሀ» ስር የተዘረዘሩትን ምሳሌዎች ነገሮች በ «ሁ» ስር ክፍልዎች
በፍቃ ተመሳሳይ ከሆነት ምሳሌዎች ነገሮች ይህ አካምዎ::**

ሀ	ሁ
1. ተለብሎው የለት:: ቴክኖሎው አማራት::	ሀ. የዘመና ቅዱ እየፈታ ያለቅናል::
2. ቁርብ ያለ መበል:: ልተ ይነከርበታል::	ለ. ያልተነበ ባለግል ያውቃል::
3. ሚል ከሆነ ይገኘል:: ቀጥ ከሆነ ይጠናል::	ሐ. ያልተገለበበ ያሬል::
4. ከነ ለልቀመሰው:: ይመር እይመሰለው::	መ. አበቃን አታውቁ:: አቶቃን ትናፍቁ::
5. የዘመና ቅዱ:: ወንዝ ያሽግራል::	ወ. የጨነቀዱ እርግዝ ያገባል::
6. እልፍ በለ:: እልፍ ይገኘል::	ሸ. በእና ያለውርቁ እንዲመከበ የቆጠራል::
	ስ. እመትና ጽዋት እያደር ይጠራል::
	ጂ. የሚገኘው በአካው አመል:: የሚገኘው በጠበብ መንገዶ::

**፩. ስሚነተሰት ፈሰመች ከተሰጠት እሚሸጠች በፍቅር ይበልጥ ደሚሳማማውን
ፈሰመች እነዚህ ማረጋገጫ::**

1. አጠቃ ዘብ አለ፤	አ. አቀልበት ገበያ ለ. መቁበት ሪፖርቶች	ክ. ቅጽ ገበያ መ. ቅጽ መረጃዎች
2. ሆኖም ምክራ፤	ሀ. ሆኖም ተሽል ለ. ሆኖም ተሽል ሆኖም	ሐ. ሆኖም ምክራ መ. ሆኖም ምክራ
3. ሆኖም ተከራይ፤	ሀ. አንቀጽ የፈቀዎች ለ. አንቀጽ የፈቀዎች	ሐ. አንቀጽ አንቀጽ መ. አንቀጽ ጥሩ
4. አንቀጽ አደጋች፤	ሀ. ማግኘቶች ለ. ደረጃዎች	ሐ. ደረጃዎች መ. ለማስረጃ በስራ
5. ለቦ ድጋጋ፤	ሀ. ድንጋጋ ለቦ ለ. ድንጋጋ ይዞ	ሐ. ድንጋጋ በግኝ መ. ክበር ድንጋጋ

**፪. በ«ሀ» ሲሆን የተዘረዘሩትን ማሳሌቅዋ ጉባኤዎች በ«ለ» ሲሆን ክፍልዎት በፍቅር
ተቋሙ ኮሚሽን ማሳሌቅዋ ጉባኤዎች ጋር አካምዎ::**

ሀ	ለ
1. ከዚሁስ አቅር ከዚሁስ አይገባም::	ሀ. ያልጠረጋጋ ተመሳሳሪ::
2. ለይከኞ የጣጋች በነገድ አይተረጋች::	ለ. አትኋጥ አንጋጥ::
3. የገር ልጅ የሚር እና::	ሐ. ለሰው የሚያል ለመ:: ቁጥር ለይንስዎ::
4. ለሰው በለው መሞት:: አያላከነት ያሳይ::	መ. ያልጠሩት ማርጋኝ በትረታት:: መ. ክለመናር ደቃዝማቻነት ይቀርብ::
5. የማይተማማነን ባልንች:: ቦያዎንት ይማማል::	ለ. ከኋጤር አድግህ ጋር አብረህ አትሰዳድ::
	ሐ. አትረናና ያለው በራ:: ቅጽው ከበር ይመናል::

የምዕራፍ ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ የሰነድ ምንጂኑና ስጋኑና የሚያጠቀ ነገሮችን በታዋቁው የፈጸም ጽዜውን በታች መሳሪያ የሰነድ ገዢ መሬት ተመልከተናል:: በዘጋጀው የምንፈልጋዎን በመሆኑ ስነትና ለመጨረጥ ሪፖርት ማቅረብ ተቋማቸውንና ተግባራዊ ማቆረጥና የሚያጠቃለያን መሰኞነት ሆኖ በጽናት ተግባሩ ማሻሻል እንዲሚጠቀሙን ተገኘአበናል::

ከዚህ በተጨማሪ የፊብር ገዢነት ማቆረጥና የሚከተሉ በቃሚ ነጥሮችን ተፈጻሚ የፊብር ገዢነት ማቆረጥና ቅጂናል:: በስዕስ ተፈጻሚ የተግባሩት ሂደት እንዲከማው ስልተወጣቱ አካይነት ቅጂ መዘግበ ቅጂና አገልግሎት ቅጽና ፈጽቶችን ስጥተናል:: ከመገኘና ምክንያት የሰማናቸውንና የጊዜበዎችን እንዲያጠም በመጀመሪያ የተመስከተኝቸውን የሰነድ ተፈጻሚ አስተዋወጫን መናገዱ ቅጂናል:: የወጪዎት መመረጃን ተከተሉን ስጋኑና የሚያጠቀ ወኩ ወኩ የእቅዱት መረጃና መጠገሻና ዘረም ወጪዎት አካይነት የደረሰንበትና መቆምዎች አገባብናል:: በግለ-ታረኗና ስልጣዎት ተፈከ (የሰራ ስው የእቅዱት ተፈከ)መሆኑ ያለውን ልዩነት አስፈጻሚነል:: ከተሰጠ የመረጃ ምንጂና መረጃና በመሰጠበትና ቅስ-መጠወቂ ማቆረጥና የምንፈልጋዎን ስው የእቅዱት ተፈከ ይፈናል::

በመጨረሻም የአሁንደት ድጋፍ መመረጃን በመከተል የቀረበበናን ዓጭና በፈጸም አስተዋናል:: ለመሳይም ገዢነት ተመሳሳይና ቅጽና ማመራዊ ገዢነትና መሰጠት ቅጂናል:: ለቀረበበናን ፈሰጻዊ አነጋገጋቸው ተመሳሳይ የሚሆኑ ፈሰጻዊ አነጋገጋቸው መመሪያ::

የከለሰ ተያቄዎች

- ፩. እናንተ አስፈ እንደሆነ ከፍል እስከተደርሱ በተሰዋወ ስነወች መሰጥ አስፈላጊዎ:: ስነወች በጥር ከሚፈሱ በረሱ ስስተኛ የሚፈሱ ነገሮች ምን ምን እንዲነበረ ገዢ::**
- ፪. በህይወታችሁ የቀረበበና በመከተል የወጪዎችሁበት አጋጣሚ ይኖራል:: ይህንን በጥር በግለጻ ከሰራ ስው የሚፈሱ በረሱ::**
  1. ለመ-ድቀት የበቃቃቸው እንቅራቶች ምን ምን እንዲነበረ ወርሱ::
  2. ከመ-ድቀቸው መማር የቃላቸው-ትን ቅጂ ነገር ተለዋ::
- ፫. ወደፊት ስነወች ለመሆኑ ምን ይጠበቃባል ቅጂዎች ተስማቅዎች?**

የግንዘብ ማማርነት ቅጽ

እ. ቁጥር ፩ዚህ ምልክቱ የቀረበውን ትምህርና ማንኛውም የምታመሰሳቸውን ስንጠረዥ ቅርቡ:: በዚህ መሠረት:: በአዲነዎች የማማርነት ነጥቦ ተጨም ስለመረዳታቸው እርግጾኝ ካሆናቸው የ(v):: እርግጾኝ ካልሆናቸው የ(?):: መስ ስጠት ካልተረዳቸው ይገባ የ(X) ምልክት በማድረግ ስንጠረዥን አሟብ::

ተ.ቁ.	የማማርነት ንጥል	(v)	(?)	(X)
1	ከመረጃ ማንኛውም የፊመጥነትን ማስቀመጥ በረሰኑ አሳይቷልሁ::			
2	በተሰጠኝ ሰራሽ የቆጠሙ ንግግር አደጋጋሚነት::			
3	ከሰጠኝ በመረጃ አሳይቷል አመልካም የሚመለከት::			
4	ሰራሽ መጠቀኝ የውጭዎት ማርቀትን ተከተለ ተመድቻለሁ::			
5	የቁስ-መጠቀቁ እዘገጃጀት መመረጥን ተከተለ ቀስ-መጠቀቁ በማቅረቢ መረጃ ስጠስበቻለሁ::			
6	በተሰጠኝ ሰራሽ ስም የቁስ-መጠቀቁ ቅጽ እዘገጃጀለሁ::			
7	ከመረጃ ዘመኑና ከቁስ-መጠቀቁ ያገኘቸውን ቀሰጠኝ ተጠቀሱ:: የሰጠኝ ተጠቀሱ ዘመኑ ያፈጻሚለሁ::			
8	ስምናለምዎች እነዚያዎች:: ተመሳሳይኝ ተቋናኑ መሳሳይነት እነዚያዎችን መርጫለሁ::			
9	ስፈላጊዎች እነዚያዎች ተመሳሳይ የሆነ ፈሰጣዊ እነዚያዎችን ስም እና መሳሪከለሁ::			
10	መመረጥን ተከተለ የቀረበውንን ዘመኑ በማሳጠና አቅርቦቻለሁ::			

፩. ከዚህ በንዑስ በስንጠረዥ የ(?) እና የ(X) ምልክት ያደረገቸበባቸውን ንጥል በማግኘት እስከተረዳቸው ይረስ:: የምልክቱን ትምህርና ይጋግጣቸው ነስነ::

ምዕራፍ እስር

ነነተበብ

የምዕራፍ ዓለማውች፡- ተማሪዎች፣ ይህን የምዕራፍ ከተማሪዎች
በሸላ፡-

- ✓ የድራማግን ምንነት ታስፈልጊዎች፡፡
- ✓ የድራማግን መያዥ ቅለት በመጠቀም ስለድራማ
ትናገረለዋል፡፡
- ✓ ደራማ ካለሙት የሰነድዎች ነው፡፡ ይህ የሰውን
አንድነትና ለይነት ታገልጻለዋል፡፡
- ✓ ደራማግን ስተተውናለዋል፡፡
- ✓ የፊለት ተፊለት የከይወት ጉጠመናቸውን በማስታወሻ
ትናገሩለዋል፡፡
- ✓ የቃል ክፍሎችን መያዥ ከዓለፍተነገሮች ወሰጥ ለይታዎሁ
ትናገሩለዋል፡፡
- ✓ ከመገኘቱ በተሟላ የሚተለለሩ ደራማውችን ተከታታለዋል፡፡
መልዕክቱን ታስፈልጊዎች፡፡
- ✓ ፊሳሽ በመረጃ በማቅበር ታገልግሎቶች፡፡

ሙኑና የሚመለከት ነጥቦች

1. ደራማ ተመልከተዋሁ ታውቃለዋሁ? መልሳቻሁ “አዎን” ካሆነ ምን የተሰጠ? በማን የተዘረዘሩ? የት የታየና የድራማው ቅብጥ ምን እነደገበር ተኋገሩ::
2. ደራማ፣ ተወካት፣ ተክትር በማለ ቅለት መከከል ያለው የኩች ለያነት ምንድን ነው?
3. ቅጥሉ “ድራማ” በማለ ርዕስ አንድ ምንባቢ ቁርጓቷቸል:: ከርዕስ ተነስተዋሁ ምን ምን ፍቃ ስሳቦችን ይፈጸል በላይ ተግምታለዋሁ?

ድራማ

ድራማ (ተወካት): በመደረሻ የሚቀርቡና የሚተረለም የከነጥበብ ወጪት ነው:: ከነጥበብ ስነጋዢናና:: ስነሰልና:: መ-ኤ.ቃ:: ቁርጌቅርጌና የፈልግም ጥበበን ይጠቀላለል:: ደራማ የሚለው ቅል የተገኘው ደርጅት (Draeñ) ከሚለው የገዢና ቅል ሲሆን:: ነጋጌው ማድረግ “መከወጥ” አንድማለት ነው:: የድራማ ምንነትን ተሳፋ ልላስና አረስቶችን ስጋልኝ «ድራማ ከስው ለይቶ እውነተኛ ደርጊት የሚከተሉ የከነጥበብ ካርድ ነው» ይለዋል::

ድራማ በወሰኖ ከሚይሞች እለባቸቱ አንቀጽ ከሥነጋዢና ይመደባል:: ሥነጋዢ ደግሞ፣ የተዘረዘውን ሥነጋዢና ያልተዘረዘውን ነገር ጥን:: በቁል ከትወልድ፣ ትወልድ የሚሽጠረውን ይጠቀላለል:: ደራማም ይከተል. ደራማ (እስከደተት) ያለው ወይም የለለው ለሆን ይችላል:: በባሕላዊ ክንዋዬዎች ሌሎ ተመስርቶ በቁል ከትወልድ ወደ ትወልድ እየተለለል. የሚቀርብ ደራማ ይከተል የለለው ለሆን:: ትወልታዊ ደራማ በመሳሌ ይታወቂል:: ስክረተት ያለው ደራማ ደግሞ ይከተናቸዋል ደራማ ለባል:: ምድቦዎም ከተዘረዘው ሥነጋዢና ነገር ነው:: ደራማ፣ በዘተ ተበብ በእኔድ ሌሎ እብረው የሚገኘበት የተበበች መጥናቸዋል ነው:: መ-ኤ.ቃው፣ ለዓለው፣ ይከተል ተወካቱ፣ መራሱ ተወካቱ (እስርቃ)፣ የመብራትና የድግም፣ ባለሙያው... ባንድ ሌሎ ተበብን አዋጥቶ ደራማን ከየአቅጣጫ

ይህሽነዋል፡፡ የድራማ ተመልከቶም፡ ያሸማን ተመልከቶ ለማጣጣው የተለየ አውቀት እያስፈልገውም፤ ያለፈበት የአይሁት ለምኑ በቁ ነው፡፡ የድራማ ጥበብ የራሳ የሆነ መያዥ ድንሰሳባበችና ስያሜዎች አሉት፡፡ ከነፃሜዎች መከከል የሚከተሉት ውና ውርማዎች ፍቃዎ፡፡

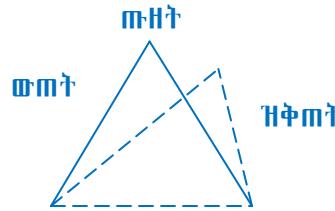
እክፈ ተመኑት፡- የድራማ ጥበብ የአያሳ ለወቻን ያካም የሚጠረቁ በመግም፡ የድራማውን መሠረታዊ መልክ የሚናድሩው ያለሁ በተጨመር ተመኑት ይሞላል፡፡

ቍለ ተመኑት፡- በድራማ ወሰጥ በሁለት ወይም ካዬም በአይ በሆነ ገዢሱሸቶት ወይም እነዚህ ተከተው በማጭውቱ ተዋንድን መከከል የሚፈረግ ጥንግር ቍለ ተመኑት ወይም የተወካት ቅንቃ በመባላ ይታወቂል፡፡ ተዋቁው የአገራችን በከል ይበብ ለይሩ “የትራቴር ጥበብ ከዕከል ተመኑቱ እንዲር” በማለው መሻከሩ ይህንን ለደሰራዳ፣ በከል ተመኑቱ የሚፈጸው በተዋንድን አማካይነት እንዲሰማለት እንዲመሆኑ መጠን ቍለ ተመኑት ቁጥቦና ጉለግ ሆኖ መሻና እንዲሰበት አጥብቆ ይመከራል፡፡ ቍለ ተመኑት፣ የገዢሱሸቶትን አካላዋና አለናዋ መልክ ለመጠቀም፡ በተመኑቱ ያርጋት ወሰጥ መወጪትና መግባትን ለማመልከትና የመፈረሰ ቁሳቆዎችና አልባሳት ምን መምሳል እንዲሰባቸው ለማሳታፊው በከል ተመኑቱ የሚሰጠውን ገለግ አይጨምርም፡፡

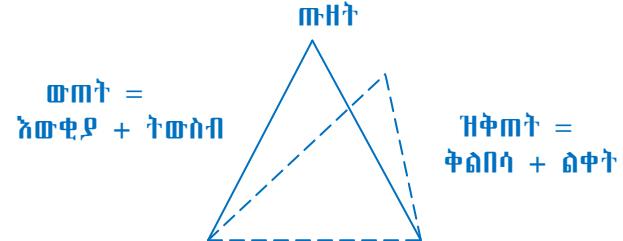
ተዋንድ፡- በከል ተመኑቱ ያሸማው ከተክል በጀት በወሰዶ ያለትን ገዢሱሸቶት ሲበድሩ፣ ወሰኖች አስተሳሰቦና ማንነት የሆኑትው አድርጉው በመፈረሰ ላይ የሚተወካት የጥበብ ለወቻን ፍቃዎ፡፡

የተመኑት መዋቅር፡- ለሰተውኑት መዋቅር ፊንታሸን እንግዲ ዘመኑ የተመኑት ያርጋት አያዘና ዘመኑ በማለው መሻከሩ እንዲገለበው፡ የተመኑት አለበውምን (መቋት፣ ለራ፣ ቍለ ተመኑትና፣ ቅጂዎች) በተገበዎ መንገድ ተዋሃወው ለፈርጻ የሚገኘው ቅጽ የተመኑት መዋቅር እንደሚባል ያስፈልጋል፡፡ ማንኛውም በጥሩ ግዴታ መሠረት ላይ የተክል ተመኑት

ወስት ዓበደትና አምስት ጽዜ-ሳን ክፍለው እንዲለት እንደሚከተለው
የብራሪል::
ወስቱ ክፍለው (ወጪት፣ መዘት፣ ገጥመት)

ՀԹՈՒՄ ՅՈՒՆԻ ԽԳՂՄԾ (ՀՊ.ՓՅ: ԴՎ.ԸՐ: ՄԱՒ: ՔՃՈՒՄ ՃԳԴ)

ԱՄ-ՆԻ ՏԵՂՄԱԳԻ ՀԱՅԺՄԱԴՐՈՎ ՄԱՆԿ ԽԲԱԾԻ (Փ-ԹՆ + Թ-ԱՆ + ՂԻՖՈՒ) ՔՄՁՄԸՆՑ ՔՄԻՒԼԾԻ ՔՄԱԱՆՑ ՔՄՓԿԸ ԽԲԱԾԻ ՔՄԱԼԻՒՄԱՆ:: ԱՄՁՄԸՆՑԲՐՈՎ ՔՎ-ԹՆ ԶԵՒ ՂՅԱՍՆՑՔԻ: ԽՈՓԱՅԾԱ Փ-ԱՆ ՄԹԻԿ: ՂԲՎԿ ԸԾՈՒ Դ-ԵԲԾ ՔՊՎ-ՄՎՈՒՆ ՂՎԱՆ ՖՈՒՆ: ԽՄԱՒ-ՇԱԾԻՄՎ ՔՊՎ-ՄՎՈՒՆ ՂՎԱՆ ՖՈՒՆ: ԽԱԼ-Ծ ՂՊՎԿ ՄՅԱՄԲԴ-ԿՎ ՅԾԱԿԱԾԱ (ՓԱԱՆ ՅԻՎԳԱ): ԱՄԱԱՆՑ ՔՊՎ-ՄՎՈՒՆ (ՃՎԿ) ՅԻՆ-ՄԱՆԱՆ: ԱԱ.Ս ԳԵՆ-Ն Զ-ԿՄՊՈՎ ՔՄԻՖՈՒ ԶԵՒ ՔՄԱՆՔՄՖԱ (ՅԵ.ՅՄՊԱ):

ቍዳም ስል በምዕራፍ ሆነት፡ እሱትና ስድስት የተመለከትናቸው የሥነ
ሻጻና ዓይነቶች (ወገ፡ ለቦለድ፡ ጥጥም) እና አሁን የያዘነው ሪሳ
(ድርማ) ከመዋቅራቸው እንዲር ለንቀረብ የእንደሸፈው ከሌላው የተለየ
ነው፡፡ የእንዲያ የፋጠራ ሥራ መዋቅር ከሌላው እንዲለይ ምክንያት የሆነ
ነገሮች በተ በሆነም፡ የድርጂቶች እንሰለጽ፡ የሰራ አውቆዎር፡

የገዢኑንፈትና የመቻት ገለግ እንደየሰነድናው ዓይነቱ የተለያ ባህሪ ያለው
መሆኑ ቅንጂው ነው::

እስከ ተወሮች በደጋማው እንደን ደርጋት፣ ገዢህር፣ መቻት በስራት ስያሜን በቀጥበት ይገልዥዋል፡፡ የልቦለድ ደረሰኑ ግን በቁ ባይና በታ ስላለው በኋፈው አመሳሰቢ፣ በገዢባህርያት እውቅና አስፈጻሚዎች፣ በመቻት ገለግ የተሳለ ነፃነት አለው፡፡ ይህም ሲባል፣ ገዢህርያቱን በስራትና በጥልቀት የመሳሌ፣ በዚ መልካክ ታደራዊ አቀማማመጥኝን በመቻት ቅዱሙ የሚከተት እናል ይኖሩዋል ማለት ነው፡፡ በዚህ የተነሱ የልቦለድ መዋቅር ካድራማ መዋቅር ይለያል፡፡ እንደ ደጋማና ለቦለድ መዋቅር ሆሉ የግጥም፣ የወገ፣ ያጤር ለቦለድ መዋቅርና ካድራማ መዋቅር የተለየ ዓይቸው፡፡

ዢ.ሪ:- የድራማ ፍብር ክፍል ነው:: ደራማ በገዢር ተከናወለ ስ.ቀርብ
ከነገዥ ገብር መደለዎች ገብር የሚደረገው ምግባር በተውን ገዢ መጋረጃ
በመጠል ወይም መብራት በማጥሩት ይከናወል:: መጋረጃ የመጠልና
መብራት የማጥሩቱ አለማቸው በድራማዋ ደርሱቱ ወሰጥ የበታ ወይም
የሁሉ አለም የህሳስቶም ለውጥ መቆረጥን ለተደራሰያን ለማሳወቂ ነው::

ትዕይንት:: የጊዜ ገዢ ክፍል ሆኖ አከናወለ እንደጊዜ የድራማው ደርሱት የሚፈጥሱት ገዢ ወይም በታ መለመጣን አያመሰባትናም:: በትዕይንት አከናወለ ላይ ወጥ የሆነ ጊዜዎች ተወካቻቸው ህያሳያን የሚከተሉት አስራር የለም:: እንደገኝ ገዢበኛው በተወካቱ ታሪክ ወሰጥ የሚጠውትንን ማና ለመሻመር ወደፊርጉቱ መጥተው ለጨመሩ የትዕይንት ምግባር (ለወጥ) ያደረገል ሲሉ፣ ለለው ደንብ እንደ ትዕይንት አልቆ ለላ ትዕይንት ተሻመረ የሚያስተላው በመደረሻ በመከተውን ላይ ያለው ደራማዊ ደርሱት አልቆ መደረሻ ለቀጥሮ ደራማዊ ደርሱት በዚህ ገዢ ይህ ትዕይንት የመሬፈው መዘዋት የሚያስፈልገው እንደ የተወካት ሂዃ ክፍል ነው ማለት ይቻላል::

መሳሪያ:- የገዢዎችውን ስዕራዊ መልካ ለተደራሽ ለማሳያት ለባል፣ የ ገዢዎች በተረዳዋ ለሎታ ገዢዎችን በሌላበት ገዢ ለፈሰና ለተደራሽ የሚያነበሩበት የግል ገዢዎች ነው::

ትንታ:- እንደመነበርበት የብቻ ገዢዎች ሆኖ አውነታዎችን ነገር ግን ለሌላው ገዢዎች ይጠቃ የሚነው ፍላትት የሚገልጻበት ነው:: ታንታ ተናጋዜው በመድረሻ ላይ አስረዱውት ያለት እንዲ ወይም ከእናድ በለይ ገዢዎችን እንደማይደሰሙ አድርት በመቀመር ለፈሰና ለተደራሽና እንደሆነታው በሽክሽት አለም ፍቃን ወደ ተደራሽ በማድረግ ከፌ ባለ ይሞክ የሚናገዙ የብቻ ገዢዎች ነው::

ከዚህ በለይ በተነስ ሁማዎች አማካይነት የድራማዎን ተበብ በመጠኑም በሆነ እንደተረዳዋቸው እንግማቻለን:: ለበለበ ባንክዎ በድራማ ዘርፍ የተዘሩ መቆከቻትን በማንበብና በጥበብ ቅጥታ ተሳታፊ በመሆኑ አውቀታቸውን ማቅበር እንደምትታለ በመጠቀም እኩህ ላይ እንቋሚነት::

ክፍል እንድ:- እንብቡ መረጃ

፩. ለሚከተሉት ተቋሞች በማንበብ መሠረት በቋል መሰሰ ስጠ::

1. ደራማ የሚለው ቅል በተገኘበት ደርጅን (Draen) በሚለው የግረኝ ቅል ቅዱና ቤት ደራማ በምንለው ከተጥበብ መከከል ያለው እንደነትና ለይነት ምንድን ነው?
2. «ደራማ ከስዬ ለይቶ አውነታ ደርጊት የሚከተሉ የከተጥበብ ዘርፍ ነው» ሲል ምን ማለቱ ነው?
3. የደራማ ተመልከቶ፣ ደራማን ተመልከቶ ለማጥጣም የተለያ አውቀት ባለቤት እንዲሆን የሚይጠበው ለምንድን ነው?
4. ተዋንያን በደራማ ወሰኑ ያለ ገዢዎችን ስብዳና፣ ወሰኑ አስተሳሰበና ማንነት እንዲ የፈሰና ማድረግ ይችላለ?

5. በደራሱ ወ-ሰጥ ከገዢዎችና መሰተታዊ የሚመለከው ግዴታ-ት
ተዥንስ ትወስኩ ደረጃ ከድረሰ በኋላ የሚያልፏበችውን ቁር ደረጃዎች
ግለጽ::

፭. የሚተካለት ከምንበብ የወጪ አረጋግጣት የሚከተሉ ዕቃ በቻ አገልግሎት::

1. የጥበቃ መኖሪያዎች	5. ከየአቅማው ይዘጋጀዋል
2. የአሁን ደራሱ	6. የመድረሻ ደንብ
3. ትወስኩ ደራሱ	7. የመድረሻ ትወና
4. መራሳ ትወኑት	

ክፍል ሁለት፡- መናገሩ

፮. በበደን ሆኖታ፡-

- "ደራሱ" በሚፈል ሰዕስ በቀረበው ጥንቃባ መልዕክት ላይ ተወያይቶችሁ
የሞንጂበትን አጠቃላይ መልዕክት በመለያት ለከፍል ጉዳታዎችሁ ተኋገሩ::
- በደራሱ የሚከተሉት ከፈለጉት የሚከተሉት በርሃኝ በለው ባንኩነትና
ልቦነት ላይ ከተወያይቶችሁ በኋላ የደረሰዎችሁ-በትን በተወካይቶችሁ
አማካኝነት የቋል ማብራሪያ ሲጠል::

፯. በመገኘቱ በዘመኑ (በደረሰና በተጨማሪነት) የሚተካለና ከምትከተተኞች ደረሰዎች አንድን መጠቀሱ ደረሰዎች በሚያስተካበዎች መልዕክት ካሬ የሟነት ደቋቃ ገዢ ሲጠል::

ክፍል የሟነት፡- መጀመሪያ

- ማንኛውም ለው በየዕለቱ በተለያዩ ገጠመዎች ወ-ሰጥ ያልፋል::
አንድንጋቸ ገጠመዎች ደራሱ ከመሆናቸው የተነሳ በእኔምር
የማይረዳ የሚፈልጉ ደተዋል:: እኩቴ እናንተ ባለፈው ለሞንት የነበሩና
እስከያዝነው ለሞንት ማለፈያ ደረሰ የሚኖሩ ገጠመዎችሁን
ተከታታለችሁ በማስታወሻ በመመዝገበ ለተከታታ ለሞንት ይዘጋጀሁ
ቁረቡ::

- ፩. በጥንድ ሆኖታሁ የዘሩቻቸውን ገጠመዎች በሙሉዋዎች ካነባቸው በረካ፣ ከቃሳት አጠቃቀሙ ከመልከት፣ ባለቤትና ከጠመዎችሁ መመሰሰል ወይም መለያየት እንዲር ለጽዳቸው አስተያየት ስጠ::
- ፪. ከላይ በተሸጠ ቅጥር ሁሉት የነበረቸው ሁሉት ቅጽዳቸው እየተጣመራቸው እንደ በድን በመመሰረት የዘሩቻቸው ገጠመዎች ወሰጥ እንደ ገጠመኝ ምረጋገጫ::
- ፫. በመረጋገጫ ገጠመኝ ለይ ተመስርቸው እንደ ቅዱዎች በጽሕፈና ክዘዎችሁ በረካ፣ መምህራቸው በሚኒግሪቸው ቅን ቅዱዎችን አጥንቃቸው ለከፍል ወደሞችሁ እቅርቦ::
- ፬. የተለያየ የመረጃ ምንጫቸን (መጽሐፍት፣ ፍድቶ፣ ተለዋዋሪ፣ አውዳጥበብ፣ ቅል መጠይቅ...) ተጠቁማቸው ስለ ከነተበበና ድጋማ ምንጫትና ጉንኑት ያገኘቸውን ስሳቢ በማጠናቀር ከሁለት ገጽ ያልበለው ዓላማ ለመምህራቸው እቅርቦ::

ክፍል አራት፡- ማነበሮ

- ፩. በበድን ሆኖታሁ በመወያየት በሚከተሉት ዓረፍተነገዴች ወሰጥ ይለ የቃል ከፍለውን መሆኑ በምሳሌው መዋረት ከዘረዘሩቸው በረካ፣ በበድን መረጃቸው አማካይነት ለከፍል ወደሞችሁ ማብራሪያ ስጠ::

ጥናት፡- ወ/ሮ አልማዝ የአቶ ከበደ በለቤት በጣም ታዋሽ ዓቋዎ::

ቋል/ክልሎች	መሆኑ
ወ/ሮ አልማዝ	የዓረፍተነገሩ ባለቤት
የአቶ ከበደ በለቤት	የባለቤት ተማማሪ
በጣም ታዋሽ	የመሰረም እንቀጽ መመሪያ
ዓቋዎ	ማሰረም እንቀጽ

1. የፋይ ፈረወ አስተባባሪ ታቋዎ ዓቋዎ::
2. አቶ አየለ መከናወን ለማይታወቁ ለው ስጠ::
3. በዚው ድጋ::
4. ተመሱት በተ ለሥነጋሕፈና ከበደ ጉንዘብ መቆበ:::

5. የ/ር ከበደ፣ የኩ ማረጋገጫ ስብሰቦ፣ ለመለያች ትልቅ መካት ገዢ::
6. የሂሳብ መግለጫዎን የበት ሥራ ያልሰራትን ተማሪውን አንበረከኝቸው::

ከፍለ አጥቢት፣ ሆነሻአፈ

**ሀ. እያንዲያቻው ሁሉት መንገዶች አንዳት ሲት በእባጠት የሚያቀሩ በደናቸና
ከመመረጃዎች በጀት፣ ኮይሱ በታች የቀረበውን አጥር ተወነት በማጥናት
በተከታቸው ከፍለ ገዢ ለተከራከሩ ጥናቸናዎች ተወነግች!**

ጥንቃት የወሰኖች ቅሬታነት::

ከእዚ ወርቃቸ:

(ወደኛ አስተዳደር አንድ በመንገዶች ቤት ሲሆፋ ይታወች፡፡ ይዘሩትም አዎቶም ነው፡፡)
“ትሔሱ” በላይ አገልግሎት ተጠሪ፡፡
“አበት!” አለቸው፡፡
“የእኔና የእኔቸ አብር መኖር ይገመመናል፡፡”
“እንደሸቱ?”
“በልና ማረጋገጫ ለኩ የሚገባቸው ለኩራቸው ነው፡፡”
“እኔ!”
“እኔ አንዳት ካገኘ የለሽ፡፡”
“ታይያስ?”
“በለዚህ በምኑ ለተጠናል?”
“እስከዚ በምኑ አገኞቸዋል?”
“እስከዚ በምኑ አገኞቸዋል! እስከ ፖራ በምኑ አገኞቸዋል !”
“እስከዚ ያኩረሽ መለከት ነው፤ እኔ አይደለሁም፡፡”
“እንግዲያስ እስከዚ ያኩረሽ መለከት ወደፊት ለያኩረሽ አይችልም?”
“በቃ! ይህ ጥያቄሽ መልሰ አይደረውም፡፡”
“ለምኑ? ልማት መኖሩን ተከናወሁ? ይህን ተደርጉ እንዲሆነ እስከዚው
ካንተ ገዢ በመኖሩ ለማረጋገጫ ይገባል፡፡”

“ይህን አይደለም፡ እንዲህ የለ ስሳቢ በኋላ በታ አይደለውም፡ እንደ
ገን በዚ በመጠየቁ አያስፈልግኝ፡ ለኋገዕው የምትፈልጉው በዚ በሙን
ልኋገዕው የምትፈልጉው ጥቂት ነው፡፡”

“ምን ሆነዎች? የሂ እንዲዘጋጀ የሚያኖገርህ ሆነድልው? ለትኋገዕው
የምትፈልጉውና ለትኋገዕው የምትፈልጉው እንደምን እከል አይደለም?
ለምንስ አይሆነም?”

“በቁ ይህ ተያቀሽ መልሰ አይደለውም፡”

“ጥሩም! የምትኋገዕው በፍዕዱም አልገባኝም፡ እሁን አመንገድ ሌይ
ስንጻቃዬቁ የሚሰማን ሁሉ ዕብዳቸ ፍቃው ይለናል፡፡ በተወለ!
እንዲያውም ለመስከተሉህ የሂ ይህን አይደለሁም፡ ለሰነዱ ስሳቢህን
እበት አስከኋይርስ ለታችያው እትፈልም?”

“እልፈልም፡ እልፈልም፡ እኔ ዕብዳ አይደለሁም፡ ለሰነዱ ያለብድሮታት
ለው ስው ዕብዳ ይለናል’ በዚ ፍርማት በልቦ አለኩድርም፡ በትኋው
ስለምትፈልጉ፡ በትኋው ከዚ ወደፊያ የለኝም፡ በቱ ለኋላ አይደለም፡፡
እኔም ለበቱ አይደለሁም?”

(ይህ ሁኔታ ማቅረብ ተከራይ ቅዱ የዚህም አበር፡፡ በዚህ ጊዜ ገዢ የዚህም
መንፈሻ ወደ ይፈጸም ተለወጥ ወደ አባት በመጠገት፡፡)

“እባባ፣ የሂ ሆነ ነክቶሂል?”

(ወሮ ሲያቀልው አባቱ ማቅረብ ነው ስለስቀቀቁ ሁኔታ በዚ የዚህም፡፡ ወሮዚውም)
“እትጠቃና ተስፋይ፣ ሆነ ነኝና ተጠቃኝለሁ?”

“እባባ፣ እኔ አንተን እንደባህ ነው ማግኘት-ሆን የምትጠይቀኝ?”

“እንተ የምታው-ቁና በበተው-ነቱ በታ ነው በለላ በምንም አታው-ቁናም፡፡”

“በበተው-ነቱ የሚያው-ቁህ ሁሉ የአኔ የተሰራው አባት በመሆኑም
ቋምር ያው-ቁና፡፡ ለሰነዱ እኔም የሚው-ቁህ በበተው-ነቱ በታ
አይሆን አባቱ በመሆኑም ቋምር ነው፡፡ እማማ፣ የተሰራት-ሆ
ይመሰልኩል?”

“በቁ፣ ለሰነዱ ተያቀሱ መልሰ እንደት-ሰጥህ አይፈቀድም፡፡ ስሜ ተሆኔ፤
በቅድመያና ለነገርና የፈለጉሁት ከዚ ወደፊያ በልቦ እንዳልሆነሁ
ነው፡፡ እኔን የገባሽ ገዢ ከቻግር መጠቀት-ሽን አለውቁሽም ነበር፡፡”

በለማውቃዕስ አሰቱ የሂ ተሳይሽ :: የሂ ጥን እና ስራታዊ ችግርም
አበርሃኝ እንደሚፈጸም ስለተማመንሁ:: ዲትታኝለሁ::”

“እባባ፣ የዚህ ሆነኑ - “ (የቃመድዎን ፍረፍተነገር ቁጥር)

“ተሸጻን መብት፣ ለንተዋወ ለሰጥሁ የሚገበሁን አልነሳሁም::”

“በተወ የዚህ አልሆ? የዚህ አልሆ? አልገበኝም::”

“ለለ ታርፍ ጥያቄ አትጠይቷኝም?”

“አልጠይቷሁም::”

“እንግዲያውኩ በቀላሉ አነጋገር ካዬ ድምር ባልሽ አይደለሁም ነው
የልሁም::”

(በደንጋጌ ሙዛት የሚታደርገውን ስተት ቅጽ ተዘጋጀ)

“እባባ፣ ስሜ እባባ -”

(መስተ ተንሽ ወዘገበዎ::)

“እባክህ ተወች:: የኔ አባትነት ያቆሩሁ የችግርና የሥወቂያ ነው:: የኔ
አባትነት እንተና በጣንም አልጠቀሙም:: ስላለሁ እባባ፣ እባባ
ስትላቸ በትጥር የዚኝም ጥቅም አታገኝም:: ይህን የደረሰ ለመተካት
ይዘሱ ለመተካት የበቃኩው ከኩና በመውለድሁና የኔ ለሆነ በመሆኑ
ነው:: በአይ በርሃኝን ካልነፈገቻው ተወልሆ በሆነ ዓይ የሂ
መለማ ባልለበበሁ ነበር:: የእናትሱ አባትነት ያልተባነሱ ነው:: በእዚ
እናትነት ጥሩት አለሁሁበትም:: የሰጠኑትን ወደ ገዢ አለበቻም::”

“እባባ፣ ክንተ በመፈጻሚ እና አለማረጋገጫም:: ከምት-በለው አያበለሁ::
ከመንጋጌዎ እያለቀቃሁ:: እያከራልሁ አድራሻኩድ:: እንደምን የዚኝም
አለፈረከ-ልሁም ተለዋለሁ? የለሁን አት-በጠቃ እንዳ:: ያለሁን
አልነፈገኝም::”

“በቁ ተስፋይ:: በዚ በኋገር በዚ አሳዝማለሁ:: ስላለሁ ጽዋጋዎን
ለማሳጠር የህል:: አስቀድማ የሰጠሁት ነገር ስላሆነ:: ተሳይሽ
ስለማልለው-ጠው:: ካዬ ወዳድ አባትሱ አይደለሁም:: ይህ ተንሽ
ግር ይፈ ይመናል:: ለልም ይገባል፤ የተለመደ አይደለም:: ለሆ
በደሰኝኩድና ካዬ ወዳድ ለሆ አይደለም አላልሁም:: በደሞሁና

አባት-ህ አይደለሁም ነው፡ ያልሆነ፡ በቁ! ይህና ሆን፡ ይህና ሆኝ
ትሆኑ፡ ደንና ሆኑ”

(ወቅ አዥስ ወይዘዋል ከባት-ወው ከወቅ ለመሳቀች ሲሆ ሲገዢው መቶ ታንተማንም እናቶ
ክመንግስ ወቻማድ፡፡)

“አባብ፡ እንዳምን ለፈሱን በእንዳዘዴ ያለ ሁኔታ የት-ም ጥለሁ ትኂፍልሁ?
አባብ እኔ ተስፋው አይደለሁም እንዳ?”

“ነህ፡ ለዚ ጥን አይደለሁም፡፡”

(ወዢ እናኩና መቶን በእንዳሁ የወ ማስሰጥ ሆኖ መኩለሁ ተደርሱ ሆኖ፡፡
ስተቀኑ ለተዘረቃ ለወያ ተፈጻሚ ቅጽ ለወያ ከቀዥ በኩስ እናኩ ታንጋር ተፈጻሚዎች)

“ልዕ ምን ይሻልኗል? የኔ እንዳን ቅልል ነው፡፡ እንተ ጥን ያለባት ቅረሁ፡፡”
“ምን ያለባት በቁ! እናኩና የት አለኝ?”

“እኔ፡ የኔ ለዚ መሆኑን አልካድ-ሁም፡፡ እናኩ-ህ እኔ ነኝ፡፡ እስከሚራ
አባት-ህ በተው ነው፡፡ ወራ አባት አጣሁ እንዲ፡፡ እናኩ-ህ ምን
አልሆነ? እናኩ-ህ እኔ ት-ሆኑ ነኝ፡፡ በዚ ወር አርጋገብ፡ በስቃጀና
በአማካው ተጠላዋ፡፡ ሪፖት ዓመት ታቅዶ፡፡ ተስከማ፡፡ እገዢ፡
እንቅራጥሙ፡፡ ተጠሪ አጠልቸ፡፡ ተጠምቸ አጠጥቸ፡፡ ከእከላለሁ
እንዳታን እንዳን ስለስነ ያልደግሆኑ እኩ-ህ ያደረሰሁ እናኩ-ህ
እኔ ነኝ፡፡”

“እማማ፡ ተጠራጠጥሩሽ እኩ ነው፤ ወራ አባቱን አጣሁ፤ ነገ ደግሞ እንቻን
ለለማጥኑ ምን መተማማሙኝ አለኝ?”

“እንዳት፡ ተስፋው አባት-ህ የቻግርና የሰቃይ ካር መሆኑ፡፡ ጉስቀልናቻን
ቅጥቀሙት በለያን፡፡ እኔ ለቻግርና ለመከራ የምንበረከብ
እንዳይመስለሁ፡፡ እንተ እስከታደግልኝ ጉልበቱን ማልቀጥ፡፡ ለሆ
ሳይመርጥ፡፡ ለይ ታች በየ በማግኘው ጉዝበብ እንተደረሰለን፡፡ እንተ
ስትናርከልኝ ደግሞ ማን ያውቃል? ከዚ-ህ ካርው ታለቀቀናለሁ
ይሆናል፡፡ አይደል?”

“አዎ! እማማ፡ ውሎ አድጋለሁ፤ ደግሞ ት-ልቀ ስምን አሳርቃናለሁ፤...”

(ስዕድስ ስነዕናዕስ አዥስ ከኩና ጽጋዕ ተከተሉት)

(አንድሃ ነው፤ የቀረበዋ የወጪዎች የእስራር ከዚ-ህ የሥነዕናዕስ ማዕከት፤ 1957፡ 32

በመጠኑ ተሽሮዎች የቀረበዎች)

ስ. ከዚህ በሳይ በተመናቸውን ደረሣ ጥብጥ ስይ ያሳያለን አስተያየት ባጥሩ
ገለጹ::

አ. በተዋንም የእነተወሻን ማቻት ስይ አስተያየት ስጠ::

ሙ. በተወጪ ቁጥር ከስከመረጃው በተሰበት መሰረቱ ተገቢ ነበር ተስማች? ስምን?

ሙ. እሱን ያለውን “ጥንቀት የወልድው ቅርጫነት” የሚሰውን ርዕስ የሚታወቂ ለሌ
ርሃስ ስጠ::

የምክራኝ ማጠቃለያ

በዚህ ማስረጃው የነነነትበት መጠኑ የሆነውን ይደረግኝና ተብሎ ማንኛው : የይነትና
ነስሰላች የነነነትበት ሆኖም የሚሰራበትን ስሏት ተመልከተናል:: ይፈማ በዋስትና
ነዋዕቃው ፍደል ነገሮች (አሳጣዎች) እናፌር ሲታይ ማድረግ ካሱንያለሁና እናይሆነና
እናይሰንያለሁና ሁሉ የተቀናዬ ይሙተኗል ይፈማ እናዳሰ ታረዣተናል::

ደድሬማ ታቦብ ይረዳ የሆነ ማቅረብ ጽንሰሳኩ አገልግሎት
በተመስከተኝበት ካይደር፡ ታቦብን ስመረዳት ይሚያስቀል ወና ወና ደድሬማ ማቅረብ
ቁጥሩን ከተመስከተኝ በረካም ስለ ደድሬማ በተወጪዎንባቸው አገልግሎም ሆኖ
ተጠቀሙንባቸውል፡፡ ደድሬማ ማቅረብ ክስቦች የሚገኘው ዘርፍ የተሰረ
አገልግሎነ በደድሬማ ወሰኑ ክገብጥሃቸት ስሰተውበር ይሚመለከት ጉዳታቸ
የእውቅድ፡ የተወሰነ፡ የጠዘነ፡ የቅልበና የልቀት ደረጃዎችን አገልግሎም ይፈልጋል
አገልግሎም እንደሁሆነ ደረጃዎች ማሸጋት ካይሰው ውስጥ፡ መመሪያ እቅዱት
ተጠቀሰው አገልግሎታዊ በዝርዝር አይተናል፡፡

በዚህ በትክክል በደንብ ማኅኑትና ከሰጠቸው ይሁንግኝና ዘርፍ በዚያ ገንዘኑትና
ፊሮንት ስም ተወካይተናል:: በመግኘፏ በተባኑ ይሚተገኘኝ ዓይማጣና
ጥብቅዎን እስረደተናል:: ይየወስት ገመመፋችናን በመዘኑ ከገመመፋችና
የሚኑ ጥወቂት እውጭታን በመማረም ከኖራቸው ተወካኑል:: በኋዕቃተነገሮች
ወሰን የቃል ከኖራቸው መሆኑ መዘርዘሩና ማጋረጋሪ ቁሳኑል:: በመጠረሻም
“ጥንቀት የወሰን ቅድሚነት በሚል ርዕስ በእስበት መርቆ የተዘረ ዓይማና
በመተወን በጥብቅ ስም እስተዋዙት መለያዎን እንዲሆም ለደረሰዋው ለሳ ርዕስ
መሰጥት ቁሳኑል::

የኢትዮ ቴምህር

**ክስምድና ከመግሬታችና ገዢዎች አንድ የሰራ ደረሣ (የደረሣ
ሰነድና) ከጊዜያችና በትን:**

1. በድራማው ተሳታፊ ገባአከርያትንና የለቻውን ብንሻነት ነው::
  2. ፕሮግራም የህል ገበያ ትዕይንት እንዳለው ባለስ::
  3. የድራማውን ብቻት በመለያት የእውቅያዊትዎላን፣ የጠዘነት፣ የቀል በኩል ለቀት ደረጃዎችን እንደሆት እንዳለፋ በዘረዘሩር አስፈላጊ::
  4. በድራማው ወሰጥ መካከለዎችንታ ካለ፣ ለይታዎሁ የትክክው ገባአከርያ ለምን ዓለማ እጅተኝነት አብዛኛው::

የገንዘብ ማመሳከራዊ ቅጽ

እ. ቁጥር በዚህ ምልክቱ የቀረበውን ትምህርና ማንኛውም የሚታመሳቸውን ስንጻዊነት ቅጽ:: በዚህ መሠረት:: በአዲነዋና የማመሳከራዊ ንግድ ተጨማሪ ስለመረዳታቸው እርግጩኑ ካይኖሩሁ ይ (v):: እርግጩኑ ካልሆናቸው ይ(?):: መስለ ስጠቅ ካልተረዳቸው ይገም ይ(X) ምልክት በማድረግ ስንጻዊነት አሟላ::

ተ.ቁ	የማመሳከራዊ ነጥቦች	(v)	(?)	(X)
1	ስለዚህ የቀረበውን ዘመኑ አንቀጽ ተረዳቸበሁ::			
2	የፍቅርና ማነስተኛ አሰጣቸው የሚኖሩትና ዘርፍ ወጪ ለማስተካከል ገዢ::			
3	በተወካከለና ከመገኘና በዘመኑ በተከተተወካከለ ፍቅር ስሜ አስተያየት ለተረዳሁ::			
4	ስለዚህ አስተያየት ስለጥ የፍቅርና ማዣያ ቋንቃ ተመክሱቸበሁ::			
5	በየፈተኑንድ ማስተናገድ የቅርቡ አይደለምና ማዣያ ሰይቸበሁ::			
6	ከመረጃ ማነስተኛ ስራውን አቀፍበት በመጀመሪያ አቅርቡቸበሁ::			
7	ስለዚህ ተሰሳት የቅርቡ በመመና ማስታወሻ መሆኑ ፍቃስሁ::			

፩. ከዚህ በቅርቡ በስንጻዊነት ይ (?) እና ይ(X) ምልክት ያደረገውሏማቸውን ነጥቦች
በሚገባ እስከተረዳቸው ይረዳ:: የምልክቱን ትምህርና ይገማማኝሁ ካልሆነ::

፩. ትጠማሪ የንግድ መቆስፍት**1. ጥጥሞች**

መንግሥቱ ለማ (1955) የጥጥም ገበኩ:: አዲስ አበባ: በርሃንና
ሰላም ማተሚያ ቤት::

አዳዲ መታረፈ (1981) መሰጠት:: አዲስ አበባ: በሌ ማተሚያ
ቤት::

በዕውቀቱ ለየም (2001) ሲጠበብ ችጥም (ኋዕ አልባ ክፍያች)::
የሳት ፈር ሁሳቦች እና ለሎዎች አደጋለ ችጥምች) አዲስ
አበባ: ቁር-አዲት ታራፊንግ ተለዋጥቶ ማህበ::
አረጋሽ ለይሩና ለሎዎች (1990) እና: 170 ችጥምች:: አዲስ አበባ:
አርብኬት ማተሚያ ቤት::

ደበበ ለይሩ (1980) የሰራተኞች ደቅር:: አዲስ አበባ: በሌ ማተሚያ
ቤት::

ወ/ሮ ገመድሱን (1966) እሳት ወይ አበባ:: አዲስ አበባ: በርሃንና
ሰላም ማተሚያ ቤት::

2. ወገኖች

መሰኔን ማዘተማርያም (1996-1999) የፖ.ናበት ሲሳለችና ለሎዎች
ውገኖች :: አዲስ አበባ: ኢማይ ተሸዝተርሱ ቡሌጣን
የተወሰነ የግል ማህበ::

_____ (1992) የኤሌት ዝምግች እና ለሎዎች ወገኖች::
አዲስ አበባ: ማረጋገጫ አስተማሪ ድርጅት::

3. ተወኑቶች

መንግሥቱ ለማ (1961) መልኩ በከለ:: እዲስ አበባ: ቅጽሁር

ማተሚያ በት::

_____ (1961) የተወኑት ገዢ:: እዲስ አበባ: ቅጽሁር

ማተሚያ በት::

ተሰራው ገመ (1961) ዕቃው:: እዲስ አበባ: ቅጽሁር ለላም

ማተሚያ በት::

ዕዋዊ ገበረመድህን (1958) የክርም ስው:: እዲስ አበባ: ቅጽሁር

ለላም ማተሚያ በት::

4. አጭዣር ለቦለቤቶች

ለላምን ለማ (1979) የአገር እሳትና ለሎታ አጭዣር ታሪክ::
እዲስ አበባ: ከሬነ እሳታማ ዝርዝር::

አብዳር ሪፖርትና ገጥሮ (1979) መ-ሽርወ እና ለሎታ አጭዣር
ልቦሌቶች:: እዲስ አበባ: ቅጽሁር ለላም ማተሚያ በት::

አብዳር ለማ (1980) የሙሉ ስንቅ፣ የጥምና አጭዣር ለቦሌቶች::
እዲስ አበባ: ከሬነ እሳታማ ዝርዝር::

አብዳር ሪፖርትና ለሎታ (1980) አጭዣር ለቦሌቶች:: እዲስ
አበባ: ገዢ: ማተሚያ በት::

ከሬነ እሳታማ ዝርዝር (1975) ገዢውና ለሎታው ለቦሌቶች::
እዲስ አበባ: አርተስተካክ ማተሚያ በት::

5. ሪፖርቶች ለሰነድ

ሀዲስ ዓለማየሁ (1958) ፊቃር አሰሳ መቃዬር:: አዲስ አበባ::

ብርሃንና ለለም ማተሚያ በት::

_____ (1980) የልምዝኑ:: አዲስ አበባ:: ገዢ ማተሚያ
በት::

ቦናል ገርማ (1975) ለቅድ:: አዲስ አበባ:: አርቲስቴክ ማተሚያ
በት::

ታይለመልከት መዋል (1982) ጉጌ:: አዲስ አበባ:: በል
ማረሚያ በት::

አስተው የምጫ (1980) አንድ ለእምሰት:: አዲስ አበባ:: ከራዘ
አስተማሪ ድርጅት::

ዳኅታው ወርቅ (1962) አይፍርሰ:: አዲስ አበባ:: ገዢ ማተሚያ
በት::

፩. ማጣቀሻ መጽሐፍ

መከራይ ወርቅ (1982) ምሳሌም አነጋገር:: አዲስ አበባ::
አርቲስቴክ ማተሚያ በት::

ማህተም ሲሳይ ወ/መስቀል (1999) አማርኛ ቁኔ ከነፋይታው::
አዲስ አበባ:: እሳኔ ማተሚያ በት ተለፈነቱ የተወሰነ የግል
ማህበር::

በደለ የቃድ (1996) ለሰነድ ቁጥር ፭፻፭ ማስተማር:: አዲስ አበባ::
ገዢ ማተሚያ በት::

ባድ ደመና (2002) አዋጅና ቁልል ሪሳማርቶ ስምሰው:: አዲስ

አበባ: አዲስ አበባ መግለጫ::

ብርሃን ገበያ (1999) ሪሳማርቶ ስነወጥም:: አዲስ አበባ: አዲስ
አበባ መግለጫ::

ተስማሪ ህ/መካኤል (1951) ከሳይንስ ቁልማት ሪሳማርቶ መዝገብ
ቍትት:: አዲስ አበባ: አርቲስቴክ መተሚያ በት::

አለም እሽቱ (1992) መስረታዊ የምርጫር የዘንዣ አንቀጽ:: አዲስ
አበባ: ገዢ መተሚያ በት::

አማራ ማጥ (1968) የፊት-መሌዳ ይርሰት አንቀጽ:: አዲስ አበባ:
አት-የኩል መጽሀፍት ይርሰት::

_____ (1976) የቀለም መብት: የከልበለድ አንቀጽ:: አዲስ
አበባ: አት-የኩል መጽሀፍት ይርሰት::

አምስት አከላለና ደምኑ ማኅበርት (1982) ጥሩ የሙርቶ ይርሰት
አንድሱ ያለ? አዲስ አበባ: ከ-ሬን አስተማ ይርሰት::

አምስት አከላለና ደምኑ ዘመኑ ወርቅ (1979) ሪሳማርቶ ልለመች::
አዲስ አበባ: ገዢ መተሚያ በት::

ዘረሁን አስተው (1992) የሰነድዎች መመረጃዎች:: አዲስ አበባ:
ገዢ መተሚያ ይርሰት::

የሰው ቁልማት (1996) ልሳኔ ለዚህ ከዚ ልሳኔ ለዚህ:: አዲስ አበባ
በራና መተሚያ በት::

የኢትዮጵያ ቁንቁዎች ጥናትና የጊዜ ማዕከል (1993) አማርኛ
መዝገብ ቁጥት:: አዲስ አበባ: አርቲስቴክ መተሚያ በት::

ደረሰ ገበያ (1996) ቁጥጥራዊ የገዢናት ማስተማርያም:: አዲስ
አበባ: ገዢ መተሚያ በት::

ዶበብ ስይፈጥሮ (1973) የቴጀትር ጥበብ ካስከራዎ ተወቻቸ አንዳር:

አዲስ አበባ፣ ዓላማ ማተሚያ በት::

ድኝታው ወርቅ (1988) የክልተኞች ጥበብ መመሪያ:: አዲስ አበባ፣
ማርጫ ህትመት እንተርፕራይዝ::

ቤታሁን አማካ (1989) አመኖች የኢማማርኛ ስምሰዱ በቀል
አዋጅነት:: አዲስ አበባ፣ ዓላማ ማተሚያ በት::

ፈቃድ አዘገብ (1991) የሰነድ መመሪያ:: አዲስ አበባ፣ አልፏ
አሳታሚያ::

ፁንታሁን እንግዲ (1992) የተወቻት አንዳር ሲሸ:: አዲስ አበባ፣
ብርሃን ሰላም ማተሚያ በት::

၅. ቁጥር ክፍል

ቁጥር	ፍታዎች
ሀገረሰቦች	ባህላዊ
ሁለንተና	ጠቅላላ አካል፣ ሁለመና
ሁንኩ	ቀም ነገሮች፣ ተማኝ፣ ዓይነትዎች፣ ተስማሚ፣ ጠዋሚ
ሁለታ	የምሳዬ፣ የምሳዬ መቂመራያ
ሁመልማሽ	ልምሳዊ፣ እረንጋድዎት
ሉክ	ወዘት፣ ወብት፣ የነገር ጠዕም
ሉይነመሳለ	ለውፊ፣ ለለም ያህል፣ በትንስ
ሉእላዊ	ነፃ የሆነ፣ ባልዳ ስልጣን ያለው (ሁገር፣ መንግሥት)
ሉቀት	የግምገት መፍትሐ
ሉጊ	ቅርቡ ስራ፣ ያደምና መዝነሮ የሆነ መር
ሉጊ	ልይጠሩት ወይም ለይፈልጋት ከተና የሚል፣ ቀለዋጥ
ሉሱች	እንዳሸጥ የተወሰነ ታቦች፣ በጨረታ ወይም ገበያ ላይ በተገኘው ውጤ የሚሸጥበት መንገድ
ሉከት	ድብቻ
ሉዋላ	በባንክ ወይም በፖስታ በት አማካይነት ገንዘብ የሚለከበት መንገድ
ሙሳ	እጅ፣ እከል
ሙሳፍንት	በቀድሞ ገዢ ከንጂዢ ወር በዘምድና የተሰሳና በስልጣን ላይ የነበሩ የገዢ መድብ አባላት
ሙከራን	ሽመት፣ ስልጣን፣ ይረጃ፣ ክብር
ሙንጊር	እለቹ ያልሆነ፣ የበታቸ ስራተኞች
ሙግባሪ ስናይ	መልካም ሚኑ

የወጥ	በቀጥታ የቀረበውን ወይም የተነገረውን ህሳብ ትርጉም ተቁራኑ የሚያሳይ የንግግር ስልት፣ የዘመናዊ አነጋጌ ዓይነት፣ ነገሮ ባለቤቶ
ጥረሰ	በቃለማ ወይም ፍድር ገዢ ሲቁ በለው የሚገኘነት ለውጭ ለመጥሩት የሚያገለግል የስም የሚገኘ አውቅ፣ አምባጥና ሆኖ፣ አስተኛ፣ አሻረኛ አሉ ያረቀ፣ ከኩ፣ አጥንቃ ወጥ
ጥገኝ	መጥና ትንበት፣ የሚልከ፣ መተት፣ ደንቃቄ
ጥንት	የወቃድጋዊ ክፍል አባላት በሙሉ፣ ለአንድ አለማ የተሰበሰበ በዚህ ሁኔታ
ፈድኬት	በረከት፣ እርዳታ
ፈቅት	ከእባት ከእናት የወረዳ (የመጣ) ቅርቡ
ፈጠጠ	አመቀ፣ ተጠኑ
ፈራረዲ	ጠለ፣ ለሽለሽ፣ አስተኛ፣ አጋፊዎ
ፈረት	ከነኔታ
ፈኩድ	በእንቅስቃዊ ወይም በተመሰለው ገዢ የሚታይ ሁለተኛ ትርከት፣ ሁሉም
ፈቀመጠ	ዘንነ
ፈታታ	ወጥ ገዢ ያልሆነ፣ ለጥ ያለ፣ እርግ
ፈነበጠ	በጣ፣ ቅረቡ፣ ቅረዳ፣ ለነበቀ
ፈገባ	ከይት፣ የሰይድ ማህደር
ፈለግ	እሰቦ፣ እሰላ፣ ለካ፣ ገመተ፣ መዘነ፣ መጠኑ
ፈንሳሁት	የእንግዱ ለይ መግ
ፈፈጠ	ከዳ፣ ክዳ፣ እሰላ፣ ወን
ፈመር	ቀጥር፣ ስሌት
ፈረርቶ	ሽለለ፣ የወር፣ የጀግንነት መቀሰቀሻ ነው
ፈዋድ	እሰረ፣ መፈረ፣ ለነከለ፣ መናገር ከሰከለ፣
ፈደምት	የቀደሙት፣ የፋይምቱ፣ የጥንቶቱ፣ የመጀመሪያዎች

ቍዢ	የደም ስርን የመጥበብ፣ የመንዘር አመም
ቍራር	የጠለትና እንቅስቃሴ ለመሰላል የተመዳደ
	የጥበቅ ጉድ ወይም ወታደር
በለተተ	እረጃ፣ ስመገለ
በተሣ	ንሽ ያልበባት ለጋ መጀ
በጥና	ንሽ የለለው ቁጥርን መለ፣ በቅር
በረቀ	ፈነፋ፣ ልነበብ፣ ዘለለ
በልት	ዶዝ፣ ቁልፍ፣ ወጥ ሂወዕ፣ ተረብ
ተራከቦ	ግንኑነት፣ ለጥቶ የመቀበል ተግባር፣ መስተዋበ
ተቀናቻቸ	ባለንጻ፣ ተይናክሮ
ተቆራቻስ	ተጋበ፣ ተጠለ፣ መብ መርካት ይመሩ፣ አመራ
ተግኝ	ቀጥ፣ ምክር
ተግበረ እና	እንደአናጠኑት፣ ማቅረብነት፣ ወዘተ፣ ያለ የእና መሆኑ
ተጠናወተ	ጥል ልለት፣ ባለጋራ ሆነ፣ ተተናከለ፣ ተጠለ፣ አዘዴትና በተደረጋጋሚ አመሙ
ተኩተተ	እየቆረሰ ወይም እየገመሰ ተከኔፈለ
ታከተ	ሰለቶ፣ ይከሙ
ታልተኞነት	ግልጋጌነት፣ ምን ታገኘ ባይኑት
ታኅራር	የተለለፈ በሽያጭ ዓይነት፣ ወረርምና፣ ተስቦ፣ እልቂት፣ መቅረብነት
ታርኑለ	ዘረጥ
ንስጠው	በል በል አድርግ አድርግ የሚል ስሜት፣ ተሰማው፣ ጉራፏው፣ አነሳሰው
ነውጥ	ሁከት፣ በጥብጥ፣ ምብር፣ ሪፖርት፣ ጉዳኅዊ
ነዥበራቅ	በልቻቻ፣ እንደን ሁኔታ ወይም አስተሳሰቢን የሚያመለከት፣ ድርጉት፣ ወይም ሁኔታ
እረበበብ	ወጥ ለጋ፣ አርከራከራ፣ ጉማጋር አበዛ፣ ለረፈ

ከረፈው	እቅም አጥ፣ ይከመ፣ ወደቀ፣ እነት ወለ
ከርምባው	ዶቶታ፣ ገዢታ
ከተመ	ቦማተማያዊ መሰራም ዥሩ፣ በማህተም ለጠበቅ ወይም ማሃተም አደረገ
አንድበት	ለመናገር የሚያስችል የሰውነት ክፍል፣ ልሳን
አዘጋጅ	ቦኑል ያልሆነ ተሸ የሥራ ቅን
አገኝ	በሽያጭ በግብር መካከል የሚያረግ ስምምነት፣ ውል
አግባኛ	አሽማማዊ፣ አሽማ-ረኛ
አጭልግ	አታላይ፣ ሌጣ
አምንት	ቦማም ቤትኩ፣ ቁንጣት፣ ክቀጥር የማይጠባ
አቅራቢ	እርግጻን፣ እውነቱን
አከታም	ከተታም፣ ቁራቅንዳም
አውን	እውነት፣ እርግጥ
አንበቀሳ	የልጠና፣ ለዚ (ልጠና፣ ቁንበጥ...)
ከውን	አዘጋጅ፣ አሰናፊ፣ ልክመ፣ መረጃ
ከትት አለ	መዘር ተወ፣ ወደም ወደሁ ማለት ተወ፣ ተሰበሰበ
ከፍለ ሰሙን	የእንደ መቶ ባሙት ገዢ
ወረግበ	ልት-ወልድ የደረሰች፣ ሰጠናና ወርድን የያዘዎች (ሉት)
ወርቃ	በዚ ወራት፣ በአየር ቁጥቃዬ የተነሳ ለሌሎች መረት ላይ ወይም ስር ላይ ተጋግሪ የሚገኘ ጾችበት
ወቂዱ ስራይ	የባህል መድሮት፣ አዋጅ
ወቂቃ	ተረጋና፣ ተረጋዣ አዋጅ
ወበደ	ልፏ፣ ባከና፣ ቁጥር፣ ለፈጸም
ወሔ	ድር
ወማም	የማረ፣የተዋበ፣ የተወለወለ

የማ	ለሰላዲ: የማን (ለዕጥር)
የከት	የዘዴዴትር የልሆነ
ይመት በቁ	የጥዑት ፍርድ: የጥዑት ቅጠት
ይፏ	ገብጽ: ገልጽ
ይረመን	እከከ: ይከከ
ይርግ	ከማቅ
ይናር	ጥጥር: መዝኑ
ይለ	የወጪ መሳሪያ ያልሆነ አማካት: ተራ ህዝቦ:
	መራ ያልሆነ: ተከታይ
ይማ	ለአንድ የተወሰነ ጉዳይ የተሰበሰበ ስምም: ጉባኤ
ይን	የኢያንዳንዱን ስው ስራ በየተራሙ በድን
	እየሆነ ለማከናዣ በስምምነት የሚፈጻሚ
	ገዢያዊ የሰራ ሁጻት: ይሁ: ወበራ
የርቃና	የለክድማው ስውነቱ የገዢኤ: የለክድማው
	የረጃ የሚመለል
ትኩስ	የተነከረ ባቀል: እተር: ... መብቀል ሲደምር
ጥምና	እርጋታ: ጉንታ
ጨረፍታ	በመጠኑ: በከራል: በትንሽ
ቋብጥ	የአንድ ነገር ወይም ጉዳይ ፍራ ሁሳ
ዕዳል	በርሃን ወይም የበርሃን ፍንጠቀ
ፊልመት	ጨልማ: ቅፋት
ጽን	የእበባ ወቂት
ፈተት	ቆረሰ: ገመሰ
ፈጻሙ	ወደቀ: ተደሩ: ጥሩ
ፈጻወው	ተወው: የራሳሁ ጉዳይ: እንደፈለግሁ
ፈጥ አሉ	ከና ያለ በጥ ሌይ ወጥቶ ቅጠጥ አሉ: ቅጠ
	አሉ: ቅበ አሉ
ፋይ	ሳይታዣን በፈቻወው የሚዘምነት: ወይ አማካት

፩ርከታ	የተዘረዘሩ ወቅት ነገ
ይጠና	ወጥት፡ ስታ፡ ከበለ
ፖልስ	በመንግስት፡ በፖ.ስታ ፖርቲ ወይም በከ-ባንያ የሚዘጋጀ የተዋዋር መመርያ

፩. ፈለጠዋ አነጋገሪች ክፍታቸው

ፈለጠዋ አነጋገሪች ፈቃቸው

ሀይ በል አሉ	ቁመራ፡ ተነሳ፡
ሁዳን ስጠ	ሁዳን አካሬለ፡ ሁዳን ተናገረ
ሁድና ጥርጋ	እ.ግዢ አለመግባባት፡ መቋቋር
ልቀም ያለች	እናግ ባለሙያ የሚነት/ፍንድ
ልብ ወረዳው	ልወነቱ ሆነ
መከራውን በላ	ተሳሳቃለ፡ ተሰቻቶ
ምርግ	ገዢውታዊ ለመ
ምድር ወጪው	መርስ መሏ.
ረዥ ስራሽ	መናና ለማ፡ የራሱ የለለው
ራሳ ሆነ	ሁለ፡ ቅጠኑ፡ ከሰመኑ
ሰመር ገበ	ተያዘ፡ ተሻነሌ
ሰምና ፈትል	ፍትም ሁበረት፡ ፍትም ስምምነት
ሰመና መካከለት	ሰመና በህመት፡ አጠቃት፡ አለሰመ፡ ስም ሰጠት
ሰከመ ወረዳለት	ሁዳብ ተቋለለ፡ ከመሰብ አይይ አሉ
ቍል አስራ	ተፈጻሚው፡ ቅጠኑ አድራሻ፡ ቍል ከግን ገበ
ቍጠ በሉ	የሚያምር
ቍርማ ቍጥል	ቀጣይ፡ ወስታዎ፡ አለመሳይ፡ አበይ

በሆነ ባልሆነ	በሚረዳ በሚያደረሰው፡ በት’ልቁ በት’ንሽ፡ በየምክንያቱ፡
በከናዙት ተልባ	ቀም ነገር የለለው፡ ከዚጊዢ ስጋድ የሚመስላል ጥን ውስጥ መናናና የሚያደባ ሁኔታ የተገኘ
በበል ከጥራ	ጥሩና መጥሪ
ተወ ባይ	መከራ
ተመመለው	ህመሙ በረታብት
ት’ከና ስጋ	ተከራራ
ችበቃበው	በርካሽ ስጋው
ነበር በት’ አይሰራም	ባለፈ ታሪክ መከራራሪት አይመቀምም
ነውር ሂጋ	ልከከከለ፡ ይለኝ አይፈ
በይን በለው	ጥዋ
ከና አለ	እከረዳ፡ እዘነ፡ ተቀባሙ
ከኅ ባለቅ	ተበደር የሚያመስልለ
መለባ ለከ	እያን እያን ባይ፡ ለታይ ለታይ ባይ
ዋንጻ ልቅለች	የእንጻት እስከከታቸ፡
በይን ቀለ	ተመቀኑ
በይን ለም	ተንከለኝ
በይን በለው	በዳ በለው፡ እንዲተመበቀው አይሁን ቀለ፡ ተበለሽ
ዘንፅ አለ	ከመበን አለፈ፡ ትርፍ ነገር ተናገረ
የለበጣ አነጋገር	የሽንግለ አነጋገር፡
የቀለም ቀንድ	ልቁ፡ እዋቅ፡ ተመራመሳ
የወራ ወራ	የሰጠ ስጠ፡ መምጣምታ
ይዘህ ያሂድ	ልዋት፡ ይፋጋግሁ፡ ይግልልሁ
ይረታን ጥለች	ከኅና እዘነች
ያዋ ነፍስ	ቻመከት
የኋር በቴ	ሻፍታ፡ እመዳና

ዶር ስጋጀ	ሰማኝ፡ አዲምጻን
ገልብጥ ለበሳለች	አዘናለች
ገንዘብ-ን አቃዥል	ባይባለ ነገር ገንዘብ-ን አጠቃ፡ ለልሬባ ነገር
	አዋወች
ገ-፭፻ን ተከለ	አከናወነ፡ ፈ.፳፻፦
ግብረ መል	ግ-ብር ያልተገበረበትና ለለላ ስው ለስተ የሚችል መፈረት
ጥርቃቶ አለ	ገዢ አለ፡ ድንጋጌ ቅዱ
መራቅ ለባሽ	መናጂ ድሆ
ፈ-ቁን ዝህ	አፈረ

፩. የክፍያዎች ቁጥርዎች

፩----1	፪፩----11	፩----10	፪፩፩----115	፩፩----3000
፩----2	፪፩----12	፩----20	፪፩፩----120	፩፩----4000
፩----3	፪፩----13	፩----30	፪፩፩----200	፩፩----5000
፩----4	፪፩----14	፩----40	፪፩፩----300	፩፩----8000
፩----5	፪፩----15	፩----50	፩፩----500	፩፩----10000
፩----6	፪፩----16	፩----60	፩፩----700	፩፩፩----20000
፩----7	፪፩----17	፩----70	፩፩----1000	፩፩፩----90000
፩----8	፪፩----18	፩----80	፪፩፩፩----1990	፩፩፩----100000
፩----9	፪፩----19	፩----90	፩፩----2000	፩፩፩----200000
፩----10	፩----20	፩----100	፩፩፩----2500	፩፩፩----1000000